

**OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU
OLAN BİREYLER İÇİN
DESTEK EĞİTİM PROGRAMI**

**OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU
OLAN BİREYLER İÇİN
DESTEK EĞİTİM PROGRAMI**

İÇİNDEKİLER

A. Giriş	5
1. Destek Eğitim Programları Nedir?	5
2. Destek Eğitim Programlarının Amaçları	6
3. Destek Eğitim Programlarının Perspektifi	7
4. Destek Eğitim Programlarının Yapısı	11
5. Destek Eğitim Programlarının Öğrenme-Öğretme Yaklaşımı	12
B. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı	15
1. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nın Genel Amacı	15
2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nın Yapısı	16
3. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nın Öğretme-Öğrenme Süreci	18
4. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nda Ölçme ve Değerlendirme	29
5. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nı Uygulamada Dikkat Edilecek Hususlar	36
6. Hedef ve Hedef Davranışlar	39
Ekler	204

A. Giriş

1. Destek Eğitim Programları Nedir?

1997 yılında çıkan 573 sayılı zel Eğitim Hakkında Kanun Hknde Kararname'nin 14. maddesinde; "zel eğitim gerektiren bireylere, her tür ve kademedeki eğitim ortamlarında devam ettiği eğitim programlarının amaçlarını gerçekleştirmek üzere özel eğitim desteği verilir. Bu amaçla bireysel ve grupla eğitim imkânları sağlanır. Herhangi bir eğitim kurumuna devam edecek durumda olmayan zorunlu eğitim çağındaki özel eğitim gerektiren bireylere yetersizlikten etkilenme düzeyine bakılmaksızın temel yaşam becerilerini geliştirme ve öğrenme ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik eğitim programları uygulanır." hükmü yer almaktadır. Bu madde ile destek eğitim hizmetlerinin temeli atılmıştır. Destek eğitim programlarının amacı; yaş sınırı olmadan bireyleri yaşamlarını bağımsız sürdürmelerinde, gelişim alanlarında, akademik becerilerde desteklemek ve ihtiyaç duyanların rehabilitasyonu için hem ailelere hem de bireylere hizmet sunmaktır. Özel eğitim alanında meydana gelen birçok değişme, hali hazırda uygulanmakta olan destek eğitim programlarının yeniden hazırlanması ihtiyaını doğurmuştur. Bu bağlamda destek eğitim programları akademisyenlerin, uzmanların ve öğretmenlerin geniş katılımı ile birey merkezli ve öğretmene yol gösterecek şekilde, yeni yöntem ve tekniklerin yanı sıra, özel eğitim alanındaki gelişmelerin işığında yeniden hazırlanırken aşağıdaki süreçler izlenmiştir:

- Farklı ülkelerin son yıllarda benzer gereklerle yenilenip güncellenen ğretim programları incelenmiş,

- Özel eğitim ve destek eğitim programları üzerine yapılan akademik çalışmalar taranmış,
- Başta Anayasamız olmak üzere ilgili mevzuat incelenmiş,
- Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan, rehberlik ve araştırma merkezlerinde görev yapan öğretmenlerle ve uzmanlarla destek eğitim programlarının içeriği ve uygulamalarına ilişkin görüşlerinin alındığı odak grup toplantıları yapılmış,
- Destek eğitim programlarının yapılandırılması, hazırlanması ve sürecin değerlendirilmesi için tüm ilgililerin katıldığı ortalama dört günlük dört ayrı çalıştay düzenlenmiştir.

Tüm bu çalışmalar doğrultusunda bütün görüş, öneri, eleştiri ve beklentiler, Millî Eğitim Bakanlığının ilgili birimlerinden uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınca değerlendirilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda destek eğitim programları gözden geçirilip güncellenmiş ve yenilenmiştir.

2. Destek Eğitim Programlarının Amaçları

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları", "Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri" ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de yer alan "Özel Eğitimin Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanan Destek Eğitim Programlarının genel amaçları şunlardır:

1. Özel gereksinimli bireylerin bireysel gelişim süreçlerini göz önünde bulundurarak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek
2. Özel gereksinimli bireylere günlük yaşamlarında ihtiyaç duyacakları temel akademik becerileri kazandırmak ve bunları etkin bir şekilde kullanan bağımsız bireyler olmalarını desteklemek
3. Millî ve manevi değerleri benimsemiş olan özel gereksinimli bireylerin toplumla etkileşimini ve bütünleşmesini sağlayacak şekilde kazandıkları yetkinlikleri geliştirerek desteklemek
4. İnsanlarla etkileşim kurabilen, toplumsal kurallara uyum sağlayabilen, toplumsal yaşama katılım için çabalayan ve yaşamlarını bağımsız şekilde sürdürebilen bireyleri yaşam boyu desteklemek ve geliştirmek

3. Destek Eğitim Programlarının Perspektifi

Eğitim sistemimizin temel amacı bireye değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlar kazandırmaktır. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler de bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kurmaktadır. Değerler toplumun millî ve manevi kaynaklarından günümüze ulaşmış ve yarınlarımıza aktarılacak öz mirastır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata aktarımıdır. Bu yönüyle değerler ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde öğrenme, öğretme süreçleriyle kazandırılmaya çalışılan bilgi, beceri ve davranışlar ile birlikte ele alınarak programın perspektifini oluşturmaktadır.

a. Değerlerimiz

Değerler; bir sosyal grup veya toplumun varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen, birleştirici olgulardır. Aynı zamanda değerler, toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir. Değer eğitiminin temel amaçlarından biri de bireylerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerini sağlamaktır. Değerler, insanın tutum ve davranışlarını biçimlendirmede önemli bir role sahiptir.

Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek eğitiminin asli görevidir; eğitim-öğretim faaliyetleri yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi, değerleri kazandırma çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan bir eğitim programıyla yerine getirir. Eğitim programı; öğretim programları, öğrenme-öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Destek eğitim programlarında, Millî Eğitim Bakanlığının eğitim programları için ön gördüğü on kök değer geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu değerler; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverliktir. Söz konusu değerler öğrenme öğretme süreçlerinde hem kendi başlarına hem ilişkili olduğu alt değerlerle hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınacaktır. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nda bu on kök değer ve ilişkili olduğu alt değerlerin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Destek eğitim programlarında da bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu, bölüm vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, destek eğitim programlarının her birinde yer almıştır.

b. Yetkinlikler

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Bireylerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazesi olan yetkinlikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nde (TYÇ) belirlenmiştir. TYÇ'de ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilimde/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade olmak üzere sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir. Özel eğitim çerçevesinde yabancı dillerde iletişime ait yetkinlikler destek eğitim programlarında ele alınmamıştır. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nda ele alınan yetkinlikler tanımlamaları ile birlikte aşağıda açıklanmıştır:

1) Ana dilde iletişim: Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nda Dil ve İletişim Modülü'nde; bireylerin söz öncesi dönem, söz dönemi ve alternatif iletişim becerileri ile sembolik ve sosyal oyun becerilerinde başarılı olmalarını sağlamak amaçlanmaktadır. Ana dilde iletişim yetkinliğine; bu modülde dilin tüm bileşenleri bakımından yer verilmiştir. Okuma ve Yazma Modülü'nde ise otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin erken okuryazarlık, ilk okuma ve yazma, işlevsel okuma ve yazma, dil bilgisi, okuduğunu anlama, dinlediğini anlama, yazılı anlatım becerilerinde başarılı olmalarını sağlamak amaçlanmaktadır. Bu modülde ana dilde iletişim yetkinliği dil bilgisi, okuduğunu anlama, dinlediğini anlama ve yazılı anlatım bölümleriyle desteklenebilecektir.

2) Matematiksel yetkinlik ve bilimde/teknolojide temel yetkinlikler: Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler Destek Eğitim Programı'nda Erken Matematik Modülü'nde; bireylerin okul öncesi dönemde matematiğin en temel becerilerini öğrenmelerini sağlamak, ilköğretime hazırbulunuşluk düzeylerini artırmak ve ileri matematik becerilerinde başarılı olmalarını sağlamak hedeflenmektedir. Bu doğrultuda nesne nitelikleri ve ölçmeye hazırlık, uzamsal ilişkiler, sayılar, parça-bütün ilişkisi, erken toplama ve çıkarma, geometri, ölçme ve veri bölümlerine yer verilmiştir. Matematik modülü ile de otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin okul döneminde matematiğin en temel becerilerini öğrenmelerini ve ileri matematik becerilerinde başarılı olmalarını sağlamak hedeflenmektedir. Bu modülde sayılar ve işlemler, geometri, ölçme ve veri işleme bölümleri yer almaktadır. Modül okul döneminde matematiğin en temel becerilerini kapsamaktadır. Bu iki modül ile bireylerin matematiksel yetkinliklerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bilimde/teknolojide temel yetkinliklerin ise sırasıyla; Matematik, Okuma ve Yazma Modülleri ile desteklenmesi hedeflenmektedir.

3) Dijital yetkinlik: İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ve ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler Destek Eğitim Programı'nda Günlük Yaşam Becerileri Modülü ile otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin günlük yaşam becerilerini gerçekleştirmeleri hedeflenmektedir. Bu bölümün kişisel elektronik/elektrikli cihazları kullanma kısmında dijital yetkinliğin desteklenmesi hedeflenmektedir. Toplumsal Yaşam Becerileri Modülü ile otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin toplumsal yaşamdaki temel becerileri edinmeleri hedeflenmektedir. Bu bölümün iletişim hizmetlerini kullanma hedefinde de dijital yetkinliğin desteklenmesi hedeflenmektedir.

4) Öğrenmeyi öğrenme: Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireye var olan imkânları tanıyarak bireyin öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler Destek Eğitim Programı'nın Toplumsal Yaşam Becerileri Modülü'nde yer alan günlük yaşamı planlama bölümü ile öğrenmeyi öğ-

renme yetkinliğinin desteklenmesi hedeflenmektedir. Ayrıca Sosyal Beceriler Modülü'nde yer alan sosyal problem çözme bölümüyle de bu yetkinlik desteklenebilecektir.

5) Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler: Bu yetkinlikler kişisel, kişiler arası ve kültürler arası yetkinlikleri içermekte olup bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak, gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini de kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler Destek Eğitim Programı'nda Sosyal Beceriler Modülü ile otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin sosyal becerileri gerçekleştirmeleri hedeflenmektedir. Sosyal yetkinlikler bu modülün tüm bölümlerinde desteklenmektedir. Ayrıca Birey ve Çevre Modülü'nde otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin kendisi ve çevresi ile ilgili temel bilgileri edinmeleri hedeflenmektedir. Aile ve evde hayat, eğitim merkezinde hayat, güvenli hayat, sosyal çevrede hayat bölümlerinde sosyal yetkinliklerin desteklenmesi hedeflenmektedir. Birey ve Çevre Modülü'nde yer alan ülkemizde hayat bölümünde vatandaşlıkla ilgili yetkinliklerin desteklenmesi hedeflenmektedir.

6) Kültürel farkındalık ve ifade: Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin öneminin takdiridir.

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler Destek Eğitim Programı'nda Sosyal Beceriler Modülü'nün iletişim ve etkileşim, anlama ve ifade etme bölümlerinde ifade yetkinliklerinin desteklenmesi hedeflenmektedir. Birey ve Çevre Modülü'nde yer alan aile ve evde hayat bölümü ile Öz Bakım Becerileri Modülü'nün yemek yeme ve içme becerileri bölümlerinde kültürel farkındalık yetkinliğinin desteklenmesi hedeflenmektedir.

7) İnisiyatif alma ve girişimcilik: Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade eder. Yaratıcılık, yeniliğin ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. Bu yetkinlik, bireylerin sadece evde ve toplumda değil işlerine ait bağlam ve şartların farkında olabilmeleri ve iş fırsatlarını yakalayabilmeleri için bir temel teşkil etmektedir. Aynı zamanda toplumsal ve ticari etkinliklere girişen veya katkıda bulunan kişilerin ihtiyaç duydukları özgün bilgi ve becerileri de kapsamaktadır.

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler Destek Eğitim Programı'nda Toplumsal Yaşam Becerileri Modülü'nde yer alan güvenlik, alışveriş, sosyal mekânlar, kurum ve kuruluşlar, ulaşım ve iletişim, günlük yaşamı planlama bölümleri ile inisiyatif alma ve girişimciliğin desteklenmesi hedeflenmektedir.

4. Destek Eğitim Programlarının Yapısı

Destek eğitim programlarında modüller yaklaşım benimsenmiştir. Modül, kelime anlamıyla bir bütünün bölünebilen parçası anlamına gelmektedir. Bir başka deyişle kendi içinde anlam bütünlüğü olan küçük bir birimdir. Bu kapsamda modül, yazılı bir materyal olup ilgili modülün tanımı, amaçları, bu amaçlara ulaşmak için yapılması gereken etkinlikleri ve ölçme araçlarını içermektedir.

Destek eğitim programları ilgili yetersizlik grubundaki bireylerin gereksinimleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bu modüller; bireysel öğretime dayalı, başlangıcı ve sonu olan, kendi içinde bütünlük gösteren, sistematik bir çerçevede düzenlenmiş öğretim yaşantılarından oluşmaktadır. Destek modülleri bireyselleştirilmiş eğitim programını hazırlama ve uygulamaya imkân sağlayacak şekilde, kendi içerisinde bütünlüğü olan ve birbirini işlevsel olarak tamamlayacak yapıda hazırlanmıştır. Modüllerde yer alan hedefler bireye kazandırılacak bilgi, beceri ve tutumlardan oluşmaktadır. Modüller uygulayıcıya rehber olmasının yanında, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin uygulayacağı eğitime bir standart getirmekte ve ölçme-değerlendirme sürecini de kolaylaştırmaktadır. Modüller ile öğretimin planlanmasında mümkün olduğu kadar bireysel öğretim temel alınır. Modüler eğitim programlarının amaçları belirlenirken birey, toplum ve konu alanı özellikleri dikkate alınmaktadır. Özel gereksinimli bireylerin düzeyine uygun, toplumun ihtiyacını karşılayan ve konuların bilimsel ve teknolojik gelişmelere göre güncellendiği bir program hazırlama ilke olarak benimsenmiştir.

Destek eğitim programları hedeflenen amaçlara ulaşmayı sağlayacak çeşitli modüller ve bu modüllere yönelik bölümlerden oluşmaktadır. Her bir modülde bireylerde ulaşılması beklenen hedefler, hedef davranışlar ve hedeflere ulaşmak için uygulamadaki bireylerin yeterlik durumu dikkate alınarak özel açıklamalara yer verilmiştir. Açıklamalar; hedef özelliği, ön koşul öğrenmeler, öğretim yöntemi, materyal ve ölçme gibi programın alt boyutlarında olabilmektedir.

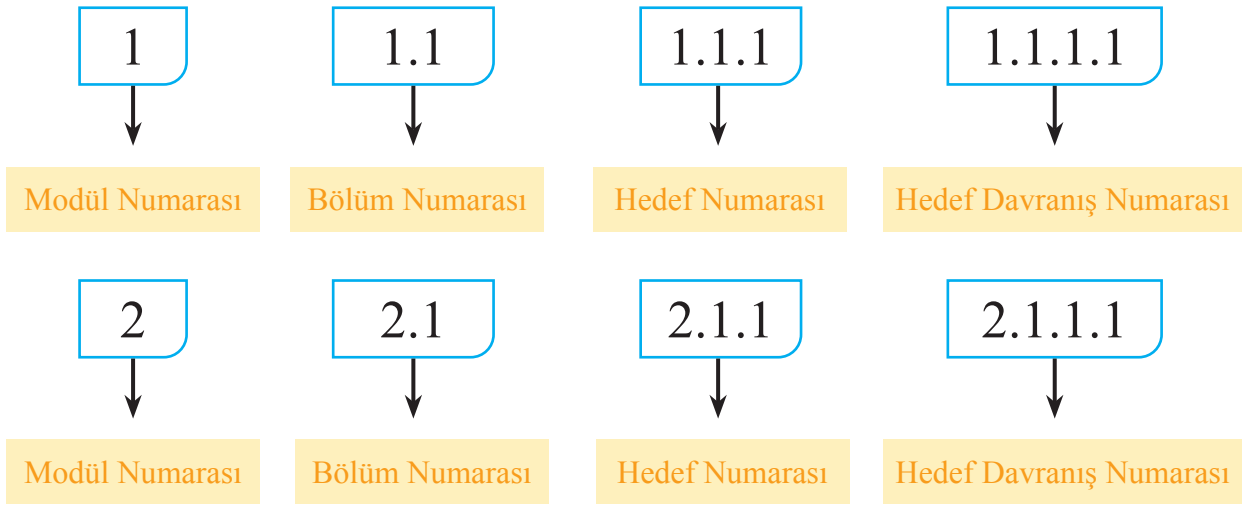
Modüller kendi içinde bölümlerden oluşmaktadır. Modüller içinde yer alan bölümler alanların özelliğine göre doğrusal ve sarmal yaklaşım olarak ele alınmıştır. Bu anlamda destek eğitim programları doğrusaldır çünkü bazı modüllerin içinde aşamalı ilerlemenin ve ön koşul öğrenmelerin zorunlu olduğu bölümler vardır. Yani bir hedef gerçekleşmeden diğer hedefe geçilememektedir. Bazı modüller ise içerik yaklaşımı olarak sarmal özellik taşımaktadır. Çünkü modüllerin içindeki bölümler zaman zaman kapsam yönünden genişleyerek farklı zamanlarda tekrar edilebilmektedir.

Sonuç olarak destek eğitim modülleri; bireye yönelik, açıkça belirtilmiş hedefler etrafında yapılandırılmış, kendi içinde bütünlüğü olan ve bireysel performansın değerlendirilmesine imkân sağlayan bölümlerden oluşmuştur. Ayrıca bireysel öğrenmeye yönelik olan destek eğitim modüllerinin her biri belirli beceri ve/veya bilgiyi kapsamaktadır. Hazırlanan destek eğitim modülleri bireyin ilgi, istek ve yeteneklerini dikkate alan, eğitim uygulamalarına farklı bir anlayış kazandıran ve modüller arasında geçiş yapma olanağı sağlayan bir özelliğe sahiptir.

Modüller öğretmenlere öğretim süreci boyunca sürekli değerlendirme imkânı vermektedir. Değerlendirmeler gerçek ortamından seçilmiş olgular ya da problemlerin çözümüyle oluşturulmuştur.

Kodlar

Destek eğitim programlarında bölüm, hedef ve hedef davranışlara ilişkin kodlamada aşağıdaki sistematik izlenmiştir.

5. Destek Eğitim Programlarının Öğrenme-Öğretme Yaklaşımı

Destek eğitim programları öğrenen merkezli program tasarımlarına göre hazırlanmıştır. Öğrenen merkezli program tasarımları ilerlemecilik ve pragmatist eğitim felsefesine dayanmaktadır. Öğrenen merkezli program tasarımlarında bireyin ihtiyaçları önceden belirlenir ve program bu doğrultuda hazırlanır. Program içeriği ortak ilgilerden oluşur ve öğrenme, bireyin yaşantısının bir parçasıdır. Öğrenen merkezli program tasarımları, birey ve yaşantı merkezli olabilir. Öğrenen merkezli tasarımlarda bireyin ilgi ve ihtiyaçları önemlidir. Bu açıdan ikisi de

birbirine benzer. Ancak öğrenen merkezli tasarımlarda ihtiyaç önceden belirlenirken yaşantı merkezli tasarımlarda öğrenenin ihtiyaçları okul yaşantısında ve sosyal yaşamda öğretmen tarafından belirlenmektedir. Bu anlamda destek eğitim programları hazırlanırken öğrenen merkezli hazırlanmış ancak programları uygulayan öğretmenlere yaşantı merkezli uygulamaları da esas almaları önerilmiştir. Bu anlamda öğretmenin anlık tutum ve kararları ile program uygulamalarındaki donanımları son derece önemlidir. Öğrenen ve yaşantı merkezli programlarda öğrenme ve öğretme süreci planlanırken bireyin performans düzeyi, özellikleri ile öğrenme biçimleri dikkate alınmalıdır. Bireyin mevcut ve gelecekteki eğitsel gereksinimlerinin dikkate alınması ve belirlenecek eğitsel ihtiyaçlarının gerektireceği bilgi, beceri ve tutumlara yönelik davranışlara yer verilmesi, destek eğitim programlarının odak noktası olmuştur.

Modüler öğretim programları, uygulamada önerilen öğretim yöntem, strateji ve teknikleri, birey performans değerlendirmeleri, birey merkezli aktif öğrenmeye dayalı yaşam boyu öğrenmeyi destekler şekilde hazırlanmıştır. Ayrıca bireyin yaşamı boyunca destekleyici ve yönlendirici öğeler olan aile ve öğretmenin iş birliği de bu program için oldukça önemlidir.

Tüm özel eğitime gereksinimi olan bireyler için bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda destek eğitim programları temel alınarak “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)” hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP’te yer alacak hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme-öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o bireyin hazır bulunuşluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri farklılaşabilir. Bu nedenle öğrenme-öğretme süreci planlanırken bireylerin bireysel farklılıkları (mevcut performansları, hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri ve ihtiyaçları, sosyo-kültürel farklılıkları vb.) göz önünde bulundurulmalıdır. Bu açıklamalar doğrultusunda bireye yönelik BEP ve BEP’e dayalı ders planı hazırlanmalıdır. Sonraki sayfada “Ders Planı Hazırlama Formatı” verilmiştir.

Öğrenme ve öğretme sürecinde uygun strateji, yöntem, araç gereç ve materyaller seçilmelidir. Öğrenme ve öğretme sürecinde yer verilecek etkinliklerin, somuttan soyuta, kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa doğru aşamalı olarak hazırlanmasına ve uygulanmasına dikkat edilmelidir. Çalışmalarda kullanılan dilin ve uygulanan etkinliklerin bireyin yaşına ve gelişim özelliklerine uygun olmasına özen gösterilmelidir. Günlük yaşamda bireylerin etkili iletişim kurabilmeleri ve sosyal çevreye etkin bir şekilde katılabilmeleri amacı ile uygun ortamlar hazırlanmalı ve ortamlardaki etkinlikler çeşitlendirilmelidir. Öyle ki özel eğitime gereksinimi olan bireyler öğrenme aşamasında normal gelişim gösteren bireylere kıyasla daha farklı yöntem ve tekniklere gereksinim duyarlar. Öğretim programlarında çoklu duyuya dayalı öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması gerekmektedir.

Ders Planı Hazırlama Formatı

Bölüm 1

Modül Adı:

Bölüm Adı:

Bölüm 2

Hedef:

Hedef Davranış:

Öğretim Yöntem ve Teknikleri:

Öncelikli olarak modüllerde önerilen öğretim yöntem ve teknikleri esas alınır.

Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri:

Ortam Düzenlemeleri:

Derse başlamadan önce oturuş düzeni, kullanılacak araç gereçlerin konumu, öğretim, genelleme ve izleme oturumlarının uygulanacağı ortam açıklanmalıdır.

Bölüm 3

Öğretme-Öğrenme Süreci:

Öğretim planlanırken öğretilecek davranışın türü, dikkati sağlayıcı ipuçları, araç gereçler, deneme sunuş biçimi, ortam, öğretim düzenlemeleri (bire bir ya da grup öğretim düzenlemesi), ipuçları, davranış sonrasında sunulacak uyaranlar belirlenmeli, kayıt sistemi belirlenmeli ve tüm bunlara ek olarak planda öğrenmenin aşamalarına yer verilmelidir.

Bölüm 4

Ölçme ve Değerlendirme:

Modüllerde önerilen ölçme ve değerlendirme yaklaşımı esas alınır, uygulanır ve uygulama sonuçları değerlendirilir.

B. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı

1. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nın Genel Amacı

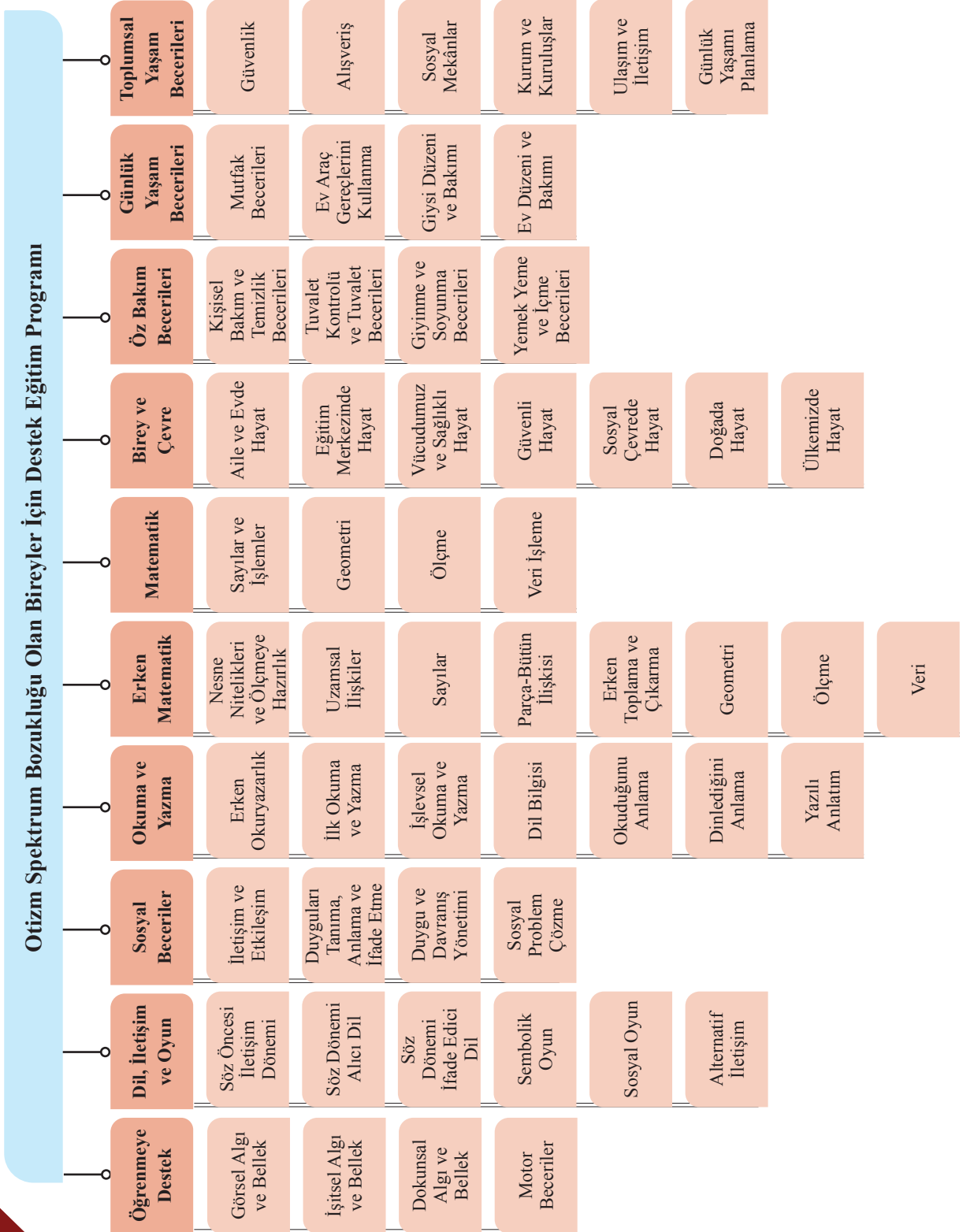
Bu program ile otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin;

1. Algı ve bellek becerilerinin geliştirilmesi
2. Motor planlama becerilerinin geliştirilmesi
3. Dil ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi
4. Kendini düzenleme stratejilerinin geliştirilmesi
5. Sosyal uyum becerilerinin geliştirilmesi
6. Erken okuryazarlık, erken matematik, matematik, ilk okuma yazma, akıcı ve doğru okuma, okuduğunu anlama, yazılı ifade, dinlediğini anlama ve dil bilgisi alanlarında akademik becerilerinin desteklenmesi hedeflenmektedir.

2. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nın Yapısı

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı on modülden oluşmaktadır. Bu modüller aşağıdaki şemada gösterilmiştir.

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN BİREYLER İÇİN DESTEK EĞİTİM PROGRAMI MODÜLLERİ VE BÖLÜMLERİ

Öğrenmeye Destek	Dil, İletişim ve Oyun	Sosyal Beceriler	Okuma ve Yazma	Erken Matematik	Matematik	Birey ve Çevre	Öz Bakım Becerileri	Günlük Yaşam Becerileri	Toplumsal Yaşam Becerileri
1. Görsel Algı ve Bellek 250 ders saati	1. Söz Öncesi İletişim Dönemi 200 ders saati	1. İletişim ve Etkileşim 400 ders saati	1. Erken Okuryazarlık 100 ders saati	1. Nesne Nitelikleri ve Ölçmeye Hazırlık 75 ders saati	1. Sayılar ve İşlemler 250 ders saati	1. Aile ve Evde Hayat 50 ders saati	1. Kişisel Bakım ve Temizlik Becerileri 200 ders saati	1. Mutfak Becerileri 150 ders saati	1. Güvenlik 100 ders saati
2. İşitsel Algı ve Bellek 200 ders saati	2. Söz Dönemi Alıcı Dil 250 ders saati	2. Duyguları Tanıma, Anlama ve İfade Etme 300 ders saati	2. İlk Okuma ve Yazma 150 ders saati	2. Uzamsal İlişkiler 75 ders saati	2. Geometri 100 ders saati	2. Eğitim Merkezinde Hayat 30 ders saati	2. Tuvalet Kontrolü ve Tuvalet Becerileri 200 ders saati	2. Ev Araç-Gereçlerini Kullanma 150 ders saati	2. Alışveriş 100 ders saati
3. Dokunsal Algı ve Bellek 150 ders saati	3. Söz Dönemi İfade Edici Dil 200 ders saati	3. Duygu ve Davranış Yönetimi 300 ders saati	3. İşlevsel Okuma ve Yazma 150 ders saati	3. Sayılar 75 ders saati	3. Ölçme 50 ders saati	3. Vücutumuz ve Sağlıklı Hayat 50 ders saati	3. Giyinme ve Soyunma Becerileri 200 ders saati	3. Giysi Düzeni ve Bakımı 150 ders saati	3. Sosyal Mekânlar 100 ders saati
4. Motor Beceriler 150 ders saati	4. Sembolik Oyun 150 ders saati	4. Sosyal Problem Çözümü 300 ders saati	4. Dil Bilgisi 100 ders saati	4. Parça-Bütün İlişkisi 40 ders saati	4. Veri İşleme 50 ders saati	4. Güvenli Hayat 50 ders saati	4. Yemek Yeme ve İçme Becerileri 200 ders saati	4. Ev Düzeni ve Bakımı 150 ders saati	4. Kurum ve Kuruluşlar 100 ders saati
5. Sosyal Oyun 150 ders saati	5. Sosyal Oyun 150 ders saati	5. Dinlediğini Anlama 100 ders saati	5. Okuduğunu Anlama 100 ders saati	5. Erken Toplama ve Çıkarma 75 ders saati	5. Sosyal Çevrede Hayat 50 ders saati	5. Sosyal Çevrede Hayat 50 ders saati	5. Ulaşım ve İletişim 100 ders saati	5. Ulaşım ve İletişim 100 ders saati	5. Ulaşım ve İletişim 100 ders saati
6. Alternatif İletişim 150 ders saati	6. Alternatif İletişim 150 ders saati	6. Yazılı Anlatım 100 ders saati	7. Yazılı Anlatım 100 ders saati	6. Geometri 20 ders saati	6. Doğada Hayat 20 ders saati	7. Ülkemizde Hayat 20 ders saati	6. Günlük Yaşamı Planlama 100 ders saati	6. Günlük Yaşamı Planlama 100 ders saati	6. Günlük Yaşamı Planlama 100 ders saati
Toplam: 750 ders saati	Toplam: 1100 ders saati	Toplam: 1300 ders saati	Toplam: 800 ders saati	Toplam: 400 ders saati	Toplam: 450 ders saati	Toplam: 270 ders saati	Toplam: 800 ders saati	Toplam: 600 ders saati	Toplam: 600 ders saati
10 Modül									
Toplam 7070 ders saati									

NOT: Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliği'nin 31. maddesinin 3. fıkrasına göre 1 defaya mahsus olmak üzere modül tekrarı önerilebilir.

3. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nın Öğretme-Öğrenme Süreci

Otizm spektrum bozukluğu olan bireyler kendileri için belirlenen hedef davranışlara ulaşmak için sistematik öğretime gereksinim duyarlar. Sistematik öğretim davranış analizi ilkelerini temel alarak öğretimin bir plan doğrultusunda tutarlı bir şekilde sunulmasıdır. Sistematik öğretimin amacına ulaşması öğretimde etkililiği araştırmalarla ortaya konmuş etkili öğretim yöntemlerinin kullanılmasıyla mümkündür. Bu yöntemlerin neler olduğuna ilişkin farklı kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan çalışmalar bulunmaktadır; bu çalışmaların sonuçları otizm spektrum bozukluğu olan bireyler için etkili olan yöntemler konusunda bir bakış açısı sunmaktadır. İzleyen başlıklarda akademik becerilerin öğretiminde kullanımı önerilen öğretim yöntemleriyle birlikte söz edilen etkili yöntemlere yer verilmiştir.

Yanlışsız Öğretim Yöntemleri: Yanlışsız öğretim yöntemleri otizm spektrum bozukluğu olan bireylere tek basamaklı ve zincirleme becerilerin öğretiminde kullanılan etkili öğretim yöntemleridir. Yanlışsız öğretim yöntemlerinde, birey tepkide bulunmadan önce ipucu sunularak bireyin doğru tepkide bulunması sağlanır. Yanlışsız öğretim yöntemleri; a) sabit bekleme süreli öğretim, b) artan bekleme süreli öğretim, c) eş zamanlı ipucuyla öğretim, d) davranış öncesi ipucu ve sınamayla öğretim, e) ipucunun sistematik olarak geri çekilmesiyle öğretim, f) davranış öncesi ipucu ve ipucunun geri çekilmesiyle öğretim, g) aşamalı yardımla öğretim, h) ipucunun giderek artırılmasıyla öğretim olarak sekiz grupta toplanır. Bu yöntemlerin her birinin uygulama basamakları farklılık göstermekle birlikte planlamada dikkate aldıkları öğeler ortaklık gösterir. Bu öğeler hedef uyarın, kontrol edici ipucu, deneme, yanıt aralığı, denemeler arası süre ve kontrol edici ipucunda yapılan silikleştirme'dir.

Hedef uyarın, bireyin tepkide bulunmasına zemin hazırlayan davranış öncesi uyarın olarak tanımlanmaktadır. Kontrol edici ipucu, öğretim sırasında bireyin doğru tepki vermesini sağlayacak olan ve birey için uygun olan tepki ipucudur. Deneme, bir öğretim oturumundaki davranış öncesi uyarınları, bireyin davranışını ve davranış sonrası uyarınları kapsar. Bir öğretim oturumunun kaç denemeden oluşacağı öğretim öncesinde belirlenir. Bu amaçla bireyin dikkat süresi ve kazandırılacak becerinin basamaklarının sayısı dikkate alınır. Yanıt aralığı, hedef uyarın ve ipucu sunulduktan, sonra bireyin yanıt vermesini beklemek üzere geçen süre olarak tanımlanmaktadır. Yanıt aralığının uzunluğuna karar verilirken, bireyin ve becerinin özelliklerine dikkat edilir. Denemeler arası süre, bireye hedef uyarın ve kontrol edici ipucu sunulduktan ve yanıt aralığı süresince bireyin yanıt vermesi beklendikten sonra yeni bir hedef uyarın sunmak üzere geçen süredir. İpucunun silikleştirilmesi ise sunulan tepki ipuçlarının zaman içinde türü ve miktarının değiştirilmesi ya da bir kerede tamamen

ortamdan kaldırılmasıdır. İpucunun türünde yapılan değişiklik farklı ipucu kullanmayı gerektirir. Örneğin, model olma ipucundan sözel ipucuna geçiş ipucunun türünde yapılan bir değişikliktir. İpucunun miktarında değişiklik ise sunulan ipucunun yavaş yavaş artırılması ya da azaltılması anlamına gelmektedir. Kullanılan öğretim yöntemine bağlı olarak bu silikleştirme türlerinden hangisinin kullanılacağına karar verilir. Aşağıda otizm spektrum bozukluğu olan bireyler için sıklıkla kullanılan yanlışsız öğretim yöntemlerinden sabit bekleme süreli öğretim ve eşzamanlı ipucuyla öğretim yöntemlerine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Sabit Bekleme Süreli Öğretim: Tek basamaklı ve zincirleme becerilerin öğretiminde kullanılan etkili öğretim yöntemlerinden biridir. Sabit bekleme süreli öğretimde (a) sıfır saniye bekleme süreli denemeler ve (b) sabit bekleme süreli denemeler olmak üzere iki tür öğretim denemesi vardır. Sıfır saniye bekleme süreli denemelere öğrenciye dikkat sağlayıcı ipucu sunularak başlanır. Bu amaçla “Bugün seninle ... öğreneceğiz. Hazır mısınız?” gibi ifadeler kullanılabilir. Bu süreçte bireyin hazır olduğunu jest, mimik, vücut hareketleri ile göstermesi ya da sözel olarak ifade etmesi pekiştirilerek öğretime başlanır. Ardından bireye hedef uyaran sunulur. Hedef uyaranın hemen ardından ise birey için uygun kontrol edici ipucu sunulur. Kontrol edici ipucu olarak jestsel ipucu, sözel ipucu, görsel ipucu, model ipucu, fiziksel ipucu sunulabilir. İpucunun ardından bireyin doğru tepkide bulunması için 4-5 saniye beklenir. Bireyin doğru tepkileri birincil ve ikincil pekiştiricilerden biri kullanılarak pekiştirilir. Birey yanlış tepkide bulunduğu anda ise ipucu tekrar sunularak hata düzeltilmesi yapılabilir ya da bir sonraki denemeye geçilebilir. Sözü edilen bu döngü bir denemeyi oluşturur. Öğretmen planlandığı sıfır saniye bekleme süreli denemeler sona erdiğinde sabit bekleme süreli denemelere geçer.

Sıfır saniye bekleme süreli deneme sayısının ne olması gerektiğine ilişkin genel geçer bir kural bulunmamaktadır. Bu amaçla belirli sayıda deneme ya da oturum sayısı temel alınabileceği gibi birey sıfır saniye bekleme süreli denemelerde %100 düzeyinde doğru tepkide bulununcaya değin bu denemelere devam edilebilir. Bireyin bu denemelerde %100 düzeyinde tepkide bulunup bulunmadığını belirlemek için ise her öğretim öncesinde ya da belli aralıklarla kontrol edici ipucunun sunulmadığı değerlendirme (yoklama) oturumlarına yer verilir.

Sıfır saniye bekleme süreli denemelerin ardından sabit bekleme süreli denemelere geçilir. Sabit bekleme süreli denemelerde de öncelikle dikkat sağlayıcı ipucu sunulur. Ardından öğretmen hedef uyaranı sunar. Bireyin tepkide bulunması için 4-5 saniye bekler. Birey bu süre içerisinde doğru tepkide bulunursa pekiştirilir, birey bu süre içerisinde doğru tepkide bulunamazsa kontrol edici ipucu sunulur. Birey ipucu sunulmadan önce doğru tepkide bulunursa veri toplama formunda ipucundan önceki doğru tepkiler kısmına “+”, yanlış tepkide

bulunursa “-”; birey ipucu sunulduktan sonra doğru tepkide bulunursa veri toplama formuna ipucundan sonraki doğru tepkiler kısmına “+”, yanlış tepkide bulunursa “-” işareti konulur. Bireyin tepkide bulunmadığı durumlarda veri toplama formunda tepkide bulunmama kısmına işaretleme yapılır. Birey ipucu sunulmadan önce geçen süre içerisinde doğru tepkide bulununcaya değin bu denemelere devam edilir.

Eşzamanlı İpucuyla Öğretim: Eşzamanlı ipucuyla öğretim denemeleri sabit bekleme süreli öğretimde açıklanan sıfır saniye bekleme süreli denemeler gibi gerçekleştirilir. Bu denemelere dikkat sağlayıcı ipucu sunularak başlanır. Öğretmen “Bugün ... öğreneceğiz. Hazır mısınız?” gibi ifadelerle bireyin dikkatini hedef davranışa ve öğretime çeker. Bireyin hazır olduğunu jest, mimik, vücut hareketleri ile göstermesi ya da sözel olarak ifade etmesi pekiştirilerek öğretime başlanır. İlk olarak hedef uyaran, hemen ardından ise kontrol edici ipucu sunulur. İpucunun ardından bireyin doğru tepkide bulunması için 4-5 saniye beklenir. Bireyin doğru tepkileri birincil ve ikincil pekiştiricilerden biri kullanılarak pekiştirilir. Birey yanlış tepkide bulunduğu anda ise ipucu tekrar sunularak hata düzeltilmesi yapılabilir ya da bir sonraki denemeye geçilebilir. Sözü edilen bu döngü bir denemeyi oluşturur.

Eşzamanlı ipucuyla öğretim denemelerinde bireylere bağımsız olarak tepkide bulunma fırsatı verilmediğinden bireylerin hedef davranışı edinip edinmediği kontrol edici ipucunun sunulmadığı değerlendirme (yoklama) oturumları ile belirlenir. Bu amaçla her gün öğretime başlamadan önce ya da belli aralıklarla yoklama oturumları düzenlenir.

Öykü Temelli Uygulamalar: Öykü-temelli uygulamalar, otizm spektrum bozukluğu olan bireylere sosyal beceriler başta olmak üzere farklı beceri alanlarına ait hedef davranışları öğretmek üzere öykülerin, senaryoların kullanıldığı etkili öğretim yöntemlerinden biridir. İzleyen başlıkta bu uygulamalar arasında yer alan sosyal öyküler ve güç kartı stratejisine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Sosyal Öyküler: Sosyal öyküler, sosyal beceriler, toplumsal yaşam becerileri ve güvenlik becerileri gibi becerilerin öğretiminde kullanılan etkili öğretim yöntemlerinden biridir. Sosyal öykülerin öğretimde kullanımı sosyal öykünün yazımı ve sosyal öykünün uygulanması olmak üzere iki aşamalı bir süreci gerektirir. İlk aşama sosyal öykünün yazımı aşamasıdır. Bu aşamada belirlenen hedef davranışın sergilendiği ya da sergileneceği ortam, durum ve koşullara ilişkin bilgiler toplanır. Ardından sosyal öykülerin yazımına geçilir. Sosyal öyküler (a) betimleyici cümle ve (b) rehberlik edici cümle türlerine belli oranlarda yer verilerek yazılır. Betimleyici cümleler hedef davranışla ilişkili kültürel değerleri vurgulayan; bir kişinin bilgi, duygu, düşünce, inanç, motivasyon, kişilik gibi içsel durumunu tanımlayan; kültürde yaygın olarak paylaşılan inançlar, değerler ya da gelenekleri tanımlayarak ilgili duruma ilişkin anlamı güçlendiren cümlelerdir. Rehberlik edici cümleler ise, doğru davranışı

tanımlama yoluyla davranışın nasıl sergileneceğine yön veren cümlelerdir. Sıralanan cümle türleri kadar bu cümlelerin öykü içindeki oranları da sosyal öykülerin yazımında mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Bu cümlelerin öykü içindeki oranları için “Öyküdeki toplam betimleyici cümle sayısı/Rehberlik edici toplam cümle sayısı>2” formülü dikkate alınır. Cümle türleri ve oranlarına ilişkin kurallara ek olarak sosyal öykü yazımında dikkat edilmesi gereken diğer noktalara aşağıda yer verilmiştir:

1. Öykünün içeriğini yansıtan bir başlık olmalıdır.
2. Öyküde giriş, gelişme ve sonuç bölümleri yer almalıdır.
3. Öykü 5N1K sorularının yanıtlarını içerecek şekilde yazılmalıdır.
4. Öykü bireyin ağzından ve bakış açısından yazılmalıdır.
5. Öykü olumlu ifadeler kullanılarak yazılmalıdır.
6. Öykü tek bir hedef davranışa yönelik olarak yazılmalıdır.
7. Öykü geniş zaman kipinde yazılmalıdır.

Sosyal öykülerin yazımının ardından sosyal öykülerin uygulanmasına geçilir. Öğretmen hazırladığı sosyal öyküyü birey hedef davranışı sergileyeceği ortama girmeden önce ya da kendisine hedef davranışı sergileme fırsatı verilmeden önce sunar. Öncelikle öğretmen “Senin için harika bir öyküm var. Şimdi bu öyküyü okumanın tam zamanı. Hazır mısın?” diyerek bireyin dikkatini öyküye çeker. Ardından öğretmen öyküyü okur ya da bireyden okumasını ister. Öykünün sunumunun ardından bireyin öyküyü anlayıp anlamadığını değerlendirmek üzere 5N1K soruları sorulur. Birey sorulara doğru yanıt verdiğiğinde pekiştirilir, yanlış yanıt verdiğiğinde ya da yanıt vermediğinde öykü ya da ilgili cümle yeniden okunabilir ya da doğru yanıt söylenebilir. Bireyin öyküyü anladığından emin olunduktan sonra birey hedef davranışı sergileyeceği ortama yönlendirilir ya da öğretmen tarafından hedef davranışı sergileme fırsatı yaratılır. Birey hedef davranışı belli bir doğrulukta sergilemeye başladıktan sonra öykünün silikleştirilmesi sürecine geçilir. Bu amaçla öykünün okunma sıklığı azaltılabilir ya da yönlendirici cümle öyküden çıkarılabilir. Birey hedef davranışı sosyal öykü okunmadan gerçekleştirinceye değin sosyal öykü silikleştirilerek sunulmaya devam edilir.

Güç Kartı Stratejisi: Sosyal becerilerin ve iletişim becerilerinin öğretiminde kullanılan etkili yöntemlerden biridir. Bu yöntemde otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin karakteristik özelliklerinden biri olan sınırlı ve yoğun ilgi alanından yararlanılır; bu amaçla bireyin yoğun ilgi duyduğu kahraman (ör. çiçek, bebek) ve/veya ilgi alanı (ör. futbol takımı) belirlenir, bu bağlamda senaryo (öykü) ve güç kartı hazırlanır ve uygulanır. İlk olarak bireye kazandırılması amaçlanan hedef davranışa yönelik kısa bir senaryo (öykü) hazırlanır ve bireyin hedef davranışı sergilemesi için ipucu niteliğinde olan güç kartı oluşturulur. Birinci aşamada senaryoda, kahramanın ya da ilgi alanının hedef davranışı gerçekleştireceği

bağlam kısaca tanıtılır, hedef davranışı sergileme gerekçesi vurgulanır ve sergilediği uygun davranışlar en fazla beş cümle olacak şekilde ifade edilir. Son olarak, kahramana ve/veya ilgi alanına ilişkin uygun bir görsel ve otizm spektrum bozukluğu olan bireyi hedef davranışı sergilemeye güdüleyici bir cümle yazılarak senaryo tamamlanır. Güç kartının oluşturulduğu ikinci aşamada ise, senaryonun özeti oluşturulur. Bu amaçla, senaryoda yer alan kahramanın/ilgi alanının hedef davranışı sergileme gerekçesi, sergilediği uygun davranışın vurgulandığı cümleler, güdüleyici cümle ve görsel destek küçük bir karta (ör. kartvizit boyutu) yazılır. Güç kartı stratejisinin uygulama aşamasında ise öncelikle senaryo ve güç kartı bireye okunur ya da bireyden okuması istenir. Ardından, okunan senaryo ve güç kartına ilişkin birkaç 5N1K sorusu sorulur ve güç kartı bireye verilir veya görebileceği bir yere konur. Birey, hedef davranışın sergileneceği ortama ya da etkinliğe yönlendirildikten sonra doğru tepkide bulunması durumunda bu davranışı pekiştirilir. Yanlış tepki ya da tepkide bulunmama durumunda ise güç kartını okuması veya göz atması için ipucu sunulur. Bireyin performansı belirlenen düzeye geldiğinde ise, güç kartı stratejisinin silikleştirmesi aşamasına geçilir. Bu aşamada, güç kartı ve senaryo tamamen ortadan kaldırılabileceği gibi yalnızca senaryo geri çekilebilir, belirli zaman aralıklarıyla sunulabilir ya da güç kartı mesafe olarak uzaklaştırılabilir.

Video Modelle Öğretim: Bireyin hedef davranışın akran, yetişkin bir model ya da kendisi tarafından sergilendiği videoyu izlemesini ve ardından bu davranışı yerine getirmesini içeren etkili bir öğretim yöntemidir. Video modelle öğretimde ek olarak bireyin davranışın yapılışını kendi bakış açısından izlemesi sağlanarak davranışı kendisinin yaptığını hissettiği uygulamalara da yer verilebilir. Video modelle öğretimin, öğretimde kullanımı videonun hazırlanması ve videonun sunumu olmak üzere iki aşamalı bir süreci gerektirir. Video modelle öğretim için ilk aşama hedef davranışın sergilenişini gösteren bir videonun hazırlanmasıdır. Bu amaçla hedef davranış ve modeller belirlenir. Ardından görüntüler çekilerek düzenlenir. Bu süreci videonun sunumu aşaması izler. Hazırlanan video görüntüleri birey hedef davranışı sergileyeceği ya da sergileme olasılığı bulunan ortama girmeden önce bireye izlettirilir. Videonun bireye izlettirilmesi aşamasında “Senin için bir video hazırladım. Şimdi videoyu izlemenin tam zamanı.” gibi ifadeler kullanılarak bireyin dikkati hedef davranışa ve videoya çekilir. Bu aşamada koşullara bağlı olarak bilgisayarlar, tabletler, cep telefonları, akıllı tahtalar gibi araç-gereçler kullanılabilir. Video sunumunun ardından bireye hedef davranışı sergilemesi için fırsatlar verilir.

Bilişsel Süreç Yaklaşımı: Problem çözme yaklaşımı olarak da adlandırılan bilişsel süreç yaklaşımıyla otizm spektrum bozukluğu olan bireylere sosyal becerileri tek tek kazandırmak yerine, sosyal durumla ilgili olarak problem çözme becerisinin kazandırılması amaçlanır. Bu amaçla otizm spektrum bozukluğu olan bireylere, sosyal durum için amaçları

belirleme, sosyal duruma ilişkin ipuçlarından yararlanarak problemin ne olduğunu ortaya koyma, sosyal duruma ya da amaçlara en uygun olacak çözüm yollarını belirleme, en uygun olan çözüm yolunu seçme ve seçtikleri yolun sonuçlarını değerlendirmeleri öğretilir. Başka bir deyişle bu bireylere problem çözmek için gerekli stratejiler öğretilmiş olur. Sosyal becerilerin bilişsel süreç yaklaşımıyla öğretiminde sosyal kodlama, sosyal karar verme, sosyal davranışta bulunma ve sosyal değerlendirme olmak üzere dört aşamalı bir süreç izlenir:

Sosyal Kodlama: Otizm spektrum bozukluğu olan bireyler, ilk olarak var olan durumu gözlemler, sosyal problemin ne olduğunu anlarlar. Bunu anlayabilmek için sosyal durumu gözlemledikten sonra kendilerine “Ne oldu?” sorusunu sorarlar ve bu soruya yanıt verirler.

Sosyal Karar Verme: Sosyal durumu gözlemleyip sorunun ne olduğuna karar veren otizm spektrum bozukluğu olan bireyler, bu durumda ne yapacakları ile ilgili alternatif çözüm yolları önerirler. Alternatif çözüm yollarını üretebilmek için otizm spektrum bozukluğu olan bireyler kendilerine “Bu kişinin yerinde olsaydım, ben neler yapabilirdim?” sorusunu sorar ve yapabilecekleri alternatif davranışları sıralarlar.

Sosyal Performans: Bu aşamada sorunu çözmek için uygulayabilecekleri davranışlarla ilgili alternatif yollar üreten otizm spektrum bozukluğu olan bireyler sosyal durumla en iyi şekilde baş etmelerini sağlayacak olan davranışları seçerler. Önerdikleri davranışlardan hangisini seçeceklerine karar vermek için otizm spektrum bozukluğu olan bireyler “Hangisini yapmalıyım?” sorusunu sorarlar, hangi davranışı ve neden bu davranışı seçeceğini söylerler.

Sosyal Değerlendirme: Hangi davranışı seçeceğine karar veren otizm spektrum bozukluğu olan bireyler seçtikleri davranışla ilgili kendilerini değerlendirirler. Başka bir deyişle otizm spektrum bozukluğu olan bireyler seçtikleri davranışı sergilediklerinde, bunun sonuçlarının ne olacağını değerlendirirler. Burada bireylerden ortaya koyduğu çözüm yolunun etkililiğini değerlendirmeleri istenir. Bunun için otizm spektrum bozukluğu olan bireyler kendilerine, “Bunu yaptığımda ne hissedirdim?” sorusunu sorarlar ve cevabını verirler. Daha sonra bireyler kendilerine “Bunu yaptığımda karşımdaki kişi ne hissedirdi?” sorusunu sorarlar ve cevabını söylerler.

Temel Tepki Öğretimi: TTÖ yöntemi çocuklara doğal çevrelerinde öğrenme fırsatları sunmayı amaçlayan, bilimsel araştırmalarla yerleşik düzeyde kanıt dayalı olduğu belirlenmiş doğal davranışsal öğretim yöntemidir. Özellikle otizm spektrum bozukluğu olan çocuklarda dil ve iletişim ve oyun becerilerinin öğretiminde etkili bir öğretim yöntemidir. Diğer doğal davranışsal dil öğretim yöntemlerinde olduğu gibi TTÖ yönteminde de amaç becerilerin genellemesini sağlamak, ipucu bağımlılığını önlemek ve motivasyonu destekle-

mektir. TTÖ yönteminde hedef becerilerin kazandırılmasında, otizm spektrum bozukluğu olan çocuklar için hayati olduğu ve ele alındığında hedeflenmeyen becerilerin de ortaya çıkmasına yardımcı olduğu görülen temel alanlar üzerinde durularak müdahale gerçekleştirilir. Bu alanlar, motivasyon, çoklu uyaranlara tepki verme, kendini yönetme, etkileşim başlatma ve empatidir. Bu alanlar üzerinde kaydedilecek gelişmeler; çocukların ipucu bağımlılığını azaltır, onların kendi kendilerine öğrenmelerine zemin hazırlar ve kazanılan becerilerin genellemesine fırsat sağlar. Motivasyon ele alınan ilk temel alanlardan biri olup TTÖ yöntemi ile yürütülen müdahalelerde hedef beceriler; bu alanı desteklemek için geliştirilmiş tekniklere yer verilerek kazandırılır. Çoklu uyaranlara tepkide bulunma, nesnelere sadece bir özelliğine tepkide bulunmayı değil o nesnenin farklı cinslerine de tepkide bulunmayı hedef alır. Kendini yönetme becerisi çocuğa uygun olan ve olmayan davranışları ayırt ettirmeyi, uygun davranışlar için veri toplamayı ve kendi kendisini pekiştirmeyi öğretmeyi amaçlar. Kendiliğinden başlatma becerileri desteklenerek bireylerin sosyal çevrelerde ve öğrenme ortamlarında daha aktif olması sağlanması amaçlanmaktadır.

Karşılıklı Taklit Eğitimi: Alan yazında yeni ve bilimsel araştırmalarla desteklenerek kanıta dayalı bir taklit eğitimi yöntemi olan KTE, çocuk ile yetişkin etkileşimi içerisinde çocuğun ilgi ve katılımını amaçlamaktadır. KTE; doğal, davranışsal ve gelişimsel yaklaşımı temel alan müdahale tekniklerinin, sosyal ve iletişimsel karşılıklılık temeline dayalı olarak oyun etkileşimi içerisinde model olunan nesnelere eylemler ve jestlerin kendiliğinden taklit edilmesinin öğretiminin amaçlandığı, doğal ve davranışsal taklit eğitimi yöntemidir. Bu yöntem, yetişkinin çocuğun eylemlerini ve sesletimlerini taklit ettiği, yetişkinin çocuğun eylemlerini ve iletişim amacını eş zamanlı olarak adlandırması yoluyla betimlediği dilsel haritalama, eylemlere ilişkin model olmak amacıyla açık uyaran sunulduğu model olma ve pekiştirme ve hata düzeltmek için ipucu sunma tekniklerini içermektedir. Bu yöntemde, oyun etkileşimi içerisinde birbirileri ile bağlamsal ilişkili gelişimsel olarak erken dönemde ortaya çıkmaya başlayan sosyal nesnelere eylemler ve sosyal jestler hedef taklit eylemleri olarak seçilmektedir. On nesnelere eylem ile on jest olmak üzere toplam yirmi eylemin taklit edilmesi paket olarak öğretilmektedir. Çocuğun belirli bir öğrenme gereksinimi yerine diğerlerinin iletişimsel ve sosyal açıdan ilginç olan eylemlerini sergilediğini gördüğünde, kendiliğinden taklit etmesi hedeflenmektedir. Bu nedenle, KTE’de eylemlere model olunurken “Sen de yap.” gibi sözel bir ayırt edici ipucu kullanılmamaktadır (ör. hedef nesnelere eylemlerden oyuncak ayının beslenmesinin öğretimi yapılırken, model olma aşamasında sadece yemek yeme sesleri çıkarılarak “Ayıcık acıkmış.” denilmektedir).

Kümülatif Tekrar Stratejisi: Sıra ile sunulan öğeleri, önceki öğelerle birlikte tekrar etmek anlamına gelmektedir. Örneğin bir öykü anlatılırken önce birinci kısım okunur ve an-

latılır daha sonra ikinci kısım okunur ve anlatılır. Daha sonra birinci ve ikinci kısım birlikte anlatılır. Aynı uygulamaya öykü bitinceye kadar devam edilir.

Alıştırma Artırma: Bireye cevap verme olanaklarının artırılması, akademik anlamdaki iyileşme için son derece önemlidir. Kazanılan yeni bilgilerin, tekrar yoluyla başarılı bir şekilde kalıcı ve akıcı hâle getirilmesi pek çok akademik alanda denemelerinin sayısı ile doğrudan bağlantılıdır. Alıştırmaları artırmak çeşitli şekillerde yapılabilir. Bir metnin tekrarı olarak okutulması, öğretilen bir sesin farklı yapılar içinde okutulması ya da okunan metin sayısının artırılması alıştırmayı artırmanın yollarıdır.

Çoklu Duyusal Yöntem: İleri düzeyde okuma yazma güçlüğü yaşayan bireylerin öğrenmekte zorlandıkları veya karıştırdıkları harf/ses ve sözcükleri öğrenmelerini desteklemek üzere uygulanan bir yöntemdir. Görsel, işitsel, dokunsal ve hareket duyularının bir arada harekete geçirilmesine dayalıdır. Özellikle çok karıştırılan harflerin veya sözcüklerin öğretiminde kullanılır. Bu yöntemde birey öğretmenin söylediği harfi/kelimeyi duyar, tekrarlar, tekrarlar duyar, parmaklarıyla harfin/kelimenin üzerinden gider, kendi kas hareketlerini hisseder, dokunsal duyuyu alır, ellerini takip eder ve bunları yaparken harfi/kelimeyi de seslendirerek kendisini duyar. Böylelikle bireylerin karıştırdıkları harfe ilişkin bilgiyi birçok kaynaktan gelen bilgi ile kodlaması ve dolayısıyla hatırlamasının kolaylaşması hedeflenmektedir. Çok yapılandırılmış bir öğretim ile çok sayıda tekrar ve pratik gerektirir.

Model Okuma/Yazma - Tekrarlı Okuma/Yazma - Okuma/Yazma Hatası Düzeltme: Bu teknikler ayrı ayrı uygulanabileceği gibi birlikte de uygulanabilir. Beceri temelli teknikler olarak gruplanan bu tekniklerin kullanımında hedef beceriye göre model olunur (örneğin metni bireye okuma). Hedef beceri tekrarlı olarak uygulanır (örneğin metni bireye tekrarlı olarak okutma) ve daha sonra bu uygulamalar sırasında bireyin hataları belirlenerek ya anında ya da beceri sonlandıktan sonra hata düzeltme uygulanır (örneğin metinde hatalı okunan kelimeleri öğretmenin okuması, sonra bireye okutma). Hata düzeltme sırasında bireye tekrar model olunarak beceriyi gerçekleştirmesi beklenir.

Kendini İzleme: Kendini izleme belirli bir davranışın ne kadar sıklıkla veya süre ile oluştuğunu belirlemek ve kaydetmektir. Kendini izlemenin iki bileşeni vardır. Bunlar kendini değerlendirme ve kendini kaydetmedir. Kendini değerlendirme bir davranışın ne kadar sıklıkta ya da sürede oluştuğunu belirlemektir. Kendini kaydetme ise kişinin kendi performansını bir kayıt aracı kullanarak kaydetmesidir. Kayıt araçları olarak görev aşamalarını içeren kayıt çizelgeleri ya da üründe hedeflenen nitelikleri içeren kayıt çizelgeleri kullanılabilir. Kendini izlemede, izlenecek davranışlar temel olarak ikiye ayrılabilir: Görev üzerinde dikkati sürdürme ve performansı izleme. Görev üzerinde dikkati sürdürmenin amacı bireyin dikkat süresini artırmak ve bireyi göreve yönlendirmektir. Performansı izleme, bireyin çeşitli tip ürün ve sürecini izlemek için uygulanabilir. Ürün akıcılık ya da doğruluk boyutunda

izlenebilir. Süreç ise bir becerinin gerçekleştirilme aşamaları ya da görev basamaklarını uygulama aşamaları şeklinde izlenebilir.

Hedef Belirleme: Hedef belirleme iki amaca hizmet edebilir: Bireylerin var olan becerilerini geliştirmek ya da akıcılığını artırmak. Hedef koyarken aşağıdaki işlemler uygulanmalıdır.

1. Bireyin mevcut performansını ortaya koyma: Bireyin geliştirilecek beceri ile ilgili performansı ortaya konmalıdır. Bireyin performansı daha önce yaptığı çalışmalarla ortaya konabileceği gibi doğrudan da belirlenebilir.

2. Hedefleri belirleme: Hedefler belirlenirken artışlar genellikle %10 ile %30 arasında hesaplanmalıdır. Eğer hata azaltılması hedefleniyorsa aynı oran benimsenmelidir. Aynı zamanda hedefe ulaşmak için konulan süre de bu oranları belirlemede rol oynar.

3. Hedefin gerçekleştirilmesi için planlama yapma: Bu aşamada hedefin gerçekleşmesi için hangi materyallerle, ne sıklıkta ve ne zaman çalışılacağı planlanır.

4. Planın uygulanması: Hazırlanan plan uygulanır ve uygulamada ya da belirlenen hedeflerde bir problem olup olmadığı gözlenir. Gerekirse değişiklik yapılabilir.

5. İzleme ve dönüt: Belirli aralıklarla birey performansı izlenerek gelişmesi hakkında dönüt verilir. Dönütler verilirken ilerlemenin somutlaştırılması için sütun grafikleri seçilebilir.

Etkinlik Temelli Öğretim: Doğal ortamlarda öğretimin düzenlendiği ancak öğretilecek hedef beceriyle ilgili davranış öncesi ve sonrası uyaranların sunulduğu, bireyin ilgileri göz önüne alınarak amaçların günlük rutinler ve planlanmış oyunlar içerisinde gerçekleşmesinin hedeflendiği bir öğretim yöntemidir. Etkinlik temelli öğretim düzenlenirken etkinliklerin bireyin ilgileri dikkate alınarak seçilmesine, bireyin bireysel amaçlarının, rutinlerin ya da planlanmış etkinliklerin içine gömülerek öğretilmesine, işlevsel ve genellenebilen hedef becerilerin öğretilmesine, çevre ve davranışla doğal ve anlamlı bir ilişki içinde olan davranış öncesi ve sonrası uyaranların kullanılmasına dikkat edilmelidir.

Yazıca Zenginleştirilmiş Oyunlar: Yazı farkındalığı becerilerini artırmada önemli bir yol, yetişkin aracılığıyla yazıca zenginleştirilmiş oyunların kullanılmasıdır. Yazıca zenginleştirilmiş oyunlar, bireylere yazılı dilin özelliklerini ve işlevini anlamalarını kolaylaştıracak, okuryazar gibi davranmalarını sağlayacak fırsatların sunulduğu oyunlardır. Yazıca zenginleştirilmiş oyunlar, resimli ve yazılı hikâye kitapları gibi yazılı dili farkına vardırma için zengin bir bağlam oluşturur. Bununla beraber yazı yönünden zenginleştirilmiş oyun ortamları da bireylerin yazılı dilin özelliklerini ve işlevini anlamalarını kolaylaştıracak fırsatlar

sunmaktadır. Bu oyunlar sırasında bireyler örneğin yazılı dilin özellikleri ile ilgili yazının okuma yönünü gösterme, bir alışveriş listesinin nasıl kullanıldığını anlayarak yazının işlevinin farkına varma gibi önemli kazanımlar elde etmektedirler.

Yazıca zenginleştirilmiş oyunlar için bireylerin yaş ve gelişim özelliklerine uygun her türlü oyuna yazı unsurları eklenebilir. Önemli olan oyun sırasında öğretmenin yazıya dikkat çekerek önceden belirlediği yazı farkındalığı hedeflerine yönelik bireye model olması, rehberlik etmesidir. Örneğin Pastane oyunu. Bu oyunun genel amacı, sırayla garson ve müşteri rollerini oynamak, müşteri olanın menü kitapçığından sipariş vermesi ve garson olanın verilen siparişi getirmesidir. Bu oyunda; oyuncak mutfak gereçleri, kek, pasta, süt kutusu gibi yiyecek ve içecek maketleri, resimli ve yazılı menü kullanılır. Oyun sırasında resimli-yazılı menünün okunması sürecinde bireyin dikkati yazılara çekilir ve bu sırada hedeflenen yazı farkındalığı becerilerinin öğretimi yapılır. Oyunun içine yazının soldan sağa okunma yönünü gösterme, yazı içinde bir sözcük gösterme gibi yazı farkındalığı becerilerinin öğretimi yapılabilir. Böylece oyun sırasında bireylerin erken okuryazarlık rollerini ve rutinlerini oyun içinde prova etmeleri sağlanır.

Resimli Kitap Bakma: Hedef davranışa göre bireye kitap resimleri gösterilerek resimler üzerinde bireyin konuşmasını sağlamak için sorular sorularak uygulanır. Bu uygulama yapılırken gerektiğinde model olunmalı ve bireyden tepki istenmelidir. Eğer olayları anlatma, tahmin etme, mantık yürütme gibi hedef davranışların geliştirilmesi hedefleniyorsa resimler üzerinde tartışarak önce bu hedef davranışlara model olunmalıdır. Sonraki oturumlarda resimlerle ipucu vererek bireyin tahmin etmesi, mantık yürütmesi vb. sağlanmalıdır.

Şematik Düzenleyiciler: Şematik düzenleyiciler içeriği ve içerikteki ilişkiyi görselleştiren araçlardır. Bu görselleştirmede içeriğin yapısına göre şemalar kullanılır. Böylece içerikteki ilişkilerin belirli şemalar çerçevesinde kodlanması söz konusu olur. Öğretilecek içerik bilgi, beceri, kavram, gerçekler ve ilkeler olabilir. Bilgileri gruplayarak sunmada en iyi araç şematik düzenleyicilerdir.

Şematik düzenleyiciler öğretim öncesi, sırası ve sonrası kullanılabilir. Öğretim öncesi kullanımının amacı, sunulacak bilginin örgütsel düzenini göstermektir. Ön bilgi oluşturmak ya da önceki bilgiyi etkinleştirmek için kullanılabilir. Öğretim sırasında bilgileri gruplamak amacıyla öğretim sonunda ise bilgileri ve ilişkilerini bireyin öğrenip öğrenmediğini değerlendirmek ve bilgiyi özetlemek amacıyla kullanılır.

Şematik düzenleyicilerin sunulacak içerik tiplerine göre çeşitleri bulunmaktadır. İçerik tipleri: Sıralama, tanımlama, neden-sonuç, karşılaştırma, problem-çözüm, kronoloji olabilir. Çeşitli şematik düzenleyici örneklerine genel ağdaki arama motorlarına “graphic organizer” kelimesi yazılarak ulaşabilir.

Strateji Temelli Yazılı İfade Öğretimi: Yazma süreci beş temel aşamada tamamlanır. Bu aşamalar; planlama, taslak oluşturma, düzeltme, kontrol etme ve paylaşmayı içermektedir. *Planlama aşamasında* seçenekler verilerek bireylerden bir konu seçmeleri, ne amaçla yazacaklarını ve okuyucu kitlesini belirlemeleri istenir. Seçtikleri konu hakkında bildiklerini beyin fırtınası yardımı ile sıralamaları ve yazma sırasına göre düzenlemeleri istenir. Bu aşamada yazma için amaç belirleme, okuyucu kitlesini belirleme, konu hakkında ön bilgileri harekete geçirme ve bunları gruplama stratejileri kullanılır. *Taslak oluşturma aşamasında*, bireylerden planlama aşamasında üretilen ve sıralanan fikirleri yazıya dökmeleri istenir. Bu aşamada taslağı yazılı forma çevirme stratejisi kullanılır. *Düzeltilme aşamasında*, bireylerden gözden geçirme stratejilerini kullanarak yazdıklarının yazma amaçlarına ve okuyuculara uygun olup olmadığını incelemeleri ve gerekli düzeltmeleri yapmaları istenir. *Kontrol etme aşamasında* ise bireylerden cümlelerini sözcük seçimi, noktalama işaretleri, yazım kuralları ve cümle yapıları bakımından kontrol etmeleri ve düzenlemeleri istenir. En son olarak da bireyler yazdıklarını sınıftaki arkadaşları ile paylaşırlar ve yazdıkları metinlerden kitap oluştururlar. Öğretmen metin türünü belirledikten sonra bu aşamalarda kullandığı stratejilere yüksek sesle düşünerek model olmalı, stratejileri rehberli ve bağımsız olarak uygulatmalıdır. Her bir öğretim aşaması en az üç kez uygulanmalıdır.

Okuduğunu Anlama Stratejilerinin Öğretimi: Strateji öğretimi öncesinde bireylere metin yapısı öğretilmelidir. Her metin türünün kendine özgü bir yapısı vardır. Bu yapı bireylere fark ettirildiğinde bireylerin metindeki bilgi birimlerini anlaması daha kolay olacaktır. Metin yapısı öğretiminde şemalar kullanılabilir. Strateji öğretiminde okuma öncesi, okuma sırası ve okuma sonrası stratejiler uygulanır. Okuma öncesi stratejilerin amacı, temel olarak okunacak metinle ilgili ön bilgi oluşturma ve okumaya karşı bireyi güdülemedir. Okuma öncesi stratejilere başlık ve resimler hakkında konuşma, sorular sorma, metnin içeriği ile ilgili tahminlerde bulunma örnek olarak verilebilir. Okuma sırası stratejilerin amacı metindeki bilgi birimlerini anlama, bu birimler arasında ilişki kurarak metni anlama ve metni okurken var olan bilgi ile metindeki bilgiler arasında ilişki kurmadır. Okuma sırasında bilgi birimlerinin altını çizme ve şemaya yerleştirme, okunan yeri anlatma ve tahmin etme gibi stratejiler kullanılabilir. Okuma sonrasında ise stratejiler tüm metni bütünleştirerek anlamak, anlaşılmayan yerleri tekrar gözden geçirmek amacıyla uygulanır. Okuma sonrası stratejilerin bazıları okunanları özetleme, metni anlatma ve sorulara cevap vermedir. Bu stratejilerin nasıl uygulandığına, seçilen metin türü ile birkaç metinde model olunur, daha sonra bireye metinler verilerek rehberli uygulamalar yapılır ve bireyin stratejiyi uygulaması desteklenir son olarak da bağımsız uygulamalar yapılarak bireyin strateji uygulamaları ve anlama gelişimi gözlenir.

Metin anlama becerisi bir derste gerçekleştirilecek bir beceri değildir. Bu nedenle yukarıda önerildiği şekilde birey metin anlamada bağımsızlaşınca kadar uygulamalara devam edilmelidir. Anlama öğretiminde bir metin türü seçilerek strateji öğretimi, birey stratejileri uygulamada bağımsızlaşınca kadar uygulanırsa bireyin anlama becerisini diğer metin türlerine genelleyip genellemediği kontrol edilmelidir. Genellikle strateji öğretimi bir metin türü ile çalışıldığında birey, stratejiyi diğer metin türlerine de uygulayarak metni anlayabilmektedir. Bu genellemenin sağlanması için her bir metin türünün yapısı hakkında bireyin fikri olmalıdır. Bu nedenle bir metin türü seçilerek metin yapısı ve strateji öğretimi yapılır. Diğer metin türlerinde sadece metin yapısı tanıtılarak strateji öğretimi yapılmadan anlama performansı belirlenebilir. Ancak bazı bireyler için metin türü değiştirildiğinde metin yapısı tanıtımı ile birlikte bir ya da birkaç kez stratejiye model olmak gerekebilir.

Süreç Temelli Matematik Problemi Çözme Öğretimi: Problem çözme sürecinde öğretmen yüksek sesle düşünerek ve etkileşimsel diyaloglara yer vererek problem çözmeye model olmalıdır. Var olan problem durumunun üstesinden gelebilmek için bireye sadece ne yapması gerektiği değil, aynı zamanda nasıl yapması gerektiği de modellenmelidir. Matematik probleminin nasıl çözüleceğine ilişkin olarak en temel dört basamak; problemi anlama, plan yapma, planı uygulama ve kontrol etme basamaklarıdır. Bu basamaklar kazandırılırken problem çözmeden önce bireyin problemi kendi cümleleri ile ifade etmesi sağlanmalıdır. Problem çözerken bireyin problemi kavramsallaştırması için şema ya da kendi çizimleri ile görselleştirmesi sağlanmalıdır. Problem çözüm sürecinde problemi yüksek sesle okuma, kendi cümleleri ile açıklama, bir görsele dönüştürme, tahminde bulunma, işlemi yapma ve sürecin kontrol edilmesi aşamalarında bireylere model olunmalıdır.

4. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nda Ölçme ve Değerlendirme

Özel eğitime gereksinimi olan bireyler, öğrenme sürecinde farklı ve çoklu öğrenme tekniklerinin kullanılması ve birden çok duyuya hitap eden uygulamaların yürütülmesi durumunda daha rahat öğrenirler. Yetersizlikten etkilenmiş her bir bireyin yetersizlikten etkilenme türü, derecesi, yetersizliğin oluş zamanı, sağlanan hizmetler ve bireysel özellikleri birbirinden farklıdır. Buna bağlı olarak öğrenme düzeyleri de birbirinden oldukça farklılık göstermektedir. Bu nedenle her bireyin bireysel özelliklerine uygun olarak BEP hazırlanması gerekmektedir. BEP, yetersizlikten etkilenmiş bireyin eğitim gereksinimlerini uygun eğitim ortamlarında gerekli destek hizmetleriyle karşılamaya yönelik geliştirilen yazılı bir dokümandır. BEP, yetersizlikten etkilendiği belirlenen her bir birey için geliştirilmelidir. Özel

eğitime başlamadan önce BEP'in geliştirilmesi, verilecek özel eğitim hizmetinin bireyin gereksinimlerine uygun olarak düzenlenmesi için gereklidir. BEP; yetersizlikten etkilenmiş bireyin var olan performans düzeyini, yıl sonunda/dönem sonunda bireyde gerçekleşmesi beklenen hedefleri, eğitim hizmetlerini ve bu hizmetlerin süresini içermelidir. Ayrıca birey için eğitim ortamları ya da kademeleri arasında sağlanacak geçiş hizmetlerini ve ilerlemele- rin ölçümlenmesini de kapsamalıdır.

BEP hazırlanırken bireyin gereksinimlerinin belirlenmesi için değerlendirmelerin öğretim sürecinin başlangıcında, öğretim sürecinde, sonunda ve yıl sonunda yapılması gerekmektedir. Bu süreçte özellikle başlangıçta kaba ve ayrıntılı değerlendirmelerin bireyin gerçek performansını yansıtacak şekilde yapılması önem arz etmektedir. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları yürütülürken temel ilke olarak biçimlendirici (süreci değerlendirme) ve özetleyici değerlendirme (yıl sonu genel değerlendirme) süreçleri izlenmeli, farklı veri toplama yöntemleri ile ölçme araçları kullanılmalıdır.

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nın ölçme ve değerlendirme uygulamaları; bireyin gereksinimlerinin belirlenmesi, öğretim öncesi (ön) değerlendirme, öğretim sonu (son) değerlendirme ve gelişimi izleme, yıl sonu değerlendir- mesi aşamalarından oluşmaktadır. Bu değerlendirme aşamalarının uygulama süreci aşağıda açıklanmıştır.

1. Bireyin Gereksinimlerinin Belirlenmesi

Bireylerin gereksinimlerinin belirlenmesi amacıyla kaba değerlendirme yapılır. Rehberlik ve araştırma merkezinde (RAM) bireylerin ilgili destek eğitim programının içerdii modül ve modüllerdeki bölümlerden hangilerini alacağı kaba değerlendirme sonucunda belirlenir. Aynı zamanda özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde de RAM tarafından belirlenen modüllere ve bölümlere yönelik kaba değerlendirmeler yapılarak bireyin gereksinimleri daha ayrıntılı şekilde belirlenmelidir. Kaba değerlendirme sonucunda bireyin gereksinim alanları belirlenmeli ve hedef ve hedef davranışlar (kısa ve uzun dönemli amaçlar) konulmalıdır. Böylece bireyin BEP'i hazırlanır. Kaba değerlendirmede gereksinimler belirlenip öncelik sırasına konurken bireylerin yaşı, sınıf seviyesi, bireysel özellikleri, öğrenme özellikleri ve becerilerin günlük ve okul yaşamındaki işlevselliği dikkate alınmalıdır.

Bireylerin kaba değerlendirmeleri için özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde veri toplama süreci üç boyutta yürütülmelidir.

1) Görüşme yapılması: Görüşmeler için birden farklı veri kaynağı kullanılmalıdır. Bunlar:

a) Bireyin ailesi

b) Okulundaki öğretmenleri (okul öncesi öğretmeni, sınıf öğretmeni, rehber öğretmen vb.)

c) Bireyin kendisi

Bireyle görüşme yapılacaksa bireyin yaşı ve performans düzeyi önem taşımaktadır. Birey ile görüşme, bireyin ailesi ve öğretmenleriyle yapılan görüşmeleri desteklemesi ve zenginleştirmesi açısından anlamlı olacaktır.

II) Gözlem yapılması: Bu aşamada özellikle öğretmenin/uzmanın kendisi gözlem yapmalıdır. Gözlem yaparken bireye ve gözlem yapılacak ortama göre yapılandırılmış ya da doğal gözlem tercih edilmelidir. Gözlem sonuçları yapılan görüşmelerle ilişkilendirilmelidir.

III) Kontrol listeleri, dereceli puanlama anahtarlarının (rubrik) uygulanması: Görüşme ve gözlemlerden sonra kontrol listeleri ve dereceli puanlama anahtarları kullanılarak bireyler birebir olarak ölçülmelidir.

2. Öğretim Öncesi (Ön) Değerlendirme

Öğretim öncesi (ön) değerlendirme, kaba değerlendirme sonucunda bireyin BEP' ine seçilen hedef ve hedef davranışlara ilişkin öğretime başlamadan önce hangi basamakta (düzeyde) olduğunu belirlemek amacı ile yapılacak olan ayrıntılı değerlendirmedir.

Öğretim öncesi değerlendirmelerde her birey için birebir uygulamalar yürütülerek veriler toplanır. Bu aşamada Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT), (bk. örnek form Ek 1), küçük basamaklara ayrılmış becerilerin bulunduğu Kontrol Listesi (bk. örnek form Ek 2), Dereceli Puanlama Anahtarı (bk. örnek form Ek 3) kullanılabilir. Kullanılan ölçme araçlarından elde edilen veriler Performans Kayıt Formu'na kayıt edilmelidir (Ek 4).

3. Öğretim Sonu (Son) Değerlendirme ve Gelişimi İzleme

Öğretim sonu değerlendirme; ilgili hedef davranışlarının öğretimi tamamlandıktan sonra bireyin davranışı ne derece kazandığını veya kavradığını görmek amacıyla yapılan değerlendirmedir. Bu aşamada öğretim öncesinde ayrıntılı değerlendirme araçları kullanılmalıdır. Ölçme araçlarından öğretim sonunda elde edilen veriler tekrar Performans Kayıt Formu'na (Ek 4) işaretlenmelidir.

Bireylerin öğretim süreci içerisinde yani ilgili hedef davranışlar kazandırılmaya çalışılırken öğretim ile birlikte ölçme ve değerlendirme uygulamalarının da birlikte yürütülmesi öğretimin etkililiği ve verimliliği açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle bireyin gelişimini izlemeye yönelik öğretim sırasında ve oturumların sonunda değerlendirmeler yapılarak değerlendirme sonuçları grafiğe ya da kayıt çizelgelerine kayıt edilmelidir. Ayrıca bireyin ürünlerine bakılarak bireyin ilerlemesi izlenmeli ve beklenen tepkiler istenen düzeyde değilse kullanılan yöntemde, araç gereçte, ortamda, alıştırma sayısında vb. gerekli öğretimsel düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca kayıt çizelgeleri, grafikler, birey ürünleri (çalışma yaprakları, ödevler vb.) dönem içerisinde belirli aralıklarla incelenerek öğretimin etkililiği ve verimliliği değerlendirilmelidir. Bunun sonucunda bireyin portfolyosu oluşturulmalıdır.

Portfolyo bir bireysel gelişim dosyasıdır. Bir yıl boyunca birey performans kayıtlarının ve çalışmalarının bir amaç doğrultusunda planlı ve düzenli bir şekilde tutulduğu, çalışmalardan örneklerin bulunduğu, bireyin nasıl bir gelişim içinde olduğunun rahatça izlenebildiği bir değerlendirme türüdür. Portfolyolarla yapılan değerlendirmenin temel amacı, bireyin öğrenme sürecini ve sonucunu birlikte değerlendirerek bireyin nasıl bir gelişim izlediğini belirlemektir. Bireyin yaptığı çalışmaların sistematik olarak toplanması sonucu oluşturulan bireysel gelişim dosyaları bireyin farklı yeteneklerini ve düzeylerini, güçlü olduğu yönlerini, başarılarını ve bir süreç içindeki gelişimini bütünüyle değerlendirme imkânı vermektedir. Eğitim ve öğretim sürecinde uygulayacağımız hedeflere göre portfolyolar farklılaşmaktadır. Potfolyo çeşitleri; çalışma portfolyosu, vitrin portfolyosu ve değerlendirme portfolyosu şeklinde sınıflandırılabilir. Bunlardan değerlendirme portfolyosu bireyi değerlendirmek için öğretmenin ihtiyaç duyduğu bütün kayıtları içerir. Bu tip portfolyolar, öğretim programlarında belirlenmiş hedefler doğrultusunda bireyin gelişimini gösterir. Bu tür portfolyolarda amaç, dosyaya konan her çalışmanın puanlanarak birey başarısının değerlendirilmesidir. Bu portfolyolar, düzey belirlemeye yönelik değerlendirme için kullanılabilir ve öğretim programındaki hedef ve davranışlardan çoğunun kazanıldığını gösteren örnek ve en iyi çalışmaları içerir. Bu nedenle portfolyolar içerisinde bireylerin gelişimine ve en güçlü yönlerine odaklı ürünlerin konulması ve ürünler hakkında birey, öğretmen yorumlarının yazılması önem taşımaktadır.

Bu bağlamda bireylerin portfolyoları; değerlendirme sürecinde elde edilen grafikleri, kayıt formlarını, videoları, ses kayıtlarını ve bireyin en güçlü olduğu farklı becerileri gösteren ürünleri içermelidir. Portfolyo uygulamalarında; bireyin ürünlerinin, bireyselleştirilmiş eğitim programının, BEP Gelişimi İzleme Özet Formu'nun (Ek 5), ölçü aracı örneklerinin, performans kayıt formlarının, kayıt çizelgelerinin ve bireyin çalışmalarını gösteren video

ve ses kayıt örneklerinin tutulması sürecin daha iyi izlenmesine imkân tanıyacaktır. Bu tür portfolyoları değerlendirmede bütüncül (holistik) bir yaklaşım benimsenir. Portfolyoların paylaşımı konusunda etik ilkelere dikkat edilmeli, portfolyolar bireyin ailesi, öğretmeni ve RAM dışındaki kişi ya da kurumlarla paylaşılmamalıdır.

4. Yıl Sonu Değerlendirmesi

Bu değerlendirmede izlenecek basamaklar aşağıda belirtilmiştir:

- Bireyin tüm performans göstergeleri (bireyin ürünleri, öğretmen gözlemleri, görüşmeler, kayıt çizelgeleri, grafikler, bireyin bir bölümdeki ya da modüldeki performansını gösteren Performans Kayıt Formu) bütüncül bir bakış açısıyla incelenir.
- Bu inceleme sonucunda bireylerin performansı BEP Gelişimi İzleme Özet Formu'na (Ek 5) geçirilir.
- Portfolyo içeriği tamamlanır.
- Portfolyonun içindekileri gösteren Portfolyo Kontrol Listesi (Ek 6) doldurulur.
- Portfolyo Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek 7) bireyin dosyası ile birlikte RAM'a gönderilir.

Portfolyo dosyası üç bölümden oluşmalıdır. Her bölümde aşağıdaki belgeler bulunmalıdır.

Birinci Bölüm: Portfolyo Kontrol Listesi, Portfolyo Dereceli Puanlama Anahtarı (her ikisi de iki tane konacak biri özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi tarafından doldurulacak, diğeri boş bırakılarak RAM'da doldurulacaktır.), BEP, BEP Gelişimi İzleme Özet Formu (2 tane konacak biri RAM'da kalacak şekilde), öğretmenler tarafından ön değerlendirme ve son değerlendirmenin kayıt edildiği Performans Kayıt Formları

İkinci Bölüm: Kullanılan ölçme araçları örnekleri, gelişimi izlemede kullanılan kayıt formları örnekleri ve grafik örnekleri, bireyin performansını gösteren ses kayıt ve video örnekleri

Üçüncü Bölüm: Bireyin öğretim süreci içerisinde yapmış olduğu çalışmalar; ödev örnekleri, çalışma yaprakları örnekleri, bireyin çalışmalarını gösteren video ve ses kayıt örnekleri vb. yer almalıdır.

RAM Yıl Sonu Değerlendirmesi

RAM izleme süreci; BEP’te tanımlanan hedef ve hedef davranışlar çerçevesinde bireyin gelişimi değerlendirilerek ve portfolyosunda sunulan bilgi ve verilerin incelenmesi ile gerçekleştirilir. RAM’ın değerlendirmesinde izlenecek basamaklar aşağıda belirtilmiştir:

- a) Bireyin portfolyosu incelenerek Portfolyo Kontrol Listesi’nde belirtilen dokümanların bulunup bulunmadığı kontrol edilir. Bu form doldurularak arşivlenmek üzere alınır.
- b) Bireyin BEP’i, BEP Gelişimi İzleme Özet Formu, bireyin performansını gösteren kayıt çizelgeleri, grafikler incelenir.
- c) Bireyin performansı değerlendirilir.
- d) Bireyin BEP’i, bireyin performansını gösteren kayıt çizelgeleri, grafikler, varsa video ve ses kayıtları incelenerek iki kopya hâlinde dosyada bulunan Portfolyo Dereceli Puanlama Anahtarı (Ek 7) doldurulur.
- e) Portfolyonun güçlü ve geliştirilmesi gereken yönlerine ilişkin açıklamalar yazılır. Biri özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde diğeri de RAM’da kalacak şekilde düzenlenir.
- f) Yapılan değerlendirmeler ve incelemeler sonucunda bireyin gelişimine göre eğitim tekrar planlanır. RAM, bireyin portfolyosunda bulunan BEP Gelişimi İzleme Özet Formu’nun, Portfolyo Dereceli Puanlama Anahtarı’nın ve Portfolyo Kontrol Listesi’nin bir örneğini alarak arşivler.

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı Kapsamında Ölçme Araçları ve Kayıt Formları

Aşağıda yer alan ölçme araçları bireyin performansını değerlendirmek amacıyla kullanılabilir.

Ölçme Araçları

Bireyin performansını öğretim öncesinde, sırasında ve sonunda belirlemek amacıyla kullanılır.

Görüşme Formları: Özellikle kaba değerlendirme sürecinde ailelerle, bireyin okuldaki öğretmenleriyle ve kendisiyle yapılan görüşmelerde kullanılan yarı yapılandırılmış ölçme araçlarıdır.

Gözlem Formları: Kaba değerlendirme, ön değerlendirme, öğretim sürecinde değerlendirme ile son değerlendirme de birebir olarak bireylerin gözlemlenmesi sürecinde kullanılan ölçme araçlarıdır. Gözlem formları daha çok yarı yapılandırılmış formlardır.

Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT): Önceden belirlenmiş niteliklere, kişilerin sahip olup olmadığını ve bireylere hangi konularda öğretim yapılması gerektiğini belirlemek amacıyla doğrudan gözlem yoluyla kullanılan ölçme aracıdır. ÖBT; öğretim programındaki hedefler ve hedef davranışlara göre hazırlanır. Öğretime nereden başlanacağını gösterir ve öğretim sırasında bireyin gelişim kaydedip etmediği, öğretim sonrasında amaçların gerçekleşip gerçekleşmediği hakkında bilgi sağlar. ÖBT’de, birey performansı çoğunlukla önceden belirlenmiş bir ölçütle karşılaştırılır. ÖBT’ler öğretmen yapımı testler olup öğretimsel amaçları daha belirgin ve özel hâle getirir. Öğretimsel içeriğin sınırlarını çizer.

Kontrol Listesi: Bireylerin çeşitli süreçlerde daha çok hedef davranışlarının gözlenmesi sırasında kullanılan ve bireyin bir davranışı yapma durumunda (+), yapmaması durumunda (-) olacak şekilde iki kategorili tepkilerin işaretlendiği ölçme aracıdır.

Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric): Belirli bir amaç doğrultusunda birey performansını ölçmek amacıyla çeşitli ölçütlerin ve her bir ölçüte ilişkin performans düzeyinin tanımlandığı araçlardır. Bu araçlar, hangi durumda hangi puanın verileceğinin önceden belirlenmesini gerektirir. Analitik ve bütüncül (holistik) olmak üzere iki tür puanlama anahtarı bulunmaktadır. *Bütüncül puanlama anahtarları* bireyin performansı hakkında genel bir yargıya ulaşmada, *analitik puanlama anahtarları* ise ayrıntılı bir şekilde performansın değerlendirilmesinde kullanılır.

Dereceleme Ölçeği: Dereceleme ölçekleri ölçülen özelliğe ilişkin performansı çeşitli düzeyleri ile tanımlayan ve ölçütlerin ne dereceye kadar olanak sağladığını gösteren ölçü araçlarıdır. Dereceleme ölçeklerinin iki formu vardır. Bunlardan birisi “kesinlikle katılıyorum”, “katılıyorum” gibi tepki kategorilerini içeren tutum ölçekleridir. Diğeri ise puanlayıcıların bireyin performansını belli bir ölçüte göre “zayıf”, “orta”, “iyi”, “çok iyi” gibi sınıflandırmalarına olanak sağlayan performans dereceleme ölçekleridir.

Portfolyo Dereceli Puanlama Anahtarı: RAM’da bireyin portfolyosunun yeterliliğini incelemek ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezine rehberlik sunmak amacıyla geliştirilmiştir.

Kayıt Formları

Performans Kayıt Formu: Her bir hedef davranışın ön ve son değerlendirme sonuçlarının işaretlendiği bir formdur. Bireyin ilgili bölümdeki hedef ve hedef davranışları gerçekleştirme durumu konusunda bilgi verir.

Portfolyo Kontrol Listesi: Portfolyonun içindekileri gösteren bir kontrol listesidir.

BEP: Bireyin gereksinimlerini, hedef ve hedef davranışları içeren bireye özgü eğitim programıdır.

BEP Gelişimi İzleme Özet Formu: Bu formda ön değerlendirme sonucuna göre bireyin gerçekleştirdiği hedef davranış numaraları, öğretilmesi hedeflenen hedef davranış numaraları, çalışılan hedef davranışlar, hedeflendiği hâlde ulaşılamayan hedef davranışlar, ulaşılamama nedeni ve öneriler sütunları bulunmaktadır. “Çalışılan hedef davranışlar” sütununa dönem içinde öğretilen hedef davranış numaralarına, “hedeflendiği hâlde ulaşılamayan hedef davranışlar” sütununa öğretilemeyen hedef davranış numaralarına, “ulaşılamama nedeni” sütununa süre yetersizliği, donanım yetersizliği, devamsızlık gibi detaylı açıklamalara, “öneriler” sütununa ise her bölüm için önerilere (bölümün bireye uygunluğu, hedef davranışların bireye uygunluğu, hedef davranışlardan ulaşılamayanların tekrar çalışılması vb.) yer verilmelidir.

5. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Destek Eğitim Programı'nı Uygulamada Dikkat Edilecek Hususlar

- Modüllerin sıralanışına bağlı olarak özbakım becerilerinin günlük rutinler içerisinde çalışılmasına dikkat edilmelidir.
- Günlük yaşam ve toplumsal yaşam becerilerinin doğal ortamlarda ya da benzetilmiş ortamlar oluşturularak çalışılmasına dikkat edilmelidir. Benzetilmiş ortamlarda gerçekleştirilen çalışmalarda otizm spektrum bozukluğu olan bireylere sık sık alıştırmaya fırsatları sunulmalıdır.
- Sosyal iletişim ve etkileşim yetersizlikleri otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin en temel özelliklerinden biridir. Bu becerilerin öğretiminde etkili öğretim yöntemleri kullanılarak sistematik öğretim yapılmalıdır.
- Öğrenmeye destek modülü, her sınıf düzeyindeki bireyle çalışılabilir.

- Erken okuryazarlık bölümünde bulunan sesbilgisel farkındalık bölümünde sözcük farkındalığı, uyak farkındalığı, hece farkındalığı ve sesbirim farkındalığı ile ilgili hedefler ardıl beceriler içerdiğinden ardışık çalışılması gerekmektedir.
- Erken okuryazarlık öğrenme alanında bulunan ses farkındalığı becerilerinde, Türkçede bulunan 5-6 sesin farkındalığının tüm hedef davranışlar bağlamında kazandırılması, yaşı uygun olan bireyler için ses temelli cümle yöntemi ile ilk okuma yazma öğretimine başlamak için yeterlidir.
- Erken okuryazarlık bölümünde bulunan hedef ve hedef davranışlar bireyleri ses temelli cümle yöntemi ile ilk okuma yazmaya hazırlayacak önemli becerilerdir. Bu nedenle bireylerin bu bölümdeki hedef davranışlar ile ilgili performansları iyi gözlenmelidir.
- Tüm modüllerin uygulanması sürecinde bireylerin çalışma belleği kapasitelerine uygun öğretim, ortam ve materyal düzenlemeleri yapılmalıdır. Otizm spektrum bozukluğu olan bireyler çalışma belleğinde yaygın yetersizlikler yaşayabilmekte, bu da onların sunulan öğretimden yararlanmalarını engelleyebilmektedir. Bu nedenle, bireylerde çalışma belleği kapasitelerinin belirlenmesi, buna uygun şekilde öğretimin sunulması ve öğretimin etkililiğinin artırılması açısından son derece önemlidir. Çalışma belleği ile ilgili sınırlılık yaşayan bireylere öğretim sırasında basit ve kısa ifadeler kullanılması, çok tekrar yapılması, hatırlatıcılar kullanılması, bilginin organize edilmiş hâlde sunulması, yeni bilginin var olan bilgi ile ilişkili olarak sunulması ve strateji öğretiminden yararlanılması öğrenmeyi kolaylaştırır. Ayrıca görevlerin basitleştirilerek ve basamaklandırılarak verilmesi, bilginin sunum sırasında tekrarlanması ve bireye bilgiyi işleme için yeterli zaman verilmesi ve bilginin sadece tekrarlanarak değil, üzerinde düşünmesini sağlayacak şekilde sunulması yine öğretim sırasında dikkat edilmesi gereken noktalardandır.
- Otizm spektrum bozukluğu olan bireylerde bilgiyi işleme genellikle daha yavaş bir şekilde gerçekleşmektedir. Yani bilgi sunulduğunda hızla algılanamamaktadır. Bu nedenle, bireyin bu konudaki özelliklerinin belirlenmesi ve gerekli ise buna uygun şekilde; bilginin daha yavaş sunulmasına, gerektiğinde tekrarlanmasına, dikkatinin bilgiye veya ilgili uyarana yönlendirilmiş olmasına, uygunsa yazılı sunulmasına ve işleme için yeterli zaman verilmesine dikkat edilmelidir.

- Öğretim mümkün olduğunca yaşantısal, öğrenme sürecine bireyi katarak eğlenceli etkinlikler içerisinde sunulması öğrenmenin kolay ve kalıcı olması için dikkat edilmesi gereken bir husustur.
- Okuduğunu anlama, işlem yapma, problem çözme gibi üst düzey bilişsel beceriler gerektiren akademik becerilerin öğretiminde, çıkacak üründen çok ürünü ortaya çıkarmak için gerekli işlemlere odaklanılmalıdır. Bu amaçla da süreç modellenmeli ve ürüne ulaşmak için (soruların doğru cevaplanması, doğru çözülen işlem sayısı gibi) sürecin nasıl gerçekleştirildiği yüksek sesle düşünülerek gösterilmelidir.
- Otizm spektrum bozukluğu olan bireylerle yürütölen tüm çalışmalarda bireyler için etkili pekiştirenler kullanılmalıdır. Doğal uyaranlar, doğal pekiştirenler kullanılarak edinilen bilgi ve becerilerin kalıcılığının ve genellenmesinin gerçekleşmesi sağlamalıdır.
- Öğretim sırasında önemli bilgilerin vurgulanması, özetlenmesi ve tekrarlanması bireyin önemli bilgiyi ayrıntı bilgilerden ayırt etmesi için gereklidir.
- Birey önemli olan uyarıyı ayırt etmekte ve dikkatini sürdürmekte zorlandığından dikkat geçişi gerektiren durumlarda önemli olan uyarana yönlendirilmelidir.
- Destek eğitim her yaş (0-99) aralığında verilebilir.

6. Hedef ve Hedef Davranışlar

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN BİREYLER İÇİN DESTEK EĞİTİM PROGRAMI HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR

1. Modülün Adı	ÖĞRENMEYE DESTEK
1. Modülün Amacı	Öğrenmeye Destek Modülü ile otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin eşleme, ayırt etme, gruplama, örüntü oluşturma ve temel motor becerilerde başarılı olmalarını sağlamak amaçlanmaktadır.
1. Modüldeki Bölümler	Görsel Algı ve Bellek, İşitsel Algı ve Bellek, Dokunsal Algı ve Bellek, Motor Beceriler

Modüle İlişkin Genel Açıklamalar

- Dokunsal Algı ve Bellek bölümünde yer alan hedef ve hedef davranışlar çalışılırken bireyin gözleri kapalı olmalıdır.
- Dokunsal Algı ve Bellek bölümünde yer alan hedef davranışlar için nesnelerin doku özellikleri (sert-yumuşak, pürüzlü-pürüzsüz, tüylü-tüysüz vb.) kullanılarak eşleme çalışmaları yaptırılmaktadır.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
1.1.1. Nesne ve nesne resimleri arasından aynı olanları eşler.	1.1.1.1. Nesneleri tür/renek/boyut özelliklerine göre eşler. 1.1.1.2. Nesne resimlerini tür/renek/boyut özelliklerine göre eşler. 1.1.1.3. Nesne resimlerini konum ve ayrıntılarına göre eşler. 1.1.1.4. Nesneyi nesnenin resmi, çizimi ve gölgesi ile eşler.	Hedef davranış 1.1.1.3. için konum olarak masa üzerinde sağda ve solda duran bardak resimleri örnek verilebilir. Ayrıntı olarak ise üzerinde yıldız ve çiçek olan zarf resimleri örnek verilebilir.
1.1.2. Nesne ve nesne resimleri arasından farklı olanı gösterir.	1.1.2.1. Nesneler arasından tür/renek/boyut özelliklerine göre farklı olan nesneyi gösterir. 1.1.2.2. Nesne resimleri arasından tür/renek/boyut özelliklerine göre farklı olan nesne resmini gösterir. 1.1.2.3. Nesne resimleri arasından konum ve ayrıntılarına göre farklı olan nesne resmini gösterir.	Hedef davranış 1.1.2.3. için konum olarak masa üzerinde sağa ve sola doğru duran örnek resimleri örnek verilebilir. Ayrıntı olarak ise üzerinde yıldız ve kalp olan balon resimleri örnek verilebilir.

Bölüm 1.1. Görsel Algı ve Bellek

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
1.1.3. Nesne ve nesne resimlerini gruplar.	<p>1.1.3.1. Nesneleri tür/renk/boyut özelliklerine göre gruplar.</p> <p>1.1.3.2. Nesne resimlerini tür/renk/boyut özelliklerine göre gruplar.</p> <p>1.1.3.3. Nesne resimlerini konularına ve ayrıntılarına göre gruplar.</p>	
1.1.4. Örüntü oluşturur.	<p>1.1.4.1. Tür/renk/boyut özelliklerine göre nesnelere oluşturulmuş bir örüntünün altına aynı örüntüyü oluşturur.</p> <p>1.1.4.2. Tür/renk/boyut özelliklerine göre nesne resimlerinden oluşturulmuş bir örüntünün altına aynı örüntüyü oluşturur.</p> <p>1.1.4.3. Nesne, nesne ya da şekil resimleriyle oluşturulmuş bir örüntüyü aynı şekilde devam ettirir.</p> <p>1.1.4.4. Nesne, nesne ya da şekil resimleriyle oluşturulmuş bir örüntünün ortasında eksik bırakılan ögeyi bulur.</p> <p>1.1.4.5. Nesne, nesne ya da şekil resimleriyle oluşturulmuş bir örüntüdeki kuralı kullanarak farklı malzemelerle, aynı kurala göre yeni örüntüler oluşturur.</p>	
1.1.5. Resimler arasındaki farkları işaretler.	<p>1.1.5.1. İki nesne resmi arasındaki farkları işaretler.</p> <p>1.1.5.2. İki olay resmi arasındaki farkları işaretler.</p>	
1.1.6. Parça-bütün ilişkisini kurar.	<p>1.1.6.1. Bir resimde eksik bırakılan parçayı bulur.</p> <p>1.1.6.2. Yarısı gösterilen bir nesne resmindeki nesnenin ne olduğunu tahmin ederek söyler.</p> <p>1.1.6.3. Bütünü verilen nesne resmine ait parçaları bulur.</p> <p>1.1.6.4. Bir nesne resminin parçalarını birleştirerek bütünü oluşturur.</p> <p>1.1.6.5. Bir eylem ve olay resminin parçalarını birleştirerek bütünü oluşturur.</p> <p>1.1.6.6. Kâğıt ya da tahta yapbozlar yapar.</p>	

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>1.1.7. Saklanan nesne ve resimlerdeki nesnelerin adlarını ve olayları söyler.</p>	<p>1.1.7.1. Art arda gösterilen nesnelerin, saklandıktan/kapatıldıktan sonra adlarını söyler.</p> <p>1.1.7.2. Art arda gösterilen nesne resimleri saklandıktan/kapatıldıktan sonra resimlerde bulunan nesnelerin adlarını söyler.</p> <p>1.1.7.3. Çeşitli olayların bulunduğu resim gösterilip saklandıktan/kapatıldıktan sonra resimde gördüğü nesnelerin adlarını ve olayları söyler.</p>	
<p>1.2.1. Dinletilen seslerden aynı olan seslere tepki verir.</p>	<p>1.2.1.1. Dinletilen insan sesleri arasından, aynı insana tepki verir.</p> <p>1.2.1.2. Dinletilen hayvan sesleri arasından, aynı hayvan sesine tepki verir.</p> <p>1.2.1.3. Dinletilen taşıt sesleri arasından, aynı taşıt sesine tepki verir.</p> <p>1.2.1.4. Dinletilen müzik aleti sesleri arasından, aynı müzik aleti sesine tepki verir.</p> <p>1.2.1.5. Dinletilen eşya sesleri arasından, aynı eşya sesine tepki verir.</p> <p>1.2.1.6. Dinletilen doğa sesleri arasından, aynı doğa sesine tepki verir.</p>	<p>Hedef 1.2.1. için bireyden sözel ve/veya motor tepkiler vermesi beklenmelidir.</p> <p>Hedef 1.2.1. çalışılırken en fazla 4 ses kullanılmaktadır.</p> <p>Hedef 1.2.1. ile 1.2.3. hedefi birlikte çalışılmaktadır.</p>
<p>1.2.2. Dinletilen seslerden farklı olan seslere tepki verir.</p>	<p>1.2.2.1. Dinletilen insan sesleri arasından, farklı insana tepki verir.</p> <p>1.2.2.2. Dinletilen hayvan sesleri arasından, farklı hayvan sesine tepki verir.</p> <p>1.2.2.3. Dinletilen taşıt sesleri arasından, farklı taşıt sesine tepki verir.</p> <p>1.2.2.4. Dinletilen müzik aleti sesleri arasından, farklı müzik aleti sesine tepki verir.</p>	<p>Hedef 1.2.2. için bireyden sözel ve/veya motor tepkiler vermesi beklenmelidir.</p> <p>Hedef 1.2.2. çalışılırken en fazla 4 ses kullanılmaktadır.</p>

Bölüm 1.1. Görsel Algı ve Bellek

Bölüm 1.2. İşitsel Algı ve Bellek

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
1.2.3. Sesin ait olduğu varlığı ve kategorisini söyler.	1.2.2.5. Dinletilen eşya sesleri arasından, farklı eşya sesine tepki verir. 1.2.2.6. Dinletilen doğa sesleri arasından, farklı doğa sesine tepki verir. 1.2.3.1. Dinletilen sesin ne sesi olduğunu söyler. 1.2.3.2. Dinletilen sesin ait olduğu kategoriyi söyler.	Hedef 1.2.3. için bireyden sözel ve/veya motor tepkiler vermesi beklenmemlidir. Hedef 1.2.3. çalışırken en fazla 4 ses kullanılmaldır. Hedef davranış 1.2.3.2. için bireyden insan, hayvan, taşıt, müzik aleti, eşya, doğa seslerinden hangi kategorilere ait olduğunu söylemesi beklenmemektedir.
1.2.4. Söylenen rakam ve sözcük dizisini tekrar eder.	1.2.4.1. Söylenen iki ve daha fazla rakamı söylenen sıra ile tekrar eder. 1.2.4.2. Söylenen aynı kategoriye ait iki ve daha fazla sözcüğü söylenen sıra ile tekrar eder. 1.2.4.3. Söylenen farklı kategoriye ait iki ve daha fazla sözcüğü söylenen sıra ile tekrar eder.	Hedef 1.2.4. için içinden tekrar etme, ilişkilendirme, gruplama gibi hatırlatıcı stratejiler kullanılabilir. Stratejiler öğretildiği hâlde birey üç birimi tekrar edemiyorsa öğretimde resimlerden yararlanabilir. Hedef davranış 1.2.4.2. ve 1.2.4.3. için meyveler, hayvanlar, taşıtlar, okul eşyaları vb. kategorilerinden seçilen sözcüklerle çalışılabilir. Hedef davranış 1.2.4.2. çalışırken tek heceli sözcüklerle başlanmalı, sözcüklerdeki hece sayıları giderek artırılmalı ve iki-üç heceli sözcüklerle devam edilmelidir.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
1.2.5. Ritim tutar.	<p>1.2.5.1. Ritimle verilen hareketi taklit eder.</p> <p>1.2.5.2. Farklı hareketlerden çıkan seslere ritim tutar.</p> <p>1.2.5.3. Alkışla yapılan basit bir ritmi taklit eder.</p> <p>1.2.5.4. Bir müzik aleti ile yapılan basit bir ritmi aynı müzik aleti ile taklit eder.</p> <p>1.2.5.5. Bir müzik aleti ile yapılan basit bir ritmi farklı bir müzik aleti ile taklit eder.</p>	<p>Hedef davranış 1.2.5.1. için “masaya vurma, el çırpma” vb. örnekler verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 1.2.5.2. için bireyden “merdiven çıkma, top sekiirme” vb. hareketlerden çıkan seslere ritim tutması (elle, ses çıkararak vb.) beklenmelidir.</p>
1.3.1. Dokunduğu nesnelere eşler.	<p>1.3.1.1. Dokunduğu nesnelere arasından aynı türdeki nesnelere eşler.</p> <p>1.3.1.2. Dokunduğu nesnelere arasından aynı boyuttaki nesnelere eşler.</p> <p>1.3.1.3. Dokunduğu nesnelere arasından aynı şekildeki nesnelere eşler.</p> <p>1.3.1.4. Dokunduğu nesnelere arasından aynı dokudaki nesnelere eşler.</p>	
1.3.2. Dokunduğu nesnelere ayırt eder.	<p>1.3.2.1. Dokunduğu nesnelere arasından farklı türdeki nesneye tepki verir.</p> <p>1.3.2.2. Dokunduğu nesnelere arasından farklı boyuttaki nesneye tepki verir.</p> <p>1.3.2.3. Dokunduğu nesnelere arasından farklı şekildeki nesneye tepki verir.</p> <p>1.3.2.4. Dokunduğu nesnelere arasından farklı doku özelliği bulunan nesneye tepki verir.</p>	

Bölüm 1.2. İstisnai Algı ve Bellek

Bölüm 1.3. Dokunsal Algı ve Bellek

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
1.3.3. Dokunduğu nesnenin özelliklerini ve adını söyler.	1.3.3.1. Dokunduğu nesnenin özelliklerini söyler. 1.3.3.2. Dokunduğu nesnenin adını söyler.	Hedef 1.3.3. te yer alan hedef davranışların kazandırılmasında bireye çeşitli nesnelerin bulunduğu torba, kutu verilip bireyden kutunun içinden bir nesne seçerek nesnenin özelliklerini söylemesi ve adını tahmin etmesini istenmelidir. Çalışılan nesnelere bireyin aşına olduğu nesnelere olmalıdır.
1.3.4. Dokunsal özelliklerine göre nesnelere gruplar.	1.3.4.1. Dokunduğu nesnelere türlerine göre gruplar. 1.3.4.2. Dokunduğu nesnelere boyutlarına göre gruplar. 1.3.4.3. Dokunduğu nesnelere şekillerine göre gruplar. 1.3.4.4. Dokunduğu nesnelere doku özelliklerine göre gruplar.	
1.3.5. Dokunduğu farklı türdeki nesnelere istenilen sırayla söyler.	1.3.5.1. Dokunduğu iki farklı nesneyi dokunduğu sıra ile söyler. 1.3.5.2. Dokunduğu üç farklı nesneyi dokunduğu sıra ile söyler. 1.3.5.3. Dokunduğu dört farklı nesneyi dokunduğu sıra ile söyler.	Hedef 1.3.5. te yer alan hedef davranışlar için bireyin aşına olduğu nesnelere kullanılmaktadır.

Bölüm 1.3. Dokunsal Algı ve Bellek

Bölüm 1.4. Motor Beceriler

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>1.4.1. Motor hareketleri taklit eder.</p>	<p>1.4.1.1. Vücudunun herhangi bir bölümü ile yapılan motor hareketleri taklit eder.</p> <p>1.4.1.2. Nesnelere yapılan motor hareketleri taklit eder.</p> <p>1.4.1.3. Nesnelere işlevlerine göre yapılan motor hareketleri taklit eder.</p>	<p>Hedef davranış 1.4.1.1. için “el çırpma, el sallama, yumruk açma kapama, iki elini masa üzerine vurma” örnekleri verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 1.4.1.2. için “kaşığı masaya vurma, fincanı masa üzerinde itme, tarağı masa üzerinde gezdirmeye, küçük tahta küpü başının üstüne koyma.” örnekleri verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 1.4.1.3. için “arabayı masa üzerinde itme, oyuncak köpeği masa üzerinde gezdirmeye” örnekleri verilebilir.</p> <p>Hedef davranışların değerlendirilmesi bireyin dikkati çekildikten sonra yapılmalıdır. Öğretmenin “... bak ben ne yapıyorum!” ya da “Bana bak!” demesi bireyin dikkatini çekmek-te yardımcı olabilir. Değerlendirmede ne yapıldığının özel olarak söylenmemesi gereklidir. Bu durum bireyin yaptığımız eylemi mi tekrarladığını yoksa özel ipuçlarını mı yerine getirdiğini anlamamızı güçleştirir. Eylem bireye gösterildikten sonra “Şimdi sen yap! Sıra sende.” denilir ve nesne bireyin önüne masaya konulur.</p>
<p>1.4.2. El göz koordinasyon becerilerini geliştirir.</p>	<p>1.4.2.1. Parça-bütün çalışmalarını yapar.</p> <p>1.4.2.2. Yoğurma maddeleri ile basit ürün elde eder.</p> <p>1.4.2.3. Nesnelere üst üste dizet.</p> <p>1.4.2.4. Nesnelere yan yana dizet.</p> <p>1.4.2.5. Farklı büyüklükteki nesnelere kutudan alır.</p> <p>1.4.2.6. Farklı büyüklükteki nesnelere kutuya atar.</p> <p>1.4.2.7. Kitap sayfalarını çevirir.</p>	<p>Hedef davranış 1.4.2.1. için bul-tak, yap-boz, tak-çıkart çalışmalarını yapılmalıdır. Bireyin düzeyine göre parça-bütün çalışmalarında basitten karmaşığa doğru sıra izlenmelidir.</p> <p>Hedef davranış 1.4.2.7. için kitap sayfaları kâğından inceye doğru farklılaştırılmalı ve aynı zamanda bireyin çevirdiği sayfa sayısı birkaç sayfadan bir sayfaya doğru olacak şekilde çalıştırılmalıdır.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>1.4.3. El becerilerine ilişkin çalışmalar yapar.</p>	<p>1.4.2.8. Çubukları delikli tahtaya takar. 1.4.2.9. Kâğıt katlar. 1.4.2.10. Delikli nesnelere ipe dizer. 1.4.2.11. Ambalajlı paketlerini açar. 1.4.2.12. Kapak açar. 1.4.2.13. Makaraya ip sarar. 1.4.2.14. Basit karalama/boyama yapar. 1.4.2.15. Mandal takar.</p>	
	<p>1.4.3.1. Kalemi ve/veya boyayı uygun şekilde tutar. 1.4.3.2. Boyama yapar. 1.4.3.3. Yırtma-yapıştırma yapar. 1.4.3.4. Makasla keser.</p>	<p>Hedef 1.4.3. için el becerileri ile ilgili kullanılacak araç gereçlerde bireyin düzeyine göre uyarılma yapılmalıdır. Örneğin makasın bütünlüğüne, boyanın özelliğine vb. dikkat edilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 1.4.3.2. için rastgele boyama, basit şekli boyama, karmaşık şekli boyama ve kompozisyon ifade eden şekli boyama aşamalarına dikkat edilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 1.4.3.2. için boyanın çeşidine göre (sulu boya, pastel boya, parmak boya vb.) öğretim süreci yapılandırılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 1.4.3.3. için elle yırtma ve kağıdın ucuyla yırtma şeklinde aşama sırası dikkate alınmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 1.4.3.4. için rastgele kesme, basit şekli kesme, karmaşık şekli kesme şeklinde aşama sırası dikkate alınmalıdır.</p>

Bölüm 1.4. Motor Beceriler

Bölüm 1.4. Motor Beceriler

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
1.4.4. Çizgi çalışmaları yapar.	1.4.4.1. Temel çizgileri çizer. 1.4.4.2. Çizilen basit geometrik şekilleri kopya eder. 1.4.4.3. Eksik resmi tamamlar.	Hedef 1.4.4. için bireyin düzeyine uygun çalışma kâğıtları hazırlanmalıdır. Hedef davranış 1.4.4.1. için temel çizgiler; “1,/, O” örnek olarak verilebilir. Bu çizgileri çizme- de aşama sırasına dikkat edilmelidir. Önce sık kesik çizgiler, seyrek kesik çizgiler, başlangıç ve bitiş noktası verilen çizgiler, modele bakarak çizme ve adı söylenen çizgiyi çizme aşamalarına dikkat edilmelidir.

2. Modülün Adı**DİL, İLETİŞİM VE OYUN**

Dil, İletişim ve Oyun Modülü ile otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin söz öncesi dönem, söz dönemi ve alternatif iletişim becerileri ile sembolik ve sosyal oyun becerilerinde başarılı olmalarını sağlamak amaçlanmaktadır.

2. Modülün Amacı**2. Modüldeki Bölümler**

Söz Öncesi İletişim Dönemi, Söz Dönemi Alıcı Dil, Söz Dönemi İfade Edici Dil, Sembolik Oyun, Sosyal Oyun, Alternatif İletişim

Modüle İlişkin Genel Açıklamalar

- Bu modülde gelişimsel olarak basit oyun nesnenin işlevini gözetmeksizin rastgele oyun davranışları sergilemeyi; nesne birleştirme ise nesnelerin fiziksel özellikleri ile işlevlerini gözetmeye başlayarak bir araya getirmeyi; sembol öncesi oyun ise nesnelere daha fazla çeşitlilikte ve birden fazla işlevlerini gözeterek figürlerle kullanmayı; sembolik oyun ise figürler veya hayali olarak figürler olmaksızın veya nesnelere veya nesnelere rol alarak veya canlandırılarak birden fazla eylemi “-miş” gibi yapmayı içermektedir.
- Otizm Spektrum Bozukluğu olan çocuklar, tipik gelişim düzeyindeki zihin yetersizliği olan çocuklara oranla daha az karmaşıklıkta, daha az çoklu ancak daha çok duyu motor ve tekrarlayıcı oyun eylemleri sergileme eğilimindedirler. Zihin yetersizliği olan çocuklar ise oyun becerilerini, tipik gelişim sürecindeki gelişimsel sıraya göre kazanmakla birlikte tipik gelişim gösteren çocuklara göre oyun gelişim düzeyleri sınırlıdır ve tipik gelişim gösteren çocuklara oranla daha az çeşitlilikte ve sıklıkta oyun oynama eğilimindedirler. Oyun zamanı boyunca, oyun oynama motivasyonları düşük düzeyde olabilir.

Hedefler

2.1.1. Çeşitli sesleri çıkarır.

Hedef Davranışlar

- 2.1.1.1. Ünlü-ünsüz sesleri kullanarak mırıldanır.
- 2.1.1.2. Ünlü ve ünsüzden oluşan kapalı heceleri çıkarır.
- 2.1.1.3. Ünsüz ve ünlüden oluşan açık heceleri çıkarır.

Açıklamalar

Hedef 2.1.1. için

*Hedef davranışların değerlendirilmesinde tipik gelişimde seslerin ortaya çıkış sırası göz önünde bulundurulmalıdır.

* Ebeveyn görüşmesi yoluyla ses gelişimi öyküsünün elde edilmesinin yanı sıra ses örneği analizi gibi informal değerlendirme araçları kullanılmalıdır.

*Hedef davranışların değerlendirilmesinde çoklu değerlendirme yöntemleri kullanılmalıdır. Bu değerlendirme yöntemlerine görüşme ve gözleme yöntemlerine dayalı formal ve informal değerlendirme araçları örnek olarak verilebilir.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
2.1.2. Yüz ifadelerine tepki verir.	2.1.2.1. Mutlu yüz ifadesine tepki verir. 2.1.2.2. Üzgün yüz ifadesine tepki verir. 2.1.2.3. Öfkeli yüz ifadesine tepki verir. 2.1.2.4. Şaşkın yüz ifadesine tepki verir. 2.1.2.5. Korkmuş yüz ifadesine tepki verir. 2.1.2.6. Tiksinimiş yüz ifadesine tepki verir.	<p>*Ses örneğinin oyun ortamında birden fazla kişi (ebeveyn veya uzman) ile bireyin etkileşimi esnasında alımı önerilmektedir.</p> <p>* Ebeveyn ile bireyin yer alacağı serbest oyun etkileşimi veya öğretmen ile bireyin yer alacağı ses üretimini kasıtlı olarak ortaya çıkarmayı amaçlayan ve materyallerin ve bağlamların yapılandırıldığı etkileşim durumları oluşturulmalıdır.</p> <p>* Materyaller bireyin oyun gelişimi düzeyiyle uyumlu olmalıdır.</p> <p>* Bireyin çıkardığı sesler ve hangi durumlarda ses çıkardığı kayıt edilmelidir. Hedef 2.1.1. hedef davranışlarının öğretiminde karşılıklı etkileşimin oluşturulması ve sürdürülmesi, iletişim gereksinimlerinin yaratılması ve yanıtlanmasına dayalı dil öğretim stratejilerinin kullanımı önerilmektedir.</p> <p>Hedef davranış 2.1.1.1. için rastlantısal olarak ünlü ve ünsüz sesler birleştirilerek (ba) veya tek başına (b, a) üretilmesi örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.1.1.2. ve 2.1.1.3. ses birleştirme ikisinin ardışık olarak birlikte üretimidir (ab, ba).</p> <p>Hedef davranış 2.1.2. için gülümseme, şaşırma veya üzülme gibi duyguların yansıtıcı yüz ifadelerinin sergilenmesine benzer yüz ifadelerinin sergilenmesi ile tepki verme örnek olarak verilebilir.</p>

Hedefler

2.1.3. Jestlere tepki verir.

Hedef Davranışlar

- 2.1.3.1. Talep etme jestlerine tepki verir.
- 2.1.3.2. Reddetme jestlerine tepki verir.
- 2.1.3.3. Sosyal etkileşim jestlerine tepki verir.
- 2.1.3.4. Nesnelere betimleyici jestlere tepki verir.
- 2.1.3.5. Eylemleri betimleyici jestlere tepki verir.

Açıklamalar

Hedef davranış 2.1.3.1 için işaret etme jesti sergilediğinde bireyin işaret edilen nesneye veya kişiye bakması, nerede anlamında ellerini iki yana açma jesti sergilediğinde bireyin nesneyi aramaya başlaması örnek olarak verilebilir.

Hedef davranış 2.1.3.2 için hayır anlamında başını sağa sola sallama jesti sergilediğinde bireyin sergilediği eylemi durdurması örnek olarak verilebilir.

Hedef davranış 2.1.3.3 için alkışlama jesti sergilediğinde bireyin gülümsemesi örnek olarak verilebilir.

Hedef davranış 2.1.3.4 için uçağı betimleyici kollarını iki yana açma jesti sergilediğinde bireyin oyuncak uçağı veya uçak resmini işaret etmesi örnek olarak verilebilir.

Hedef davranış 2.1.3.5 için elini ileri geri hareket ettirerek arabasının gitmesini betimleyici bir jest sergilediğinde bireyin oyuncak arabaya veya araba resmine bakması örnek olarak verilebilir.

- 2.1.4. Jestle birlikte sunulan basit talimatlara tepki verir.
- 2.1.4.1. Jestle birlikte sunulan aşına basit talimatlara tepki verir.
- 2.1.4.2. Jestle birlikte sunulan aşına olunmayan basit talimatlara tepki verir.

Hedef 2.1.4 için aşına olunan eylemler bireyin günlük yaşamında sıkça karşılaştığı eylemlerdir. Aşına olunan eylemlere gel, kalk, aç, otur, tara gibi eylemler örnek olarak verilebilir. Aşına olunmayan eylemler ise bireyin günlük yaşamda sık karşılaştığı nesneli eylemler veya günlük yaşamda sık karşılaştığı nesnelere yapılan sıra dışı eylemlerdir. Aşına olunmayan eylemlere topacı döndürme, oyuncak kediyi sallama, tarağı masaya vurma eylemleri örnek olarak verilebilir. 2.1.4. hedef davranışlarının öğretiminde jest ile birlikte sözel talimat eş zamanlı olarak veya ardışık olarak sunulabilir. Ancak seçilen ipucu sunma biçimi sistematik olarak uygulanmalıdır.

Hedef davranış 2.1.4.1 için jestle birlikte sunulan basit talimatlar için bebeği sallama yönergesi verilir. Eş zamanlı olarak kolların göğüs hizasında birleştirilerek kucakta bir bebek varmış gibi sağa ve sola doğru sallama eyleminin sergilenmesi durumunda bireyin bebeği sallaması örnek olarak verilebilir. Hedef davranış 2.1.4.1 için aşına olunma durumu bireyin tanıdığı nesne repertuarı, çevresi ve günlük yaşam özelliklerine göre bireysel farklılıklar gösterebilir.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
2.1.5. Basit talimatlara tepki verir.	<p>2.1.5.1. Adı söylendiğinde bakar.</p> <p>2.1.5.2. Adı söylenen nesnelere ve kişilere bakışını yöneltir.</p> <p>2.1.5.3. Aşına olunan basit talimatlara tepki verir.</p> <p>2.1.5.4. Aşına olummayan basit talimatlara tepki verir.</p>	<p>Hedef davranış 2.1.5.2. ve 2.1.5.3.ün değerlendirilmesinde doğal bağlamların yanı sıra adı söylenirken öğretmenin pozisyonunun bireyin karşısında, yanında veya arkasında olması gibi çeşitlilik içermesi gerekmektedir. Hedef davranış 2.1.5.3. için arabayı ver sözel yönergelerinin verilmesi sonrasında bireyin önünde bulunan arabayı vermesi örnek olarak verilebilir. Hedef davranış 2.1.5.4. için elmayı sallama sözel yönergelerinin verilmesi sonrasında bireyin önünde bulunan elmayı sallaması örnek olarak verilebilir.</p>
2.1.6. İletişim işlevlerine uygun jest kullanır.	<p>2.1.6.1. Reddetme jestleri kullanır.</p> <p>2.1.6.2. Talep etme jestleri kullanır.</p> <p>2.1.6.3. Ortak dikkati başlatma jestleri kullanır.</p> <p>2.1.6.4. Ortak dikkati yanıtlama jestleri kullanır.</p> <p>2.1.6.5. Sosyal etkileşim jestleri kullanır.</p>	<p>Hedef 2.1.6.nın hedef davranışlarının değerlendirilmesinde gözlem yöntemine dayalı informal veya formal değerlendirme araçlarının kullanımını önerilmektedir. Informal araçlar oluşturulurken jestlerin hizmet ettiği işlev türlerine (örneğin reddetme) uygun bağlamlar oluşturulmalıdır. Örneğin talep etme işlevi için bireyin görebildiği ancak ulaşamadığı bir yere bireyin hoşuna giden nesnenin yerleştirilmesi ve bireyin dikkatinin nesneye çekilmesi ve beklenmesi.</p> <p>Hedef davranış 2.1.6.1. için beğenmediği, istemediği nesne ya da yiyeceklerin ikinci kişi tarafından geri çekilmesi için eli ile itme eylemini sergileme örneği verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.1.6.2. için bireyin istenilen veya hoşuna giden nesnelere istemek için elini açıp kapatması veya elini nesneye doğru uzatması veya nesneyi parmağıyla işaret etmesi örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.1.6.3. için yetişkinin herhangi bir yönlendirmesi olmaksızın elindeki nesneye bakma daha sonra yetişkine bakma, yetişkinden nesne ile ilgili eylemde bulunmasını isteme örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.1.6.4. için yetişkinin göstermesini istediği nesneyi veya nesne resmini parmağıyla işaret etme örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.1.6.5. için nerede anlamında ellerini iki yana açma, parmağını dudaklarına götürerek sus işareti yapma, şaşırtma anlamında elini ağzına götürme jestleri örnek olarak verilebilir. Bu hedef davranış için sergilenmesi beklenen jestler, duygusal veya eylem betimleyici jestlerdir.</p>

Hedefler

2.1.7. Nesne ilişkilerini temsil eden sözel olmayan iletişim davranışları sergiler.

Hedef Davranışlar

- 2.1.7.1. Kaybolan nesnelere arar.
- 2.1.7.2. Çevresindeki nesnelere bakar.
- 2.1.7.3. Çevresindeki nesnelere işaret eder.
- 2.1.7.4. İlişkili nesnelere eylemler sergiler.
- 2.1.7.5. Nesnenin olmadığına dair betimleyici jest kullanır.
- 2.1.7.6. Eylemin sonlandığına dair betimleyici jest kullanır.
- 2.1.7.7. Eylemi betimleyici jest kullanır.
- 2.1.7.8. Nesneyi/kişileri sahiplenme jesti kullanır.
- 2.1.7.9. Eylemi temsil eden nesnelere işaret eder.

Açıklamalar

Hedef 2.1.7. nesne sürekliliği bağlamında kaybolan nesnelere takibi, nesnelere yeniden ortaya çıkması ve kaybolması ile nesnelere, kişiler ve eylemleri temsil eden sözel olmayan iletişimsel hedef davranışları içermektedir.

Hedef davranış 2.1.7.1. için bir yerden bir yere hareket eden nesneye bakma, perdenin arkasına saklanan nesnenin kaybolduğu noktaya nesne yeniden ortaya çıkıncaya kadar bakma örnek olarak verilebilir. Bu hedef davranışın değerlendirilmesinde ortam ve materyaller özel olarak düzenlenmelidir. Kaybolan nesnelere arama ve nesnenin varlığı veya yokluğuna ilişkin iletişimsel davranışların değerlendirilmesinde nesnelere, nesnelere kaybolduğu yer, eylemler ve kişiler çeşitlendirilmelidir. Bu hedef için nesnenin bireyin görüş alanı içerisindeyken örtünün altına saklanması sonrasında bireyin nesneyi araması örnek olarak verilebilir. Nesne, bireyin dikkati başka bir nesne veya kişi üzerinden kaybedilmelidir.

Hedef davranış 2.1.7.2. için hareket eden veya duran bir nesneyi 3-5 saniye boyunca izleme örnek olarak verilebilir.

Hedef davranış 2.1.7.3. için hareket eden veya duran bir nesneyi parmağıyla işaret etmesi örnek olarak verilebilir.

Hedef davranış 2.1.7.4.ün öğretiminde model olmaya dayalı öğretim stratejilerinin kullanılmasını önerilmektedir. Bu hedef davranış için oyuncak bebeği yatağa yatırıldığında bir sonraki adımda bibertonu eline alması ve bebeği beslemesi örnek olarak verilebilir.

Hedef davranış 2.1.7.5. için nesne ortadan kaybolduğunda nerede anlamında ellerini iki yana açma jesti örnek olarak verilebilir.

Hedef davranış 2.1.7.6. için kitabın kapağı kapandığında bifti anlamında ellerini birleştirerek ileri geri hareket jesti örnek olarak verilebilir.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
2.1.8. Ortak dikkati başlatır.	<p>2.1.8.1. Kişiden nesneyi istemek ve/veya eylemde bulunmasını istemek amacıyla nesneyi işaret eder.</p> <p>2.1.8.2. Nesne isteme amaçlı nesneye bakar daha sonra diğer kişiye bakar.</p> <p>2.1.8.3. İkinci bir kişi tarafından ortama bir nesne dâhil edildiğinde nesneye bakar daha sonra birinci kişiye bakar.</p>	<p>Hedef 2.1.8.in hedef davranışları sosyal etkileşim davranışıdır. Dolayısıyla oyun bağlamında değerlendirilmeli ve öğretilmelidir. Birey ve diğer kişinin (ebeveyn, eğitmeni veya akran) bir nesne üzerinde aynı anda odak kurmalarını içeren hedef davranışları içermektedir. Bireyin dikkatini nesne, olay veya başka bir kişiye çekme davranışlarını içermektedir. Bu hedef davranışlarının değerlendirilmesinde ve öğretiminde özel bağlamlar oluşturulmalı ve materyaller hedef davranışa göre seçilmelidir. Seçilen materyaller, bireyin gelişim düzeyine uygun olmalı ve dikkat çekici olmalıdır. Işıklı, parlak, dönen, renkli, sesli arabalar, kurtmalı oyuncaklar, topaçlar, hoş giden bir yiyecek, baloncuk çıkartan materyallerin kullanılması önerilmektedir. Etkileşim sırasında, bireylerin ortak dikkat işlevine göre farklı iletişimsel davranışları kullanmalarını sağlayacak bağlamlar geliştirilmelidir. Bu hedef davranışlarının öğretiminde karşılıklı etkileşimin güçlendirici doğal müdahale yaklaşımına dayalı yöntemlerin yanı sıra ipucu sunma ve pekiştirme amaçlı yoğun davranışsal yaklaşıma dayalı yöntemlerin kullanılması önerilmektedir.</p> <p>Hedef davranış 2.1.8.1., 2.1.8.2., 2.1.8.3. ortak dikkati başlatma davranışlarıdır. Bu hedef davranışların değerlendirilmesinde nesnelere görmesi sağlanmalı ancak esnasında nesnelere adı söylenmemeli, nesnelere bakılmamalı veya işaret edilmemelidir. 2.1.8.1. hedef davranışının değerlendirilmesinde nesne ilgi çekici bir oyuncak veya hoş giden bir yiyecek olmalı ve bireyin görebildiği fakat ulaşamadığı bir yerde bulunmalıdır.</p>
2.1.9. Ortak dikkati yanıtlar.	<p>2.1.9.1. Kişinin önünde baktığı ve eliyle kaldırarak gösterdiği nesneye/resme bakar.</p> <p>2.1.9.2. Kişinin başını çevirip baktığı ve parmağıyla işaret ettiği nesneye/resme bakar.</p>	<p>Hedef 2.1.9.un hedef davranışları, sosyal etkileşim davranışıdır. Dolayısıyla oyun bağlamında değerlendirilmeli ve öğretilmelidir. Birey ve diğer kişinin (ebeveyn, eğitmeni veya akran) bir nesne üzerinde aynı anda odak kurmalarını içeren hedef davranışları içermektedir. Bu hedef, uygulamacının nesne, olay veya kişilere yönelttiği dikkatini bireyin yanıtlayıcı davranışlarını içermektedir.</p>

Hedefler

Hedef Davranışlar

Açıklamalar

Bu hedef davranışlarının değerlendirilmesinde ve öğretiminde özel bağlamlar oluşturulmalı ve materyaller hedef davranışa göre seçilmelidir. Seçilen materyaller, bireyin gelişim düzeyine uygun olmalı ve dikkat çekici olmalıdır. Resimli kitap, oyuncaklar, duvar posterleri ve bireyin günlük rutin içerisinde görüş alanında bulunan diğer nesnelere kullanılmalıdır. Bireylerin etkileşimi sırasında, bireylerin ortak dikkat işlevine göre farklı iletişimsel davranışları kullanmalarını sağlayacak bağlamlar geliştirilmelidir. Bu hedef davranışlarının öğretiminde karşılıklı etkileşimi güçlendirici doğal müdahale yaklaşımına dayalı yöntemlerin yanı sıra ipucu sunma ve pekiştirme amaçlı, yoğun davranışsal yaklaşıma dayalı yöntemlerin kullanılması önerilmektedir.

Hedef davranış 2.1.9.1., 2.1.9.2., 2.1.9.3. ve 2.1.9.4. ortak dikkati yanıtlama davranışlarıdır. Bu hedef davranışların değerlendirilmesinde değerlendiren kişi ile birey karşılıklı oturmalı ve kişinin baktığı nesne, resim veya diğer kişi, bireyin 90 derecelik açıyla sağında veya solunda yer almalıdır.

Hedef 2.1.10 un hedef davranışları sosyal etkileşime ve öğrenmeye hizmet eden davranışlardır. Bu hedef davranışlarının değerlendirilmesinde; karşılıklı etkileşime dayalı oyun bağlamı kullanılmalıdır. Bireyin boyuna uygun bir masa ve sandalye, sehpa ve yerde oyun oynamaya müsait zemini halı ve minderini olduğu bir oda kullanılmalıdır. Motor veya nesnel eylemin taklit edilmesini gerektiren hedef davranışların değerlendirilmesinde üst ekstremitelerde bölgesinde el, kol gibi vücut yapılarında yetersizlik olmaması ön koşuldur. Oyuncak tren, araba, bebek, top, yemek seti vb. oyuncaklardan biri değerlendiren kişi diğeri birey için olmak üzere ikiye adet bulunmalıdır.

2.1.10. Kendiliğinden taklit eder.

2.1.10.1. Motor eylemleri taklit eder.

2.1.10.2. Nesnel oyun eylemlerini taklit eder.

2.1.10.3. Jestleri taklit eder.

2.1.10.4. Sesleri taklit eder.

2.1.10.5. Sözcükleri taklit eder.

2.1.10.6. Basit cümleleri taklit eder.

2.1.10.7. İki basamaklı yönergeleri taklit eder.

2.1.10.8. Eylemleri erteleyerek taklit eder.

Hedefler

Hedef Davranışlar

Açıklamalar

- 2.1.10.9. Taklit ettiği eylemleri başka bir kişinin “Ne?” sorusuna yanıt varlığında taklit eder.
- 2.1.10.10. Taklit ettiği eylemleri başka bir ortamda taklit eder.
- 2.1.10.11. Taklit ettiği eylemleri başka bir materyali kullanarak taklit eder.

- *Bireyin taklit edilmesi beklenen eylem veya ses dışında eylemi veya sesi çağırıştıran herhangi bir ses veya eylem üretilmemelidir. Ancak eyleme model olurken doğrudan eylem ile ilişkili olmayan sesler çıkarılması, etkileşimin güçlendirilmesi için önerilmektedir. Örneğin köpeğin masada gezdirilmesi eylemine model olurken “beni izle” denildikten sonra köpek masada gezdirilirken “hav hav” yerine “hoop” benzer sesler çıkarılabilir.
- *Değerlendiren kişi somut uyaran sunmak amacıyla model olmayı hedeflediği eylem veya sesin birebir aynısını üretmelidir.
- *Öğretimde oyun bağlamında öncelikle bağlam olarak birbirileri ile ilişkili nesne, jest ve seslerin kendiliğinden taklit edilmesi hedeflenmelidir. Örneğin oyuncak bebeğe mama yedirme eylemine model olunurken bir sonraki öğretim sırası olarak doyma anlamında karnını ovma jestinin taklit edilmesi hedeflenebilir.
- *Bu hedefin öğretiminde karşılıklı etkileşimi güçlendirmeye dayalı doğal ve davranışsal müdahale yaklaşımına dayalı yöntemlerin kullanılması önerilmektedir.
- Hedef davranış 2.1.10.1. için ellerini havaya kaldırma eyleminin taklit edilmesi örnek olarak verilebilir.
- Hedef davranış 2.1.10.2. için oyuncak arabayı ileri geri sürme oyun eyleminin taklit edilmesi örnek olarak verilebilir.
- Hedef davranış 2.1.10.3. için parmağıyla işaret etme jestinin taklit edilmesi örnek olarak verilebilir.
- Hedef davranış 2.1.10.4. için hayvan seslerinin taklit edilmesi örnek olarak verilebilir.
- Hedef davranış 2.1.10.5. için ardışık olarak model olunan 5 adet bireyin aşına olduğu top, araba gibi sözcüklerin taklit edilmesi örnek olarak verilebilir.
- Hedef davranış 2.1.10.6. için sadece isim ve fiilden oluşan “topu at” gibi cümlelerin taklit edilmesi örnek olarak verilebilir.
- Hedef davranış 2.1.10.7. için arabaya bebeği koy, arabayı sür gibi iki basamaklı eylemlerin taklit edilmesi örnek olarak verilebilir.

Bölüm 2.1. Söz Öncesi İletişim Dönemi

Hedefler

Hedef davranış 2.1.10.8. için uçak materyali kullanılarak model olunan uçağı uçurma eylemini, 10 dakika sonra aynı eylemin model olunmasında kullanılan uçak önüne konulduğunda eylemin erteleyerek taklit edilmesi örnek olarak verilebilir.

Hedef davranış 2.1.10.9. için model olunan ve taklit edilen eylemi bireyin annesi model olduğunda taklit edilmesi örnek olarak verilebilir.

Hedef davranış 2.1.10.10. için model olunan ve taklit edilen eylem evde model olduğunda taklit edilmesi örnek olarak verilebilir.

Hedef Davranışlar

Açıklamalar

- Söz Dönemi Alıcı ve İfade Edici Dil bölümlerinde olgunlaşmaya başlayan sözel dilin değerlendirilmesinde çoklu değerlendirme yönteminin kullanımı önerilmektedir. Ebeveynlerden bireyin dil gelişimi öyküsünün elde edilmesini içeren ebeveyn görüşmesi, formal standart testler veya dil örneği analizi ve ölçüt bağımlı ölçü aracı gibi informal araçlar kullanılmalıdır. Standart testlerin kullanımında test kullanımı yeterliliğine sahip olunmalı, dil örneği analizinde bilimsel olarak belirlenen dil örneği alımı ilkelerine uyulmalıdır. Dil özel bir alandır. Dil değerlendirilmesinde değerlendirilen yapıların bireyin ortalama sözcük uzunluğu, takvim yaşı, gelişim yaşı ile kısmen de olsa paralel seyrettiği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bölümde değerlendirilmesi hedeflenen dil yapılarının taklide dayalı veya rasgele görülen değil kendiliğinden, bağlama uygun edinilmiş yapılar olması gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır. Dil değerlendirmesinde canlı ve etkileşimli olmalı ve değerlendirme boyunca bireyin iletişim başlatma ve yanıtlama motivasyonu sürdürmelidir.

Bölüm 2.2. Söz Dönemi Alıcı Dil

Hedefler

2.2.1. Çeşitli yönergeleri yerine getirir.

2.2.1.1. İstenilen nesne resimlerini işaret eder/gösterir.

2.2.1.2. İki veya daha fazla eylem içeren yönergeleri yerine getirir.

2.2.1.3. İsim içeren yönergeleri yerine getirir

2.2.1.4. Sıfat içeren yönergeleri yerine getirir.

Hedef Davranışlar

Açıklamalar

Hedef 2.2.1. in hedef davranışlarının değerlendirilmesinde;

* Çoklu değerlendirme yöntemi önerilmektedir. Hedefin değerlendirilmesinde alıcı dil veya dili anlamaya ilişkin gelişim basamaklarını içeren formal standart dil testlerinin yanı sıra öğretmen yapımı ölçüt bağımlı ölçü aracı gibi informal değerlendirme araçlarının kullanımı önerilmektedir.

* Hazırlanacak olan ölçüt bağımlı ölçü araçları, değerlendirme bağlamlarını içermelidir. Değerlendirme bağlamları serbest oyuna dayalı veya özel olarak kasıtlı biçimde anlamın değerlendirileceği yapıyı ortaya çıkarmaya yönelik bağlamlar olabilir. Değerlendirmede kasıtlı olarak ortaya çıkarmayı amaçlayan materyaller kullanılmalıdır.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>2.2.1.5. Zamir içeren yönergeleri yerine getirir.</p> <p>2.2.1.6. Zaman belirteci içeren yönergeleri yerine getirir.</p> <p>2.2.1.7. Yer belirteci içeren yönergeleri yerine getirir.</p> <p>2.2.1.8. Durum belirteci içeren yönergeleri yerine getirir.</p> <p>2.2.1.9. Bağlaç içeren yönergeleri yerine getirir.</p> <p>2.2.1.10. Çoğul eki içeren yönergeleri yerine getirir.</p> <p>2.2.1.11. İyelik eki içeren yönergeleri yerine getirir.</p> <p>2.2.1.12. Zaman eki içeren yönergeleri yerine getirir.</p> <p>2.2.1.13. Zihinsel durumları ifade eden yönergeleri yerine getirir.</p>	<p>* Kullanılacak materyaller bireyin oyun gelişimi düzeyiyle uyumlu olmalıdır.</p> <p>* Öğretimde uygulamalı davranış analizine dayalı ayırık denemelerle öğretim yönteminin yanı sıra karşılıklı etkileşimin oluşturulması ve sürdürülmesi, iletişim gereksinimlerinin yaratılması ve yanıtlanmasına dayalı doğal dil öğretim stratejilerinin kullanımı önerilmektedir.</p> <p>Hedef davranış 2.2.1.1. için. gösterilmesi istenen nesne/nesne resimleri, vücut bölümleri, giysiler, oyuncaklar, hayvanlar, taşıtlar ve mutfak eşyaları gibi bireyin aşına olduğu nesne/nesne resimleri arasından seçilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 2.2.1.2. ile aynı zamanda bireyin eylem bilgisinin desteklenmesi hedeflenebilir. Bu hedef davranış için “arabayı sür, park et” gibi talimat örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranışlar 2.2.1.3., 2.2.1.4., 2.2.1.5., 2.2.1.6., 2.2.1.7., 2.2.1.8., 2.2.1.9., 2.2.1.10., 2.2.1.11. ve 2.2.1.12. için “İsim: kalem, sıfat: büyük, zamir: o, zaman belirteci: dün, yer belirteci: yukarı, durum belirteci: yavaşça, bağlaç: ve, çoğul: ler, iyelik eki: ben-im, durum eki: de, zaman eki: -di” yapılarını anlama örnek olarak verilebilir.</p> <p>* İsim içeren yöngelere “arabayı sür”; sıfat içeren yöngelere “kırmızı arabayı sür”, zamir içeren yöngelere “onu sür”, zaman belirteci içeren yöngelere “az önceki arabayı sür”; yer belirteci içeren yöngelere “arabayı yukarı sür”; durum belirteci içeren yöngelere “arabayı yavaşça sür”; bağlaç içeren yöngelere “arabayı sür ama hızlı sür”; çoğul eki içeren yöngelere “sarı arabaları kutuya koy”; iyelik eki içeren yöngelere “senin arabanı benim arabamın yanına park et”; zaman eki içeren yöngelere “getirdiğim arabayı bana ver” örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.2.1.13. için “sanmak, çözmek, sana göre, diğerine göre” gibi mantık yürütme, karşılaştırma veya tahmin etme durumlarını gerektiren zihinsel durumları içeren, “Ne sandın?”, “Tahmin et”, “Çöz” gibi yönergeler örnek olarak verilebilir.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>2.2.2. Kişilerin duyguları, niyetleri, inançları gibi zihinsel durumları anlama ve ifade etmeye yönelik soruları yanıtlar.</p>	<p>2.2.2.1. Kişilerin niyetleri ile ilgili soruları yanıtlar. 2.2.2.2. Görünüm ve gerçeklik durumları ile ilgili soruları yanıtlar. 2.2.2.3. Beklenilmeyen içerik durumları ile ilgili soruları yanıtlar.</p>	<p>Hedef 2.2.2.nin hedef davranışları diğer kişilerin duyguları, istekleri, inançları (kişilerin nesnelere, durum ve olaya ilişkin düşünceleri) gibi zihinsel durumları anlama ve ifade etme becerisidir.</p> <p>Hedef 2.2.2.nin hedef davranışları en az kurallı temel cümle kuran ve zihinsel durumlara ilişkin sözcükleri anlayan ve ifade eden bireylerde değerlendirilmelidir.</p> <p>* Değerlendirmede özel durumların oluşturulduğu bağlamlar ve ilişkili materyaller kullanılmalıdır.</p> <p>Hedef 2.2.2.nin öğretilmesinde zihin kuramı eğitiminde kullanılan bilimsel dayanaklı model olma stratejilerini içeren yöntemlerin kullanılmasını önerilmektedir.</p> <p>Hedef davranış 2.2.2.1.in değerlendirilmesinde bireye bir adam kuklası gösterilip “Bu adam acıkmış. Burada iki yiyecek var. Biri tost diğeri elma” denilerek tost ve elma resimleri gösterilir. Daha sonra “Bu adam elma yemeyi çok seviyor. Ancak yemek için sadece bir yiyeceği seçebilir. Hangisini seçecek?” denilir.</p> <p>Hedef davranış 2.2.2.1. için bireyin ilgili örnekteki kukla adamın sevdiği yiyecek olan elma yanıtını vermesi bu hedef için doğru yanıt ve örnektir.</p> <p>Hedef davranış 2.2.2.2.nin değerlendirilmesinde temsili düşünce ile gerçek olan arasındaki ayrımın yapılması hedeflenmektedir. Bu hedef davranışın değerlendirilmesinde yılan benzeyen kalem gibi materyaller kullanılabilir veya özel materyaller oluşturulabilir. Değerlendirmede yılan benzeyen bir kalem gösterilerek “Neye benziyor? Bak gözleri var.” gibi sorular ve ifadeler yöneltilir. Daha sonra bireye “Evet bu bir kalem, yılan değil” denildikten sonra “Ben bunu sana vermeden önce ne olduğunu sanmıştın?” sorusu sorulur.</p> <p>Hedef davranış 2.2.2.2. için bireyin ilgili soruya “yılan” yanıtını vermesi bu hedef için doğru yanıt ve örnektir.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>2.2.2.3. Beklenilmeyen içerik durumları ile ilgili soruları yanıtlar.</p>	<p>Hedef davranış 2.2.2.3.ün değerlendirilmesinde yanlış inanca ilişkin düşüncüyü anlama ve ifade etmenin değerlendirilmesi hedeflenmektedir.</p> <p>Hedef davranış 2.2.2.3.ün değerlendirilmesinde bireye önceden içi-ne sakız dışında nohut vb. nesne konulan bir sakız kutusu gösterilip “Sence bunun içinde ne var?” diye sorulur. Birey tahmin ettikten sonra kutu içindekiler bireye gösterilir ve “İçinde nohut var mı?” denildikten sonra bireye “Sen bu kutunun içinde ne olduğunu sanmış-tın?” diye sorularak “sakız” yanıtını vermesi beklenir. Daha sonra bireye değerlendirme ortamı dışında bulunan ve bireyin tanıdığı bir kişi örneğin annesi hatırlatılarak “annen bu kutunun içindekileri görmedi. Anneni çağıralım. Annen bu kutuyu açmadan önce içinde ne var sanır?” diye sorulur ve yanıt vermesi beklenir.</p> <p>Hedef davranış 2.2.2.3 için bireyin “sakız” yanıtını vermesi doğru yanıt olarak örnektir.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>2.3.1. İlk sözcüklerini üretir.</p>	<p>2.3.1.1. Tek heceli sözcükler üretir. 2.3.1.2. Çok heceli sözcükler üretir. 2.3.1.3. Adımı söyler. 2.3.1.4. Aile üyelerinin isimlerini söyler. 2.3.1.5. Çevresindeki nesnelere isimlerini söyler. 2.3.1.6. Çevresinde aşına olduğu eylemleri söyler.</p>	<p>Hedef 2.3.1.1 in hedef davranışlarının değerlendirilmesinde;</p> <ul style="list-style-type: none"> * Çoklu değerlendirme yöntemi önerilmektedir. * Ebeveyn görüşmesi yoluyla ses/sözcük gelişimi öyküsünün elde edilmesinin yanı sıra formal standart dil testleri ile dil örneği analizi gibi informal değerlendirme araçlarının kullanımı önerilmektedir. * Bireyin gerçek dil performansına en yakın sonucu vermesi açısından dil örneği alındıktan sonra alınan dil örneğinin çeviri yazıya dönüştürülmesi, analiz edilmesi ve analiz sonuçlarının yorumlanması gerekmektedir. * Dil örneğinin oyun ortamında ebeveyn veya uzman ile bireyin etkileşimi esnasında alımı önerilmektedir. * Hece/sözcük üretimini kasıtlı olarak ortaya çıkarmayı amaçlayan materyaller ve sohbet bağlamları içeren etkileşim durumları oluşturulmalıdır. * Materyaller bireyin oyun gelişimi düzeyiyle uyumlu olmalıdır. * Bireyin çıkardığı heceler/sözcükler ve hangi durumlarda ses çıkardığı kayıt edilmelidir. <p>Hedef davranış 2.3.1.1. için “mama, baba” gibi heceler örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.3.1.2. için “pen-ce-re, o-yun-cak” gibi çoklu heceler örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.3.1.4. için “top, bebek, araba, ev” gibi nesnelere örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.3.1.5. için “at, ver, al” gibi eylemler örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef 2.3.1.in öğretiminde karşılıklı etkileşimi oluşturulması ve sürdürülmesi, iletişim gereksinimlerinin yaratılması ve yanıtlanmasına dayalı dil öğretim stratejilerinin kullanımı önerilmektedir.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>2.3.2. Çeşitli nesne ve nesne ilişkilerini temsil eden sözcükleri kullanır.</p>	<p>2.3.2.1. Nesnenin varlığını temsil eden sözcükleri kullanır.</p> <p>2.3.2.2. Nesnenin yokluğunu temsil eden sözcükleri kullanır.</p> <p>2.3.2.3. Nesne veya eylemi reddeden sözcükleri kullanır.</p> <p>2.3.2.4. Eylemi temsil eden sözcükleri kullanır.</p> <p>2.3.2.5. Nesnelerin durumunu temsil eden sözcükleri kullanır.</p> <p>2.3.2.6. Sahiplenmeyi temsil eden sözcükleri kullanır.</p>	<p>Hedef 2.3.2.nin hedef davranışlarının değerlendirilmesinde;</p> <ul style="list-style-type: none"> * Çoklu değerlendirme yöntemi önerilmektedir. İfade edilen sözcüğe farklı anlam işlevlerini temsil edebilir. Örneğin bireyin kullandığı “top” ifadesi nesne varlığına işaret ederken, “ayakkabı” ifadesi dışarı çıkma isteğine ilişkin eylem istemeye işaret edebilir. * Dilin içerik alanına ilişkin anlam gelişimi basamaklarını içeren formal standart dil testlerinin yanı sıra dil örneği analizi ve öğretmen yapımı ölçüt bağimli ölçü aracı gibi informal değerlendirme araçlarının kullanımı önerilmektedir. * Bireyin gerçek dil performansına en yakın sonucu vermesi açısından dil örneği alındıktan sonra alınan dil örneğinin çeviri yazıya dönüştürülmesi, analiz edilmesi ve analiz sonuçlarının yorumlanması gerekmektedir. * Hazırlanacak olan ölçüt bağimli ölçü araçları, değerlendirme bağlamlarını içermelidir. Değerlendirme bağlamları serbest oyuna dayalı veya özel olarak kasıtlı biçimde anlamın değerlendirileceği yapıyı ortaya çıkarmaya yönelik bağlamlar olabilir. * Yapıları kasıtlı olarak ortaya çıkarmayı amaçlayan materyaller kullanılmalıdır. * Kullanılacak materyaller bireyin oyun gelişimi düzeyiyle uyumlu olmalıdır. <p>Hedef 2.3.2.nin hedef davranışlarının öğretiminde ifade edilen sözcüklerin anlam işlevi temsilinin ortaya çıkarılmasına yönelik iletişim gereksinimlerinin yaratılması ve yanıtlanmasına dayalı doğal dil öğretim stratejilerinin kullanımı önerilmektedir.</p> <p>Hedef davranış 2.3.2.1. için bireyin daha görüş alanı içerisinde bulunan bir nesneyi işaret ederek “orda”, “var” demesi veya nesnenin ismini söylemesi örnek olarak verilebilir.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
2.3.3. Sorulara yanıt verir.	2.3.3.1. "Ne?" sorusuna yanıt verir. 2.3.3.2. "Kim?" sorusuna yanıt verir. 2.3.3.3. "Nerede?" sorusuna yanıt verir. 2.3.3.4. "Nasıl?" sorusuna yanıt verir. 2.3.3.5. "Neden?" sorusuna yanıt verir. 2.3.3.6. "Ne zaman?" sorusuna yanıt verir.	<p>Hedef davranış 2.3.2.2. için bireyin daha görtüş alanı içerisinde bulunun ancak daha sonra kaybolan top için en son gördüğü yeri işaret ederek "yok" demesi örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.3.2.3. için nesneyi veya eylemi istemediğini/reddettiğini ifade eden "hayır, gitsin" gibi sözcüklerin ifade edilmesi örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.3.2.4. için resimli kitaba bakmayı temsilen "aç" gibi sözcükler örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.3.2.5. için nesnenin mekânsal durumuna ilişkin "orada, içeride, sepet (sepette duran kediyi temsilen)" gibi sözcüklerin yanı sıra "benim" "bu bana" gibi sözcüklerin ifade edilmesi örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef 2.3.3.ün hedef davranışlarının değerlendirilmesinde "Ne?, Kim?, Nerede?, Nasıl?, Neden? ve Ne zaman?" soruları gelişimsel olarak izleyen sırada değerlendirilmelidir.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>2.3.4. Gelişmiş iletişim işlevlerine uygun sözcükler kullanır.</p>	<p>2.3.4.1. Nesne/Eylem/Bilgi reddetme işlevine uygun sözcükler kullanır.</p> <p>2.3.4.2. Nesne/Eylem/Bilgi talep etme işlevine uygun sözcükler kullanır.</p> <p>2.3.4.3. Bildirim işlevine uygun sözcükler kullanır.</p> <p>2.3.4.4. Yanıtlama işlevine uygun sözcükler kullanır.</p> <p>2.3.4.5. Yorumlama işlevine uygun sözcükler kullanır.</p>	<p>Hedef 2.3.4.ün hedef davranışlarının değerlendirilmesinde;</p> <p>* Çoklu değerlendirme yöntemi önerilmektedir. Bu hedefte ifade edilen sözcüklerin hangi iletişim işlevine hizmet ettiği değerlendirilmektedir. Örneğin bireyin kullandığı “değil” ifadesi bilgi reddetme işlevine hizmet etmektedir.</p> <p>* Dilin içerik alanına ilişkin anlam gelişimi basamaklarını içeren formal standart dil testlerinin yanı sıra dil örneği analizi ve öğretmen yapımı ölçütü bağimli ölçü aracı gibi informal değerlendirme araçlarının kullanımı önerilmektedir.</p> <p>* İletişim işlevine göre bireyin sözel iletişim kurmasını ortaya çıkaracak işleve göre özel bağlamların planlandığı uzman ile birey etkileşimine dayalı gözlemlerin kullanılması önerilmektedir.</p> <p>* İletişim işlevlerini kasıtlı olarak ortaya çıkarmayı amaçlayan materyaller kullanılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 2.3.4.1. için “hayır, yapma, değil” gibi nesne, eylem ve bilgi reddetme işlevine uygun sözcüklerin ifade edilmesi örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.3.4.2. için “ver, yap, bu ne?” gibi nesne, eylem ve bilgi isteme işlevine uygun sözcüklerin ifade edilmesi örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.3.4.3. için bireye “ne görüyorsun?” diye sorulduğunda “ev, araba, kedi vb.” gibi bildirim işlevine uygun sözcükleri ifade etmesi örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.3.4.4. için “evet, tamam, araba” gibi yanıtlama işlevine uygun sözcüklerin ifade edilmesi örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.3.4.5. için “korktum, annem, araba gidiyor” gibi durum, kişi ve olay yorumlama işlevine uygun sözcüklerin ifade edilmesi örnek olarak verilebilir.</p>

Hedefler

2.3.5. Kurallı cümle kurar.

Hedef Davranışlar

2.3.5.1. Kurallı temel cümle kurar.
2.3.5.2. Kurallı yan cümle kurar.

Açıklamalar

Hedef 2.3.5. in hedef davranışlarının değerlendirilmesinde; Çoklu değerlendirme yöntemi önerilmektedir.

* Ebeveyn görüşmesi yapılırken pratik olarak ebeveynlerden bireyin kendiliğinden kullandığı en uzun üç cümleyi tanımlaması istenebilir. Ayrıca bu hedefin değerlendirilmesinde formal standart dil testleri ile dil örneği analizi gibi informal değerlendirme araçlarının kullanımı önerilmektedir.

* Bireyin gerçek dil performansına en yakın sonucu vermesi açısından dil örneği alındıktan sonra alınan dil örneğinin çeviri yazıya dönüştürülmesi, analiz edilmesi ve analiz sonuçlarının yorumlanması gerekmektedir.

* Dil örneğinin serbest oyun ortamında ebeveyn ile bireyin etkileşimi veya önceden planlanan açık uçlu soruları içeren, uzman ile birey etkileşimi esnasında alımı önerilmektedir.

* Temel ve yan cümleleri kasıtlı olarak ortaya çıkarmayı amaçlayan materyaller ve sohbet bağlamları içeren etkileşim durumları oluşturulmalıdır. Bireyin cümle kurmasını sağlayıcı açık uçlu sorular bireye ardışık olarak sorulmamalı, motivasyonunu sürdürmek için sohbet ortamı veya oyun etkileşim ortamı iklimi korunmalıdır.

Hedef davranış 2.3.5.1. için bağımsız bir yargıyı içeren “basit cümle” olarak da bilinen temel cümlelerdir.

Hedef davranış 2.3.5.2. ile birlikte kullanılması karmaşık cümle kullanımını anlamına gelmektedir. Bu hedef davranış için tek veya iki sözcüklü “baba geldi” gibi cümle örnek olarak verilebilir.

Hedef davranış 2.3.5.2. için temel cümle ile birlikte kullanılan genellikle bağlaç veya ekler gibi dilbilgisel yapıları içeren bağımlı yan cümlelerdir. Bu hedef davranış temel cümlelerle birlikte kullanılmaktadır. Bu hedef davranışın gelişimsel olarak iki veya üç ve daha fazla sözcüklerden oluşan cümleler kuran bireylerde değerlendirilmesi önerilmektedir.

Hedef davranış 2.3.5.2. için “babam geldi ama araba yok” gibi bir cümle örnek olarak verilebilir.

Sembolik oyun bölümünde;

- Hedef davranışların değerlendirilmesinde kullanılan oyuncakların çeşitliliğinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu bölümde yer alan hedef davranışlar, gelişimsel bir seyirde ve hiyerarşik olarak ilerleyen davranışlardır. Örneğin tipik gelişim gösteren bireyler oyun gelişimi açısından nesnelere parçalarına ayırdıktan sonra bir araya getirme eğilimindedirler.
- Hedef davranışların değerlendirilmesinde kullanılan oyuncakların bir kutu içerisinde sunulması önerilmektedir.
- Hedef davranışların değerlendirilmesi için toplam 10 dakika boyunca bireyin yardimsız olarak oyuncaklar ile oyun eylemlerinin gözlenmesi önerilmektedir.
- Hedef davranışların değerlendirilmesinde, oyuncaklar bireyin görüş alanı içerisine koyulduktan sonra sadece nesnelere işaret edilmeli veya isimleri söylenmelidir. Oyuncaklarla ilişkili herhangi bir nesneli eyleme model olunmamalıdır. Oyun eylemi sözel olarak ifade edilmemelidir. Bireyin katılımını teşvik etmek için seçtiği oyuncakların sesleri çıkarılabilir. Sistemati olmamakla birlikte bazen oyun eylemleri taklit edilerek bireyin değerlendirmeye sosyal katılım davranışları doğal pekiştirilebilir. Birey ile sık olarak göz kontağı kurularak gültümsenmesi önerilmektedir. Değerlendirme esnasında ses çıkarmaları veya sözcük kullanmaları, sosyal katılımı desteklemek için taklit edilebilir veya genişletilebilir. Bireyin bir oyuncak ile 1 dakikadan daha uzun süre oyun oynamaya devam etmesi durumunda diğer oyuncakların bireyin önüne doğru 'hoop' benzeri sesler çıkarılarak yönlendirilmesi önerilmektedir.
- Hedeflere bağlı hedef davranışlar arasında en az 2 farklı türde hedef davranış sergilenmesi ve hedef davranışlardan biri veya tümü fark etmeksizin toplam 4 kez sergilenmesi, ilgili hedefin gerçekleştirilmiş olması için ölçüttür.
- Hedef davranışların değerlendirilmesinde ve öğretiminde zemini halı kaplı, sehpa ve bir masanın bulunacağı doğal oyun ortamı yaratılmalıdır. Birey ile yakın mesafede (örneğin 50 cm veya 1 adım) karşılıklı oturulmalıdır.
- Hedef davranışların öğretimi için seçilen oyuncaklar, değerlendirilmede kullanılan oyuncakların birebir aynı olmamalıdır. Aynı tipte fakat farklı renk vs. özelliklerde olan oyuncaklar olmalıdır. Öğretim bir oyun konusu içerisinde olmalı ve bağlamlar birbirileri ile ilişkili olmalıdır. Öğretimin başında oyuncak seçiminde bireye seçenek sunulmalı, liderliği izlenmeli, oyun eylemleri taklit edilmeli, sıkça oyuncakların sesleri çıkarılarak hedeflenen oyun eylemine model olunmalı ve oyuncakla uygun hedef davranışı sergilediğinde oynamasına izin verilerek veya hedef davranışla ilişkili doğal sonuçlar sağlanarak oyun eylemleri pekiştirilmelidir.
- Hedef davranışların öğretiminde bilimsel dayanaklı doğal gelişimsel ve davranışsal müdahale yaklaşımları ile ebeveyn merkezli müdahale yaklaşımları önerilmektedir. Seçilen öğretim yöntemleri sadece oyunu değil, taklit, ortak dikkat ve dil ve iletişimi de destekleyici yöntemler olmalıdır.

Hedefler

2.4.1. Basit oyun oynar.

- 2.4.1.1. Nesnelere benzer biçimde kullanır.
- 2.4.1.2. Nesnelere işlevlerine uygun kullanır.
- 2.4.1.3. Oyuncakların parçalarını çıkarır.

Hedef Davranışlar

Açıklamalar

Hedef 2.4.1. in hedef davranışları için top, araba, marakas, telefon, çingirak, davul, yap-boz seti, iç içe geçen kaplar gibi oyuncakların kullanılması önerilmektedir.

Hedef davranış 2.4.1.1. için nesne türü gözetmeksizin herhangi bir nesneyi sallama, birbirine vurma, herhangi bir nesneyi atma örnek olarak verilebilir. Nesnelere atma birey oyuncaklar ile ilgilenirken rahat olduğu esnada gözlenen bir oyun davranışıdır. Birey öfkeli olduğunda karşısındaki kişiye zarar vermek amacıyla atma davranışı ile karıştırılmamalıdır.

Hedef davranış 2.4.1.2. için araba sürme, marakas sallama, çingirak sallama, top yuvarlama nesneli eylemleri örnek olarak verilebilir.

Hedef davranış 2.4.1.3. için iç içe geçen kapları çıkarma, yapboz parçalarını çıkarma, lego parçalarını ayırma veya çıkarma, blokları çıkarma, küpleri ayırma, halkaları çubuktan çıkarma gibi nesneli eylemler örnek olarak verilebilir.

2.4.2. Nesnelere birleştirir.

- 2.4.2.1. Parçalı oyuncakları takar.
- 2.4.2.2. Parçalı oyuncaklardan basit birleşimler yapar.
- 2.4.2.3. Parçalı oyuncaklardan özgün birleşimler yapar.

Hedef 2.4.2. nin hedef davranışları için iç içe kutular (ayrılmış hâlede), yapbozlar (ayrılmış hâlede), legolar (ayrılmış hâlede), araba-kamyon-yol (tek set hâlinde) gibi oyuncakların kullanılması önerilmektedir.

Hedef davranış 2.4.2.1. için yap-boz, iç içe kutuları veya legoları takma, halkaları çubuğa takma, blokları veya küpleri üst üste dizme nesneli eylemleri örnek olarak verilebilir.

Hedef davranış 2.4.2.2. için ipe boncuk dizme, kutuya yapboz parçalarını koyma, legoları tabağa koyma, iç içe geçen kutuları üst üste dizme, küçük parçaları büyük nesnelere içine koyma nesneli eylemleri örnek olarak verilebilir.

Hedef davranış 2.4.2.3. için bir ev eşyasını oyuncak evin içine koyma, arabayı garaja sürme, yiyeceği tabağa koyma, kamyonun arkasına nesne koyup sürme, arabayı yola koyup sürme, küplerden yol yapma, bloklardan ev yapma, halkaları koluna takma, legolardan garaj yapma, kamyonun kasasına nesne koyma nesneli eylemleri örnek olarak verilebilir.

Bölüm 2.4. Sembolik Oyun

Açıklamalar

Hedef Davranışlar

Hedefler

<p>2.4.3. Nesnelere ve figürlerle aşına olunan eylemler yapar.</p>	<p>2.4.3.1. Nesnelere kendisiyle ilişkilendirerek aşına olunan eylemler yapar.</p> <p>2.4.3.2. Nesnelere figürlerle ilişkilendirerek figür üzerinde aşına olunan eylemler yapar.</p> <p>2.4.3.3. İki ya da daha fazla figürle aşına olunan eylemler yapar.</p>	<p>Hedef davranış 2.4.3.1. için fincan-fincan tabağı-kaşık-oyuncak çaydanlık-çay seti, tabak-kaşık vb. yemek seti, maket meyve veya hayvanlar, yastık, ikiden fazla bebek, tarak, ayna, araba, figürler (oyuncak adamlar) gibi oyuncakların kullanılmasını önerilmektedir.</p> <p>Hedef davranış 2.4.3.1. için aşına olunan eylemlere; boş bir bardakla içiyormuş gibi yapma, telefonla konuşuyormuş gibi yapma, kaşıkla yiyormuş gibi yapma, maket yiyeceği yiyormuş gibi yapma, saçını tarıyormuş gibi yapma, uyuymuş gibi yapma, nesnelere eylemleri örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.4.3.2. için figür olarak oyuncak bebek, kukla, maket hayvan, maket adam, çizgi film karakterleri figürleri örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.4.3.2. için bardağı bebeğin ağzına götürme, tarağı bebeğin saçına götürme, maket yiyeceği bebeğin ağzına götürme, bebeği yatağına yatırma, figür adamı arabaya bindirme nesnelere eylemleri örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.4.3.3. için figürlerle yapılan eylemlerin ardışık olarak sergilenmesi beklenmelidir. Örneğin kaşıkla bebeğe mama verirken hemen arkasından oyuncak hayvana mama verilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 2.4.3.3. için kaşıkla hem bebeği hem hayvanı doyurma, hem erkek bebeği hem kız bebeği uyutma, biberonu hem bebeğe hem hayvana uzatması nesnelere eylemleri örnek olarak verilebilir.</p>
<p>2.4.4. Sembolik oyun oynar.</p>	<p>2.4.4.1. Figürlere canlıymış gibi davranır.</p> <p>2.4.4.2. Nesnelere başka bir nesnelereymiş gibi kullanır.</p> <p>2.4.4.3. Var olmayan nesnelereymiş gibi kullanır.</p> <p>2.4.4.4. Kendine veya başkalarına rol verir.</p>	<p>Hedef 2.4.4.ün hedef davranışlarının değerlendirilmesi ve öğretiminde fincan-fincan tabağı, kaşık-oyuncak çaydanlık-çay seti, tabak-kaşık vb. yemek seti, maket meyve veya hayvanlar, yastık, ikiden fazla bebek, tarak, ayna, araba, figürler (oyuncak adamlar) gibi oyuncakların kullanılmasını önerilmektedir.</p> <p>Hedef davranış 2.4.4.1. için figür olarak oyuncak bebek, kukla, maket hayvan, maket adam, çizgi film karakterleri figürleri örnek olarak verilebilir.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>2.4.4.5. Aynı figürle farklı eylemler yapar.</p> <p>2.4.4.6. Hayalî karakterlerin rollerini üstlenir.</p>	<p>Hedef davranış 2.4.4.1. için bebeğin topa vurdurulması, bebeğin elinde mikروفon tutup şarkı söyler gibi yaptırılması, bebeğin eline tarak tutturup saçını tarar gibi yaptırılması, bebeğe araba sürdürülmesi, bebeğin eline kaşık çatal tutturulup yer gibi yaptırılması gibi nesnel eylemleri örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.4.4.2. için tabağı şapka gibi başına koyması, le-goyu araba gibi sürmesi, blokları telefon gibi kulağına götürmesi nesnel eylemlere örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.4.4.3. için şeker olmadığı hâlde bardağa atıp ka-riştürmesi, yiyecek olmadığı hâlde tabaktaki yiyeceğe çatala batırır gibi yapması, su olmadığı hâlde bebeği yıkar gibi yapması, bardağa çay doldurur gibi yapması nesnel eylemleri örnek olarak verilebi- lir.</p> <p>Hedef davranış 2.4.4.4. konulu anlamına gelen tematik oyun davra-nışlarını içermektedir. Örnek olarak evcilik verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.4.4.4. için bir oyun temasında doktor rolü üstlen-me, bir evcilik oyun temasında anne rolü üstlenme, bir oyun tema-sında başkasına hasta rolü verme, bir oyun temasında tamirci rolü üstlenme gibi eylemler örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.4.4.5. için çoklu şema olarak adlandırılan, nesne, kişi veya olay açısından birbirleri ile ilişkili bağlamda eylemler zin-cirini içermektedir.</p> <p>*Hedef davranış 2.4.4.5. için bebeği doyurma, sallama, uyutma; arabayı sürme, park etme, kaza yapma; ambulans sürme, hasta-yı ambulansa bindirme ve hastaneye götürme gibi eylemler örnek olarak verilebilir.</p> <p>*Hedef davranış 2.4.4.6. için çizgi film karakterini canlandırma ör-nek olarak verilebilir.</p>

Sosyal Oyun bölümünde;

- Hedef ve ilişkili hedef davranışlar, oyun oynama esnasında sosyal katılımı amaçlamaktadır. Bu hedef davranışlar aynı ortamda diğer kişilerin varlığının farkında olmadan başlayarak oyun eylemlerinin diğer kişiler ile sosyal etkileşim içerisinde sergilenmesine kadar uzanan bir yelpazede gerçekleştirilen hedef davranışlardır.
- Hedef davranışların değerlendirilmesi ile eş zamanlı olarak farklı zamanlarda sembolik oyun değerlendirilmesinin yapılması gerekmektedir.
- Hedef ve ilişkili hedef davranışların değerlendirilmesinde birey ile birlikte en az bir kişi oyun ortağı olarak yer almalıdır.
- Hedef davranışların değerlendirilmesinde veya öğretiminde, eğitimci, yetişkin veya bir akrandan uzak olunmasının ölçütü, bireyin diğer kişiden 50 cm veya 1 adım uzağında bulunması, yakın bulunmasının ölçütü ise diğer kişiye 50 cm veya 1 adım ve daha kısa mesafede karşılıklı oturma olarak belirlenebilir.
- Hedef ve ilişkili hedef davranışların değerlendirilmesinde bireyin sembolik oyun düzeyine uygun oyuncakların seçilmesi gerekmektedir.
- Hedef ve ilişkili hedef davranışların değerlendirilmesinde sembolik oyun hedeflerinin değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme ortamı özelliklerine sahip ortamlar kullanılmalıdır.
- Hedef ve ilişkili hedef davranışların değerlendirilmesinde ve öğretiminde bireyin seçtiği oyuncaklar ile benzer oyuncakların kullanılması önerilmektedir.
- Öğretimi hedeflenen hedef davranışların, sembolik oyun hedef davranışları ile birlikte öğretilmesi önerilmektedir.
- Hedef davranışların öğretiminde bilimsel dayanaklı doğal gelişimsel ve davranışsal müdahale yaklaşımları önerilmektedir. Ayrıca ebeveyn merkezli müdahale yaklaşımları da tercih edilebilir.
- Hedef davranışların farklı ortamlara (ev, kreş vb.) ve kişilere (ebeveyn, kardeş, akran vb.) genellenmesi önerilmektedir.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>2.5.1. Aynı ortamda gözleyerek oyun oynar.</p>	<p>2.5.1.1. Tek nesnel ve akransız olarak eğitimcinin uzağında tek başına oynar.</p> <p>2.5.1.2. Oyun ortağı uzaktan gözleyerek seyirci düzeyinde oyun oynar.</p>	<p>Hedef 2.5.1.in hedef davranışlarının öğretimde bireyin davranışlarını "taklit etme", "paralel konuşma" teknikleri gibi birey ile sosyal etkileşim kurmada güçlü tekniklerin kullanılmasını önerilmektedir.</p> <p>* Taklit etme tekniğinin kullanımını için birey ile oyun etkileşimini esnasında, bireyin eline aldığı nesnenin aynısını alarak yaptığı eylemlerin aynısını sergilenmesi, bu esnada çıkardığı sesler veya sözcüklerin aynısının taklit edilmesi örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef 2.5.1. için öğretimde, sembolik oyun bölümünde basit oyun oynama hedef davranışlarının birlikte öğretilmesi önerilmektedir.</p> <p>Hedef davranış 2.5.1.1.in ilk değerlendirilmesinde bireyin aşına olduğu bir yetişkinin veya bir akranının yer alması önerilmektedir.</p> <p>Hedef davranış 2.5.1.1. için oyun ortağından 1 adım, 50 cm uzağına da veya odanın bir köşesinde sosyal etkileşim kurmaksızın kendi başına araba sürme eylemi örnek olarak verilebilir. Bu hedef davranış, özellikle küçük yaş grubunda bulunan ciddi düzeyde sosyal etkileşim sınırlılıkları gösteren ve ilk kez destek eğitimi almaya başlamış bireylerin eğitimciyle kısa süreli de olsa kişiden kaçınma davranışları göstermeden aynı ortamda bulunmalarıdır. Dolayısıyla tek başına ve aşırı ilgi gösterdiği oyuncaklar ile oynasalar bile aynı ortamda bulunarak oynama düzeyine ulaşmaları olarak değerlendirilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 2.5.1.2. için oyuncakla oyun eylemleri sergilerken nadiren de olsa aynı ortamda ancak uzağında bulunan oyun ortağının yüzüne bakma veya oyun ortağının elindeki oyuncaca bakma davranışları örnek olarak verilebilir.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
2.5.2. Paralel oyun oynar.	<p>2.5.2.1. Oyun ortağının yakınında, eğitimcinin seçtiği oyuncaklara benzer oyuncaklarla paralel oyun oynar.</p> <p>2.5.2.2. Oyun ortağıyla karşılıklı olarak aynı oyuncak setini kullanarak sıralı oyun oynar.</p>	<p>Hedef 2.5.2.nin hedef davranışlarının öğretiminde, model olmanın yanı sıra etiketleme, eylemleri ve iletişim amacını sözel olarak betimleme önerilmektedir.</p> <p>*Sembolik oyun bölümünde basit oyun ve birleşimli oyun oynama hedef davranışlarının birlikte öğretilmesi önerilmektedir.</p> <p>Hedef davranış 2.5.2.1. için oyun ortamında oyun ortağının yakınında oyuncaklar bulunmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 2.5.2.1. için aynı oyuncakları kullanan oyun ortağının yüzüne bakma, elindeki oyuncakla bakma, gülümseme, oyun ortanından elindeki oyuncakla isteme gibi paralel oyun davranışları örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.5.2.2. için oyun ortağı ile yakın mesafede, eğitimcinin yüzüne ve elindeki oyuncakla bakarken, oyun ortağının elindeki oyuncakla işaret etme veya oyuncak hakkında konuşma; oyun ortağının seçtiği oyuncakla seçme, karşılıklı sıraya dayalı oyunlarda sırayı takip etme gibi paralel oyun davranışları örnek olarak verilebilir.</p>
2.5.3. Ortak oyun oynar.	<p>2.5.3.1. Oyun ortağıyla aynı senaryo içerisinde benzer bir temada ortak oyun oynar.</p> <p>2.5.3.2. Kendi başlattığı senaryoya oyun ortağını dâhil eder.</p>	<p>Hedef 2.5.3.ün hedef davranışlarının öğretiminde sembolik oyun bölümünde sembolik oyun oynama hedef davranışları ile birlikte öğretilmesi önerilmektedir.</p> <p>Hedef davranış 2.5.3.1. için aynı tema (örneğin evcilik), aynı senaryo (örneğin misafir rolü oynayan oyun ortağına çay demleme) içerisinde benzer oyuncaklarla birden fazla eylemler sergileyerek rolünü oynama (örneğin ev sahibi olarak kapıyı açar gibi yapma, merhaba deme, çay hazırlama, ikram etme) örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 2.5.3.2. için oyun öncesinde tema, senaryo ve rolün belirlenmesinde oyun ortağı ile plan yapma, oyun ortağına rol verme, rolünü hatırlatma gibi eylemler örnek olarak verilebilir.</p>

Bölüm 2.6. Alternatif İletişim

Hedefler

2.6.1. Fotoğraf, nesne veya cihaza dayalı alternatif iletişim araçlarını kullanır.

Hedef Davranışlar

- 2.6.1.1. Alternatif iletişim aracı kullanarak nesneyi, eylemi, bilgiyi reddeder.
- 2.6.1.2. Alternatif iletişim aracı kullanarak nesne, eylem, bilgi talep eder.
- 2.6.1.3. Alternatif iletişim aracı kullanarak yanıt verir.

Açıklamalar

Hedef 2.6.1. in hedef davranışları çocukluk çağından sonra ergenlik veya gençlik döneminde olup sözel iletişimi ortaya çıkarma ve ilerletmeye yönelik ikinci bölümde yer alan hedeflere ulaşmamış olan veya sınırlı düzeyde sözel iletişim kurabilen bireylerde iletişim gereksiniminin yanıtlanması ve iletişim gelişiminin desteklenmesi amacıyla önerilebilir.

* Bu hedef davranışlarının değerlendirilmesi öncesinde bireyin sözcüğü öncesi dönem dil ve iletişim hedef davranışları değerlendirilmelidir. Sınırlı düzeyde de olsa örneğin jest gibi iletişim davranışlarını iletişim amacına uygun kullanılmasının kaydedilmesi, alternatif iletişimin desteklenmesinde yardımcı davranışlar olarak kullanılması açısından önerilmektedir.

* Bireyin nesne sembollerine ilişkin görselleri tanıma düzeyi ve tablet vb. teknolojik cihazlara olan ilgi düzeyi değerlendirilmelidir.

* Alternatif iletişim becerilerinin desteklenmesinde, gerçek nesne sembolleri veya dokunulabilir sembolleri içeren yardımcı teknolojilerin yanı sıra çoklu seviyede yanıt verme ve yorum yapmayı destekleyici yüksek teknolojiye dayalı alternatif iletişim cihazlarının kullanılması önerilmektedir.

SOSYAL BECERİLER

Sosyal Beceriler Modülü ile otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin sosyal becerileri gerçekleştirilmeleri amaçlanmaktadır.

İletişim ve Etkileşim, Duyguları Tanıma, Anlama ve İfade Etme, Duygu ve Davranış Yönetimi, Sosyal Problem Çözme

Bölüm 1’de yer alan hedef davranışların öğretimi ve değerlendirilmesinde doğal ortamlarda çalışılmalı, koşullar uygun değilse benzetilmiş ortamlar oluşturulmalıdır. Bireyin beceriyi sergileyebilmesi için fırsatlar yaratılmalıdır. Bu hedef davranışların öğretiminde sosyal öykü, doğrudan öğretim, video model, bilişsel süreç yaklaşımı gibi yöntemlerden yararlanılabilir.

Bölüm 1’de yer alan hedef davranışlar sözel dili olan ve olmayan bireylere yönelik olarak yazılmıştır. Sözel dili olan bireyler için jest, mimik ve eylemler ile sözel ifadelerin birlikte öğretimi yapılmalıdır.

Bölüm 1’de yer alan hedef davranışlar bireye tanıdığı kişilerle iletişimi kurmasına vurgu yapılarak öğretilmelidir.

Hedefler

Hedef Davranışlar

Açıklamalar

3.1.1. Selamlaşır.	3.1.1.1. Yakın çevresiyle jest, mimik ve eylemleri kullanarak selamlaşır. 3.1.1.2. Yakın çevresiyle sözel ifadeleri kullanarak selamlaşır.	Hedef 3.1.1.1.de yer alan hedef davranışların öğretiminde bireyden “merhaba”, “günaydın”, “selam” vb. sözel ifadeler ile tokalaşma, baş selama, el sallama vb. jestleri/mimikleri/eylemleri kullanarak selamlaşması beklenmelidir.
3.1.2. Vedalaşır.	3.1.2.1. Yakın çevresiyle jest, mimik ve eylemleri kullanarak vedalaşır. 3.1.2.2. Yakın çevresiyle sözel ifadeleri kullanarak vedalaşır.	Hedef 3.1.2.de yer alan hedef davranışların öğretiminde bireyden “hoşça kal”, “güle güle”, “görüştük üzere” vb. sözel ifadeler ile tokalaşma, baş selama, el sallama vb. jestleri/mimikleri/eylemleri kullanarak selamlaşması beklenmelidir.
3.1.3. İletişim kurar.	3.1.3.1. Uygun jest, mimik ve eylemleri kullanarak iletişim başlatır. 3.1.3.2. Uygun sözel ifadeleri kullanarak iletişim başlatır. 3.1.3.3. Karşısındaki kişinin başlattığı iletişime uygun jest, mimik ve eylemlerle tepkide bulunarak iletişimi sürdürür.	Hedef 3.1.3. ve 3.1.4.ün hedef ve hedef davranışları çalışılırken bütüncül bir yaklaşım gözetilerek eş zamanlı çalışılmalıdır. Hedef 3.1.3. ve 3.1.4.te yer alan hedef davranışlarda bireyden toplumsal açıdan kabul edilebilir tepkiler vermesi beklenmektedir. Örneğin 3.1.3.6.da bireyin, karşısındaki kişinin anlattığı duruma karşı argo sözcük kullanarak iletişimi sürdürmesi toplumsal açıdan kabul edilemeyeceği için doğru değildir.

Bölüm 3.1. İletişim ve Etkileşim

Bölüm 3.1. İletişim ve Etkileşim

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
3.1.4. İletişim kuralları-na uyar.	<p>3.1.3.4. Karşısındaki kişinin başlattığı iletişime uygun sözel ifadelerle tepkide bulunarak iletişimi sürdürür.</p> <p>3.1.3.5. Uygun jest, mimik ve eylemleri kullanarak karşısındaki kişiyle iletişimi sürdürür.</p> <p>3.1.3.6. Uygun soru, yorum ifadeleriyle karşısındaki kişiyle iletişimi sürdürür.</p> <p>3.1.3.7. Uygun jest, mimik ve eylemleri kullanarak iletişimi sonlandırır.</p> <p>3.1.3.8. Uygun sözel ifadeleri kullanarak iletişimi sonlandırır.</p>	<p>Hedef 3.1.3. ve 3.1.4.te yer alan hedef davranışlarda geçen “uygun” kelimesiyle aynı zamanda bireyin karşısındaki kişinin iletişim sırasında yansıttığı duygu ve düşüncelerine dönük tepki vermesi ifade edilmektedir. Örneğin 3.1.3.5. hedef davranışı için karşısındaki kişi üzgün bir yüz ifadesiyle başından geçen kötü bir olayı anlatırken bireyin gülerken ya da alay ederek tepkide bulunması doğru değildir.</p>
3.1.5. İletişimde nezaket ifadelerini kullanır.	<p>3.1.4.1. Karşısındaki kişiyle göz teması kurar.</p> <p>3.1.4.2. Karşısındaki kişiye göre fiziksel mesafeyi ayarlayarak iletişim kurar.</p> <p>3.1.4.3. Karşısındaki kişiyi dinlediğini uygun jest, mimik ve eylemleri kullanarak gösterir.</p> <p>3.1.4.4. Karşısındaki kişiyi dinlediğini uygun sözcükleri kullanarak gösterir.</p> <p>3.1.4.5. Karşılıklı konuşmada söz alarak konuşur.</p> <p>3.1.4.6. Uygun ses tonu kullanarak iletişim kurar.</p> <p>3.1.5.1. İzin almak için uygun ifadeleri kullanır.</p> <p>3.1.5.2. Bağlımlara (alışveriş, hasta ziyareti vb.) uygun sosyal kalıpları kullanır.</p> <p>3.1.5.3. İletişimde nezaket ifadelerini kullanır.</p>	<p>Hedef davranış 3.1.5.1. için “Alabilir miyim?”, “Verir misiniz?” gibi ifadeler örnek verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 3.1.5.3. için “Lütfen, bir şey değil, affedersiniz, teşekkür ederim, özür dilerim” gibi ifadeler örnek verilebilir. Bireyin gereksinimlerine göre bu nezaket ifadeleri çeşitlendirilebilir.</p>

Bölüm 3.1. İletişim ve Etkileşim

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
3.1.6. Sosyal etkileşimi düzenleyen becerileri güçleştirir.	3.1.6.1. Sıra alır. 3.1.6.2. Eşyalarını paylaşır. 3.1.6.3. Yardımlaşır. 3.1.6.4. İş birliği yapar. 3.1.6.5. Sorumluluklarını yerine getirir.	Hedef 3.1.6.da yer alan hedef davranışların öğretimi ve değerlendirilmesinde doğal ortamlarda çalışılmalı, koşullar uygun değilse benzetilmiş ortamlar oluşturulmalıdır. Bireyin beceriyi sergileyebilmesi için fırsatlar yaratılmalıdır. Bu hedef davranışların öğretiminde sosyal öyküler, rol oynama çalışmaları vb.nden yararlanılabilir. Hedef davranış 3.1.6.1. için sıraya gürme, sırada bekleme davranışları örnek verilebilir.

- Bölüm 2’de yer alan hedef davranışların öğretiminde oyunlardan, rol oynama çalışmalarından vb. yararlanılmalıdır.
- Duyguları tanıma ve ifade etme becerilerinde hedef davranışlar sözel dili olan ve olmayan bireylere yönelik olarak yazılmıştır. Sözel dili olan bireyler için jest, mimik ve eylemler ile sözel ifadelerin birlikte öğretimi yapılmalıdır

Bölüm 3.2. Duyguları Tanıma, Anlama ve İfade Etme

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
3.2.1. Duyguları tanıır.	3.2.1.1. Duyguları belirten jestleri/mimikleri taklit eder. 3.2.1.2. Duyguları görseller üzerinde gösterir. 3.2.1.3. Görselde yer alan duyguları söyler. 3.2.1.4. Kendisine söylenen duyguyu jestlerini/mimiklerini kullanarak gösterir.	
3.2.2. Kendisinin ve başkalarının duygularına uygun tepki verir.	3.2.2.1. Duyguları belirten jestleri/mimikleri taklit eder. 3.2.2.2. Duyguları görseller üzerinde gösterir.	Hedef davranış 3.2.2.1. ve 3.2.2.2.de bireyden iletişim sırasında yansıttığı o anki duygusuna dönük tepki vermesi beklenmektedir. Öğreğin bireyin mutluluğunu çoşuklu bir ses tonu ve gülümseyen bir yüz ifadesiyle dile getirmesi doğru bir tepkidir.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar	
Bölüm 3.2.	<p>3.2.2.3. Görselde yer alan duyguları söyler.</p> <p>3.2.2.4. Kendisine söylenen duyguyu jestlerini/mimiklerini kullanarak gösterir.</p>	<p>Hedef davranış 3.2.2.3.te bireyden karşıdaki kişinin iletişim sırasında yansıttığı duyguya dönük tepki vermesi beklenmektedir. Örneğin karşıdaki kişi ağlarken onu anladığını üzüntülü bir yüz ifadesiyle göstermesi doğru bir tepkidir.</p>	
<p>➤ Bölüm 3'te yer alan hedef davranışların öğretimi ve değerlendirilmesinde benzetilmiş ortamlar ve yapılandırılmış senaryolardan yararlanılmalıdır.</p> <p>➤ Bölüm 3'te yer alan hedef davranışlar sözel dili olan ve olmayan bireylere yönelik olarak yazılmıştır. Sözel dili olan bireyler için jest, mimik ve eylemler ile sözel ifadelerin birlikte öğretimi yapılmalıdır.</p>			
Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar	
Bölüm 3.3. Duygu ve Davranış	<p>3.3.1. Başkalarından gelen isteklere uygun tepki verir.</p>	<p>3.3.1.1. Uygun olan ve olmayan istekleri/davranışları ayırt eder.</p> <p>3.3.1.2. Kişinin isteğini kabul ettiğini belirtmek için uygun jest/mimik ve eylem kullanır.</p> <p>3.3.1.3. Kişinin isteğini kabul ettiğini belirtmek için uygun sözcük/cümle kullanır.</p> <p>3.3.1.4. Kişinin isteğini reddettiğini belirtmek için uygun jest/mimik ve eylem kullanır.</p> <p>3.3.1.5. Kişinin isteğini reddettiğini belirtmek için uygun sözcük/cümle kullanır.</p>	

Bölüm 3.3. Duygu ve Davranış

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
3.3.2. Tercihlerini uygun şekilde ifade eder.	3.3.2.1. Tercihlerini uygun jestlerle/mimiklerle, eylemlerle, alternatif iletişim araçlarıyla gösterir. 3.3.2.2. Tercihlerini sözcük kullanarak ifade eder.	
3.3.3. Olumsuz durumlara uygun tepki verir.	3.3.3.1. Hata yaptığında uygun tepki verir. 3.3.3.2. Öfkelenmesinde uygun tepki verir. 3.3.3.3. Haksızlığa uğradığında uygun tepki verir. 3.3.3.4. Reddedildiğinde uygun tepki verir. 3.3.3.5. Alay edildiğinde uygun tepki verir. 3.3.3.6. Akran zorbalığına uğradığında uygun tepki verir. 3.3.3.7. Rekabet gereken etkinlikleri kaybettğinde uygun tepki verir.	Hedef 3.3.3 için özür dileme, 10'a kadar sayma, ortamdaki uzaklaşma, yetişkinlere bildirme, karşısındaki kişiye üzüldüğünü veya öfkelenmesini ifade etme gibi tepkilerden bağlama ve bireyin performansına uygun olanlar seçilmelidir. Örneğin bir durumda bireyin alay edildiğinde bulunduğu ortamdaki uzaklaşması kabul edilebilir bir tepki olabilirken, diğer bir durumda bulunduğu ortamda kalarak içinden 10'a kadar sayması kabul edilebilir bir tepkidir.

- Bölüm 4'te yer alan hedef davranışların öğretimi ve değerlendirilmesinde benzetilmiş ortamlar, video görüntüleri, örnek olaylar ile yapılandırılmış senaryolardan yararlanılmalıdır.

Bölüm 3.4. Sosyal Problem Çözme

Hedefler

3.4.1. Günlük yaşamda karşılaştığı sosyal problemleri çözer.

Hedef Davranışlar

- 3.4.1.1. Günlük yaşamda karşılaştığı problemin ne olduğunu söyler.
- 3.4.1.2. Günlük yaşamda karşılaştığı probleme ilişkin çözüm önerilerinde bulunur.
- 3.4.1.3. Günlük yaşamda karşılaştığı problemlere ilişkin çözüm önerilerini uygular.
- 3.4.1.4. Çözüm önerilerinin problemi çözmeye etkili olup olmadığını söyler.

Açıklamalar

Hedef 3.4.1.in öğretiminde bilişsel süreç yaklaşımından yararlanılır.

Hedef 3.4.1. için “Arkadaşın ile top oynarken yanlışlıkla bir evin camını kırdın. Ne yaparsın?”, “Arkadaşın izinsiz kalemini aldı. Ne yaparsın?” gibi problem durumlar yaratılarak çalışmalar yapılır. Gerektiğinde benzetilmiş ortamlarda model olma ve rol olma çalışmaları da yer verilebilir.

4. Modülün Adı

OKUMA VE YAZMA

4. Modülün Amacı

Okuma ve Yazma Modülü ile otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin erken okuryazarlık, ilk okuma ve yazma, işlevsel okuma ve yazma, dil bilgisi, okuduğunu anlama, dinlediğini anlama, yazılı anlatım becerilerinde başarılı olmalarını sağlamak amaçlanmaktadır.

4. Modüldeki Bölümler

Erken Okuryazarlık, İlk Okuma ve Yazma, İşlevsel Okuma ve Yazma, Dil Bilgisi, Okuduğunu Anlama, Dinlediğini Anlama, Yazılı Anlatım

Modüle İlişkin Genel Açıklamalar

- Erken okuryazarlık bölümündeki hedef davranışlara yönelik doğrudan öğretim yapılabileceği gibi oyunlar ve eğlenceli etkinlikler ile de bu beceriler etkili ve kalıcı bir şekilde geliştirilebilir.
- Dil bilgisi bölümü konulara göre sınıflandırılmıştır. Kolaydan zora doğru bir sıra izlenmemiştir. Müfredata ve bireyin performansına göre öğretmen hedefleri seçebilir. Sınıflama ve sıralama gerektiren hedef davranışlar için şemalar kullanılmalıdır.
- Okuduğunu Anlama bölümünde (*) bulunan açıklamalara ilişkin dipnot:

*Bireye metin anlama soruları 3 tipte sorulabilir. Bunlar; cevabı metinde bulunan sorular, çıkarımsal sorular, bilgi ve deneyim sorularıdır.

Metinde bulunan sorular: Cevabı metinde bir cümle ile açık bir şekilde ifade edilen sorulardır.

Çıkarımsal sorular: Cevabı metinde bir cümle içinde açıkça ifade edilmeyen, okuyucunun metnin çeşitli bölümlerini kullanmasını ve olaylar arasında ilişki kurmasını gerektiren sorulardır.

Bilgi ve deneyimlere dayanan sorular: Okuyucunun kendi bilgi ve deneyimlerini metindeki olaylarla birleştirerek cevaplamasını gerektiren sorulardır.

Hedefler

4.1.1. Sözcüklerin ses özelliklerini ayırt eder.

Hedef Davranışlar

- 4.1.1.1. Söylenen sözcük çiftlerinin aynı olduğunu söyler.
 4.1.1.2. Söylenen sözcük çiftlerinin farklı olduğunu söyler.
 4.1.1.3. Söylenen sözcüklerin uyaklı olup olmadığını söyler.
 4.1.1.4. Söylenen sözcükler arasından uyaklı olanları söyler.
 4.1.1.5. Söylenen bir sözcükle uyaklı bir sözcük üretir.

Açıklamalar

Hedef 4.1.1. için şiirlerle/tekerlemelerle/şarkılarla öğretim yaparken;

1. Şiirler/tekerlemeler/şarkılar bireylerle birlikte söylenmelidir.
2. Sız söyledikten sonra bireyden tekrar etmesi istenmelidir.
3. Bireyden bağımsız olarak söylemesi istenmelidir.
4. Bireyden uyaklı sözcükleri ritmik olarak söylemesi istenmelidir.
5. Bireyden söyleniş uyaklı sözcüklere benzeyen sözcükler üretmesi istenmelidir.
6. Bireyden uyaklı sözcüklerdeki vurgulanan sesi söylemesi istenmelidir.

Bu hedefi, uyaklı sözcüklerin bulunduğu öyküler ile de çalışabilirsiniz.

Hedef davranış 4.1.1.3., 4.1.1.4. ve 4.1.1.5. için uyak farkındalığının geliştirilmesine yönelik uyaklı sözcükler içeren şiirlerden/tekerlemelerden/bilmeceleden/şarkılardan yararlanılmalı, uyaklı sözcükler vurgulanmalı ve tekrarlanmalıdır.

Uyaklı sözcüklerin en az 2 ses ile birbirine benzemesine dikkat edilmelidir. Kısa sözcükler uyak çalışmak için daha uygundur .

Hedef davranış 4.1.1.1. için bireye birbiri ile aynı olan (bing bing) veya farklı (bing ding) sözcük çiftleri verilmelidir. Bu sözcükler anlamlı sözcükler (çok koç) olabileceği gibi anlamsız sözcükler (pit nit) de olabilir.

Hedef davranış 4.1.1.2. için iki sözcükle çalışma yapılmalıdır.

Hedef davranış 4.1.1.3. için üç sözcük verilir. Bunlardan ikisi birbiri ile uyaklı iken biri uyaklı değildir. Bireyden hangi ikisinin uyaklı olduğunu ayırt etmesi beklenmelidir.

Hedef davranış 4.1.1.4. için uyaklı sözcük üretmeye uygun sözcükler kullanılmalı ve kısa sözcükler olmasına dikkat edilmelidir (örneğin baş, taş, kaş, yaş vb.).

Bölüm 4.1. Erken Okuryazarlık

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
4.1.2. Sözcüklerin hece özelliklerini ayırt eder.	<p>4.1.2.1. Söylenen sözcükleri hecelerine ayırır.</p> <p>4.1.2.2. Söylenen bir sözcüğün ilk hecesini söyler.</p> <p>4.1.2.3. Söylenen bir sözcüğün son hecesini söyler.</p>	Hedef davranış 4.1.2.1. için başlangıçta kısa sözcükler ile çalışmalar yapılmalıdır. Çalışmalar sırasında önce model olunması önemlidir. Hecelere ayırırken her bir hecede aynı zamanda el çıparak, elle masaya vurarak veya ayağı yere vurarak heceler vurgulanmalıdır.
4.1.3. Sözcüklerin ses-birim özelliklerini ayırt eder.	<p>4.1.3.1. Söylenen iki sözcüğün aynı sesle başlayıp başlamadığını söyler.</p> <p>4.1.3.2. Söylenen iki sözcüğün aynı sesle bitip bitmediğini söyler.</p> <p>4.1.3.3. Söylenen üç sözcük arasından aynı sesle başlayan sözcükleri söyler.</p> <p>4.1.3.4. Söylenen sözcükler arasından aynı sesle biten sözcükleri söyler.</p> <p>4.1.3.5. Söylenen sözcükle aynı sesle başlayan bir sözcük söyler.</p> <p>4.1.3.6. Söylenen sözcüğün ilk sesini söyler.</p> <p>4.1.3.7. Söylenen sözcükle aynı sesle biten bir sözcük söyler.</p> <p>4.1.3.8. Söylenen sözcüğün son sesini söyler.</p>	<p>Hedef 4.1.3.ün öğretiminde bireylerin kendilerinden beklenen görevin içeriğini anlamları için öncelikle mutlaka model olunmalıdır. Değerlendirilirken ise örnek maddeler üzerinden ilgili maddede ne istendiği açıklanmalıdır.</p> <p>Hedef 4.1.3.ün öğretiminde ve değerlendirilmesinde bireylerin aşına olduğu sözcükler ile çalışılması gerekmektedir. Anlamını bildiği sözcükler, görevi anlamlarını ve sözcüklerin ses özelliğine odaklanmalarını engeller.</p> <p>Hedef 4.1.3.ün öğretiminde ses ile harf arasındaki ayrımın farkında olunmalıdır. Öğretirken ve değerlendirirken harfler değil sesler vurgulanır. Ayrıca bazı harfler birden fazla sese sahiptir. Örneğin “k” harfi “kar ve kel” sözcüklerinde olduğu gibi farklı şeklide seslendirilir. Aynı şekilde “g” harfi “gel ve gol” sözcüklerinde olduğu gibi farklı şekilde seslendirilir.</p> <p>Hedef 4.1.3.ün öğretiminde önce tek heceli sözcüklerle sonra ise iki heceli sözcüklerle çalışılmalıdır. Üç ve daha fazla heceli sözcüklerle çalışılmamalıdır.</p> <p>Hedef 4.1.3.ün öğretiminde öncelikle sessiz harflerin sesleri ile çalışmalar yapılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 4.1.3.3. ve 4.1.3.4. için üç sözcük verilir.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
4.1.4. Gösterilen yazılı sözcüğü söyler.	<p>4.1.3.9. Söylenen bir sözcüğün ilk veya son sesini atarak geri kalanını söyler.</p> <p>4.1.3.10. Söylenen bir sözcüğün başına veya sonuna ses ekleyerek oluşturduğu yeni sözcüğü söyler.</p> <p>4.1.3.11. Söylenen sözcükteki bir sesi başka bir ses ile değiştirerek oluşturduğu yeni sözcüğü söyler.</p> <p>4.1.3.12. Seslerine ayrılarak söylenen kısa bir sözcüğün ne olduğunu söyler.</p> <p>4.1.3.13. Söylenen kısa bir sözcüğü seslerine ayırır.</p>	<p>Bunlardan ikisi aynı sesle başlarken biterken biri farklı bir sesle başlar biter. Bireyin hangi ikisinin aynı sesle başladığını bittiğini ayırt etmesi beklenmelidir.</p> <p>Hedef davranış 4.1.3.9. için ilk sesi atarak geriye kalanın söylenmesinde “taş aş”, son sesi atarak geriye kalanın söylenmesinde ise “taş ta” örnekleri verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 4.1.3.10. için sözcüğün başına ses ekleyerek yeni bir sözcük oluşturması için “aç taş; ev dev; çim içim” örnekleri verilebilirken, sözcüğün sonuna ses ekleyerek yeni bir sözcük oluşturması için de “su sus; bu bul; dev deve; gez gezi” örnekleri verilebilir. Ayrıca bu hedef davranışta oluşturulması beklenen sözcüğün de anlamlı bir sözcük olması için eklenecek ses de sözcük ile birlikte verilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 4.1.3.11. için öncelikle ilk seslerin değiştirilmesi, sonra son seslerin ve ardından ortadaki seslerin değiştirilmesi şeklinde ilerlenmelidir. Örnek olarak “baş taş; baş bal; baş beş” verilebilir. Ayrıca bu hedef davranışta oluşturulması beklenen sözcüğün de anlamlı bir sözcük olması için değiştirilmesi istenen ses ile yerine konacak ses birlikte verilmelidir.</p>
4.1.4. Gösterilen yazılı sözcüğü söyler.	<p>4.1.4.1. Verilen resimli yazıyı, yazılı sözcük ile eşler.</p> <p>4.1.4.2. Verilen resmi, yazılı sözcük ile eşler.</p> <p>4.1.4.3. Verilen yazılı sözcükler içerisinde istenen yazılı sözcüğü gösterir.</p> <p>4.1.4.4. Gösterilen yazılı sözcüğü söyler.</p>	<p>Hedef 4.1.4.ün öğretiminde bireyin sıklıkla karşılaştığı sözcükler seçilmelidir. Bu hedef için bireyden beklenen, sözcüğü okuması değil, sözcüğün biçiminden yola çıkarak sözcüğü tanımasıdır.</p> <p>Hedef davranış 4.1.4.1. için bir konuya ilişkin (örneğin meyveler, giysiler vb.) resim/yazı ve sadece yazıdan oluşan iki set hazırlanır. Bu setlerin içerisindeki kart sayısı bireyin bilişsel özelliklerine göre düzenlenmelidir. Bireyden yazıları uygun resimli yazılı sözcüklerle eşlemesi istenmelidir.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>4.1.5. Yazının özelliklerini ayırt eder.</p>	<p>4.1.5.1. Yazının soldan sağa olan yönünü gösterir.</p> <p>4.1.5.2. Yazıdaki satırların aşağıya akış yönünü gösterir.</p> <p>4.1.5.3. Yazılı olarak verilen ve 2-3 sözcük içeren bir cümlede kaç sözcük olduğunu söyler.</p> <p>4.1.5.4. Harfleri, harf benzeri başka şekiller arasından gösterir.</p> <p>4.1.5.5. Yazılı olarak verilen ve 2-6 harf içeren bir sözcükte kaç harf olduğunu söyler.</p> <p>4.1.5.6. Yazı içinde büyük bir harfi gösterir.</p> <p>4.1.5.7. Yazı içinde küçük bir harfi gösterir.</p> <p>4.1.5.8. Yazılı olarak verilen 2-4 cümle içeren kısa bir metin içinde kaç cümle olduğunu söyler.</p> <p>4.1.5.9. Yazı içinde temel noktalama işaretlerini gösterir.</p> <p>4.1.5.10. Yazılı olarak sunulan sözcükler arasından gösterilen sözcük ile aynı olan sözcüğü gösterir.</p> <p>4.1.5.11. Sözcük içinde birbirinin aynı olan harfleri gösterir.</p> <p>4.1.5.12. Söylenen sözcüğü farklı uzunluklardaki sözcüklerin yazılı hâli arasından gösterir.</p>	<p>Hedef 4.1.5. için bireylerin yazılı materyallerle sık sık karşılaşması ve bunlara ulaşabiliyor olması önemlidir. Tüm etkinliklerde ve özellikle kitap okuma etkinlikleri sırasında yazının özelliklerine vurgu yapılarak yazı farkındalığı geliştirilmelidir (örneğin sayfadaki yazı gösterilerek “Buradan okumaya başlıyorum.” denerek ve yazı bir süre parmakla takip edilerek yazının soldan sağa yönü vurgulanabilir. Ayrıca “Bak, kocaman bir soru işareti var burada!” denerek noktalama işaretlerinin şekilleri vurgulanabilir).</p> <p>Hedef davranış 4.1.5.3. için yazılı materyaller üzerinde zaman zaman parmakla takip etmek ve söylenen sözcüğün yazılı hâlini parmakla göstermek bireylerin sözcük kavramını geliştirmeleri için önemlidir. Hedef davranış 4.1.5.4. için biri harf diğerleri ise harfe benzeyen şekiller (? , < , ± , ∅ , j , l vb.) olan 3-4 görsel sunularak değerlendirme yapılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 4.1.5.10. için hedef sözcük (örneğin kömür) ile yazımı benzeyen ancak farklı olan 2-3 sözcük (kemer, körük, küme vb.) ile hedef sözcüğün aynı sunularak bireyin aynı olan sözcüğü ayırt etmesi istenmelidir.</p> <p>Hedef davranış 4.1.5.12. için bireye sesletimi uzun (örneğin sandalye) veya kısa (örneğin su) bir sözcük söylenir ve bu sözcüğün kendisine gösterilen 2-3 sözcük içerisinde hangisi olabileceği sorulur. Örnek olarak bireye “sandalye” ve “su” sözcükleri yazılı iki kart gösterilir ve bireye “Sence hangisinde sandalye yazıyor?” şeklinde bir yönerge verilerek bireyin sesletimi uzun olan bir sözcüğün yazılı hâlinin de uzun olması gerektiğinin farkında olup olmadığını değerlendirilir.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>4.2.1. Tanıtılan sesi ayırt eder.</p>	<p>4.2.1.1. Tanıtılan sesle başlayan sözcüklerin görsellerini gösterir.</p> <p>4.2.1.2. Tanıtılan sesle başlayan sözcüklerin başladığı sesi söyler.</p> <p>4.2.1.3. Tanıtılan sesle biten sözcüklerin görsellerini gösterir.</p> <p>4.2.1.4. Tanıtılan sesle biten sözcüklerin bittiği sesi söyler.</p>	<p>Hedef davranış 4.2.1.1. ve 4.2.1.3. sesleri eşleme ve ayırt etme becerileri ile gerçekleştirilebilir. Önce eşleme ile başlanmalıdır. Eşleme yapmak için örneğin tanıtılan sesle başlayan/bitene iki sözcük ve farklı sesle başlayan/bitene sözcüklerin görselleri gösterilerek sözcüklerin söylenmesi, ardından aynı sesle başlayanların/bitenele- rin (tanıtılan ses ile) gösterilmesi istenmelidir. Ayırt etme için ise bireye aynı sesle başlayan/bitene iki sözcüğün görseli ve tanıtılan sesle başlayan/bitene bir sözcük görselinden oluşan set sunulmalıdır.</p> <p>Her bir uygulama için en az dört setten oluşan sözcükler ve görselleri kullanılmalıdır.</p> <p>Hedef davranışlar 4.2.1.1. ve 4.2.1.3. için tanıtılan ses çıkarılarak “... ile başlayanı göster!” (ayırt etme), “... ile başlayanları göster!” (eşleme) şeklinde yönerge verilebilir. Ayırt etme için ise yönerge “Hangi sözcük ... ile başlıyor? Göster!” olmalıdır. Bu hedef davranışlar bireyin bilişsel düzeyine göre üç görsel ya da dört görsel arasında sözcük seçme olarak düzenlenebilir.</p> <p>Hedef davranışlar 4.2.1.2. ve 4.2.1.4. için bireye sözcükler, görselleri ile sunularak söylenmelidir. Söylenirken öğretilecek sese vurgu yapılmalıdır.</p> <p>Her ne kadar ses gruplarının öğretim sırası öğretim programında belirlense de tanıtılacak seslerin sıralamasında bireyin çıkarabildiği sesler göz önüne alınmalıdır.</p>
<p>4.2.2. Tanıtılan sesi okur.</p>	<p>4.2.2.1. Tanıtılan sesin küçük harfni okur.</p> <p>4.2.2.2. Tanıtılan sesin büyük harfni okur.</p>	<p>Hedef 4.2.2. için yapılan çalışmalar ile birlikte bireyin okurken dik oturmasına ve kitabı/defteri kendi görüş mesafesine uygun uzaklıkta tutmasına dikkat edilmelidir.</p> <p>Hedef 4.2.2. için ses tanıtılırken tanıtılan sesi ayırt etme aşamasında yapılanlarla mutlaka ilişki kurulmalıdır.</p>

Bölüm 4.2. İlk Okuma ve Yazma

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
4.2.3. Tanıtılan sesi dik temel harflerle yazar.	<p>4.2.3.1. Tanıtılan sesin küçük harfleri modelle bakarak dik temel harfle yazar.</p> <p>4.2.3.2. Tanıtılan sesin büyük harfleri modelle bakarak dik temel harfle yazar.</p> <p>4.2.3.3. Tanıtılan sesi söylendiğinde yazar.</p>	<p>Hedef 4.2.3. için bireyin yazarken defterine doğru eğilerek rahat yazabileceği şekilde oturmasına ve defteri kendi görüş ve yazma mesafesine uygun uzaklıkta tutmasına dikkat edilmelidir.</p> <p>Hedef davranışlar 4.2.3.1. ve 4.2.3.2. için yazması istenen harfin nasıl yazıldığına ilişkin olarak bireyin ihtiyacına uygun sayıda model olmalıdır. Bireyin harfi satır arasına düzgün yazması kadar harfin yazım yönüne ve kurallarına uygun olarak yazması da önem taşımaktadır. Bu nedenle, model olunurken her defasında harfin çizimi sözelleştirilmelidir. Daha sonra bireyin defterine yazması istenen harf bir örnek şeklinde yazılmalıdır. Bireyin bu modele bakarak yazması istenmelidir. Birey model olma sonucunda satır aralığına harfi oturtmıyor, yanlış yönde yazıyor, başlama ve bitiş yerlerini doğru yapamıyorsa, harfin yazımı için satır çizgisini belirginleştirme, harf için noktaların üzerinden gitme, başlama ve bitiş noktalarını belirleme, ok ile yönü belirtme gibi görsel ipuçları kullanılmalıdır.</p> <p>Bireyin doğru yazdığı harfler gösterilerek “Çok güzel yazmışsın!” şeklinde pekiştirilmeli, yanlış yazdığı harfler üzerinde durulmamalıdır.</p> <p>Hedef davranış 4.2.3.3. için birey, sesi söylendiğinde yazamaz ise söylenen sesin sembolü kısa bir süreliğine gösterilmeli, sonra kapatılmalı ve ses tekrar söylenerek yazması istenmelidir. Yazdıktan sonra da yazdığı harf ile gösterilen model açılarak karşılaştırılmaktadır.</p>
4.2.4. Tanıtılan sesi, hece ve sözcük içinde okur.	<p>4.2.4.1. Tanıtılan seslerden oluşturulan heceleri okur.</p> <p>4.2.4.2. Tanıtılan seslerin bulunduğu hecelerden oluşan sözcükleri okur.</p> <p>4.2.4.3. Okuduğu sözcüklerin resimlerini gösterir.</p>	<p>Hedef davranış 4.2.4.1. için heceler okunurken tanıtılan sesin uzatılarak okunması ve diğer sesle birleştirilmesi çözümlemeyi kolaylaştıran bir stratejidir.</p> <p>Hedef davranışlar 4.2.4.1. ve 4.2.4.2. için tanıtılan ses ile önceden verilen sesler birleştirilerek mümkün olduğunca anlamlı hece ve sözcükler oluşturulmalı, okutulmalı ve yazdırılmalıdır.</p>

Bölüm 4.2. İlk Okuma ve Yazma

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
4.2.5. Tanıtılan sesi, hece ve sözcük içinde dik temel harflerle yazar.	4.2.5.1. Tanıtılan seslerden oluşturulan heceleri bakarak yazar. 4.2.5.2. Tanıtılan seslerden oluşturulan heceleri söylendiğinde yazar. 4.2.5.3. Tanıtılan seslerin bulunduğu hecelerden oluşan sözcükleri bakarak yazar. 4.2.5.4. Tanıtılan seslerin bulunduğu hecelerden oluşan sözcükleri söylendiğinde yazar.	Hedef davranış 4.2.4.2. için sözcükler okunurken ise hecelere böl-oku-birleştir-oku aşamaları izlenmelidir. Örneğin bildiği hecelerden oluşturulan sözcüğü (lale, ela vb.) okuması istenmelidir. Hedef davranış 4.2.4.3. için okunan sözcükleri resimleri ile eşle-mek, okuduğunu anlama becerisi için bir hazırlıktır. Hedef davranışlar 4.2.5.2. ve 4.2.5.4. için söylendiğinde yazma, bireyin sesleri çözümlemesinde önemli bir aşamadır. Bu aşama atlanmamalıdır.
4.2.6. Tanıtılan sesi, cümle ve metin içinde okur.	4.2.6.1. Tanıtılan seslerden oluşturulan cümleleri okur. 4.2.6.2. Tanıtılan seslerden oluşturulan metinleri okur.	Hedef 4.2.6. için tanıtılan ses ile önceden verilen seslerin bulunduğu sözcüklerden, cümleler ve metinler oluşturulmalıdır. Cümlelerin ve metinlerin anlamlı olması için bireyin henüz öğrenmediği seslerden oluşan sözcükler için resim kullanılabilir. Hedef davranış 4.2.6.2. için metinlerin tekrarlı olarak okutulması hem okuma hızının geliştirilmesine hem de okuduğunu anlamaya hizmet eder.
4.2.7. Tanıtılan sesi, cümle içinde dik temel harflerle yazar.	4.2.7.1. Tanıtılan seslerin bulunduğu cümleleri bakarak yazar. 4.2.7.2. Tanıtılan seslerin bulunduğu cümleleri söylendiğinde yazar.	Hedef 4.2.7.nin öğretimi sırasında bireyin dikkati yazım kurallarına çekilmeli, hangi yazım kuralı olduğu ve ne amaçla kullanıldığı öğretilmelidir.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
4.2.8. Düzenli yazar.	4.2.8.1. Satır takibi yaparak yazar. 4.2.8.2. Sözcükler arasında uygun boşluk bırakarak cümle yazar. 4.2.8.3. Harfler arasında uygun boşluk bırakarak sözcük yazar. 4.2.8.4. Cümleler arasında uygun boşluk bırakarak metin yazar.	Hedef 4.2.8. için defter düzenlemeleri (satırları kırmızı ile belirleme, bir satırı ikiye bölerek renklendirme vb.) yapılabilir. Bu hedef davranışlar öğretirken önce güzel yazı örnekleri bireye gösterilmeli, birey güdülenmeli ve nasıl yazacağına model olunmalıdır.
4.2.9. Tanıtılan sesin bulunduğu cümle ve metin hakkında sorulara cevap verir.	4.2.9.1. Tanıtılan seslerin bulunduğu cümleleri okuduktan sonra cümle ile ilgili basit sorulara cevap verir. 4.2.9.2. Tanıtılan seslerin bulunduğu metinleri okuduktan sonra metinle ilgili basit sorulara cevap verir.	Hedef davranış 4.2.9.1.de cümle anlama için sorulacak sorular, cümlelerin her bir ögesine göre hazırlanmalıdır. Hedef davranış 4.2.9.2. için metni anlatan bir resim olması ve metin okunmadan önce resim hakkında konuşulması anlamayı kolaylaştırır. Sorular; metinde geçen eylemler, kişiler ve nesnelere hakkında oluşturulmalı, metinde geçen bilgi birimine yönelik olmalıdır. Cümlelerin ve metinlerin anlamlı olması amacıyla yönelik bireyin henüz öğrenmediği seslerden oluşan sözcükler için resim kullanılabilir.
4.3.1. Belirlenen sözcüğü okur.	4.3.1.1. Sözcüğün küçük harflerle yazılmış şeklini okur. 4.3.1.2. Sözcüğün baş harfinin büyük harfle yazılmış şeklini okur. 4.3.1.3. Sözcüğün büyük harflerle yazılmış şeklini okur. 4.3.1.4. Sözcüğün farklı yazı punctosu ve karakteri ile yazılmış şeklini okur. 4.3.1.5. Sözcüğü, yazılışı benze-meyen diğer sözcükler arasından gösterir. 4.3.1.6. Sözcüğü, yazılışı benzeyen diğer sözcükler arasından gösterir.	Hedef 4.3.1. çalışırken her bir hedef davranış için ayrı bir öğretim süreci planlanmalıdır. Bireyin seçilen her bir hedef sözcük için belirlenen tüm hedef davranışlarda bağımsızlığa ulaşması önemlidir. Sözcük okuma çalışmaları tombala vb. oyunlarla sürdürülmelidir. Öğretilen her 10 sözcükten sonra bu sözcüklerin birkaç kez yer aldığı sözcük listesi oluşturularak ilerlemeyi izleme değerlendirilmesi yapılmalıdır. Yapılacak olan bu değerlendirme ile öğretmenin bireyin yanlış okuduğu sözcükleri belirlemeli ve bir sonraki hedef sözcüğe geçmek yerine, yanlış okuduğu sözcüklerin öğretimine geri dönmelidir.

Bölüm 4.2. İlk Okuma ve Yazma

Bölüm 4.3. İşlevsel Okuma ve Yazma

Bölüm 4.3. İşlevsel Okuma ve Yazma

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
4.3.2. Belirlenen sözcüğü görseli ile eşler.	4.3.2.1. Farklı görseller arasından öğretilen sözcüğe ait görseli gösterir. 4.3.2.2. Görseli gösterilen sözcüğü çeşitli sözcükler arasından gösterir.	Hedef 4.3.2.nin öğretiminde hedef sözcük için seçilen görselin bireyin yaşantısında karşılaşılabileceği, sözcüğü en uygun şekilde betimleyen bir görsel olmasına dikkat edilmelidir. Bu tür çalışmalar yapılırken aynı zamanda bireyin sözcük dağılımını geliştirecek şekilde birey ile etkileşim kurulmalıdır. Bireyin öğrendiği sözcükleri gerçek ortamda okuyabilmesi için genelleme çalışmaları yapılmalı, ailelerle iş birliği kurulmalı ve onlardan bilgi alınmalıdır.
4.3.3. Belirlenen sözcüğü yazar.	4.3.3.1. Sözcük ve o sözcüğe ait görsel gösterildiğinde sözcüğü yazar. 4.3.3.2. Sözcüğe ait görsel gösterilerek sözcük söylendiğinde yazar. 4.3.3.3. Sözcük söylendiğinde yazar.	Hedef davranış 4.3.3.1. için bireylerin performansına göre daha fazla ipucu ile başlanıp bu ipuçları aşamalı olarak geri çekilmelidir. Kalem tutma ve yazma ile ilgili problemleri olan bireyler için büyük bir kâğıtta sözcüğün yazılı hâli verilip harf kartları arasından sözcükteki harfleri eşleyerek sözcüğün altına harfleri dizmesi istenmeli, sözcük tekrar okutulmalı ve bireyin sözcüğü bu şekilde oluşturması sağlanmalıdır.
4.3.4. Belirlenen sözcüğü cümle ve metin içerisinde okur.	4.3.4.1. Cümle içinde gösterilen sözcüğü okur. 4.3.4.2. Sözcüğü metin içerisinde gösterildiğinde okur. 4.3.4.3. Öğretilen sözcük ile önceden verilen sözcüklerden oluşan cümleleri okur. 4.3.4.4. Öğretilen sözcük ile önceden verilen sözcüklerden oluşan metinleri okur.	Hedef 4.3.4. için bireyin okuduğu sözcük ve sözcükleri, cümle ve metin içinde okuyabilmesi için yapılandırılmış öyküler kullanılmaktadır. Bu aşamada bireyin cümlelerin ya da metnin tamamını okuması beklenmemelidir. Bu hedef davranışın öğretilmesinin amacı, sadece bireyin öğrendiği sözcüğü cümle ya da metin içinde tanıması ve bağlama uygun anlamlandırmasıdır. Hedef davranışlar 4.3.4.3. ve 4.3.4.4. için oluşturulan cümlelerin belli bir anlam bütünlüğüne sahip olmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca bireyin yaşamında yazmayı iletişimi artırarak kullanabilmesini sağlamak için cümlelerin bu yönde oluşturulmuş cümleler olması da önemlidir.
4.3.5. Öğretilen sözcüğün bulunduğu cümle ve metin hakkında sorulan sorulara cevap verir.	4.3.5.1. Cümleleri okuduktan sonra cümle ile ilgili basit sorulara cevap verir. 4.3.5.2. Metinleri okuduktan sonra metin ile ilgili basit sorulara cevap verir.	

Bölüm 4.3. İşlevsel Okuma ve Yazma

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
4.3.6. Öğretilen sözcüklerden oluşturulan cümleyi yazar.	4.3.6.1. Öğretilen sözcük ile önceden verilen sözcüklerden oluşan cümleleri bakarak yazar. 4.3.6.2. Öğretilen sözcük ile önceden verilen sözcüklerden oluşan cümleleri söyledğinde yazar.	Hedef 4.3.6. için bireyin sözcükleri yazma becerisini kazanmasının ardından cümle yazması hedef alınmalıdır. Sözcük yazmayı öğrenen birey için bu aşamada sözcükler arasında uygun boşluklar bırakma, cümlenin sonuna nokta koyma, cümleye büyük harfle başlama gibi cümle yazma aşaması için gerekli olan yazım kurallarına yönelik modellemeler yapılmalıdır.
4.3.7. Günlük yaşamda işlevsel okumayı kullanır.	4.3.7.1. Yer ve oda isimlerini okuyarak okulda gitmek istediği yere gider. 4.3.7.2. Okulda bulunan tabelalarda yer alan yazıları okuyarak takip eder. 4.3.7.3. Çevredeki bilgi afişi ve tabelalarda yer alan yazıları okuyarak takip eder. 4.3.7.4. Listesinde yer alan sözcükleri okuyarak alışveriş yapar. 4.3.7.5. Restoran, pastane, kafe vb. yerlerde menüleri okuyarak yiyecek-içecek sipariş eder. 4.3.7.6. Ulaşım araçları üzerindeki yazıları okuyarak istenen yere gider. 4.3.7.7. Güvenlik ile ilgili uyarı, yazı ve işaretlerini okuyarak takip eder. 4.3.7.8. Sağlıkla ilgili uyarı, yazı ve işaretlerini okuyarak takip eder.	Hedef 4.3.7.de bireyin öğrendiği gerçek yaşam uygulamalarını yazıştırmada kullanabilmesi için hedef davranışlar öğretildikten sonra bireyi gerçek çevreye götürerek genelleme yapmaları için aileler yönlendirilmelidir.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>4.4.1. Harfleri ve harflerin ses bilgisel özelliklerini ayırt eder.</p>	<p>4.4.1.1. Sözcükteki harf sayısını söyler.</p> <p>4.4.1.2. Alfabedeki harfleri sırası ile söyler.</p> <p>4.4.1.3. Verilen sözcükleri alfabetik sıraya göre sıralar.</p> <p>4.4.1.4. Alfabenin ünlü ve ünsüz harflerden oluştuğunu söyler.</p> <p>4.4.1.5. Ünlü harfleri söyler.</p> <p>4.4.1.6. Ünsüz harfleri söyler.</p> <p>4.4.1.7. Ünlü harfleri kalın ve ince ünlü olarak sınıflandırır.</p> <p>4.4.1.8. Kalın ünlüleri söyler.</p> <p>4.4.1.9. İnce ünlüleri söyler.</p> <p>4.4.1.10. Ünsüz harfleri sert ünsüzler ve yumuşak ünsüzler olarak sınıflandırır.</p> <p>4.4.1.11. Sert ünsüzleri söyler.</p> <p>4.4.1.12. Yumuşak ünsüzleri söyler.</p> <p>4.4.1.13. Verilen sözcük ikililerinden doğru yazılmış sözcükleri belirler.</p>	<p>Hedef davranışlar 4.4.1.1., 4.4.1.2., 4.4.1.4., 4.4.1.6., 4.4.1.7., 4.4.1.8., 4.4.1.9., 4.4.1.11. ve 4.4.1.12. için bireyin hatırlamasını kolaylaştırmak amacıyla akronomi ya da akrostiş gibi hatırlatıcılar kullanılmalıdır.</p> <p><i>Akronomi:</i> Hatırlanacak bilginin baş harflerinden bir kelime yapılmıştır (örneğin: fisticı şahap).</p> <p><i>Akrostiş:</i> Hatırlanacak kelimelerin baş harflerinden cümle yapılmıştır.</p>
<p>4.4.2. Ünlü uyumlarını ayırt eder.</p>	<p>4.4.2.1. Sözcükteki ünlü uyumlarının; büyük ve küçük ünlü uyumu olduğunu söyler.</p> <p>4.4.2.2. Büyük ünlü uyumunun özelliklerini söyler.</p>	<p>Hedef 4.4.2.'nin öğretimine başlayabilmek için harflerin ses bilgisel özelliklerinin ayırt edilmesi ön koşuldur.</p>

Bölüm 4.4. Dil Bilgisi

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
4.4.3. Ses olaylarını ayırt eder.	<p>4.4.2.3. Cümle içindeki büyük ünlü uyumuna uygun sözcükleri gösterir.</p> <p>4.4.2.4. Büyük ünlü uyumuna uygun sözcüklere örnek verir.</p> <p>4.4.2.5. Küçük ünlü uyumunun özelliklerini söyler.</p> <p>4.4.2.6. Cümle içindeki küçük ünlü uyumuna uygun sözcükleri gösterir.</p> <p>4.4.2.7. Küçük ünlü uyumuna uygun sözcüklere örnek verir.</p>	
4.4.3. Ses olaylarını ayırt eder.	<p>4.4.3.1. Ses olaylarını sınıflandırır.</p> <p>4.4.3.2. İstenen ses olaylarının özelliklerini söyler.</p> <p>4.4.3.3. İstenen ses olayını cümle içerisinde gösterir.</p> <p>4.4.3.4. Cümle içerisinde gösterilen ses olayını söyler.</p>	<p>Hedef 4.4.3.ün öğretimine başlayabilmek için harflerin ses bilgisel özelliklerinin ayırt edilmesi ön koşuldur.</p> <p>Hedef davranış 4.4.3.4. için bireyden önce cümleyi okuması istenmeli, daha sonra cümle içinde yer alan ses olayı bireye gösterilmeli ve bireyden hangi ses olayı olduğunu söylemesi istenmelidir.</p> <p>Hedef davranış 4.4.3.4. ve 4.4.3.5. için bireyin kendi cümleleri ya da bir resim üzerinde konuşurken oluşturduğu cümleler kullanarak ses olayları çalışılabilir.</p>
4.4.4. Hece özelliklerini ayırt eder.	<p>4.4.4.1. Verilen bir sözcüğü hecelerine ayırarak yazar.</p> <p>4.4.4.2. Verilen bir sözcükteki hece sayısını söyler.</p> <p>4.4.4.3. Bir, iki, üç, dört harfli hecelere örnekler verir.</p>	

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
4.4.5. Cümledeki sözcük türlerini ayırt eder.	<p>4.4.5.1. İstenen sözcük türlerini tanımlar.</p> <p>4.4.5.2. İstenen sözcük türünü cümle içerisinde gösterir.</p> <p>4.4.5.3. İstenen sözcük türünü cümle içinde kullanarak yazar.</p> <p>4.4.5.4. Cümledeki boşlukları uygun sözcük türü ile doldurur.</p> <p>4.4.5.5. Sözcük türlerini sınıflar.</p>	<p>Hedef davranış 4.4.5.4. için en az iki sözcük türü öğretildikten sonra çalışmalar yapılmalıdır.</p> <p>Tüm sözcük türlerinin öğretimi yapılırken sözcük türleri zorluk düzeyine göre sıralanmalı ve öğretiminde bu sıra gözetilmelidir.</p>
4.4.6. Cümledeki öğelerini ayırt eder.	<p>4.4.6.1. Cümledeki öğelerini temel öğeler ve yardımcı öğeler olarak sınıflandırır.</p> <p>4.4.6.2. Cümledeki temel öğelerini söyler.</p> <p>4.4.6.3. Cümledeki yardımcı öğelerini söyler.</p> <p>4.4.6.4. Cümledeki temel öğelerini tanımlar.</p> <p>4.4.6.5. Cümledeki yardımcı öğelerini tanımlar.</p> <p>4.4.6.6. İstenen temel öğeyi cümle içerisinde gösterir.</p> <p>4.4.6.7. İstenen yardımcı öğeyi cümle içerisinde gösterir.</p> <p>4.4.6.8. Verilen yardımcı öğeyi kullanarak cümle kurar.</p> <p>4.4.6.9. Cümledeki öğelerini ayırtır.</p>	<p>Hedef 4.4.6. çalışırken bireyin bireysel ihtiyaçlarından yola çıkılarak özne, nesne ve tümleç çeşitleri kullanılabilir.</p> <p>Hedef davranış 4.4.6.8. için bireyden sözlü ve yazılı olarak cümle kurması istenmelidir. Önerge olarak “.....nın bulunduğu bir cümle yaz ya da söyle!” yönergesi verilmelidir.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
4.4.7. Yazılarında yazım kurallarına uyar.	<p>4.4.7.1. Büyük harfleri yazım kurallarına uygun yazar.</p> <p>4.4.7.2. Sayıları yazım kurallarına uygun yazar.</p> <p>4.4.7.3. Birleşik sözcükleri yazım kurallarına uygun yazar.</p> <p>4.4.7.4. Kısaltmaları yazım kurallarına uygun yazar.</p> <p>4.4.7.5. “-de, -da, -ki, ne...ne” bağlaçlarını yazım kurallarına uygun yazar.</p> <p>4.4.7.6. “mi” soru ekini yazım kurallarına uygun yazar.</p> <p>4.4.7.7. İkileme ve pekiştirme sözcüklerini yazım kurallarına uygun yazar.</p>	
4.4.8. Yazılarında noktalama işaretlerine uyar.	<p>4.4.8.1. Noktalama işaretlerini söyler.</p> <p>4.4.8.2. Noktalama işaretlerinin işlevini söyler.</p> <p>4.4.8.3. Verilen metinde boş bırakılan yerleri uygun noktalama işaretleri ile tamamlar.</p> <p>4.4.8.4. Metin yazarken uygun noktalama işaretlerini kullanır.</p>	

Bölüm 4.5. Okuduğunu Anlama

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
4.5.1. Metin yapılarındaki öğeleri belirler.	<p>4.5.1.1. Kurgusal metnin ana karakterini/karakterlerini belirler.</p> <p>4.5.1.2. Kurgusal metnin yardımcı karakterlerini belirler.</p> <p>4.5.1.3. Kurgusal metindeki olayın geçtiği yeri belirler.</p> <p>4.5.1.4. Kurgusal metindeki olayın geçtiği zamanı belirler.</p> <p>4.5.1.5. Kurgusal metindeki ana olayları belirler.</p> <p>4.5.1.6. Bilgi veren metinde tanımlama yapılan bölümleri belirler.</p> <p>4.5.1.7. Bilgi veren metinde neden-sonuç ilişkisi bulunan bölümleri belirler.</p> <p>4.5.1.8. Bilgi veren metinde karşılaştırma yapılan bölümleri belirler.</p> <p>4.5.1.9. Bilgi veren metinde sıralama yapılan bölümleri belirler.</p> <p>4.5.1.10. Bilgi veren metinde problem çözüm bölümlerini belirler.</p>	<p><i>Kurgusal metin</i>; anı, fabl, hikâye, masal, roman vb. türleri içerir.</p> <p><i>Bilgi veren metin</i>; ders kitaplarında yer alan metinler (tanımlama, neden-sonuç, problem-çözüm, karşılaştırma, sıralama), makaleler, köşe yazıları vb. türleri içermektedir.</p> <p>Hedef 4.5.1. için bireyin metin yapısı öğelerini belirleyebilmesi amacıyla metin yapısı öğretimi yapılmalıdır. Metin yapısı öğretiminde sadece bir tür öğretilmeli, daha sonra başka bir metin türüne geçilmelidir. Metin yapısı öğretiminde; a) metnin bölümleri, metin türüne uygun bir şemada tanıtılmalı, b) bir metin okunarak metin öğeleri şemaya doldurulmalı, c) şemaya yerleştirme işlemi aynı türde birkaç metin üzerinde farklı oturumlarda tekrar edilmeli, d) daha sonra yine aynı tür metin verileri kullanarak bireyin şemayı doldurması için ona rehber olunmalıdır. Bu süreçte aynı tür farklı metinlerle birkaç oturum devam edilmelidir. Bu öğretim, birey şema doldurma işleminde bağımsızlaşmaya, anlama sorularına doğru cevap verinceye ya da metni sırası ile tüm önemli bilgi birimlerini içerecek şekilde anlatıncaya kadar sürdürülmelidir. *Yapılan oturumlar sonunda metin anlama soruları bireye sorulmalıdır.</p> <p>Metin yapısı öğretiminde ayrıca yapısı öğretilen metnin hangi tür olduğu da çeşitli türde metinler verilerek bireye fark ettirilmelidir.</p>
4.5.2. Okuma öncesi metin anlama stratejilerini uygular.	<p>4.5.2.1. Okuma öncesinde okuma amacını belirler.</p> <p>4.5.2.2. Metindeki resimden yola çıkarak metnin içeriği hakkında tahminlerde bulunur.</p> <p>4.5.2.3. Metnin başlığından yola çıkarak metnin içeriği hakkında tahminlerde bulunur.</p>	<p>Metin anlama dinamik bir süreçtir. Okuma öncesi, okuma sırası ve okuma sonrası stratejileri bir arada kullanılmalıdır (bk. Hedef 4.5.2., 4.5.3. ve 4.5.4.). Bu hedefler için yazılan açıklamalar okunarak süreç uygulanmalıdır.</p> <p>* Süreç uygulandıktan sonra metin anlama soruları bireye sorulmalıdır.</p>

Bölüm 4.5. Okudüğünü Anlama

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
4.5.3. Okuma sırası metnin anlama stratejilerini uygular.	4.5.3.1. Metindeki önemli bilgileri önemsiz bilgilerden ayırır. 4.5.3.2. Her bir paragrafı okuduktan sonra bir sonraki paragraf içeriği hakkında tahminde bulunur. 4.5.3.3. Anlamadığı kısımları okumasını yavaşlatarak tekrar okur.	<p>Hedef davranış 4.5.2.1. için bireyle birlikte metnin ne amaçla okunacağı tartışılmalıdır (örneğin aslanlar hakkında bilgi edinmek, özet çıkarmak, sorulara cevap vermek, bir işin nasıl yapılacağını öğrenmek vb.). Böylece bireyin amaçlı okuması sağlanabilir.</p> <p>Hedef davranış 4.5.2.2. ve 4.5.2.3. için görselden ve başlıktan hareketle bireyin okutulacak metin hakkında, metni 1-2 dakika gözden geçirmesi sağlanmalı ve tahminleri alınmalıdır. Gözden geçirme, varsa metindeki başlıkları okuma, metnin giriş cümlelerini okuma yoluyla yapılmalıdır. Bireyden alınan tahminler yazılmalı, metin okumaya geçince metinde olanlarla karşılaştırılmalıdır.</p>
		<p>Hedef davranış 4.5.3.1. için önemli bilgiler, metin türüne göre değişmektedir. Önemli bilgi birimleri metnin yapısını oluşturur. Örneğin öykü türündeki metinlerin önemli bilgi birimleri; yer, zaman, karakter, problem, çözüm, problemi çözmek için yapılan girişimler, sonuç ve olaya karşı kahramanın verdiği tepkidir. Bireyin önemli bilgileri, önemsiz bilgilerden ayrabilmesi için metin yapısı farkındalığının olması gerekir. Ayrıca öğretmenin yüksek sesle düşünerek önemli bilgilerin nasıl belirlendiğine model olmalıdır. Önemli bilgiler belirlenirken ya altı çizilmeli ya da metnin yapısına uygun şemaya (öykü şeması, karşılaştırma şeması, kavram şeması, akış şeması vb.) yerleştirilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 4.5.3.2. için metnin her paragrafında bir sonraki paragrafa geçmeden bireyin tahminleri alınmalı ve önceki tahminlerle karşılaştırma yapılmalıdır. Böylece bireyin metinde olanlarla ön bilgilerini birleştirmesine katkı sağlanabilir. Bu nedenle, okuma öncesi, okuma sırası ve okuma sonrası stratejileri bir arada kullanılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 4.5.3.3.ü bireye kazandırmak için model ve rehber olunmalıdır. Aynı zamanda öğretmenin bunu neden yaptığını açıklamalıdır.</p>

Bölüm 4.5. Okuduğunu Anlama

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
4.5.4. Okuma sonrası metin anlama stratejilerini uyguluyor.	4.5.4.1. Metin hakkında tartışır. 4.5.4.2. Kendi tahminleriyle metin içeriği arasında karşılaştırma yapar. 4.5.4.3. Metin hakkında sorular üretir. 4.5.4.4. Metni sözlü olarak anlatır. 4.5.4.5. Metnin özetini yazar.	Hedef davranış 4.5.4.2. için okuma öncesi ve sırasında yapılan tahminler, okuma sonrasında metin içeriği ile karşılaştırılmalıdır. Hedef davranışlar 4.5.4.3., 4.5.4.4. ve 4.5.4.5. için bireyin metin yapısını bilmesi ön koşuldur. Hedef davranış 4.5.4.4. için metin anlatmaya yönelik çalışmalar yapılırken birikimli anlatmadan yararlanılmalıdır. Bireye metnin ilk bölümü okutulmalı, anlatılmalı, sonra ikinci bölümü okutulmalı ve anlatılmalı, daha sonra birinci ve ikinci bölümü birlikte anlatması istenmelidir. Metnin kalanı için bu çalışma birikimli olarak sürdürülmelidir. * Metin anlama soruları bireye sorulmalıdır. Bireyin metni sözlü olarak anlatmasına yardımcı olabilmek için altı çizilmiş önemli bilgilerin olduğu metin, önemli bilgi birimlerini gösteren şema ve sorular sorularak vb. çalışmalar yapılmalıdır. Hedef davranış 4.5.4.5. için bireyin metni yazılı olarak özetlemesine yardımcı olabilmek amacıyla altı çizilmiş önemli bilgilerin olduğu metin, önemli bilgi birimlerini gösteren şema, sorular sorularak ve yapılandırılmış özet formları vb. çalışmalar yapılmalıdır.
4.5.5. Okuduğunu anlamak için görselleri kullanır.	4.5.5.1. Metindeki grafikleri kullanır. 4.5.5.2. Metindeki tabloları kullanır. 4.5.5.3. Metindeki şekilleri kullanır.	Hedef davranışlar 4.5.5.1., 4.5.5.2. ve 4.5.5.3. için grafikli, tablolu, şekilli metinler kullanılmalıdır. Bu referans kaynaklarının metni anlamak için nasıl kullanıldığını model olunmalıdır. Örneğin grafiğe atf yapan ilgili bölüm okunmalı, grafik gözden geçirilmeli ve ilgili bölüm ile grafik karşılaştırılmalıdır. * Metin anlama soruları bireye sorulmalıdır.
4.5.6. Metnin ana fikrini ve konusunu söyler.	4.5.6.1. Metnin konusunu söyler. 4.5.6.2. Ana fikri destekleyen yardımcı fikirleri söyler. 4.5.6.3. Metnin ana fikrini söyler.	Bilgi veren metinlerde her bir paragrafın bir ana fikri bulunabilir. Ancak kurgusal metinlerde, metnin tümünden çıkarım yapılarak ana fikir bulunabilir. Kurgusal metinlerde ana fikir bulma öğretirken, yan fikirlerin altı çizilir. Bunlar bir şemaya ya da görsele (örneğin bir masa çizilerek masanın ayaklarına yan fikirler, masanın üstüne de ana fikir yazılabilir) yerleştirilir. Yan fikirler hakkında konuşularak ana fikre ulaşılmalıdır.

Bölüm 4.5. Okuduğunu Anlama

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>4.5.7. Metinde yeni öğrendiği sözcük ve sözcük gruplarını anlamına uygun olarak kullanır.</p>	<p>4.5.7.1. Anlamını bilmediği sözcükleri işaretler.</p> <p>4.5.7.2. Anlamını bilmediği sözcüklerin/sözcük gruplarının anlamlarını görselden hareketle tahmin eder.</p> <p>4.5.7.3. Anlamını bilmediği sözcüklerin/sözcük gruplarının anlamlarını ilgili paragraftan yola çıkarak tahmin eder.</p> <p>4.5.7.4. Anlamını bilmediği sözcüklerin/sözcük gruplarının anlamlarını sözlükten bulur.</p> <p>4.5.7.5. Yeni öğrendiği sözcükleri/sözcük gruplarını anlamına uygun olarak kullanır.</p>	<p>Bilinmeyen kavram, deyim, terim, sözcük vb. öğretilirken farklı öğretim yöntemleri kullanılabilir. Bunlardan biri “Doğrudan Öğretim”dir. Basit açıklamalar, örnekler, eş anlamlılar ve zıt anlamlılar kullanılarak sözcükler bireyler için tanımlanmalıdır. Bir diğeri ise “Şemalar”dır. Özellikle sözcük öğretiminde en fazla kullanılan şematik düzenleyicilerden biri, sözcükler arası ilişkiyi anlamalarına yardımcı olan anlamsal ağlardır. Bu stratejide belirli bir sözcük sayfanın/tahtanın ortasına yazılır; sonrasında ilgili diğer sözcükler, ifadeler, özellikler ya da o sözcükle ilgili örnekler sayfanın geri kalanına yazılarak merkezdeki sözcük ile birleştirilir. Böylece sözcüğün anlamı, ilişkili özellikleri ile tanımlanır.</p> <p>Hedef davranış 4.5.7.3. için bağlam ipuçları, bilinmeyen bir sözcüğün bulunduğu cümlelerin ve bu cümleden önce ve sonra gelen cümlelerin okunması, sözcüğün anlamının çıkarılmasında önemli bir stratejidir. Bu stratejide amaç, cümlede sözcüğün anlamını oluşturan bir örnek, bir zıtlık, bir karşılaştırma ya da benzetme, bir tanım-lama veya yeniden ifade etme gibi sözcüğün anlamı hakkında bazı bilgiler sağlayan bir ipucu bulmaktır. Metnin içinde verilen bağlam ipuçlarını nasıl bulabileceklerine dair bireylere model olunmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 4.5.7.5. için bireyin yeni öğrendiği sözcükleri/sözcük gruplarını yazılı ifadesinde, konuşmasında, verdiği cümle örneklerinde kullanması sağlanmalıdır.</p>
<p>4.6.1. Dinleme kurallarına uyar.</p>	<p>4.6.1.1. Konuşan kişiyi sessizce dinler.</p> <p>4.6.1.2. Dinleme sırasında konuşan kişi ile göz teması kurar.</p> <p>4.6.1.3. Konuşan kişinin söylediklerine dikkatini verir.</p> <p>4.6.1.4. Konuşan kişinin söylediklerine dikkatini sürdürür.</p>	<p>Hedef davranış 4.6.1.4.te dikkati sürdürmek için kendini izleme stratejisi kullanılabilir.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
4.6.2. Betimlenen nesneyi, nesne resmini, eylem ve olay resmini gösterir.	4.6.2.1. Betimlenen nesneyi gösterir. 4.6.2.2. Betimlenen nesne resmini gösterir. 4.6.2.3. Betimlenen eylem resmini gösterir. 4.6.2.4. Betimlenen olay resmini gösterir.	Hedef 4.6.2. için betimlenen resim ile olumsuz örnek olarak seçilen resimlerin ortak öğelerinin birbirine çok benzememesine dikkat edilmelidir. Öğretme, bireyin yakın çevresinde bulunan ve tanıdığı nesnelere/nesne resimleriyle başlanmalıdır.
4.6.3. Günlük rutin içinde verilen yönergeleri yerine getirir.	4.6.3.1. Günlük rutin içinde kendisine verilen yönergeleri yerine getirir. 4.6.3.2. Günlük rutin içinde gruba verilen yönergeleri yerine getirir.	Hedef 4.6.3. için yönergelerin bir kez verilmesine dikkat edilmelidir. Eğer bireyler yapamıyorsa yönergeler basitleştirilmelidir. Hedef davranış 4.6.3.1. için çalışmaya basit yönergeler ile başlanmalıdır. Seçilen yönergelerde bireyin bildiği kavramların kullanılmasına özen gösterilmelidir (örneğin "İki adım ileriye yürü! Sonra etrafında dön! Sıçrayarak üç adım at!"). Yönerge cümlelerindeki sözcük sayısı ve yönerge sayısı bireylerin performanslarına göre belirlenmelidir.
4.6.4. Dinleme ve takip becerileri gerektiren yönergeleri söylediği sıra ile yerine getirir.	4.6.4.1. Kaba motor becerileri içeren yönergeleri söylediği sıra ile yerine getirir. 4.6.4.2. Çizim becerileri içeren yönergeleri söylediği sıra ile yerine getirir.	Hedef 4.6.4. için bireyin performansına göre yönergeler, tekli yönergelerden başlanarak çoklu yönergelere doğru arttırılmalıdır. Birey verilen yönergelerdeki kavramları bilmelidir. Hedef davranış 4.6.4.1. için "Topu tut, üç adım ilerle, kutuya at!" gibi yönergeler kullanılabilir. Hedef davranış 4.6.4.2. için bireye yazma, boyama, çizme, işaretleme vb. becerileri içeren yönergeler verilmelidir. Örnek: "Ağaç resminin üzerine iki tane elma çiz!"
4.6.5. Resimleri gösterilen çeşitli türde anlatıları dinledikten sonra anlatır.	4.6.5.1. Kurgusal türde anlatıları dinledikten sonra anlatır. 4.6.5.2. Bilgi veren türde anlatıları dinledikten sonra anlatır.	Hedef davranış 4.6.5.1. için bir olayı anlatan sıralı kartlar veya içinde birkaç olayın olduğu tek bir resim kullanabilirsiniz. Hedef davranış 4.6.5.2. için bilgi veren türde anlatılar; bir varlığı ya da yeri tanımlama, iki varlığı ya da yeri karşılaştırma, bir problemi, nedeni ve çözümü açıklama, sırası ile yapılan bir etkinliğin sırasını anlatma olabilir.

Bölüm 4.6. Dinlediklerini Anlatma

Bölüm 4.6. Dinlediğini Anlama

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
4.6.6. Resimleri gösterilen çeşitli türde anlatılabildiği dinledikten sonra ilgili sorulara cevap verir.	4.6.6.1. Kurgusal türde anlatılabildiği dinledikten sonra ilgili sorulara cevap verir. 4.6.6.2. Bilgi veren türde anlatılabildiği dinledikten sonra ilgili sorulara cevap verir.	Hedef 4.6.6.nın öğretiminde ifade edici dil becerileri olmayan bireylerden sorulara resimden göstererek cevap vermesi istenmelidir. Hedef davranış 4.6.6.1. için kurgusal metin türleri; anı, öykü, fabl, masal vb. içermektedir. Hedef davranış 4.6.6.2. için bilgi veren türler; tanımlama, sıralama, neden-sonuç, problem-çözüm, karşılaştırma yapılarında olabilir.
4.6.7. Dinlediği cümle ve metinler arasındaki farklılıkları söyler.	4.6.7.1. Dinlediği iki cümle arasındaki farklılıkları söyler. 4.6.7.2. Dinlediği 3-4 cümlelik iki kısa metin arasındaki farklılıkları söyler.	Hedef davranış 4.6.7.1. için iki cümle arasında bir fark belirlenmelidir (örneğin “Annem bana hırka örüyor.” ile “Annem bana kazak örüyor.”). Hedef davranış 4.6.7.2. için metinlerde bulunan karakterler, eylemler, özellikler vb. öğeler farklılaştırılabilir. Birey performansına göre farklılık sayısı düzenlenmelidir.
4.6.8. Dinleme öncesi stratejileri kullanır.	4.6.8.1. Dinleme amacını belirler. 4.6.8.2. Görsellerden hareketle dinleyeceği metin hakkında tahminde bulunur. 4.6.8.3. Başlıktan hareketle dinleyeceği metin hakkında tahminde bulunur.	Hedef davranış 4.6.8.1 için bireyle birlikte metnin ne amaçla dinleneceği tartışılmalıdır (örneğin aslanlar hakkında bilgi edinmek, bir işin nasıl yapılacağını öğrenmek vb.). Böylece bireyin amaçlı dinlemesi sağlanmalıdır. Hedef davranış 4.6.8.2. ve 4.6.8.3. için görselden ve başlıktan hareketle dinlenecek metin hakkında bireyin tahminleri alınmalıdır. Dinlenen metnin bir kısmı anlatılarak ya da okunarak ara verilmelidir. Geliştirilen tahminlerin dinlenen ile ne derece uyumlu olduğu tartışılmalıdır.
4.6.9. Dinleme sırası stratejileri kullanır.	4.6.9.1. Konuşan kişinin sözlü olmayan mesajlarına uygun tepki verir. 4.6.9.2. Sunulan bilginin yapısına yönelik ipuçlarını takip ederek önemli bilgi birimlerini söyler.	Hedef davranış 4.6.9.1. için uygun tepki verme; bireyin öğretime tepki vermesi, parmak kaldırması, not alması vb. davranışlardan anlaşılabilir. Hedef davranış 4.6.9.2. için anlatılarda bağlantı ifadeleri (önce, sonra, kıyasla, ilk olarak vb.) ve dikkat ifadeleri (bu önemli, şimdi başka bir şey öğreneceğiz) kullanılmalıdır. Bireyden bu ipuçlarını takip ederek dinlemesi istenmelidir.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>4.6.9.3. Sözel vurgulara dikkat ederek vurgulanan bilgilere yönelik sorulara sorulara cevap verir.</p> <p>4.6.9.4. Dinlediklerinden yola çıkarak olayların gelişimi hakkında tahminde bulunur.</p> <p>4.6.9.5. Dinlediklerinden yola çıkarak olayların sonucu hakkında tahminde bulunur.</p> <p>4.6.9.6. Dinlediği anlatılarda bilmediği sözcüklerin anlamını tahmin eder.</p> <p>4.6.9.7. Dinlediği anlatının ana hatlarını not alır.</p>	<p>Hedef davranış 4.6.9.4. için dinlenen metnin bir kısmı anlatılarak ya da okunarak ara verilmelidir. Bireyden sonrasıyla ilgili tahminlerde bulunması istenmelidir. Daha sonra metni okumaya ve anlatmaya devam edilmeli ve bireyin yürüttüğü tahminlerin, dinlediğiyle ne derecede uyumlu olduğu tartışılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 4.6.9.6. için bireyden, bağlamdan yola çıkarak bilmediği sözcükleri tahmin etmesi istenmelidir. Tahminde bulunmadığı sözcükleri sözlükten bulması için yönlendirilmelidir.</p>
4.6.10. Dinleme sonrası stratejileri kullanır.	<p>4.6.10.1. Dinlediği anlatının konusunu söyler.</p> <p>4.6.10.2. Dinledikleriyle ilgili görüşlerini söyler.</p> <p>4.6.10.3. Dinlediklerinin özetini anlatır.</p>	<p>Hedef 4.6.10. için birey dinleme sırasında not alıyor ise notlarından/şemalardan yararlanarak hedef davranışları gerçekleştirilmesi öğretilmelidir. Eğer not almıyor ise öğretmen, sorular ile bireyin bu hedef davranışlara ulaşmasını sağlamalıdır.</p>
4.7.1. Cümle oluşturarak yazar.	<p>4.7.2.1. Bir olay içeren resimli kart verildiğinde, olayı anlatan basit kurallı cümleler yazar.</p> <p>4.7.2.2. Belli bir uygulama sırasında takip eden etkinlikleri anlatan resimli kartlar verildiğinde, her bir kartı anlatan bir veya daha fazla cümle yazar.</p>	<p>Hedef davranış 4.7.2.1. için öncelikle bir resim gösterilerek üzerinde konuşulması, daha sonra bireyden resmi anlatan cümleler yazmasının istenmesi ve cümlenin birey ile birlikte etkileşimli diyaloglara yer verilerek düzeltilmesi gerekmektedir.</p> <p>4.7.2.2.den 4.7.2.6.ya kadar olan hedef davranışlar için cümle örnekleri sırası ile aşağıda yer almaktadır:</p> <p>4.7.2.2. “Ekmek ortadan kesilir. İçine yağ sürülür. İçine peynir konur.”</p> <p>4.7.2.3. “Ayşe elmaları gördü. Ayşe ağaca çıktı. Elmaları topladı. Annesine götürdü. Annesi Ayşe’nin başını okşadı.”</p>

Bölüm 4.7. Yazılı Anlatım

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>4.7.2.3. Basit tek olaylı bir öykü içeren resimli kartlar verildiğinde, her bir kartı anlatan bir ya da iki cümle yazar.</p> <p>4.7.2.4. Bir yer/varlık vb. resimli kart verildiğinde resimde verilen yer/varlık vb. özelliklerini basit cümlelerle yazar.</p> <p>4.7.2.5. Sıralı olarak verilen neden ve sonuç anlatan resimli kartlar verildiğinde her bir kartı anlatan bir ya da iki cümle yazar.</p> <p>4.7.2.6. Problem, çözüm ve sonucu anlatan resimli kartlar verildiğinde, her bir kartı anlatan bir ya da iki cümle yazar.</p>	<p>4.7.2.4. (İnek resmi verilir). “İnek ot yer. İnek bize süt verir.”</p> <p>4.7.2.5. “Ali çok acıkmıştı. Ali bütün kurabiyeleri bitirdi.”</p> <p>4.7.2.6. “Sevgi elini kesti. Yara bandı yapıştırdı. Eli artık kanamıyor.”</p>
4.7.3. Metni yazma öncesi planlar.	<p>4.7.3.1. Konu seçer.</p> <p>4.7.3.2. Yazma amacını belirler.</p> <p>4.7.3.3. Okuyucu kitlesini belirler.</p>	<p>Hedef davranış 4.7.3.1. için konu seçimi bireyin yazmaya yönelik olumlu tutum gelişmesinde ve yazma sürecini başarı ile tamamlamasında önemli rol oynar. Konuyu bireyin seçmesine izin verilmelidir. Bireylere sadece “Bir konu seçin!” demek iyi bir yönerge değildir. Bireyler konu seçiminde nelere dikkat edecekleriyle ilgili yönlendirilmelidir. Konu bireylere seçtirilirken yazma amacının bireye fark ettirilmesi gerekir.</p>
4.7.4. Yazacağı metinle ilgili taslak oluşturur.	<p>4.7.4.1. Yazacağı fikirleri belirler.</p> <p>4.7.4.2. Fikirleri, yazacağı metin yapısına göre gruplar.</p>	<p>Hedef davranış 4.7.4.1. için yazılacak fikirler beyin fırtınası ile belirlenmelidir. Beyin fırtınası ile çıkan fikirler bir kâğıda alt alta yazılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 4.7.4.2. için beyin fırtınası sonucu üretilen fikirler gruplanır, her grubun özelliklerine göre etiketlenir ve yazılacak metin yapısına göre sıraya konur.</p>

Bölüm 4.7. Yazılı Anlatım

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
4.7.5. Metni yazar.	<p>4.7.5.1. Taslağına bakarak fikirleri sıralar.</p> <p>4.7.5.2. Olayı başlatır, geliştirir ve sonlandırır.</p> <p>4.7.5.3. Metindeki tutarlılığı sağlamak için giriş, geçiş ve bağlantı ifadeleri kullanır.</p> <p>4.7.5.4. Söz dizimine uygun cümleler yazar.</p> <p>4.7.5.5. Metnin yapısında bulunan öğelere uygun olarak yazar.</p> <p>4.7.5.6. Metne konuyla ilgili başlık yazar.</p>	<p>Hedef davranış 4.7.5.3. için bağlantı ifadelerine “fakat”, “önce”, “sonra”, “kıyasla”, “ilk olarak”, “bununla birlikte” vb. sözcükler örnek olarak verilebilir.</p> <p>Hedef davranış 4.7.5.4. için söz dizimini özne, tümleç ve yüklem öğeleri ile birlikte sözcüğe eklenen yapım ve çekim ekleri oluşturur (devrik cümlelerde de aynı özelliğe dikkat edilir).</p>
4.7.6. Yazdığı metni düzeltir.	<p>4.7.6.1. Metne eksik fikirleri ekler.</p> <p>4.7.6.2. Metinde tutarlılığı bozan fikirleri çıkarır.</p> <p>4.7.6.3. Metindeki tutarlılığı bozan fikirlerin yerini değiştirir.</p> <p>4.7.6.4. Yazım hatalarını bulur.</p> <p>4.7.6.5. Yazım hatalarını düzeltir.</p>	<p>Hedef davranış 4.7.6.4. için yazım hataları; imla, anlam, söz dizimi vb. hataları içerir. Yazım hatalarını bulabilmesi için bireye hatalı yazılmış metinler verilerek nasıl düzeltildiğine model olunmalıdır.</p>
4.7.7. Yazdığı metni paylaşır.	<p>4.7.7.1. Hedeflediği okuyucu kitlesine metni okur.</p> <p>4.7.7.2. Yazma amacına uygun olarak metni paylaşır.</p>	<p>Hedef davranış 4.7.7.2. için metnin paylaşımı; panoya asma, kitap hâline getirme, elektronik ortamda paylaşma, postayla gönderme şeklinde yapılabilir.</p>
4.7.8. Çeşitli türde metinler yazar.	<p>4.7.8.1. Kurgusal metinler yazar.</p> <p>4.7.8.2. Bilgi veren metinler yazar.</p>	<p><i>Bilgi veren metinler</i>; bir varlığı ya da yer tanımlayan, iki varlığı ya da yer karşılaştıran, bir olay sırasını anlatan, bir problemin nedenini ve çözümünü anlatan ders kitaplarında bulunan metinlerdir. <i>Kurgusal metinler</i> ise fabl, öykü, amı vb. metinlerdir.</p>

5. Modülün Adı**ERKEN MATEMATİK****5. Modülün Amacı**

Erken Matematik modülü ile otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin okul öncesi dönemde matematiğin en temel becerilerini öğrenmelerini sağlamak, ilköğretime hazır bulunuşluk düzeyini artırmak ve ileri matematik becerilerinde başarılı olmalarını sağlamak amaçlanmaktadır.

5. Modüldeki Bölümler

Nesne Nitelikleri ve Ölçmeye Hazırlık, Uzamsal İlişkiler, Sayılar, Parça-Bütün İlişkisi, Erken Toplama ve Çıkarma, Geometri, Ölçme, Veri

Hedefler

5.1.1. Nesneleri/nesne resimlerini ölçülebilir özelliklerine göre eşler.

Hedef Davranışlar

5.1.1.1. Aynı miktarda olan çoklukları eşler.

5.1.1.2. Aynı büyüklükte olan nesneleri/nesne resimlerini eşler.

5.1.1.3. Aynı uzunlukta olan nesneleri/nesne resimlerini eşler.

5.1.1.4. Aynı kalınlıkta olan nesneleri/nesne resimlerini eşler.

5.1.1.5. Aynı genişlikte olan nesneleri/nesne resimlerini eşler.

5.1.1.6. Aynı ağırlıkta olan nesneleri eşler.

5.1.2. Nesneleri/nesne resimlerini ölçülebilir özelliklerine göre gruplandırır.

5.1.2.1. Çoklukları miktarına göre gruplandırır.

5.1.2.2. Nesneleri/nesne resimlerini büyüklüklerine göre gruplandırır.

5.1.2.3. Nesneleri/nesne resimlerini uzunluklarına göre gruplandırır.

Açıklamalar

Tüm hedef davranışların öğretiminde önce nesnelere, daha sonra nesne resimleri ile çalışılmalıdır.

Tüm hedef davranışların öğretiminde önce nesnelere, daha sonra nesne resimleri ile çalışılmalıdır.

Sıralama çalışmalarında nitelikleri ifade eden sözcükler vurgulanmalıdır. Bireylerin uzun-kısa, dar-geniş, büyük-küçük, hafif-ağır gibi hedef sözcüğe yönelik kelimeleri kullanarak gruplama eylemlerini gerçekleştirilmelerine dikkat edilmelidir.

Bölüm 5.1. Nesne Nitelikleri ve Ölçmeye Hazırlık

Hedefler

5.1.3. Nesneleri/nesne resimlerini ölçülebilir özelliklerine göre karşılaştırır.

Hedef Davranışlar

- 5.1.3.1.1. İki çokluk arasından az olanı söyler.
- 5.1.3.2. İki çokluk arasından çok olanı söyler.
- 5.1.3.3. İki nesne/nesne resmi arasından büyük olanı söyler.
- 5.1.3.4. İki nesne/nesne resmi arasından küçük olanı söyler.
- 5.1.3.5. İki nesne/nesne resmi arasından uzun olanı söyler.
- 5.1.3.6. İki nesne/nesne resmi arasından kısa olanı söyler.
- 5.1.3.7. İki nesne/nesne resmi arasından kalın olanı söyler.
- 5.1.3.8. İki nesne/nesne resmi arasından ince olanı söyler.
- 5.1.3.9. İki nesne/nesne resmi arasından geniş olanı söyler.
- 5.1.3.10. İki nesne/nesne resmi arasından dar olanı söyler.
- 5.1.3.11. İki nesne/nesne resmi arasından ağır olanı söyler.
- 5.1.3.12. İki nesne/nesne resmi arasından hafif olanı söyler.
- 5.1.3.13. İki nesne/nesne resmi arasından içi dolu olanı söyler.
- 5.1.3.14. İki nesne/nesne resmi arasından içi boş olanı söyler.

Açıklamalar

Tüm hedef davranışların öğretiminde önce nesnelere, daha sonra nesne resimleri ile çalışılmalıdır.

Sıralama çalışmalarında nitelikleri ifade eden kelimeler vurgulanmalıdır. Bireylerin uzun-kısa, dar-geniş, büyük-küçük, hafif-ağır gibi hedef sözcüğe yönelik kelimeleri kullanarak karşılaştırma etkinliklerini gerçekleştirmelerine dikkat edilmelidir.

Tüm hedef davranışların öğretiminde bireyin söylemesi beklenmemelidir. Ancak söyleme becerilerine sahip olmayan bireyde gösterme davranışı çalışılmalıdır.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
5.1.4. Nesneleri/nesne resimlerini ölçülebilir özelliklerine göre sıralar.	<p>5.1.4.1. İki den fazla çokluğu miktarlarına göre sıralar.</p> <p>5.1.4.2. İki den fazla nesneyi/nesne resmini büyüklüklerine göre sıralar.</p> <p>5.1.4.3. İki den fazla nesneyi/nesne resmini uzunluklarına göre sıralar.</p> <p>5.1.4.4. İki den fazla nesneyi/nesne resmini kalınlıklarına göre sıralar.</p> <p>5.1.4.5. İki den fazla nesneyi/nesne resmini genişliklerine göre sıralar.</p> <p>5.1.4.6. İki den fazla nesneyi/nesne resmini ağırlıklarına göre kullanarak sıralar.</p>	<p>Tüm hedef davranışların öğretiminde önce nesnelere, daha sonra nesne resimleri ile çalışılmalıdır. Tüm hedef davranışlarının öğretiminde “daha en, -e göre” ifadeleri kullanılmalıdır. Bireyden de bu kelimeleri kullanarak sıralama yapması istenmelidir. Sıralama çalışmalarında nitelikleri ifade eden kelimeler vurgulanmalıdır. Bireylerin uzun-kısa, dar-geniş, boş-dolu gibi hedef sözcüğe yönelik kelimeleri kullanarak sıralama eylemlerini gerçekleştirmelerine dikkat edilmelidir.</p>
5.2.1. Nesnenin mekân-daki konumunu söyler.	<p>5.2.1.1. Bir nesnenin bir başka nesnenin içinde olduğunu söyler.</p> <p>5.2.1.2. Bir nesnenin bir başka nesnenin dışında olduğunu söyler.</p> <p>5.2.1.3. Bir nesnenin bir başka nesnenin üstünde olduğunu söyler.</p> <p>5.2.1.4. Bir nesnenin bir başka nesnenin altında olduğunu söyler.</p> <p>5.2.1.5. Bir nesnenin bir başka nesnenin uzağında olduğunu söyler.</p> <p>5.2.1.6. Bir nesnenin bir başka nesnenin yakınında olduğunu söyler.</p>	<p>Tüm hedef davranışların öğretiminde önce nesnelere, daha sonra nesne resimleri ile çalışılmalıdır.</p> <p>Tüm hedef davranışların öğretiminde bireyin söylemesi beklenmemelidir. Ancak söyleme becerilerine sahip olmayan bireyde gösterme davranışı çalışılmalıdır.</p>

Bölüm 5.1. Nesne Nitelikleri ve Ölçmeye Hazırlık

Bölüm 5.2. Uzamsal İlişkiler

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>5.2.1.7. Bir nesnenin bir başka nesnenin önünde olduğunu söyler.</p> <p>5.2.1.8. Bir nesnenin bir başka nesnenin arkasında olduğunu söyler.</p> <p>5.2.1.9. Bir nesnenin bir başka nesnenin sağında olduğunu söyler.</p> <p>5.2.1.10. Bir nesnenin bir başka nesnenin solunda olduğunu söyler.</p> <p>5.2.1.11. Bir nesnenin bir başka nesnenin yanında olduğunu söyler.</p> <p>5.2.1.12. Bir nesnenin diğer iki nesnenin arasında olduğunu söyler.</p> <p>5.2.1.13. Bir nesnenin bir başka nesnenin yüksekte olduğunu söyler.</p> <p>5.2.1.14. Bir nesnenin bir başka nesnenin alçakta olduğunu söyler.</p> <p>5.2.1.15. Bir nesne dizisinde gösterilen/söylenen nesnenin başta olduğunu söyler.</p> <p>5.2.1.16. Bir nesne dizisinde gösterilen/söylenen nesnenin ortada olduğunu söyler.</p>	<p>Tüm hedef davranışların öğretiminde bireyin söylemesi beklenmemiştir. Ancak söyleme becerilerine sahip olamayan bireyde gösterme davranışı çalışılmalıdır.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>5.2.2. Nesnelere/nesne resimlerini konularına göre sıralar.</p>	<p>5.2.1.17. Bir nesne dizisinde gösterilen/söylenen nesnenin sonda olduğunu söyler.</p> <p>5.2.2.1. Nesnelere/nesne resimlerini uzaklıklarına göre sıralar.</p> <p>5.2.2.2. Nesnelere/nesne resimlerini yakınlıklarına göre sıralar.</p> <p>5.2.2.3. Nesnelere/nesne resimlerini yüksekliklerine göre sıralar.</p> <p>5.2.2.4. Nesnelere/nesne resimlerini alçaklıklarına göre sıralar.</p>	<p>Tüm hedef davranışların öğretiminde “daha” ve “en” ifadeleri kullanılmamalıdır. Bireyden de bu kelimeleri kullanarak sıralama yapması istenmemelidir.</p>
<p>5.3.1. Ritmik sayar.</p>	<p>5.3.1.1. 1’den 10’a kadar ileri doğru birer ritmik sayar.</p> <p>5.3.1.2. 10’dan başlayarak geriye doğru birer ritmik sayar.</p> <p>5.3.1.3. 1-10 arası verilen bir sayıdan başlayarak 10’a kadar ileri doğru birer ritmik sayar.</p> <p>5.3.1.4. 1-10 arası verilen bir sayıdan başlayarak geriye doğru birer ritmik sayar.</p>	<p>Ritmik sayma çalışmalarında el çırpma, parmak şıklatma, marakas sallama vb. ritim içeren öğretim uygulamalarına yer verilmelidir.</p>
<p>5.3.2. Nesnelere/nesne resimlerini, sesleri ve hareketleri sayar.</p>	<p>5.3.2.1. Yan yana sıralı olan 1-10 arası nesneyi/nesne resmini birer birer sayar.</p> <p>5.3.2.2. Karışık olarak sıralanmış 1-10 arası nesneyi/nesne resmini birer birer sayar.</p> <p>5.3.2.3. 1-10 arası tekrar eden belirli bir sesin (davul sesi, zil vuruşu, alkış gibi) sayısını söyler.</p>	<p>Nesnelere/nesne resimlerini saymada nesne ya da resimlere tek tek dokunma, nesnelere bir yerden bir yere taşıma, saydıktan sonra nesne resimlerinin üzerine çizme, dikey ya da yatay sıra izleme vb. sayma stratejileri bireylere öğretilmelidir.</p>

Bölüm 5.2. Uzamsal İlişkiler

Bölüm 5.3. Sayılar

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
5.3.3. 10'a kadar bir sayıya karşılık gelen çokluğu tane olarak ifade eder.	5.3.2.4. 1-10 arası tekrar eden belirli bir hareketin (ziplama, adım gibi) sayısını söyler. 5.3.3.1. 1-4 tane nesneyi/nesne resmini saymadan* kaç tane nesne olduğunu söyler. 5.3.3.2. Bir grup nesneyi sayarak kaç tane nesne olduğunu söyler. 5.3.3.3. Resimdeki nesnelere sayarak kaç tane nesne olduğunu söyler. 5.3.3.4. Bir grup nesne içinden istenilen sayıda nesneyi sayarak ayırır. 5.3.3.5. 1-5 tane nesne/nesne resmi farklı konumlandırıldığında nesne/nesne resmi sayısının değişmediğini söyler. 5.3.3.6. Hiç nesne olmadığında nesne sayısının sıfır olduğunu söyler.	* "Saymadan" ifadesi, bireyin sayma becerisine başvurmadan nesne sayısının kaç tane olduğunu anlamlık söylemesi anlamına gelmektedir. Bu beceri kazanıldıktan sonra 5-10 tane nesneyi/nesne resmini saymadan kaç tane nesne olduğunu söyleme çalışılmalıdır. Noktaların belli bir düzende olduğu domino taşları, zarlar ve zar benzeri sayı küpleri bireylerin nesnelere sayılarını bir bakışta saymadan anlama (sanbil) yetisini geliştirmek için kullanılacak uygun görsel materyallerdir. Hedef davranış 5.3.3.5. sayının korunumu ilkesine yöneliktir. Nesne ve nesne resimlerini sayarken son söylenen sayının nesne miktarını ifade ettiği vurgulanır. Rakamların öğretiminde 1'den başlanmalı, en son sıfır rakamı öğretilmelidir. Rakamların yazılış yönüne dikkat edilmelidir.
5.3.4. Rakamları okur ve yazar.	5.3.4.1. Rakamları okur. 5.3.4.2. İstenilen rakamı diğer rakamlar arasından gösterir. 5.3.4.3. Rakamları modele bakarak yazar. 5.3.4.4. 0-9 arasında söylenen bir rakamı yazar.	
5.3.5. Sayıları sembollerle ifade eder.	5.3.5.1. 10'a kadar olan bir grup nesnenin sayısını rakamla yazar. 5.3.5.2. 1-10 arası bir sayıyı ifade etmek için o sayı kadar şekil/resim çizer.	

Bölüm 5.3. Sayılar

Açıklamalar

Hedef davranış 5.3.6.2, 5.3.6.3., 5.3.6.4., 5.3.6.7.nin öğretiminde bireyin hem söylemesi hem de yazması beklenmelidir.

Hedef Davranışlar

- 5.3.6.1. 1'den 10'a kadar sayıları sıralı bir şekilde yazar.
- 5.3.6.2. 1-10 arası verilen bir sayıdan sonra gelen sayıyı yazar.
- 5.3.6.3. 1-10 arası verilen bir sayıdan önce gelen sayıyı yazar.
- 5.3.6.4. 1'den 10'a kadar verilen sıralı sayılardan eksik olan sayıyı yazar.
- 5.3.6.5. Karışık sırada verilen 1'den 10'a kadar olan sayıları sıralar.
- 5.3.6.6. 1'den 10'a kadar verilen sayı dizisinde eksik bırakılan sayıyı/sayıları verilen sayılarla tamamlar.
- 5.3.6.7. 1'den 10'a kadar verilen sayı dizisinde eksik bırakılan sayıyı/sayıları yazar.

Hedefler

5.3.6. 1'den 10'a kadar sayıları sıralar.

Tüm hedef davranışlarda iki grup nesne (örneğin gazoz kapakları ve fasulyeler) bire bir eşleştirilir. İki nesne grubu ile eşleme çalışmaları yapılarak “daha fazla”, “daha az” ve “eşitlik” kavramları çalıştırılır. Eşleme çalışmaları sırasında bireylerin iki grup nesne ve nesne resmini karşılaştırma sonucunu “4 kalem, 2 kalemden fazladır.” ya da “1 çiçek, 3 çiçekten azdır.” gibi ifade etmeleri sağlanmalıdır. Eşleme çalışmalarında iki nesne grubu arasındaki fark bir ya da iki olacak şekilde bir fazla/iki fazla, bir eksik/iki eksik ifadeleri üzerinde çalışmalıdır.

- 5.3.7.1. 1-10 arasında aynı sayıdaki iki nesne grubunu bire bir eşleyerek eşit olduğunu söyler.
- 5.3.7.2. 1-10 arasında farklı sayıda iki nesne grubunu bire bir eşleme yardımıyla bir nesne grubunun diğerinden daha az olduğunu söyler.
- 5.3.7.3. 1-10 arasında farklı sayıda iki nesne grubunu bire bir eşleme yardımıyla bir nesne grubunun diğerinden daha fazla olduğunu söyler.

5.3.7. İki nesne grubunu bire bir eşleyerek grupların nesne sayıları arasında karşılaştırma yapar.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>5.3.8. 1-10 arasındaki iki sayıyı karşılaştırır.</p>	<p>5.3.8.1. 1-10 arasındaki iki sayıyı karşılaştırarak iki sayının eşit olduğunu söyler.</p> <p>5.3.8.2. 1-10 arasındaki iki sayıyı karşılaştırarak büyük olanı söyler.</p> <p>5.3.8.3. 1-10 arasındaki iki sayıyı karşılaştırarak küçük olanı söyler.</p>	<p>Bu hedef ve tüm hedef davranışları, Öğrenmeye Destek Modülü'nde bulunan parça-bütün ilişkisi ile ilgili hedef ve hedef davranışlarla ilişkilendirilerek çalışılmalıdır.</p>
<p>Bölüm 5.3. Sayılar</p>	<p>5.4.1. Parça-bütün ilişkisini kurar.</p>	<p>5.4.1.1. Bütün olan nesneyi/resmi gösterir.</p> <p>5.4.1.2. Yarım olan nesneyi/resmi gösterir.</p> <p>5.4.1.3. Çeyrek olan nesneyi/resmi gösterir.</p> <p>5.4.1.4. Bir bütünü iki eş parçaya ayırır.</p> <p>5.4.1.5. İki yarımı birleştirerek bir bütün oluşturur.</p> <p>5.4.1.6. Bir bütünü iki eş parçasından birinin yarım olduğunu söyler.</p> <p>5.4.1.7. İki yarımın bir bütün oluşturduğunu söyler.</p> <p>5.4.1.8. Bir bütünü iki yarımından oluşturduğunu söyler.</p> <p>5.4.1.9. Bir bütünü dört eş parçaya ayırır.</p> <p>5.4.1.10. 4 çeyreği birleştirerek bütün oluşturur.</p> <p>5.4.1.11. Bir bütünü 4 eş parçasından birinin çeyrek olduğunu söyler.</p> <p>5.4.1.12. Bir bütünü 4 çeyrekte oluşturduğunu söyler.</p> <p>5.4.1.13. İki çeyrekte bir yarım oluşturur.</p> <p>5.4.1.14. İki çeyreğin bir yarım oluşturduğunu söyler.</p>
<p>Bölüm 5.4. Parça-Bütün İlişkisi</p>		

Bölüm 5.5. Erken Toplama ve Çıkarma

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>5.5.1. Toplamı 10'u geçmeyen sayılarla toplama işlemi yapar.</p>	<p>5.5.1.1. Nesne grubuna belirtilen sayı kadar nesne ekler.</p> <p>5.5.1.2. Nesne eklediği grubun sayısının arttığını/çoğaldığını söyler.</p> <p>5.5.1.3. Toplamı 10'u geçmeyen toplama işlemlerini gerçek nesnelere modelleyerek yapar.</p> <p>5.5.1.4. Toplamı 10'u geçmeyen toplama işlemlerini zihinden yapar.</p> <p>5.5.1.5. Toplamı 10'u geçmeyen toplama işlemi gerektiren sözel problemleri nesnelere/nesne resimleriyle modelleyerek çözer.</p> <p>5.5.1.6. Toplamı 10'u geçmeyen toplama işlemi gerektiren sözel problemleri zihinden toplama yaparak çözer.</p>	<p>Toplama işleminin aynı türden nesnelere bir araya getirme, ekleme, çoğaltma, arttırma anlamları, modelleme çalışmaları yapılarak fark ettirilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 5.5.1.4. çalışılırken bireye işlemin okunuşu verilmelidir. Örneğin "2, 3 daha kaç eder?", "2 ile 3'ü toplarsak kaç eder?", "2'ye 3 eklersek kaç eder?" şeklinde ifadeler kullanılmalıdır. Bu hedef davranışların kazandırılmasında toplama yaparken ve problem çözerken günlük hayattan örnekler verilmelidir. Problem çözüme sırasında "arttı", "çoğaldı", "ekleme", "toplam" vb. toplama işlemine ilişkin anahtar kelimeler kullanılmalıdır. 3'e tamamlama, 5'e tamamlama, 10'a tamamlama vb. toplama stratejileri öğretilmelidir.</p>
<p>5.5.2. Çıkarma işlemi yapar.</p>	<p>5.5.2.1. En az üç farklı nesneden oluşan nesne grubundan çıkarılan bir nesnenin adını söyler.</p> <p>5.5.2.2. Aynı nesnelerin bulunduğu bir gruptan belirtilen sayı kadar nesne ayırır.</p> <p>5.5.2.3. Nesne çıkardığı grubun sayısının azaldığını/eksildiğini söyler.</p> <p>5.5.2.4. 1-10 arasındaki sayılara karşılık gelen gerçek nesnelere modelleyerek çıkarma işlemi yapar.</p>	<p>Problem çözüme sırasında "azaldı", "çıkı", "geriye kalan", "kalan", "kaldı" vb. çıkarma işlemine ilişkin anahtar kelimeler kullanılmamalıdır.</p> <p>Hedef davranış 5.5.2.3. çalışıldıktan sonra aynı nesne grubundan belirtilen sayı kadar nesne ekleme ve çıkarma ile nesne sayısının değişmediği durumlar da çalışılmalıdır.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
Bölüm 5.5, Erken Toplama ve Çıkarma	<p>5.5.2.5. 1-10 arasındaki sayılarla zihinden çıkarma işlemi yapar.</p> <p>5.5.2.6. 1-10 arasındaki sayılarla çıkarma işlemi gerektiren sözel problemleri nesnelere/nesne resimleriyle modelleyerek çözer.</p> <p>5.5.2.7. 1-10 arasındaki sayılarla çıkarma gerektiren sözel problemleri zihinden çıkarma yaparak çözer.</p>	
Bölüm 5.6, Geometri	<p>5.6.1. Geometrik şekilleri ayırt eder.</p> <p>5.6.1.1. Geometrik şekilleri eşler.</p> <p>5.6.1.2. Geometrik şekiller arasında istenilen geometrik şekli gösterir.</p> <p>5.6.1.3. Gösterilen geometrik şeklin adını söyler.</p>	<p>Bu hedefte kare, daire, üçgen, dikdörtgen geometrik şekilleri önceliklidir. Gerçek nesnelere/nesne resimleri ve geometrik şekiller arasında ilişki kurmasına yönelik etkinlikler yaptırılmalıdır.</p>
Bölüm 5.7, Ölçme	<p>5.7.1. Standart olmayan ölçme araçlarıyla ölçüm yapar.</p> <p>5.7.1.1. Bir uzunluğu ölçmek için uygun olan standart olmayan ölçme aracını seçer.</p> <p>5.7.1.2. Bir ağırlığı ölçmek için uygun olan standart olmayan ölçme aracını seçer.</p> <p>5.7.1.3. Bir sıvının miktarını ölçmek için uygun olan standart olmayan ölçme aracını seçer.</p> <p>5.7.1.4. Standart olmayan ölçme araçlarıyla belirtilen uzunluğu ölçer.</p> <p>5.7.1.5. Standart olmayan ölçme araçlarıyla belirtilen ağırlığı ölçer.</p>	<p>Ölçme yapılırken bir başlangıç noktası alınmasına, birimlerin aynı doğrultuda, aralarında boşluk kalmayacak ve üst üste binmeyecek şekilde yerleştirilmesine dikkat edilmelidir. Standart olmayan ölçme araçları olarak ip, kalem, lego, kitap, taş, bardak, kaşık gibi malzemeler ve adım, ayak, kulaç, karpış, parmak, avuç gibi doğal ölçme araçları kullanılmalıdır. Öğretim sırasında bu araçların uzunluğunun, ağırlığının ve hacminin esas alındığı vurgulanmalıdır.</p>

Bölüm 5.7. Ölçme

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>5.7.2. Zamanın ölçülebilir bir nitelik olduğunu ayırt eder.</p>	<p>5.7.1.6. Standart olmayan ölçme araçlarıyla belirtilen sıvı miktarını ölçer.</p> <p>5.7.1.7. Bir uzunluğu, standart olmayan birimler cinsinden tahmin eder.</p> <p>5.7.1.8. Bir ağırlığı, standart olmayan birimler cinsinden tahmin eder.</p> <p>5.7.1.9. Bir sıvının miktarını, standart olmayan birimler cinsinden tahmin eder.</p> <p>5.7.1.10. Ölçüm sonuçlarını, tahmin ettiği sonuçlarla karşılaştırır.</p>	
<p>5.7.2. Zamanın ölçülebilir bir nitelik olduğunu ayırt eder.</p>	<p>5.7.2.1. Gün içerisinde kısa ve uzun süreli olayları söyler.</p> <p>5.7.2.2. Farklı sürelerle sahip olayları/olay resimlerini gruplandırır.</p> <p>5.7.2.3. Farklı iki olayı/olay resimini kısa ya da uzun olmasına göre karşılaştırır.</p> <p>5.7.2.4. Farklı sürelerle sahip olayları/olay resimlerini sıralar.</p>	<p>Bireyin olaylarda geçen süreyi nitelerken “kısa” ve “uzun” kavramlarını kullanması sağlanmalıdır.</p> <p>Farklı sürelerle sahip olaylar/olay resimleri için okula bisikletle gitmek, akşam yemeğini yemek, dış fırçalamak gibi örnekler verilmelidir. “Akşam yemeğini yemek, dış fırçalamaktan uzun sürer.” şeklinde karşılaştırma yapılmalıdır.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
5.7.3. Zaman bildiren kavramları konuşma içinde bağlama uygun kullanır.	5.7.3.1. Bir günün bölümlerini ifade eden kavramları (sabah, öğle, akşam, gece, gündüz vb.) konuşma içinde bağlama uygun* kullanır. 5.7.3.2. “Dün”, “bugün” ve “yarın” kavramlarını konuşma içinde bağlama uygun kullanır. 5.7.3.3. Zaman bildiren ifadeleri (önce, şimdi, sonra, birazdan vb.) konuşma içinde bağlama uygun* kullanır.	* “Bağlama uygun” ifadesi ile zaman bildiren sözcüklerin gerçek hayattaki karşılığı ile kullanılması gerektiği anlatılmaktadır. Örneğin “Gece okula giderim.” veya “Dün okula gideceğim.” kullanımını bağlama uygun değildir.
5.8.1. En çok iki veri grubuna sahip basit tabloları okur.	5.8.1.1. Sembol kullanılarak oluşturulmuş basit tabloları okur. 5.8.1.2. Rakam kullanılarak oluşturulmuş basit tabloları okur. 5.8.1.3. En çok iki veri grubuna sahip basit tablolarla ilgili sorulara cevap verir.	Tablo okuma çalışmalarında bireylerin sıkça karşılaştıkları günlük beslenme, davranış, kural, etkinlik tablosu gibi tablolar kullanılmaktadır. Sembol (yıldız, gülen yüz vb.) kullanılmalıdır. Veriler 1-10 sayıları ile sınırlandırılmalıdır.
5.8.2. En çok iki veri grubuna sahip basit tablolar oluşturur.	5.8.2.1. Resimli davranış/etkinlik tablolarını sembol kullanarak doldurur. 5.8.2.2. Resimli davranış/etkinlik tablolarını rakam kullanarak doldurur. 5.8.2.3. Oluşturduğu en çok iki veri grubuna sahip basit tablolarla ilgili sorulara cevap verir.	Tablo oluşturma çalışmalarında bireylerin sıkça karşılaştıkları günlük beslenme, davranış, kural, etkinlik tablosu gibi tablolar kullanılmaktadır. Sembol olarak yıldız, gülen yüz vb. resimleri kullanılmalıdır. Veriler 1-10 sayıları ile sınırlandırılmalıdır.

Bölüm 5.7. Ölçme

Bölüm 5.8. Veri

6. Modülün Adı	MATEMATİK
6. Modülün Amacı	Matematik modülü ile otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin okul döneminde matematiğin en temel becerilerini öğrenmelerini ve ileri matematik becerilerinde başarılı olmalarını sağlamak amaçlanmaktadır.
6. Modüldeki Bölümler	Sayılar ve İşlemler, Geometri, Ölçme, Veri İşleme

- Bu modül MEB Matematik Dersi Öğretim Programı temel alınarak oluşturulmuştur. Modüle “Sayılar ve İşlemler, Geometri, Ölçme ve Veri İşleme” olmak üzere dört bölüm ve bu bölümlere ait hedefler bulunmaktadır. Hedef davranışlar ise Düzey 1, Düzey 2, Düzey 3, Düzey 4 olmak üzere dört ayrı düzeyde oluşturulmuştur. Düzeylerin kendi içindeki dikey sıralaması ve düzeyler arası yatay sıralama tablosu modülün sonunda yer almaktadır. Bireylerin matematik becerileri ile ilgili performansları ve modüldeki düzeyler dikkate alınarak bireyler için öğretimsel hedefler belirlenmelidir. Bireylerin bir düzeydeki hedef ve hedef davranışları gerçekleştirildikten sonra bir sonraki düzeye geçmeleri sağlanmalıdır.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
6.1.1. Ritmik sayar.	<p>Düzey 1</p> <p>6.1.1.1. 0’ dan 100’ e kadar ileri doğru birer ritmik sayar.</p> <p>6.1.1.2. 1-20 arası verilen bir sayıdan başlayarak ileri doğru birer ritmik sayar.</p> <p>6.1.1.3. 0’ dan 100’ e kadar ileri doğru onar ritmik sayar.</p> <p>6.1.1.4. 0’ dan 100’ e kadar ileri doğru beşer ritmik sayar.</p> <p>6.1.1.5. 20’ ye kadar ileri doğru ikişer ritmik sayar.</p> <p>6.1.1.6. 20’ den başlayarak geriye doğru birer ritmik sayar.</p> <p>6.1.1.7. 20’ den başlayarak geriye doğru ikişer ritmik sayar.</p>	<p>Tüm ritmik sayma çalışmalarında el çırpma, parmak şıklatma, marakas sallama vb. ritim ve fiziksel hareket içeren öğretim uygulamalarına yer verilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 6.1.1.5. için ileri doğru ikişer ritmik sayma 100’ e kadar genişletilmelidir.</p> <p>Sayma çalışmalarında sayı doğrusu, sayı şeritleri, yüzölçüm tabloları kullanılmalıdır.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>Düzyey 2</p> <p>6.1.1.8. 100'den geriye doğru ikişer ritmik sayar.</p> <p>6.1.1.9. 0'dan 30'a kadar ileri doğru üçer ritmik sayar.</p> <p>6.1.1.10. 30'dan 1'e kadar geriye doğru üçer ritmik sayar.</p> <p>6.1.1.11. 0'dan 40'a kadar ileri doğru dörder ritmik sayar.</p> <p>6.1.1.12. 40'tan 0'a kadar geriye doğru dörder ritmik sayar.</p> <p>6.1.1.13. 1-30 arası verilen bir sayıdan başlayarak ileri doğru üçer ritmik sayar.</p> <p>6.1.1.14. 1-30 arası verilen bir sayıdan başlayarak geriye doğru üçer ritmik sayar.</p> <p>6.1.1.15. 1-40 arası verilen bir sayıdan başlayarak ileri doğru dörder ritmik sayar.</p> <p>6.1.1.16. 1-40 arası verilen bir sayıdan başlayarak geriye doğru dörder ritmik sayar.</p> <p>Düzyey 3</p> <p>6.1.1.17. 0'dan 60'a kadar ileri doğru altışar ritmik sayar.</p> <p>6.1.1.18. 0'dan 70'e kadar ileri doğru yedişer ritmik sayar.</p> <p>6.1.1.19. 0'dan 80'e kadar ileri doğru sekizer ritmik sayar.</p>	<p>Tüm ritmik sayma çalışmalarında el çırpma, parmak şıklatma, makas sallama vb. ritim ve fiziksel hareket içeren öğretim uygulamalarına yer verilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 6.1.1.5. için ileri doğru ikişer ritmik sayma 100'e kadar genişletilmelidir.</p> <p>Sayma çalışmalarında sayı doğrusu, sayı şeritleri, yüzük tabloları kullanılmalıdır.</p>

Bölüm 6.1. Sayılar ve İşlemler

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
6.1.2. Nesnelere/nesne resimlerini sayar.	<p>6.1.1.20. 0'dan 90'a kadar ileri doğru dokuzar ritmik sayar.</p> <p>6.1.1.21. 100'den 1000'e kadar ileri doğru yüzer ritmik sayar.</p> <p>6.1.1.22. 1000'den geriye doğru yüzer ritmik sayar.</p> <p>6.1.1.23. 1-1000 arası verilen bir sayıdan başlayarak ileri doğru onar ritmik sayar.</p> <p>6.1.1.24. 1-1000 arası verilen bir sayıdan başlayarak ileri doğru yüzer ritmik sayar.</p> <p>Düzey 4</p> <p>6.1.1.25. 10.000'e kadar biner ritmik sayar.</p> <p>Düzey 1</p> <p>6.1.2.1. Yan yana sıralı olan 1-20 arası sayıda nesneyi/nesne resmini birer birer sayar.</p> <p>6.1.2.2. Karışık olarak sıralanmış 1-20 arası sayıda nesneyi/nesne resmini birer birer sayar.</p> <p>Düzey 2</p> <p>6.1.2.3. Nesne sayısı 100'e kadar olan bir gruptaki nesnelere/nesne resimlerini birer birer sayar.</p> <p>6.1.2.4. Nesne sayısı 100'e kadar olan bir gruptaki nesnelere/nesne resimlerini onar onar sayar.</p>	<p>Hedef 6.1.2. için nesnelere/nesne resimlerini sayma ve 6.1.3. 100'e kadar bir sayıya karşılık gelen çokluğu tane olarak ifade etme hedeflerinin öğretimi birlikte yapılmalıdır. Özellikle Düzey 1'de bireylerin belli sayıda nesne gruplarındaki nesnelere sayarken söyledikleri sayının nesne grubundaki nesne sayısı olduğunu kavramaları sağlanmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.1.2.1. ve 6.1.2.2. de bireylere nesnelere/nesne resimlerini saymada nesne ya da resimlere tek tek dokunma, nesnelere bir yerden bir yere taşıma, saydıkça nesne resimlerinin üzerine çizme, sayarken dikey ya da yatay sıra izleme gibi sayma stratejileri öğretilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 6.1.2.4., 6.1.2.5., 6.1.2.6., 6.1.2.7. ve 6.1.2.8. in kazandırılmasında öncelikle nesnelere/nesne resimlerini bireyin kendisi gruplandırmalıdır; daha sonra gruplandırılmış olarak verilen nesnelere/nesne resimleri ile çalışılmalıdır.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
6.1.3. 100'e kadar bir sayıya karşılık gelen çokluğu tane olarak ifade eder.	<p>6.1.2.5. Nesne sayısı 100'e kadar olan bir gruptaki nesnelere/nesne resimlerini beşer sayar.</p> <p>6.1.2.6. Nesne sayısı 100'e kadar olan bir gruptaki nesnelere/nesne resimlerini ikişer sayar.</p> <p>6.1.2.7. Nesne sayısı 30'a kadar olan bir gruptaki nesnelere/nesne resimlerini üçer sayar.</p> <p>6.1.2.8. Nesne sayısı 40'a kadar olan bir gruptaki nesnelere/nesne resimlerini dörder sayar.</p> <p>Düzey 1</p> <p>6.1.3.1. 1-20 arası bir grup nesneyi sayarak kaç tane nesne olduğunu söyler.</p> <p>6.1.3.2. Resimdeki 1-20 arası bir grup nesneyi sayarak kaç tane nesne olduğunu söyler.</p> <p>6.1.3.3. 1-20 arası bir grup nesne içinden istenilen sayıda nesneyi sayarak ayırır.</p> <p>Düzey 2</p> <p>6.1.3.4. Resimdeki 20-100 arası bir grup nesneyi sayarak kaç tane nesne olduğunu söyler.</p>	<p>Tüm ritmik sayma çalışmalarında el çırpma, parmak şıklatma, makas sallama vb. ritim ve fiziksel hareket içeren öğretim uygulamalarına yer verilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 6.1.2.5. için ileri doğru ikişer ritmik sayma 100'e kadar genişletilmelidir.</p> <p>Sayma çalışmalarında sayı doğrusu, sayı şeritleri, yüzüklük tabloları kullanılmalıdır.</p>
6.1.4. Doğal sayıları okur ve yazar.	<p>Düzey 1</p> <p>6.1.4.1. Aynı cins 10 varlıktan oluşan çokluğun bir deste olduğunu söyler.</p>	<p>Hedef 6.1.3. çalışılırken;</p> <p>a. Rakam ile sayı arasındaki fark vurgulanmalıdır.</p> <p>b. Nesne ve nesne resimlerini saymada son söylenen sayının nesne miktarını ifade ettiği vurgulanmalıdır.</p>
		<p>Rakamlar Erken Matematik modülünde hedef olarak yer almaktadır. Bu nedenle bu modülde doğal sayılar 10 ve üzeri olarak hedeflenmiştir. Bireyin rakamlarla ilgili gereksinimi olması durumunda öncelikle rakam okuma yazma çalışmaları yapılmalıdır. Rakam öğretiminde rakamlar sayı ile ilişkilendirilerek çalışılmalıdır.</p>

Bölüm 6.1. Sayılar ve İşlemler

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>6.1.4.2. Aynı cins 12 varlıktan oluşan çokluğun bir düzeyine olduğunu söyler.</p> <p>6.1.4.3. 10-20 arasında olan bir grup nesneyi/nesne resmini (10 ve 20 dâhil) onluk ve birliklerine ayırır.</p> <p>6.1.4.4. 10-20 arasında olan bir grup nesnenin/nesne resminin kaç onluk ve kaç birlikten oluştuğunu söyler.</p> <p>6.1.4.5. Onluk ve birliklerine ayırdığı 10-20 arasındaki nesne grubuna karşılık gelen sayıyı yazar.</p> <p>6.1.4.6. Onluk ve birliklerine ayırdığı 10-20 arasındaki nesne grubuna karşılık gelen sayıyı okur.</p> <p>6.1.4.7. 1-20 arası sayıları okur.</p> <p>6.1.4.8. Söylenen 1-20 arası bir sayıyı rakamla yazar.</p> <p>Düzyey 2</p> <p>6.1.4.9. Nesne sayısı 100'den az olan bir çokluğu model kullanarak onluk ve birliklerine ayırır.</p> <p>6.1.4.10. Onluk ve birlik gruplarına ayırdığı çokluğun kaç onluk ve kaç birlikten oluştuğunu söyler.</p> <p>6.1.4.11. Onluk ve birliklerine ayırdığı 20-100 arasındaki bir çokluğa karşılık gelen sayıyı yazar.</p> <p>6.1.4.12. Onluk ve birliklerine ayırdığı 20-100 arasındaki bir çokluğa karşılık gelen sayıyı okur.</p>	<p>Hedef 6.1.4. çalışırken model olarak taban onluk ve onluk taban blok görselleri kullanılmalıdır.</p>

Bölüm 6.1. Sayılar ve İşlemler

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
6.1.5. Doğal sayıların basamak ve basamak değerlerini yazar.	<p>6.1.4.13. İki basamaklı doğal sayıları okur.</p> <p>6.1.4.14. Söylenen iki basamaklı doğal sayıları rakamla yazar.</p> <p>Düzey 3</p> <p>6.1.4.15. Nesne sayısı 100-1000 olan bir çokluğu model kullanarak yüzlük, onluk ve birliklerine ayırır.</p> <p>6.1.4.16. Yüzlük, onluk ve birliklerine ayırdığı çokluğun kaç yüzlük, kaç onluk ve kaç birlikten oluştuğunu söyler.</p> <p>6.1.4.17. Yüzlük, onluk ve birliklerine ayırdığı 100-1000 arasındaki bir çokluğa karşılık gelen sayıyı yazar.</p> <p>6.1.4.18. Yüzlük, onluk ve birliklerine ayırdığı 100-1000 arasındaki bir çokluğa karşılık gelen sayıyı okur.</p> <p>6.1.4.19. Üç basamaklı doğal sayıları okur.</p> <p>6.1.4.20. Söylenen üç basamaklı doğal sayıları rakamla yazar.</p> <p>Düzey 4</p> <p>6.1.4.21. 4, 5 ve 6 basamaklı doğal sayıları okur.</p> <p>6.1.4.22. Söylenen 4, 5 ve 6 basamaklı doğal sayıları rakamla yazar.</p> <p>Düzey 2</p> <p>6.1.5.1. 100'den küçük doğal sayıların basamak adlarını modeller üzerinde yazar.</p>	Hedef 6.1.5. model olarak onluk taban blokları ve onluk taban blok görselleri kullanılmalıdır.

Bölüm 6.1. Sayılar ve İşlemler

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>6.1.5.2. 100'den küçük doğal sayıların basamak değerlerini yazar.</p> <p>Düzyey 3</p> <p>6.1.5.3. Üç basamaklı sayıların basamak adlarını modeller üzerinde yazar.</p> <p>6.1.5.4. Üç basamaklı sayıların basamak değerlerini modeller üzerinde yazar.</p> <p>Düzyey 4</p> <p>6.1.5.5. 4, 5 ve 6 basamaklı doğal sayıların basamak adlarını yazar.</p> <p>6.1.5.6. 4, 5 ve 6 basamaklı doğal sayıların basamak değerlerini yazar.</p> <p>6.1.5.7. 4, 5 ve 6 basamaklı sayıları bölüklerine ayırır.</p> <p>6.1.5.8. 4, 5 ve 6 basamaklı sayıları çözümler.</p>	<p>Hedef davranış 6.1.5.1., 6.1.5.2., 6.1.5.3., 6.1.5.4., 6.1.5.5. ve 6.1.5.6.nın öğretiminde bireyin hem söylemesi hem de yazması beklenmelidir.</p>
6.1.6. Doğal sayıları sıralar.	<p>Düzyey 1</p> <p>6.1.6.1. 1'den 20'ye kadar sayıları sıralı bir şekilde yazar.</p> <p>6.1.6.2. 1-20 arası verilen bir sayıdan sonra gelen sayıyı yazar.</p> <p>6.1.6.3. 1-20 arası verilen bir sayıdan önce gelen sayıyı yazar.</p> <p>6.1.6.4. Karışık sırada verilen 1'den 20'ye kadar olan sayıları sayma sırasına göre sıralar.</p>	<p>Hedef 6.1.6. çalışırken "önce", "sonra" ve "arasında" ifadeleri kullanarak sayılar arasındaki ardışıklık ilişkisinin kavranması sağlanmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.1.6.2. ve 6.1.6.3.ün öğretiminde bireyin hem söylemesi hem de yazması beklenmelidir.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
6.1.7. İki nesne grubunu bire bir eşleyerek grupların nesne sayıları arasında karşılaştırma yapar.	<p>6.1.6.5. 1'den 20'ye kadar verilen sayı dizisinde eksik bırakılan sayıyı/sayıları yazar.</p> <p>Düzey 2</p> <p>6.1.6.6. 1-100 arası verilen bir sayıdan sonra gelen sayıyı yazar.</p> <p>6.1.6.7. 1-100 arası verilen bir sayıdan önce gelen sayıyı yazar.</p> <p>6.1.6.8. 1-100 arasında karışık sırada verilen en çok 4 doğal sayıyı sayma sırasına göre sıralar.</p> <p>6.1.6.9. 100'den küçük doğal sayılarla oluşturulmuş bir sayı dizisinde eksik bırakılan sayıları yazar.</p>	<p>Hedef davranış 6.1.6.5., 6.1.6.6., 6.1.6.7. ve 6.1.6.9. un öğretiminde bireyin hem söylemesi hem de yazması beklenmelidir.</p>
6.1.7. İki nesne grubunu bire bir eşleyerek grupların nesne sayıları arasında karşılaştırma yapar.	<p>Düzey 1</p> <p>6.1.7.1. 1-20 arasında aynı sayıdaki iki nesne grubunu bire bir eşleyerek eşit olduğunu söyler.</p> <p>6.1.7.2. 1-20 arasında farklı sayıdaki iki nesne grubunu bire bir eşleyerek bir nesne grubunun diğerinden daha az olduğunu söyler.</p> <p>6.1.7.3. 1-20 arasında farklı sayıdaki iki nesne grubunu eşleyerek bir nesne grubunun diğerinden daha fazla olduğunu söyler.</p>	<p>Tüm hedef davranışların öğretiminde iki grup nesne (örneğin gazoz kapakları ve fasulyeler) bire bir eşleştirilmelidir. İki nesne grubu ile eşleme çalışmaları yapılarak “daha fazla”, “daha az” ve “eşitlik” kavramları çalışılmalıdır. Eşleme çalışmaları sırasında bireylerin iki grup nesne ve nesne resmini karşılaştırma sonucunu “12 kalem, 5 kaleminden fazladır.” ya da “8 çiçek, 11 çiçekten azdır.” gibi ifade etmeleri sağlanmalıdır.</p>
6.1.8. Doğal sayıları karşılaştırır.	<p>Düzey 1</p> <p>6.1.8.1. 10-20 arasındaki iki sayıyı karşılaştırarak iki sayının eşit olduğunu söyler.</p>	<p>Hedef davranış 6.1.8.1., 6.1.8.2. ve 6.1.8.3. çalışırken 1-20 arası sayıların karşılaştırılmasına da yer verilebilir.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>6.1.8.2. 10-20 arasındaki iki sayıyı karşılaştırarak büyük olanı söyler.</p> <p>6.1.8.3. 10-20 arasındaki iki sayıyı karşılaştırarak küçük olanı söyler.</p> <p>Düzey 2</p> <p>6.1.8.4. 100'den küçük en çok dört doğal sayıyı karşılaştırarak büyük/en büyük olanı söyler.</p> <p>6.1.8.5. 100'den küçük en çok dört doğal sayıyı karşılaştırarak küçük/en küçük olanı söyler.</p> <p>6.1.8.6. 100'den küçük en çok dört doğal sayıyı büyükten küçüğe/küçükten büyüğe sıralar.</p> <p>Düzey 3</p> <p>6.1.8.7. 1000'den küçük en çok beş doğal sayıyı karşılaştırarak büyük/en büyük olanı söyler.</p> <p>6.1.8.8. 1000'den küçük en çok beş doğal sayıyı karşılaştırarak küçük/en küçük olanı söyler.</p> <p>6.1.8.9. 1000'den küçük en çok beş doğal sayıyı ">" ve "<" sembollerini kullanarak büyükten küçüğe/küçükten büyüğe sıralar.</p>	<p>Hedef davranış 6.1.8.6. çalışılırken sayı sıralamalarında büyük-küçük-küçüklük sembolleri kullanılmamalı, sayılar arası virgül kullanılarak sıralama yaptırılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.1.8.10. çalışılırken öncelikle dört basamaklı doğal sayılarla, sonra beş basamaklı ve altı basamaklı doğal sayılarla sembol kullanılarak sıralama çalışmaları yapılmalıdır. En son olarak dört, beş ve altı basamaklı sayılar karışık olarak verilerek sıralama çalışmaları yapılmalıdır.</p>

Açıklamalar

Hedef Davranışlar

Hedefler

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
6.1.9. Sayıları sıra bildirmek amacıyla kullanır.	<p>Düzyey 4</p> <p>6.1.8.10. En çok altı basamaklı doğal sayıları büyük/küçük sembolü kullanarak sıralar.</p> <p>Düzyey 1</p> <p>6.1.9.1. Bir sıra dizisi içindeki nesnelim/nesne resimlerinin sırasını söyler.</p> <p>6.1.9.2. Bir sıra dizisi içinde söylenen nesneyi/nesne resmini gösterir.</p> <p>6.1.9.3. Sıra bildiren sayıyı okur.</p> <p>6.1.9.4. Sıra bildiren sayıyı yazar.</p>	<p>Hedef 6.1.9. çalışılırken;</p> <p>a. Bir sıra dizisi 1-20 arası nesne/nesne resminden oluşmalıdır.</p> <p>b. Bir sıra dizisi olarak bir bağlam çerçevesinde sıralanmış görseller (araba yarışı, koşu yarışması vb.) kullanılmalıdır.</p>
6.1.10. Belli bir kurala göre artan/azalan sayı örüntüsü oluşturur.	<p>Düzyey 2</p> <p>6.1.10.1. Aralarındaki fark sabit olan sayı örüntüsünün kuralını söyler.</p> <p>6.1.10.2. Aralarındaki fark sabit olan sayı örüntüsünün eksik bırakılan ögesini yazar.</p> <p>Düzyey 3</p> <p>6.1.10.3. Aralarındaki fark sabit olan sayı örüntüsünü en çok 4 adım devam ettirir.</p> <p>6.1.10.4. Belli bir kurala göre artan ya da azalan tek kurallı sayı örüntüsü oluşturur.</p> <p>Düzyey 4</p> <p>6.1.10.5. Belli bir kurala göre artan ya da azalan çift kurallı sayı örüntüsü oluşturur.</p>	<p>Hedef 6.1.10.daki sayı örüntüleri çalışılmadan önce Öğrenme-ye Destek Modülü Görsel Algı ve Bellek bölümünde yer alan örüntü hedefleri ve Matematik Modülü Geometri bölümündeki geometrik örüntüler ile ilgili hedefler (1. ve 2. düzey) çalışılmaktadır.</p> <p>Sayı örüntüleri ile ilgili çalışmalar yapılırken bireyin aralarındaki fark sabit olarak artan veya azalan bir örüntüde her bir terimi (ögeyi) adım sayısını ile ilişkilendirmesi sağlanmalıdır. Örneğin 2, 5, 8, 11 ... örüntüsünde birinci terim 2, ikinci terim 5 gibi.</p> <p>Hedef davranış 6.1.10.1. ve 6.1.10.2. çalışılırken örüntülerde kuralın bulunabilmesi için baştan en az 3 öge verilmelidir. Örneğin 5, 10, 15, ..., 25, ..., 35 gibi.</p> <p>Hedef davranış 6.1.10.2. için en çok iki ögesi verilmeyen sayı örüntüleri kullanılmalıdır. Bu hedef davranışın öğretiminde bireyin hem söylemesi hem de yazması beklenmelidir.</p>

Bölüm 6.1. Sayılar ve İşlemler

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
6.1.10.6. Çift kurala göre oluşturduğu sayı örüntüsünün kurallarını söyler.	6.1.10.6. Çift kurala göre oluşturduğu sayı örüntüsünün kurallarını söyler.	
6.1.11. Doğal sayıları en yakın olduğu onluğa/yüzlüğe/binliğe yuvarlar.	<p>Düze 2</p> <p>6.1.11.1. 100'den küçük bir doğal sayının hangi onluğa yakın olduğunu söyler.</p> <p>6.1.11.2. 100'den küçük bir doğal sayıyı yakın olduğu onluğa yuvarlar.</p> <p>Düze 3</p> <p>6.1.11.3. Üç basamaklı bir doğal sayının yakın olduğu onluğu/yüzlüğü söyler.</p> <p>6.1.11.4. Üç basamaklı bir doğal sayıyı yakın olduğu onluğa/yüzlüğe yuvarlar.</p> <p>Düze 4</p> <p>6.1.11.5. Dört basamaklı bir doğal sayının yakın olduğu onluğu/yüzlüğü/binliği söyler.</p> <p>6.1.11.6. Dört basamaklı bir doğal sayıyı yakın olduğu onluğa/yüzlüğe/binliğe yuvarlar.</p>	
6.1.12. Doğal sayıları tek ya da çift olmalarına göre ayırt eder.	<p>Düze 3</p> <p>6.1.12.1. Nesnelere/nesne resimlerini gruplayarak nesne sayısının tek ya da çift olduğunu söyler.</p> <p>6.1.12.2. Verilen sayıların tek ya da çift olduğunu söyler.</p> <p>6.1.12.3. İki tek doğal sayının toplamının çift olduğunu söyler.</p> <p>6.1.12.4. İki çift doğal sayının toplamının çift olduğunu söyler.</p> <p>6.1.12.5. Tek ve çift iki doğal sayının toplamının tek olduğunu söyler.</p>	Hedef davranış 6.1.12.3., 6.1.12.4. ve 6.1.12.5. çerçevesinde yapılan toplama işlemi modellerle (nesnelere, onluk bloklar vb.) incelenmelidir.

Hedefler

6.1.13. Doğal sayılarla toplama işlemi yapar.

Hedef Davranışlar

Düzyey 1

6.1.13.1. Nesne grubuna belirtilen sayı kadar nesne ekleyerek grubun sayısının arttığını/çoğaldığını söyler.

6.1.13.2. Toplamı 20'yi geçmeyen toplama işlemlerini gerçek nesnelere/hesne resimleriyle modelleyerek yapar.

6.1.13.3. Toplamı 20'yi geçmeyen nesnelere/hesne resimleri ile gösterilen toplama işlemini sayılara dönüştürerek yapar.

6.1.13.4. Eşittir sembolünü kullanır.

6.1.13.5. Toplama işlemi sembolünü (+) kullanır.

6.1.13.6. Toplamı 20'yi geçmeyen sayılarla toplama işlemi yapar.

6.1.13.7. Toplamı 20'yi geçmeyen üç tane bir basamaklı sayı ile toplama işlemi yapar.

6.1.13.8. Toplama işleminde toplananların yerleri değiştiğinde toplanmanın değişmediğini söyler.

6.1.13.9. Toplamı 20'yi geçmeyen sayılarla yapılan toplama işleminde verilmeyen toplananı yazar.

6.1.13.10. Toplamı 20'yi geçmeyen sayılar ile zihinden toplama işlemi yapar.

Açıklamalar

Hedef 6.1.13. kapsamında;

a. Birinci düzeyde toplama işlemleri önce yan yana, daha sonra alta yapılmalıdır. Alt alta yapılan toplama işleminde işlem çizgisinin eşit işareti ile benzer anlam taşıdığı vurgulanmalıdır.

b. Toplamı 10'u geçmeyen toplama işlemleri üzerinde yeterince çalışıldıktan sonra, toplamı 20'yi geçmeyen toplama işlemleri üzerinde çalışılmalıdır.

c. Toplama işlemi bireyin kendisinin oluşturması (sembolle) sağlanarak eldeli/eldesiz toplama çalışmaları yapılmalıdır.

Hedef 6.1.13. çalışılırken toplama işleminin aynı türden (toplana-bilir olan) nesnelere bir araya getirme, ekleme, çoğaltma ve artma anlamları, modelleme çalışmalarıyla fark ettirilmeli ve günlük hayat durumlarıyla kavramsal anlama vurgu yapılmalıdır.

Hedef davranış 6.1.13.4., 6.1.13.5. ve 6.1.13.6. öğretimde birlikte ele alınmalıdır. Bu aşamada bireyin yaptığı toplama işlemi sesli bir biçimde okuması sağlanmalıdır (2+3=5 için "2 ile 3'ün toplamı 5'e eşittir.", "2'ye 3 ekledüğümüzde 5'e eşittir." gibi). "Toplanan", "toplama" ve "toplama" terimlerinin anlamları vurgulanmalıdır.

Hedef davranış 6.1.13.4. ve 6.1.13.5. için ilgili sembolü gösterme, söyleme ve yazma boyutlarında çalışmalar yapılmalıdır.

Hedef davranış 6.1.13.6. kapsamında 0 ile toplama işlemine yer verilmelidir. 0 ile toplananın diğer sayılarla toplanmadan farkını bireyin anlaması ve gerekçelendirmesi sağlanmalıdır.

Hedef davranış 6.1.13.9. kapsamında çıkarma işlemi yapılmamalı, üzerine ekleme yapılarak sonuca ulaşılmalıdır. Bu hedef davranışın öğretiminde bireyin hem söylemesi hem de yazması beklenmelidir.

Hedef davranış 6.1.13.10. çalışılırken 10'a tamamlama, sayı ikilileri (4+4 gibi), üzerine ekleme, bir fazla/iki fazla vb. toplama stratejileri öğretilmelidir.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>Düzey 2</p> <p>6.1.13.11. Toplamları 100'ü geçmeyen iki sayı ile eldesiz toplama işlemi yapar.</p> <p>6.1.13.12. Toplamları 100'ü geçmeyen iki sayı ile eldeli toplama işlemi yapar.</p> <p>6.1.13.13. Toplamları 100'ü geçmeyen iki sayının toplamında verilmeyen toplamı bulur.</p> <p>6.1.13.14. Toplamları 100'ü geçmeyen iki sayının toplamını tahmin eder.</p> <p>6.1.13.15. Toplamları 100'ü geçmeyen iki sayının toplamındaki tahminini işlem sonucuyla karşılaştırır.</p> <p>6.1.13.16. Toplamları 100'ü geçmeyen iki sayıyla zihinden toplama işlemi yapar.</p> <p>Düzey 3</p> <p>6.1.13.17. Toplamları 1000'i geçmeyen iki sayı ile eldesiz toplama işlemi yapar.</p> <p>6.1.13.18. Toplamları 1000'i geçmeyen iki sayı ile eldeli toplama işlemi yapar.</p> <p>6.1.13.19. Toplamları 1000'i geçmeyen iki sayının toplamında verilmeyen toplamı bulur.</p> <p>6.1.13.20. Toplamları 1000'i geçmeyen iki sayının toplamını tahmin eder.</p> <p>6.1.13.21. Toplamları 1000'i geçmeyen iki sayının toplamındaki tahminini işlem sonucuyla karşılaştırır.</p>	<p>Hedef davranış 6.1.13.12. kapsamında toplama işleminde eldenin anlamı gerçek nesnelere, 10'luk taban blokları ve onluk taban blok görselleri vb. ile modellenerek açıklanmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.1.13.13. kapsamında verilmeyen toplanan bulunurken üzerine sayma, geriye sayma stratejisi veya çıkarılma işlemi kullanılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.1.13.19 ve 6.1.13.22. için bireyin tahmin stratejilerini (yuvarlama, sayı ikilileri (50+50 gibi), basamak değerleri, üzerine ekleme ve sayıları parçalama) kullanması sağlanmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.1.13.22. için toplamaları 100'ü geçmeyen iki basamaklı iki sayı, üç basamaklı ve tek basamaklı iki sayı, 100'ün ve 10'un katı olan iki sayının zihinden toplama işlemleri yapılmalıdır.</p>

Bölüm 6.1. Sayılar ve İşlemler

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
6.1.14. Toplama işlemi gerektiren problemleri çözer.	<p>6.1.13.22. Toplamları 1000'i geçmeyen iki sayıyı zihinden toplar.</p> <p>Düzyey 4</p> <p>6.1.13.23. En çok dört basamaklı sayılarla eldeli/eldesiz toplama işlemi yapar.</p> <p>6.1.13.24. Toplamları en çok dört basamaklı olan iki sayının toplamını tahmin eder.</p> <p>6.1.13.25. Toplamları en çok dört basamaklı olan iki sayının toplamındaki tahmini işlem sonucu ile karşılaştırır.</p> <p>6.1.13.26. En çok dört basamaklı sayıları 100'ün katlarıyla zihinden toplar.</p>	<p>Hedef 6.1.14. kapsamında;</p> <p>a. Problem çözüme sürecinde problem, şemalarla ya da bireylerin kendi çizimleri ile görselleştirilmelidir.</p> <p>b. Problem çözüme sürecinde problemi yüksek sesle okuma, kendi cümleleri ile açıklama, bir görsele dönüştürme, tahminde bulunma, işlemi yapma ve sürecin kontrol edilmesi aşamalarında bireylerle model olunmalıdır.</p>
6.1.14. Toplama işlemi gerektiren problemleri çözer.	<p>Düzyey 1</p> <p>6.1.14.1. Toplamı 20'yi geçmeyen sayılar ile bir toplama işlemi gerektiren problemleri çözer.</p> <p>6.1.14.2. Verilenlere uygun, toplamı 20'yi geçmeyen sayılar ile bir toplama işlemi gerektiren problemler kurar.</p> <p>Düzyey 2</p> <p>6.1.14.3. Toplamları 100'ü geçmeyen sayılar ile en çok iki işlem gerektiren problemleri çözer.</p> <p>6.1.14.4. Verilenlere uygun, toplamı 100'ü geçmeyen sayılar ile iki işlem gerektiren problemler kurar.</p> <p>Düzyey 3</p> <p>6.1.14.5. Toplamları 1000'i geçmeyen üç basamaklı sayılarla en çok üç işlem gerektiren problemleri çözer.</p>	

Bölüm 6.1. Sayılar ve İşlemler

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
6.1.15. Doğal sayılarla çıkarma işlemi yapar.	<p>6.1.14.6. Verilenlere uygun, en çok iki işlem gerektiren problemler kurar.</p> <p>Düzyey 4</p> <p>6.1.14.7. En çok dört basamaklı sayılarla en çok dört işlem gerektiren problemleri çözer.</p> <p>6.1.14.8. Verilenlere uygun, üç işlem gerektiren problemler kurar.</p> <p>Düzyey 1</p> <p>6.1.15.1. Nesne grubundan belirtilen sayı kadar nesne çıkararak grubun sayısının azaldığını/eksildiğini söyler.</p> <p>6.1.15.2. 20'ye kadar olan sayılarla çıkarma işlemlerini gerçek nesnelere/nesne resimleriyle modelleyerek yapar.</p> <p>6.1.15.3. 0-20 arasındaki nesnelere/nesne resimleri ile gösterilen çıkarma işlemi sayılara dönüştürerek yapar.</p> <p>6.1.15.4. Çıkarma işlemi sembolünü (-) kullanır.</p> <p>6.1.15.5. 20'ye kadar olan sayılarla çıkarma işlemi yapar.</p> <p>6.1.15.6. 20'ye kadar olan sayılarla zihinden çıkarma işlemi yapar.</p> <p>Düzyey 2</p> <p>6.1.15.7. 100'e kadar olan sayılarla onluk bozmadan çıkarma işlemi yapar.</p>	<p>Hedef 6.1.15. kapsamında;</p> <p>a. Birinci düzyeyde çıkarma işlemleri önce yan yana, daha sonra alt alta yapılmalıdır. Alt alta yapılan çıkarma işleminde işlem çizgisinin eşit işaretleri ile benzer anlam taşıdığı vurgulanmalıdır.</p> <p>b. 10'a kadar olan çıkarma işlemleri üzerinde yeterince çalışıldıktan sonra, 20'ye kadar olan çıkarma işlemleri üzerinde çalışılmalıdır.</p> <p>c. Çıkarma işlemi bireyin kendisinin oluşturması (sembollerle) sağlanarak onluk bozmadan ve onluk bozarak çıkarma çalışmaları yapılmalıdır.</p> <p>d. Çıkarma işleminin "bilimleyen ekleneni bulma" olduğu vurgulanmalıdır. Hedef davranış 6.1.15.3. ve 6.1.15.4. öğretimde birlikte ele alınmalıdır. Bu aşamada bireyin yaptığı çıkarma işlemi sesli bir biçimde okuması sağlanmalıdır (5-3=2 için "5 eksi 3, 2'ye eşittir."). Ayrıca "eksilen", "çıkan" ve "fark" terimlerinin anlamları vurgulanmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.1.15.5. kapsamında 0'ın çıkan ve fark olduğu çıkarma işlemlerine ve sıfırın işlemdeki anlamına yer verilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 6.1.15.5. için zihinden çıkarma işlemlerinde çalışlırken üzerine ekleme, sayıları parçalamaya, bir eksi/iki eksi, bir sayıya doğru geriye sayma, sayı ikilileri, 10'a tamamlama vb. stratejileri öğretilmelidir.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>6.1.15.8. 100'e kadar olan sayılar ile onluk bozarak çıkarma işlemi yapar.</p> <p>6.1.15.9. 20'ye kadar olan sayılarla yapılan çıkarma işleminde verilmeyen eksileni bulur.</p> <p>6.1.15.10. 20'ye kadar olan sayılarla yapılan çıkarma işleminde verilmeyen çıkama bulur.</p> <p>6.1.15.11. 100'e kadar olan iki sayı ile yapılan çıkarma işleminin sonucunu tahmin eder.</p> <p>6.1.15.12. 100'e kadar olan iki sayı ile yapılan çıkarma işleminin sonucundaki tahminini işlem sonucu ile karşılaştırır.</p> <p>6.1.15.13. 100 içinde 10'un katı olan iki sayıyı zihinden çıkarır.</p> <p>Düzyey 3</p> <p>6.1.15.14. En çok üç basamaklı sayılar ile onluk bozmadan çıkarma işlemi yapar.</p> <p>6.1.15.15. En çok üç basamaklı sayılar ile onluk bozarak çıkarma işlemi yapar.</p> <p>6.1.15.16. 100'e kadar olan sayılarla yapılan çıkarma işleminde verilmeyen eksileni bulur.</p> <p>6.1.15.17. 100'e kadar olan sayılarla yapılan çıkarma işleminde verilmeyen çıkama bulur.</p> <p>6.1.15.18. Üç basamaklı sayılarla yapılan çıkarma işleminin sonucunu tahmin eder.</p> <p>6.1.15.19. Üç basamaklı sayılarla yapılan çıkarma işleminin sonucundaki tahminini işlem sonucu ile karşılaştırır.</p>	

Bölüm 6.1. Sayılar ve İşlemler

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>6.1.15.20. İki basamaklı bir sayıdan 10'un katı olan iki basamaklı bir sayıyı zihinden çıkarır.</p> <p>6.1.15.21. Üç basamaklı ve 100'ün katı olan bir sayıdan 10'un katı olan iki basamaklı bir sayıyı zihinden çıkarır.</p> <p>Düzye 4</p> <p>6.1.15.22. En çok dört basamaklı iki sayı ile onluk bozmadan çıkarma işlemi yapar.</p> <p>6.1.15.23. En çok dört basamaklı iki sayı ile onluk bozarak çıkarma işlemi yapar.</p> <p>6.1.15.24. En çok dört basamaklı sayılarla yapılan çıkarma işleminde verilmeyen eksileni bulur.</p> <p>6.1.15.25. 100'e kadar olan sayılarla yapılan çıkarma işleminde verilmeyen çıkama bulur.</p> <p>6.1.15.26. En çok dört basamaklı sayılar ile yapılan çıkarma işleminin sonucunu tahmin eder.</p> <p>6.1.15.27. En çok dört basamaklı sayılar ile yapılan çıkarma işleminin sonucundaki tahminini işlem sonucu ile karşılaştırır.</p> <p>6.1.15.28. Üç basamaklı bir sayıdan 10'un katı olan iki basamaklı bir sayıyı zihinden çıkarır.</p> <p>6.1.15.29. 100'ün katı olan üç basamaklı sayıları zihinden çıkarır.</p>	

Hedefler

6.1.16. Çıkarma işlemi gerektiren problemleri çözer.

Hedef Davranışlar**Düzyey 1**

6.1.16.1. 1-20 arası sayılar ile bir çıkarma işlemi gerektiren problemleri çözer.

6.1.16.2. Verilenlere uygun, 1-20 arası sayılar ile bir çıkarma işlemi gerektiren problemler kurar.

Düzyey 2

6.1.16.3. 0-100 arası sayılar ile toplama ve çıkarma işlemi gerektiren en çok iki işlemli problemleri çözer.

6.1.16.4. Verilenlere uygun, 0-100 arası sayılar ile toplama ve çıkarma işlemi gerektiren en çok iki işlemli problemler kurar.

Düzyey 3

6.1.16.5. 0-1000 arası sayılar ile toplama ve çıkarma işlemi gerektiren en çok üç işlemli problemleri çözer.

6.1.16.6. Verilenlere uygun, 0-1000 arası sayılar ile toplama ve çıkarma işlemi gerektiren en çok iki işlemli problemler kurar.

Düzyey 4

6.1.16.7. En çok dört basamaklı sayılar ile toplama ve çıkarma işlemi gerektiren en çok dört işlemli problemleri çözer.

6.1.16.8. Verilenlere uygun, en çok dört basamaklı sayılar ile toplama ve çıkarma işlemi gerektiren en çok üç işlemli problemler kurar.

Açıklamalar

Hedef 6.1.16. kapsamında;

a. Problem çözmeye sürecinde problem, şemalarla ya da bireylerin kendi çizimleri ile görselleştirilmelidir.

b. Problem çözmeye sürecinde problemi yüksek sesle okuma, kendi cümleleri ile açıklama, bir görsele dönüştürme, tahminde bulunma, işlemi yapma ve sürecin kontrol edilmesi aşamalarında bireylere model olunmalıdır.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>6.1.17. Doğal sayılarla çarpma işlemi yapar.</p>	<p>Düzey 2</p> <p>6.1.17.1. 20'ye kadar olan sayılarla çarpma işlemini gerçek nesnelere/nesne resimleriyle tekrarlı toplama işlemi olarak modeller.</p> <p>6.1.17.2. Çarpma işleminin tekrarlı toplama işlemi olduğunu söyler.</p> <p>6.1.17.3. Nesnelere/nesne resimleri ile gösterilen çarpma işlemini sayılara dönüştürür.</p> <p>6.1.17.4. Çarpma işlemi sembolünü (x) kullanır.</p> <p>6.1.17.5. 10'a kadar olan sayıları 1, 2, 3, 4, 5 ve 10 ile çarpar.</p> <p>6.1.17.6. 5'e kadar (5 dâhil) çarpım tablosu oluşturur.</p> <p>Düzey 3</p> <p>6.1.17.7. 10'a kadar olan sayıları 6, 7, 8, 9 ile çarpar.</p> <p>6.1.17.8. Çarpım tablosunu oluşturur.</p> <p>6.1.17.9. 100'e kadar olan sayıları 10'a kadar olan sayılarla eldesiz çarpar.</p> <p>6.1.17.10. 100'e kadar olan sayıları 10'a kadar olan sayılarla eldeli çarpar.</p> <p>6.1.17.11. İki basamaklı bir sayıyı iki basamaklı bir sayı ile çarpar.</p>	<p>Hedef 6.1.17. için çarpanların yeri değiştiğinde çarpımın değişmediği vurgulanmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.1.17.1. çalışırken gruplar ikişerli, üçerli, dörderli, beşerli ve onarlı şekilde oluşturulmalıdır. İkişerli çalışırken toplam nesne sayısı 20, üçerli çalışırken 30, dörderli çalışırken 40, beşerli çalışırken 50 ve onarlı çalışırken 100 olmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.1.17.2. çalışırken gerçek nesnelere yer verilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 6.1.17.1. ve 6.1.17.2. için önce yan yana daha sonra alt alta çarpma işlemi çalışmalarına yer verilmelidir.</p> <p>Çarpma işlemi kazandırılırken bireylerin çarpma işleminin kat anlamını ifade etmeleri sağlanmalıdır. Kat anlamı çalışırken örneğin $4 \times 2 = 8$ işleminde "4'ün 2 katı 8'e eşittir.", "2'nin 4 katı 8'e eşittir." şeklinde ifade edilebilir. Ayrıca tekrarlı toplama ile kat anlamı ilişkilendirilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 6.1.17.3. ve 6.1.17.4. birlikte çalışılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.1.17.3. için bireyin yaptığı çarpma işlemini sesli bir biçimde okuması sağlanmalıdır ($2 \times 2 = 4$ için "2 çarpı 2, 4'e eşittir.") ve çarpma işleminde çarpılan her sayının çarpan, sonucun çarpım olduğu vurgulanmalıdır.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>6.1.17.12. Üç basamaklı bir sayıyı bir basamaklı bir sayı ile çarpar.</p> <p>6.1.17.13. 10 ve 100 sayıları ile 1000'e kadar kısa yoldan çarpma işlemi yapar.</p> <p>6.1.17.14. Çarpma işleminde çarpanlardan biri artırıldığında veya azaldığında sonucun nasıl değiştiğini söyler.</p> <p>Düzey 4</p> <p>6.1.17.15. Üç basamaklı sayılarla iki basamaklı sayıları çarpar.</p> <p>6.1.17.16. Üç doğal sayı ile yapılan çarpma işleminde çarpanların yerinin değişmesinin sonucu değiştirmediğini söyler.</p> <p>6.1.17.17. En çok üç basamaklı doğal sayıları; 10, 100 ve 1000'in en çok dokuz katı olan sayılarla kısa yoldan çarpar.</p> <p>6.1.17.18. En çok iki basamaklı doğal sayıları 5, 25 ve 50 ile kısa yoldan çarpar.</p> <p>6.1.17.19. En çok üç basamaklı sayıları 10, 100 ve 1000 ile zihinden çarpar.</p> <p>6.1.17.20. En çok iki basamaklı bir doğal sayı ile bir basamaklı bir doğal sayının çarpımını tahmin eder.</p> <p>6.1.17.21. En çok iki basamaklı bir doğal sayı ile bir basamaklı bir doğal sayının çarpımındaki tahminini işlem sonucu ile karşılaştırır.</p>	<p>1 ile çarpma işleminin diğer sayılarla çarpmadan farkını bireyin anlaması ve çarpmanın tekrarlı toplama anlamı ile gerekçelendirilmesi sağlanmalıdır. Benzer şekilde 0 ile çarpmanın diğer sayılarla çarpmadan farkı, toplama-çarpma ilişkisinden yararlanılarak (örneğin $0+0+0=0$, $3 \times 0=0$) verilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 6.1.17.14. çalışılırken 5'e kadar (5 dâhil) çarpım tablosundaki sayılar kullanılmalıdır. Çarpanlardan biri 1 arttıkça çarpımın diğer çarpan değeri kadar arttığı veya çarpanlardan biri 1 azaldıkça çarpımın diğer çarpan değeri kadar azaldığı örneklerle gösterilmelidir.</p>

Bölüm 6.1. Sayılar ve İşlemler

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
6.1.18. Çarpma ile ilgili problemleri çözer.	<p>Düzey 2</p> <p>6.1.18.1. 1-100 arası sayılar ile bir çarpma işlemi gerektiren problemleri çözer.</p> <p>Düzey 3</p> <p>6.1.18.2. 1-100 arası sayılar ile biri çarpma işlemi olmak üzere iki işlem gerektiren problemleri çözer.</p> <p>6.1.18.3. Çarpma işlemi gerektiren problemler kurar.</p> <p>Düzey 4</p> <p>6.1.18.4. En fazla üç basamaklı sayılarla biri çarpma işlemi olmak üzere en çok üç işlem gerektiren problemleri çözer.</p> <p>6.1.18.5. En fazla üç basamaklı sayılarla biri çarpma işlemi olmak üzere en çok iki işlem gerektiren problemler kurar.</p>	<p>Hedef 6.1.18. kapsamında;</p> <p>a. Problem çözmeye sürecinde problem, şemalarla ya da bireylerin kendi çizimleri ile görselleştirilmelidir.</p> <p>b. Problem çözmeye sürecinde problemi yüksek sesle okuma, kendi cümleleri ile açıklama, bir görsele dönüştürme, tahminde bulunma, işlemi yapma ve sürecin kontrol edilmesi aşamalarında bireylere model olunmalıdır.</p>
6.1.19. Doğal sayılarla bölme işlemi yapar.	<p>Düzey 2</p> <p>6.1.19.1. 20'ye kadar olan sayılarla bölme işlemi gerçek nesnelere/nesne resimlerini gruplayarak/paylaştırarak ardışık çıkarma işlemi olarak modeller.</p> <p>6.1.19.2. 20'ye kadar olan sayılarla bölme işlemi gerçek nesnelere/nesne resimlerini gruplayarak/paylaştırarak ardışık çıkarma işlemi olarak modeller.</p> <p>6.1.19.3. 0-20 arasındaki nesnelere/nesne resimleri ile gösterilen kalansız bölme işlemi sayılara dönüştürür.</p> <p>6.1.19.4. Bölme işlemi sembolünü ($\div$) kullanır.</p>	<p>Hedef davranış 6.1.19.1. için bölme işlemi ile eş gruplara ayırma veya paylaştırma eylemlerini ilişkilendirme çalışmaları yaptırılmalıdır. Nesne ve nesne resmi sayıları en fazla 20 ile sınırlandırılmalıdır. İşlemler en fazla 5'e kalansız bölünecek şekilde planlanmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.1.19.2. çalışırken 20'ye kadar olan sayılarla bölme işlemi gerçek nesnelere/nesne resimlerini gruplayarak/paylaştırarak ardışık çıkarma işlemi olarak modellenmesine de yer verilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 6.1.19.3 ve 6.1.19.4. öğretimde birlikte ele alınmalıdır. Bu aşamada bireyin yaptığı bölme işlemi sesli biçimde okuması sağlanmalıdır (örneğin $20 \div 5=4$ için "20 bölü 5, 4'e eşittir.").</p> <p>Verilen bir bölme işleminde bölünen, bölen, bölüm ile bölü çizgisinin anlamları vurgulanmalıdır.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>6.1.19.5. Bölme işleminde 1'in rolünü söyler.</p> <p>Düzey 3</p> <p>6.1.19.6. 100'e kadar olan sayıları 10^2'a kadar olan sayılara kalansız böler.</p> <p>6.1.19.7. 100'e kadar olan sayıları 10^2'a kadar olan sayılara kalanlı böler.</p> <p>6.1.19.8. 100'e kadar sayılarla birler basamağı sıfır olan bir doğal sayıyı 10^2'a kısa yoldan böler.</p> <p>Düzey 4</p> <p>6.1.19.9. Üç basamaklı doğal sayıları en çok iki basamaklı doğal sayılara böler.</p> <p>6.1.19.10. En çok dört basamaklı bir sayıyı, tek basamaklı bir sayıya böler.</p> <p>6.1.19.11. Son üç basamağında sıfır olan en çok beş basamaklı doğal sayıları 10, 100 ve 1000'e zihinden böler.</p> <p>6.1.19.12. Bir bölme işleminin sonucunu tahmin eder.</p> <p>6.1.19.13. Bir bölme işleminin sonucundaki tahminini işlem sonucu ile karşılaştırır.</p> <p>6.1.19.14. Çarpma ve bölme arasındaki ilişkiyi söyler.</p>	<p>Düzey 3'te bireyin bölme işleminde bölünen, bölün, bölüm ve kalanı uygun problem durumlarıyla kavramsal olarak ilişkilendirmesi sağlanmalıdır. Bununla birlikte, bölme işleminde bölünenin, bölün ve bölüm çarpımının kalan ile toplamına eşit olduğu, modelleme ve işlemlerle gösterilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 6.1.19.6. ve 6.1.19.7. için somut nesnelere yapılan modellemelerin yanı sıra, sayı doğrusu, onluk taban vb. modeller de kullanılmalıdır.</p> <p>Ayrıca hedef davranış 6.1.19.7.'nin öğretiminde bölme işleminde kalan, bölünen küçük olduğunda işleme devam edilmeyeceği belirtilmelidir.</p>

Bölüm 6.1. Sayılar ve İşlemler

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>6.1.19.15. Aralarında eşitlik ilişkisi olan iki matematiksel ifadede birinde verilmeyen değeri belirlen ve eşitliğin sağlandığını söyler.</p> <p>6.1.19.16. Aralarında eşitlik ilişkisi olmayan iki matematiksel ifadenin eşit olması için yapılması gereken işlemleri açıklar.</p>	
6.1.20. Bölme işlemi gerektiren problemleri çözer.	<p>Düzyey 2</p> <p>6.1.20.1. 1-20 arası sayılar kullanılarak 2^3'e, 3^2'e, 4^2'e, en fazla 5^2'e bölerek bölme işlemi gerektiren problemleri çözer.</p> <p>Düzyey 3</p> <p>6.1.20.2. 100'e kadar olan sayılarla biri bölme olacak şekilde iki işlem gerektiren problemleri çözer.</p> <p>6.1.20.3. 100'e kadar olan sayılarla bölme işlemi gerektiren problemler kurar.</p> <p>Düzyey 4</p> <p>6.1.20.4. En fazla dört basamaklı sayılarla biri bölme olacak şekilde en çok üç işlem gerektiren problemleri çözer.</p> <p>6.1.20.5. En fazla dört basamaklı sayılarla biri bölme olacak şekilde iki işlem gerektiren problemler kurar.</p>	<p>Hedef 6.1.20. kapsamında;</p> <p>a. Problem çözüme sürecinde problem, şemalarla ya da bireylerin kendi çizimleri ile görselleştirilmelidir.</p> <p>b. Problem çözüme sürecinde problemi yüksek sesle okuma, kendi cümleleri ile açıklama, bir görsele dönüştürme, tahminde bulunma, işlemi yapma ve sürecin kontrol edilmesi aşamalarında bireylere model olunmalıdır.</p>
6.1.21. Bütün, yarım ve çeyrek modellerini ilişkilendirerek kesir gösterimini kullanır.	<p>Düzyey 1</p> <p>6.1.21.1. Bütün olan nesneyi/nesne resmini gösterir.</p>	<p>Hedef 6.1.21. kapsamında; Düzyey 1'deki hedef davranışlar çalışılırken yarım ve bütün arasındaki ilişki, modeller üzerinde incelenmelidir (örneğin iki yarımın bir bütün oluşturması, bir bütünün iki yarımından oluşması).</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>6.1.21.2. Yarım olan nesneyi/nesne resmini gösterir.</p> <p>6.1.21.3. Bir bütünün iki eş parçasından birinin yarım olduğunu söyler.</p> <p>6.1.21.4. Bütün ile yarımı ilişkilendirir.</p> <p>Düzey 2</p> <p>6.1.21.5. Çeyrek olan nesneyi/nesne resmini gösterir.</p> <p>6.1.21.6. Bir bütünün dört eş parçasından birinin çeyrek olduğunu söyler.</p> <p>6.1.21.7. Bir yarımın iki eş parçasından birinin çeyrek olduğunu söyler.</p> <p>6.1.21.8. Çeyrek ile yarımı ilişkilendirir.</p> <p>6.1.21.9. Bir bütünün bir yarım ve iki çeyrekte olduğunu söyler.</p> <p>Düzey 3</p> <p>6.1.21.10. Bütün, yarım ve çeyrek modellerini kesir biçiminde gösterir.</p> <p>6.1.21.11. Yarım, çeyreği, bütünü ifade eden kesri söyler.</p> <p>6.1.21.12. Kesrin parça-bütün anlamını söyler.</p>	<p>Hedef davranış 6.1.21.1., 6.1.21.2. ve 6.1.21.3.te kesir gösterimine girilmemelidir. Ayrıca 6.1.21.3. hedef davranışı için bir bütünü iki eş parçaya ayırma çalışmaları yapılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.1.21.5. çalışılırken bir bütünü dört eş parçaya ayırma çalışmaları yapılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.1.21.8.de çeyrek ile yarım ilişkilendirme çalışmaları modeller kullanılarak yapılmalıdır (örneğin bir yarımın iki çeyrekte oluşması). Ayrıca bu hedef davranış için bir yarımın iki eş parçaya ayırma çalışmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.1.21.10. çalışılırken örneğin 1/4 kesri için bir bütünü 4'e bölünüp bir parçasının alındığı ifade edilmelidir. Pay, payda ve kesir çizgisi, kullanılan örnekler üzerinde açıklanmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.1.21.12. çalışılırken pay ve payda arasındaki parça-bütün ilişkisi kurulmalıdır. Kesir gösterimlerinin okunmasında parça-bütün ilişkisini vurgulayacak ifadeler kullanılmalıdır (örneğin 1/4 kesri "dörtte bir" biçiminde okunmalıdır).</p>
6.1.22. Birim kesirleri gösterir, karşılaştırır ve sıralar.	<p>Düzey 3</p> <p>6.1.22.1. Bir bütünün eş parçalarından her birini kesir biçiminde gösterir.</p>	<p>Hedef 6.1.22. kapsamında bir bütünü eş parçalara ayırma çalışmalarına yer verilmelidir.</p>

Bölüm 6.1. Sayılar ve İşlemler

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
6.1.23. Bileşik ve tam sayılı kesri ayırt eder ve modeller.	<p>6.1.22.2. Bir bütünün eş parçalarından her birinin birim kesir olduğunu söyler.</p> <p>6.1.22.3. Paydası 10, 100 olan kesirlerin birim kesirlerini söyler.</p> <p>6.1.22.4. Bir çokluğun belirtilen birim kesir kadarını modelleyerek söyler.</p> <p>Düzey 4</p> <p>6.1.22.5. Birim kesirleri büyük- lük-küçüklük ilişkisine göre karşı- laştırır.</p> <p>6.1.22.6. Birim kesirleri büyük- lük-küçüklük ilişkisine göre sıralar.</p> <p>Düzey 3</p> <p>6.1.23.1. Payı paydasından büyük kesirleri gösterir.</p> <p>Düzey 4</p> <p>6.1.23.2. Basit, bileşik ve tam sayılı kesri modelleyerek söyler.</p>	<p>Hedef davranış 6.1.22.5. ve 6.1.22.6. için paydası en çok 20 olan kesirler üzerinde çalışma yapılmalıdır</p> <p>Hedef davranış 6.1.23.1. için kâğıt, kesir blokları, örüntü blokları ve sayı doğrusu üzerinde çalışılmalıdır.</p>
6.1.24. Bir çokluğun belirtilen basit kesir kadarını modeller ve söyler.	<p>Düzey 3</p> <p>6.1.24.1. Payı paydasından küçük kesirleri modelleyerek söyler.</p> <p>Düzey 4</p> <p>6.1.24.2. Bir çokluğun belirtilen basit kesir kadarını modelleyerek söyler.</p>	<p>Hedef davranış 6.1.24.1. için kâğıt, kesir blokları, örüntü blokları ve sayı doğrusu gibi çeşitli modeller kullanılarak payı paydasından küçük kesirlerle çalışılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.1.24.2. için sayı doğrusu, alan modeli vb. kullanılmaldır. Ayrıca bir çokluğun belirtilen basit kesir kadarını modellemede çokluk sayısı en çok üç basamaklı olmalıdır. Bir doğal sayı ile kesrin çarpma işlemine girilmemelidir.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
Bölüm 6.1. Sayılar ve İşlemler		
6.1.25. Kesirleri karşılaştırır.	<p>Düzyey 3</p> <p>6.1.25.1. Verilen bir kesri sayı doğrusu üzerinde gösterir.</p> <p>Düzyey 4</p> <p>6.1.25.2. Paydaları eşit olan en çok üç kesri büyüklük-küçüklük ilişkisine göre karşılaştırır.</p>	<p>Düzyey 4'te uzunluk, alan modellerinin yanında sayı doğrusu üzerinde de çalışmalar yapılmalıdır.</p> <p>Hedef 6.1.25. için kesirler temsil ettikleri büyüklüklere göre büyüklük-küçüklük bakımından karşılaştırılmalıdır. Hangisinin büyüklük, hangisinin küçük olduğunu söyleme, en büyük, en küçük sayıyı söyleme çalışmaları yapılmalıdır. Karşılaştırmada büyük/küçük sembolleri kullanılmalıdır. Verilen bir kesri sayı doğrusu üzerinde sıfır, yarım ve bütünle karşılaştırma çalışmalarına yer verilmelidir.</p>
6.1.26. Paydaları eşit kesirlerle toplama ve çıkarma işlemlerini yapar.	<p>Düzyey 4</p> <p>6.1.26.1. Paydaları eşit kesirlerle toplama ve çıkarma işlemi yapar.</p> <p>6.1.26.2. Paydaları eşit kesirlerle toplama ve çıkarma işlemi gerektiren problemleri çözer.</p>	<p>Hedef 6.1.26. çalışılırken toplama ve çıkarma işleminde payda sabit iken payların kendi aralarında toplanması eylemi gerektelenmelidir.</p>
Bölüm 6.2. Geometri		
6.2.1. Geometrik şekil ve cisimleri ayırt eder.	<p>Düzyey 1</p> <p>6.2.1.1. Geometrik şekilleri köşe ve kenar sayılarına göre sınıflandırarak adlandırır.</p> <p>6.2.1.2. Üçgen, kare, dikdörtgen, daire ve çemberi modeller.</p> <p>6.2.1.3. Günlük hayatta kullanılan basit cisimleri, özelliklerine göre sınıflandırarak geometrik şekillerle ilişkilendirir.</p> <p>Düzyey 2</p> <p>6.2.1.4. Üçgen, kare, dikdörtgen, daire ve çemberin benzerlik ve farklılıklarını söyler.</p> <p>6.2.1.5. Geometrik cisimleri modeller üstünde ayırt eder.</p>	<p>Hedef davranış 6.2.1.1. için öncelikle "kenar" ve "köşe" kavramları tanımlanmalıdır. Çember, kare, dikdörtgen ve üçgenin kenar ve köşe özellikleri incelenmelidir.</p> <p>Hedef davranış 6.2.1.1. çalışılırken en çok dört kenarlı şekiller ve çember üzerinde modellenerek çalışılmalıdır. Önce şekilleri sınıflandırma, sonra tanımlama, daha sonra adlandırma çalışması yapılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.2.1.2. için geometri tahtası, ip, lastik, çubuk vb. araçlar kullanılarak modelleme çalışmaları yapılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.2.1.3. için kullanılacak nesnel geometrik cisimlerden (prizma, küre vb.) seçilmelidir. Geometrik cisimler adlandırılmadan, kutu, birim küp, pet şişe, kamp çadırı, pinpon topları gibi nesnelere sınıflama yapılacak özellikleri (yuvarlak, köşeli, üstünde dikdörtgen olan vb.) listelenmeli ve buna göre sınıflandırmalar yapılmalıdır. Günlük hayattan geometrik cisim şeklindeki nesnelere inceleyerek geometrik şekillerle ilişkilendirme çalışmaları yapılmalıdır.</p>

Bölüm 6.2. Geometri

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>6.2.1.6. Gösterilen geometrik cismin adını söyler.</p> <p>Düzyey 3</p> <p>6.2.1.7. Geometrik cisimlerin yüzlelerini, köşelerini, ayrıtlarını söyler.</p> <p>6.2.1.8. Küp, kare prizma ve dikdörtgen prizmanın benzerlik ve farklılıklarını söyler.</p> <p>6.2.1.9. Cetvel kullanarak kare, dikdörtgen ve üçgen çizer.</p> <p>6.2.1.10. Kare ve dikdörtgen üzerindeki köşegenleri gösterir.</p> <p>6.2.1.11. Şekillerin kenar sayılarına göre isimlendirildiklerini söyler.</p> <p>Düzyey 4</p> <p>6.2.1.12. Üçgen, kare ve dikdörtgenin kenar ve köşelerini isimlendirir.</p> <p>6.2.1.13. Kare ve dikdörtgenin kenar özelliklerini söyler.</p> <p>6.2.1.14. Üçgenleri kenar uzunluklarına göre sınıflandırır.</p> <p>6.2.1.15. Açımını verilen küpü oluşturur.</p>	<p>Hedef davranış 6.2.1.5. ve 6.2.1.6. çalışılırken geometrik cisimler olarak kare prizma, dikdörtgen prizma, üçgen prizma, silindir, küre ve küp üzerinde çalışılmalıdır. Geometrik cisim ve şekillerin yön, konum veya büyüklükleri değiştiğinde biçimsel özelliklerinin değişmediği öğretimde vurgulanmalıdır.</p> <p>Düzyey 2’de ele alınan geometrik cisimlere ek olarak Düzyey 3’te koni üzerinde de çalışılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.2.1.7. için öncelikle bireye “yüz”, “köşe” ve “ayrıtlar” kavramları modeller üzerinde gösterilerek açıklanmalıdır. Hedef davranışın öğretiminde bireyin söylemesi beklenmemelidir. Ancak söyleme becerilerine sahip olmayan bireyde gösterme davranışı çalışılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.2.1.8. için geometrik şekiller köşe, yüz ve ayrıtlar özellikleri bakımından karşılaştırılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.2.1.10. için üçgenin köşegeni olmadığı vurgulanmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.2.1.12. için dörtgen, beşgen, altıgen ve sekizgen tanıtılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.2.1.14. için örneğin bir üçgenin kenar ve köşelerini A kenarı, A köşesi şeklinde isimlendirme çalışmaları yapılmalıdır.</p>
6.2.2. Uzamsal ilişkileri ifade eder.	<p>Düzyey 1</p> <p>6.2.2.1. Uzamsal (durum, yer, yön) ilişkileri söyler.</p>	<p>Hedef davranış 6.2.2.1. için bir nesnenin bir başka nesneye göre yer veya yönü (altında-üstünde, etrafında-solda-sağda-arada-önde-arkada, yüksekte-alçakta, uzakta-yakında, içinde-dışında) çalışılmalıdır. Günlük hayat durumlarında kullanılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.</p>

Hedefler

Hedef Davranışlar

Açıklamalar

	<p>Düzyey 2</p> <p>6.2.2.2. Yer, yön ve hareket belirtmek için matematiksel dili kullanır.</p> <p>6.2.2.3. Çevresindeki simetrik şekilleri ayırt eder.</p> <p>6.2.2.4. Verilen simetrik şekli iki eş parçaya ayıracak şekilde simetri doğruyu çizer.</p> <p>Düzyey 3</p> <p>6.2.2.5. Birden fazla simetri doğru-suna sahip şekiller üzerinde simetri doğruları çizer.</p> <p>6.2.2.6. Bir parçası verilen simetrik şekli yatay ya da dikey simetri doğru-rusuna göre çizerek tamamlar.</p> <p>Düzyey 4</p> <p>6.2.2.7. Ayna simetrisi verilen şekil-ler üzerinde simetri doğruyu çizer.</p> <p>6.2.2.8. Verilen şeklin doğruya göre simetrisini çizer.</p>	<p>Hedef davranış 6.2.2.2. için basit bir kroki, harita ya da okul planı gibi mekânsal planlar üzerinde çalışılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.2.2.4. çalışılırken verilen şekle göre çizilen simetri doğruyu yatay ya da dikey olabilir. Verilen şekil birden fazla simetri doğru-suna sahip olsa da bireyin bir tane simetri doğru-su çizmesi yeterlidir. Birden fazla simetri doğru-su olabileceği, bir üst düzeyde çalışılmalıdır.</p>
6.2.3. Geometrik örüntüler oluşturur.	<p>Düzyey 1</p> <p>6.2.3.1. En çok üç ögesi olan örüntüyü geometrik cisim ya da şekillerle oluşturur.</p> <p>6.2.3.2. Geometrik şekiller veya geometrik cisme benzeyen nesnelere bir örüntüdeki kuralı söyler.</p>	<p>Hedef davranış 6.2.3.4. için en çok dört ögeli örüntüler üzerinde çalışılmalıdır.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
6.2.4. Geometride temel kavramları ayırt eder.	<p>6.2.3.3. Örüntüde eksik bırakılan öğeleri belirleyerek örüntüyü tamamlar.</p> <p>Düzyey 2</p> <p>6.2.3.4. Tekrarlayan bir geometrik örüntüde eksik bırakılan öğeleri belirleyerek örüntüyü tamamlar.</p> <p>6.2.3.5. Bir geometrik örüntüdeki ilişkiyi kullanarak farklı malzemelerle aynı ilişkiye sahip yeni örüntüler oluşturur.</p> <p>Düzyey 3</p> <p>6.2.3.6. Şekil modelleri kullanarak noktalı ya da kareli kâğıt üzerine belirli bir örüntüye sahip desen çizer.</p> <p>Düzyey 3</p> <p>6.2.4.1. Noktayı sembolle göstererek adlandırır.</p> <p>6.2.4.2. Doğruyu, ışını ve açığı söyler.</p> <p>6.2.4.3. Çizgi modelleri ile dikey ve eğik konumlu doğru parçaları oluşturur.</p> <p>Düzyey 4</p> <p>6.2.4.4. Düzlemi söyler.</p> <p>6.2.4.5. Açığı isimlendirerek sembollerle gösterir.</p> <p>6.2.4.6. Açıkları standart açı ölçme araçlarıyla ölçerek dar, dik, geniş ve doğru açı olarak belirler.</p> <p>6.2.4.7. Standart açı ölçme araçları kullanarak ölçtü verilen açığı oluşturur.</p>	<p>Hedef davranış 6.2.4.2. çalışırken çevreden örnekler verilmelidir. Hedef davranışın öğretiminde bireyin söylemesi beklenmelidir. Ancak söyleme becerilerine sahip olmayan bireyde gösterme davranışı çalışılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.2.4.4.ün öğretiminde bireyin söylemesi beklenmelidir. Ancak söyleme becerilerine sahip olmayan bireyde gösterme davranışı çalışılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.2.4.6. ve 6.2.4.7. için açı ölçmeye yarayan araçların (iletke, gönye vb.) yardımıyla açının, bir ışının başlangıç noktası etrafında döndürülmesi ile oluştuğu fark ettirilmelidir.</p>

Hedefler

6.3.1. Uzunluk ölçer.

Hedef Davranışlar

Düzyey 1

6.3.1.1. Nesnelere uzunlukları yönünden karşılaştırır.

6.3.1.2. Nesnelere uzunlukları yönünden sıralar.

6.3.1.3. Bir uzunluğu ölçmek için standart olmayan uygun ölçme aracını seçer.

6.3.1.4. Bir uzunluğu ölçmek için standart olmayan uygun ölçme aracı ile ölçme yapar.

6.3.1.5. Standart olmayan uzunluk birimlerinin kullanıldığı problemleri çözer.

Düzyey 2

6.3.1.6. Standart olmayan birimin iki ve dört bölünmüş parçalarıyla (örneğin bir kalemle, sonra yarısıyla) tekrarlı ölçümler yapar.

6.3.1.7. Standart uzunluk ölçme birimlerini söyler.

6.3.1.8. Standart uzunluk ölçme birimlerinin kullanım yerlerini söyler.

6.3.1.9. Standart uzunluk ölçme birimleri ile ölçüm yaparak sonucunu söyler.

6.3.1.10. Uzunlukları standart ölçü birimleri ile tahmin eder.

Açıklamalar

ÖNEMLİ: Ölçme bölümünde ilgili dört işlem ve problem çözümlerinde düzeye göre Sayılar ve İşlemler bölümünde dikkate alınan sınırlılıklar içinde kalınmalıdır.

Karşılaştırma çalışması yapılırken “daha uzun” ve “daha kısa” gibi ifadeler kullanılmalıdır. Beş nesneyi geçmeyen nesnelere ve nesnelere resimleri sıralanmalıdır.

Hedef davranış 6.3.1.7. için metre ve santimetre ile sınırlı kalınır. Uzunlukları ölçmek için standart araçlar kullanılırken metre ve santimetre cinsinden ölçümler yapılmalıdır.

Bölüm 6.3. Ölçme

Hedefler

- 6.3.1.11. Tahmin ettiği uzunluk ile ölçüm sonucunu karşılaştırır.
- 6.3.1.12. Standart olan veya olmayan uzunluk ölçme birimleriyle uzunluk modelleri oluşturur.
- 6.3.1.13. Standart uzunluk birimlerinin kullanıldığı problemleri çözer.
- Düzyey 3**
- 6.3.1.14. Bir metre, yarım metre, 10 cm ve 5 cm için standart olmayan ölçme oluşturur.
- 6.3.1.15. Bir metre, yarım metre, 10 cm ve 5 cm için oluşturduğu standart olmayan ölçme araçlarını kullanarak ölçme yapar.
- 6.3.1.16. Standart uzunluk ölçme birimlerini ilişkilendirir ve birbiri cinsinden yazar.
- 6.3.1.17. Standart ölçü birimlerinden metre ve santimetre ile ilgili en çok iki işlem gerektiren problemleri çözer.
- Düzyey 4**
- 6.3.1.18. Standart uzunluk ölçmenin en küçük biriminin milimetre olduğunu söyler.
- 6.3.1.19. Standart uzunluk ölçmenin en küçük birimi milimetrenin kullanım yerlerini söyler.
- 6.3.1.20. Standart uzunluk ölçme birimlerini ilişkilendirir.

Hedef Davranışlar

Hedef davranış 6.3.1.11. için örneğin renkli şeritler kullanarak birim tekrarının da görülebileceği modeller oluşturulmalıdır. Sayı doğrusu temel özellikleriyle tanıtılarak etkinliklerde kullanılmalı ve cenvelle ilişkilendirilmelidir.

Açıklamalar

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
6.3.2. Çevre uzunluklarını ölçer.	<p>6.3.1.21. Doğrudan ölçebileceği uzunluklar için uygun bir birime göre tahminlerde bulunur.</p> <p>6.3.1.22. Standart ölçü birimlerinin kullandığı problemleri çözer.</p> <p>Düzey 3</p> <p>6.3.2.1. Nesnelerin çevrelerini gösterir.</p> <p>6.3.2.2. Şekillerin çevre uzunluğunu standart olmayan ve standart birimlerden yararlanarak ölçer.</p> <p>6.3.2.3. Şekillerin çevre uzunluğunu hesaplar.</p> <p>6.3.2.4. Şekillerin çevre uzunlukları ile ilgili problemleri çözer.</p> <p>Düzey 4</p> <p>6.3.2.5. Kare ve dikdörtgenin çevre uzunlukları ile kenar uzunluklarını ilişkilendirir.</p> <p>6.3.2.6. Aynı çevre uzunluğuna sahip farklı geometrik şekiller oluşturur.</p> <p>6.3.2.7. Şekillerin çevre uzunluklarını hesaplamayla ilgili problemleri çözer.</p> <p>6.3.2.8. Şekillerin çevre uzunluklarını hesaplamayla ilgili problemleri kurar.</p>	<p>Hedef davranış 6.3.2. kapsamında çevre hesaplamalarında geometri tahtası, noktalı veya kareli kâğıt kullanılmalıdır.</p> <p>Hedef 6.3.2. kapsamında geometri tahtasında, noktalı veya kareli kâğıtta verilmiş olan kare, dikdörtgen veya bunların birleşiminden oluşturulan şekillerin çevre uzunlukları hesaplatılmalıdır. Çemberin çevresine yer verilmemelidir.</p> <p>Hedef davranış 6.3.2.1. kapsamında önce standart olmayan birimlerle çalışılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.3.2.5. için</p> <p>a. Çevre ve bir kenar uzunluğu verilen dikdörtgenin veya çevre uzunluğu verilen karenin bir kenarının uzunluğunu bulma etkinlikleriyle çevre ve kenar uzunluklarının ilişkileri incelenmelidir.</p> <p>b. Bir karenin çevre uzunluğunun, bir kenarının uzunluğunun dört katı olduğu buldurulmalıdır.</p> <p>c. Bu tür çalışmalarda kareli ya da noktalı kâğıt kullanılacak (birim sayısıyla ilişkilendirme yapılarak) çalışmalara yer verilmelidir.</p>

Bölüm 6.3. Ölçme

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>6.3.3. Alan uzunluklarını ölçer.</p>	<p>Düzyey 3</p> <p>6.3.3.1. Şekillerin alanını standart olmayan uygun malzeme ile kaplayarak ölçer.</p> <p>6.3.3.2. Belirli bir alanı, standart olmayan alan ölçme birimleriyle tahmin eder.</p> <p>Düzyey 4</p> <p>6.3.3.3. Şekillerin alanlarının, bu alanı kaplayan birim karelerin sayısı olduğunu söyler.</p> <p>6.3.3.4. Kare ve dikdörtgenin alanını toplama ve çarpma işlemleri ile ilişkilendirir.</p>	<p>Hedef davranış 6.3.3.1.de;</p> <p>a. Kaplama malzemesi olarak eş büyüklükte renkli kâğıt, plastik vb. malzeme kullanılabilir. Kaplanacak yüzeyin tek parça olmasına özellikle dikkat edilmelidir.</p> <p>b. Alan ölçmede birim sayısı ve birim tekrarının önemi vurgulanmalıdır.</p> <p>c. Bireylerin birim sayısını sayarak söylemelerine yönelik çalışmalarla yer verilmelidir.</p> <p>d. İki farklı şeklin aynı türden standart olmayan birimlerle kaplanarak ölçülmesi ve alanlarının karşılaştırılmasına yönelik çalışmalar yaptırılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.3.3.4.te;</p> <p>a. Kare ve dikdörtgenin alanları birim kareleri sayılarak hesaplanmalıdır.</p> <p>b. Sayma, tekrarlı toplama ve çarpma işlemleri yapılarak alan hesaplamaya çalışmaları yaptırılmalıdır.</p> <p>c. Bu çalışmalar yapılırken satır-sütun ilişkisinden yararlanılmalıdır.</p>
<p>6.3.4. Para ile ilgili kavramları ayırt eder.</p>	<p>Düzyey 1</p> <p>6.3.4.1. 1, 5, 10, 25, 50 kuruş ve 1, 5, 10, 20, 50 TL değerindeki paraları ayırt eder.</p> <p>Düzyey 2</p> <p>6.3.4.2. Kuruş ve lirayı ilişkilendirir.</p> <p>6.3.4.3. Değeri 100 lirayı geçmeyecek biçimde farklı miktarlardaki paraları büyük-üçlük-küçüklük bakımından karşılaştırır.</p> <p>6.3.4.4. Paralar ile ilgili problemleri çözer.</p>	<p>Hedef davranış 6.3.4.2. için değeri 100 lirayı geçmeyecek şekilde işlem yapılır.</p> <p>Hedef davranış 6.3.4.2.de;</p> <p>a. On tane 10 kuruşun, dört tane 25 kuruşun, iki tane 50 kuruşun 1 lira ettiği örneklendirilmelidir.</p> <p>b. Ondalık gösterimlere yer verilmemelidir.</p> <p>c. 100 ve 200 TL tanıtılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.3.4.5. için 325 kuruş, 3 lira 25 kuruş şeklinde örneklerle yer verilmelidir. Ondalık gösterime yer verilmemelidir.</p>

Bölüm 6.3. Ölçme

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
6.3.5. Zaman ile ilgili kavramları ayırt eder.	<p>Düzyey 3</p> <p>6.3.4.5. Kuruş ve lirayı ilişkilendirir.</p> <p>6.3.4.6. Paralar ile ilgili problemleri çözer.</p>	
	<p>Düzyey 1</p> <p>6.3.5.1. Tam saatleri okur.</p> <p>6.3.5.2. Yarım saatleri okur.</p> <p>6.3.5.3. Takvim üzerinde günü, haftayı ve ayı belirtir.</p> <p>6.3.5.4. Belirli olayları ve durumları referans alarak zamansal sıralamalar yapar.</p> <p>Düzyey 2</p> <p>6.3.5.5. Çeyrek saatleri okur.</p> <p>6.3.5.6. Zaman ölçme birimlerini ilişkilendirir.</p> <p>6.3.5.7. Zaman ölçme birimleriyle ilgili problemleri çözer.</p> <p>Düzyey 3</p> <p>6.3.5.8. Zamanı dakika ve saat cinsinden söyler.</p> <p>6.3.5.9. Zaman ölçme birimlerini ilişkilendirir.</p> <p>6.3.5.10. Olayların oluş sürelerini karşılaştırır.</p> <p>6.3.5.11. Zaman ölçme birimlerinin kullanıldığı problemleri çözer.</p>	<p>Hedef davranış 6.3.5.4. için “önce/sonra”, “ilk/son”, “bugün/dün/yarın”, “sabah/öğle/akşam”, “gece/gündüz” kelimeleri kullanılmaktadır.</p> <p>Düzyey 2 için zaman ölçme birimleri dakika-saat, saat-gün, gün-hafta, gün-hafta-ay, ay-mevsim, mevsim-yıldır.</p> <p>Düzyey 3 için zaman ölçme birimleri yıl-hafta, yıl-gün, dakika-saniyedir.</p> <p>Düzyey 4 için zaman ölçme birimleri saat-dakika, dakika-saniye, yıl-ay-hafta, ay-hafta-gündür.</p> <p>Hedef davranış 6.3.5.6. ve 6.3.5.9. için zaman ölçme birimleri arasında dönüşürme işlemlerine girilmemelidir.</p> <p>Hedef davranış 6.3.5.8.in öğretiminde zamanı dakika ve saat cinsinden söyleme, okuma ve yazma amaçlanmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 6.3.5.12. için</p> <p>a. Saat-dakika, dakika-saniye arasındaki dönüşürmeler yaptırılmaktadır.</p> <p>b. Yıl-ay-hafta, ay-hafta-gün arasındaki dönüşürmeler yaptırılmaktadır.</p> <p>c. Dönüşürme yapılırken artık yıl konusuna da değinilmelidir.</p>

Bölüm 6.3. Ölçme

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>6.3.6. Tartma ile ilgili kavramları ayırt eder.</p>	<p>Düzyey 4</p> <p>6.3.5.12. Zaman ölçme birimlerini ilişkilendirir.</p> <p>6.3.5.13. Zaman ölçme birimlerinin kullandığı problemleri çözer.</p> <p>6.3.5.14. Zaman ölçme birimlerinin kullandığı problemler kurar.</p> <p>Düzyey 1</p> <p>6.3.6.1. Nesnelere kütleleri yönünden karşılaştırır.</p> <p>6.3.6.2. Nesnelere kütleleri yönünden sıralar.</p> <p>Düzyey 2</p> <p>6.3.6.3. Nesnelere standart araçlar kullanarak kilogram cinsinden tartarak karşılaştırır.</p> <p>6.3.6.4. Kütle ölçme birimiyle ilgili problemleri çözer.</p> <p>Düzyey 3</p> <p>6.3.6.5. Nesnelere gram/kilogram cinsinden ölçer.</p> <p>6.3.6.6. Bir nesnenin kütle tahmin eder.</p> <p>6.3.6.7. Ölçme yaparak tahmin ettiği kütlelerin doğruluğunu kontrol eder.</p> <p>6.3.6.8. Kilogramla/gramla ilgili problemleri çözer.</p> <p>Düzyey 4</p> <p>6.3.6.9. Yarım ve çeyrek kilogramı gram cinsinden ifade eder.</p>	<p>Hedef davranış 6.3.6.1. için önce iki nesne karşılaştırılır. “Daha ağır”, “daha hafif”, “en ağır”, “en hafif” gibi ifadeler kullanılarak karşılaştırma sonuçlarının ifade edilmesi sağlanır. En az üç nesnenin kütlelerine göre sıralaması yapılarak aralarındaki ilişki yorumlanır. “En ağır”, “en hafif” gibi ifadeler kullanılır.</p> <p>Hedef davranış 6.3.6.1. için “daha ağır”, “daha hafif”, “en ağır”, “en hafif” gibi ifadeler kullanılır.</p> <p>Hedef davranış 6.3.6.8.de düşünürme gerektiren problemlere yer verilmemelidir.</p> <p>Hedef davranış 6.3.6.11. için tonun ve miligramın kısaltma kullandıkları gösterimine yer verilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 6.3.6.12. için ondalık gösterim gerektiren yeni dönüşümler yapılmalıdır.</p>

Bölüm 6.3. Ölçme

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
6.3.7. Sıvıları ölçer.	<p>6.3.6.10. Kilogram ve gramı kütle ölçerken birlikte kullanır.</p> <p>6.3.6.11. Ton ve miligramın kullandığı yerleri söyler.</p> <p>6.3.6.12. Ton-kilogram, kilogram-gram, gram-miligram birimlerini ilişkilendirir.</p> <p>6.3.6.13. Ton-kilogram, kilogram-gram, gram-miligramı birbirine dönüştürür.</p> <p>6.3.6.14. Ton, kilogram, gram ve miligram ile ilgili problemleri çözer.</p> <p>6.3.6.15. Ton, kilogram, gram ve miligram ile ilgili problemler kurar.</p>	
6.3.7. Sıvıları ölçer.	<p>Düzey 1</p> <p>6.3.7.1. Standart olmayan birimleri kullanarak sıvıları ölçer.</p> <p>6.3.7.2. En az üç özdeş kaptaki sıvı miktarını karşılaştırır.</p> <p>6.3.7.3. En az üç özdeş kaptaki sıvı miktarını sıralar.</p> <p>Düzey 2</p> <p>6.3.7.4. Standart olmayan sıvı ölçme birimlerini kullanarak sıvıların miktarını ölçerek karşılaştırır.</p> <p>6.3.7.5. Standart olmayan sıvı ölçme birimleriyle ilgili problemleri çözer.</p>	<p>Hedef davranış 6.3.7.2. için karşılaştırma çalışmaları yaparken “Dolu/boş”, “daha çok/daha az”, “yarısı dolu” gibi ifadeler kullanılmaldır.</p>

Bölüm 6.3. Ölçme

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>Düzyey 3</p> <p>6.3.7.6. Standart sıvı ölçme araç ve birimlerinin gerekliliğini açıklayarak litre veya yarım litre birimleriyle ölçmeler yapar.</p> <p>6.3.7.7. Bir kaptaki sıvının miktarını litre ve yarım litre birimleriyle tahmin eder.</p> <p>6.3.7.8. Ölçme yaparak tahmin ettiği sıvının miktarının doğruluğunu kontrol eder.</p> <p>6.3.7.9. Litre ile ilgili problemleri çözer.</p> <p>Düzyey 4</p> <p>6.3.7.10. Mililitrenin kullanım alanlarını söyler.</p> <p>6.3.7.11. Litre ile mililitreyi ilişkilendirerek birbirine dönüştürür.</p> <p>6.3.7.12. Litre ve mililitreyi miktar belirtmek için bir arada kullanır.</p> <p>6.3.7.13. Bir kaptaki sıvının miktarını litre/mililitre birimleriyle tahmin eder.</p> <p>6.3.7.14. Tahmin ettiği sıvının miktarını ölçme yaparak kontrol eder.</p> <p>6.3.7.15. Litre ve mililitre ile ilgili problemleri çözer.</p> <p>6.3.7.16. Litre ve mililitre ile ilgili problemler kurar.</p>	

Bölüm 6.4. Veri İşleme

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
6.4.1. Basit tabloları, grafikleri inceleyerek yorum ve tahminlerde bulunur.	<p>Düzyey 1</p> <p>6.4.1.1. Sembol, rakam kullanılarak oluşturulmuş basit tabloları okur.</p> <p>6.4.1.2. En çok iki veri grubuna sahip basit tabloları okur.</p> <p>Düzyey 2</p> <p>6.4.1.3. Oluşturduğu en çok iki veri grubuna sahip basit tablolarla ilgili sorulan sorulara cevap verir.</p> <p>Düzyey 3</p> <p>6.4.1.4. Şekil ve nesne grafiğinde gösterilen bilgileri açıklayarak grafiğten çeteleye/sıklık tablosuna dönüşümler yapar.</p> <p>6.4.1.5. En çok üç veri grubuna sahip basit tabloları okur.</p> <p>Düzyey 4</p> <p>6.4.1.6. Sütun grafiğini inceleyerek yorum ve tahminlerde bulunur.</p>	<p>Hedef 6.4.1. için tabloları okumada verilerin farklı bölümlerinin karşılaştırılması sağlanmalıdır. Tablo okuma, tabloyu yorumlamayı da içermelidir.</p> <p>Hedef davranış 6.4.1.1. ve 6.4.1.2. için tablo okuma çalışmalarında bireylerin sıkça karşılaştıkları günlük beslenme, davranış, kural, etkinlik tablosu gibi tablolar kullanılmalıdır. Öncelikle nesnelere ve nesne resimleri kullanılmalıdır.</p> <p>*Sembol (yıldız, gülen yüz vb.) tercih edilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 6.4.1.1. ve 6.4.1.2. için veriler 1-20 sayıları ile sınırlandırılmalıdır.</p>
6.4.2. Çetele, sıklık tablosu, nesne, şekil ve sütun grafiği oluşturur.	<p>Düzyey 1</p> <p>6.4.2.1. Resimli davranış/etkinlik tablolarını sembol kullanarak doldurur.</p> <p>6.4.2.2. Resimli davranış/etkinlik tablolarını rakam kullanarak doldurur.</p>	<p>Hedef 6.4.2. düzey 1 için</p> <p>a. Tablo oluşturma çalışmalarında bireylerin sıkça karşılaştıkları günlük beslenme, davranış, kural, etkinlik tablosu gibi tablolar kullanılmalıdır.</p> <p>b. Öncelikle nesnelere ve nesne resimleri kullanılmalıdır.*Sembol (yıldız, gülen yüz vb.) kullanılmalıdır.</p> <p>c. Veriler 1-20 sayıları ile sınırlandırılmalıdır.</p> <p>d. Tablo en çok iki veri grubuna ait olmalıdır.</p>

Bölüm 6.4. Veri İşleme

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>Düzyey 2</p> <p>6.4.2.3. Herhangi bir problem ya da bir konuda sorular sorarak veri toplar, sınıflandırır, ağaç şeması, çetele veya sıklık tablosu şeklinde düzenler.</p> <p>6.4.2.4. Oluşturduğu en çok iki veri grubuna sahip ağaç şeması, çetele, sıklık tablosu ile ilgili sorulan sorulara cevap verir.</p> <p>6.4.2.5. Herhangi bir problem ya da bir konuda sorular sorarak veri toplar, sınıflandırır, nesne ve şekil grafiği oluşturur.</p> <p>6.4.2.6. Oluşturduğu en çok iki veri grubuna sahip nesne ve şekil grafiği ile ilgili sorulan sorulara cevap verir.</p> <p>Düzyey 4</p> <p>6.4.2.7. Herhangi bir problem ya da bir konuda sorular sorarak topladığı verilere uygun sütun grafiği oluşturur.</p> <p>6.4.2.8. Elde ettiği veriyi sunmak amacıyla farklı gösterimler kullanır.</p> <p>6.4.2.9. Sütun grafiği, tablo ve diğer grafiklere göre tahminlerde bulunur.</p>	<p>Hedef davranış 6.4.2.1. ve 6.4.2.2. için iki veya daha fazla özellik kullanılmaktadır.</p> <p>Hedef davranış 6.4.2.6. için grafik oluştururken verinin en çok dört kategoride organize edilebilir olmasına ve her veri için bir nesne kullanılmasına, nesnelere yan yana veya üst üste gelmesine dikkat edilmelidir.</p> <p>Hedef davranış 6.4.2.9. için nesne veya şekil grafiğinden yararlanılmaktadır. Çetele ve sıklık tabloları da kullanılabilir.</p>
6.4.3. Sütun grafiği, tablo ve diğer grafiklerle gösterilen bilgileri kullanarak günlük hayatla ilgili problemleri çözer.	<p>Düzyey 3</p> <p>6.4.3.1. Verilen grafikleri kullanarak toplama/çıkarma işlemi gerektiren problemleri çözer.</p>	<p>Hedef 6.4.3. için problemlerde bireyler “Ne kadar fazla?”, “Ne kadar az?” gibi soruları cevaplamaktadır.</p> <p>Grafikler en çok dört veri grubuna ait olmalıdır.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>6.4.3.2. Problemden verilen bilgileri kullanarak grafik oluşturur.</p> <p>6.4.3.3. Oluşturduğu grafikleri kullanarak toplama/çıkarma işlemi gerektiren problemleri çizer.</p> <p>6.4.3.4. Grafiklerden yararlanarak toplama/çıkarma işlemleri gerektiren problemleri çizer.</p> <p>Düzey 4</p> <p>6.4.3.5. Sütun grafiği, tablo ve diğer grafikleri problem çözümünde kullanır.</p>	

Bölüm 6.4. Veri İşleme

MATEMATİK MODÜLÜ HEDEF DAVRANIŞ YATAY-DİKEY SIRALAMA TABLOSU

HEDEF DAVRANIŞLAR

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
6.1.1.1. Ritmik sayar.	6.1.1.1.1. 0'dan 100'e kadar ileri doğru birer ritmik sayar. 6.1.1.1.2. 1-20 arası verilen bir sayıdan başlayarak ileri doğru birer ritmik sayar. 6.1.1.1.3. 0'dan 100'e kadar ileri doğru onar ritmik sayar. 6.1.1.1.4. 0'dan 100'e kadar ileri doğru beşer ritmik sayar. 6.1.1.1.5. 20'ye kadar ileri doğru ikişer ritmik sayar. 6.1.1.1.6. 20'den başlayarak geriye doğru birer ritmik sayar. 6.1.1.1.7. 20'den başlayarak geriye doğru ikişer ritmik sayar.	6.1.1.1.8. 100'den geriye doğru ikişer ritmik sayar. 6.1.1.1.9. 0'dan 30'a kadar ileri doğru üçer ritmik sayar. 6.1.1.1.10. 30'dan 0'a kadar geriye doğru üçer ritmik sayar. 6.1.1.1.11. 0'dan 40'a kadar ileri doğru dörder ritmik sayar. 6.1.1.1.12. 40'tan 0'a kadar geriye doğru dörder ritmik sayar. 6.1.1.1.13. 1-30 arası verilen bir sayıdan başlayarak ileri doğru üçer ritmik sayar. 6.1.1.1.14. 1-30 arası verilen bir sayıdan başlayarak geriye doğru üçer ritmik sayar. 6.1.1.1.15. 1-40 arası verilen bir sayıdan başlayarak ileri doğru dörder ritmik sayar. 6.1.1.1.16. 1-40 arası verilen bir sayıdan başlayarak geriye doğru dörder ritmik sayar.	6.1.1.1.17. 0'dan 60'a kadar ileri doğru altışar ritmik sayar. 6.1.1.1.18. 0'dan 70'e kadar ileri doğru yedişer ritmik sayar. 6.1.1.1.19. 0'dan 80'e kadar ileri doğru sekizer ritmik sayar. 6.1.1.1.20. 0'dan 90'a kadar ileri doğru dokuzar ritmik sayar. 6.1.1.1.21. 100'den 1000'e kadar ileri doğru yüzer ritmik sayar. 6.1.1.1.22. 1000'den geriye doğru yüzer ritmik sayar. 6.1.1.1.23. 1-1000 arası verilen bir sayıdan başlayarak ileri doğru onar ritmik sayar. 6.1.1.1.24. 1-1000 arası verilen bir sayıdan başlayarak ileri doğru yüzer ritmik sayar.	6.1.1.1.25. 10.000'e kadar biner ritmik sayar.

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
6.1.2. Nesnelere/ nesne resimlerini sayar.	6.1.2.1. Yan yana sıralı olan 1-20 arası sayıda nesneyi/nesne resmini birer birer sayar. 6.1.2.2. Karışık olarak sıralanmış 1-20 arası sayıda nesneyi/nesne resmini birer birer sayar.	6.1.2.3. Nesne sayısı 100'e kadar olan bir gruptaki nesnelere/nesne resimlerini birer birer sayar. 6.1.2.4. Nesne sayısı 100'e kadar olan bir gruptaki nesnelere/nesne resimlerini onar onar sayar. 6.1.2.5. Nesne sayısı 100'e kadar olan bir gruptaki nesnelere/nesne resimlerini beşer beşer sayar. 6.1.2.6. Nesne sayısı 100'e kadar olan bir gruptaki nesnelere/nesne resimlerini ikişer ikişer sayar. 6.1.2.7. Nesne sayısı 30'a kadar olan bir gruptaki nesnelere/nesne resimlerini üçer üçer sayar. 6.1.2.8. Nesne sayısı 40'a kadar olan bir gruptaki nesnelere/nesne resimlerini dörder dörder sayar.		
6.1.3. 100'e kadar bir sayıya karşılık gelen çokluğu tane olarak ifade eder.	6.1.3.1. 1-20 arası bir grup nesneyi sayarak kaç tane nesne olduğunu söyler. 6.1.3.2. Resimdeki 1-20 arası bir grup nesneyi sayarak kaç tane nesne olduğunu söyler.	6.1.3.4. Resimdeki 20-100 arası bir grup nesneyi sayarak kaç tane nesne olduğunu söyler.		

Bölüm 1. Sayılar ve İşlemler

Bölüm 1. Sayılar ve İşlemler

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
6.1.4. Doğal sayıları okur ve yazar.	<p>6.1.3.3. 1-20 arası bir grup nesne içinden istenilen sayıda nesneyi sayarak ayırır.</p> <p>6.1.4.1. Aynı cins 10 varlıktan oluşan çokluğun bir deste olduğunu söyler.</p> <p>6.1.4.2. Aynı cins 12 varlıktan oluşan çokluğun bir düzine olduğunu söyler.</p> <p>6.1.4.3. 10-20 arasında olan bir grup nesneyi/nesne resmini (10 ve 20 dâhil) onluk ve birliklerini ayırır.</p> <p>6.1.4.4. 10-20 arasında olan bir grup nesnenin/nesne resminin kaç onluk ve kaç birlikten oluştuğunu söyler.</p> <p>6.1.4.5. Onluk ve birliklerine ayırdığı 10-20 arasındaki nesne grubuna karşılık gelen sayıyı yazar.</p> <p>6.1.4.6. Onluk ve birliklerine ayırdığı 10-20 arasındaki nesne grubuna karşılık gelen sayıyı okur.</p> <p>6.1.4.7. 1-20 arası sayıları okur.</p> <p>6.1.4.8. Söylenen 1-20 arası bir sayıyı rakamla yazar.</p>	<p>6.1.4.9. Nesne sayısı 100'den az olan bir çokluğu model kullanarak onluk ve birliklerine ayırır.</p> <p>6.1.4.10. Onluk ve birlik gruplarına ayırdığı çokluğun kaç onluk ve kaç birlikten oluştuğunu söyler.</p> <p>6.1.4.11. Onluk ve birliklerine ayırdığı 20-100 arasındaki bir çokluğa karşılık gelen sayıyı yazar.</p> <p>6.1.4.12. Onluk ve birliklerine ayırdığı 20-100 arasındaki bir çokluğa karşılık gelen sayıyı okur.</p> <p>6.1.4.13. İki basamaklı doğal sayıları okur.</p> <p>6.1.4.14. Söylenen iki basamaklı doğal sayıları rakamla yazar.</p>	<p>6.1.4.15. Nesne sayısı 100-1000 olan bir çokluğu model kullanarak yüzlük, onluk ve birliklerine ayırır.</p> <p>6.1.4.16. Yüzlük, onluk ve birliklerine ayırdığı çokluğun kaç yüzlük, kaç onluk ve kaç birlikten oluştuğunu söyler.</p> <p>6.1.4.17. Yüzlük, onluk ve birliklerine ayırdığı 100-1000 arasındaki bir çokluğa karşılık gelen sayıyı yazar.</p> <p>6.1.4.18. Yüzlük, onluk ve birliklerine ayırdığı 100-1000 arasındaki bir çokluğa karşılık gelen sayıyı okur.</p> <p>6.1.4.19. Üç basamaklı doğal sayıları okur.</p> <p>6.1.4.20. Söylenen üç basamaklı doğal sayıları rakamla yazar.</p>	<p>6.1.4.21. 4, 5 ve 6 basamaklı doğal sayıları okur.</p> <p>6.1.4.22. Söylenen 4, 5 ve 6 basamaklı doğal sayıları rakamla yazar.</p>

Bölüm 1. Sayılar ve İşlemler

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
6.1.5. Doğal sayıların basamak ve basamak değerlerini yazar.		6.1.5.1. 100'den küçük doğal sayıların basamak adlarını modeller üzerinde yazar. 6.1.5.2. 100'den küçük doğal sayıların basamak değerlerini yazar.	6.1.5.3. Üç basamaklı sayıların basamak adlarını modeller üzerinde yazar. 6.1.5.4. Üç basamaklı sayıların basamak değerlerini modeller üzerinde yazar.	6.1.5.5. 4, 5 ve 6 basamaklı doğal sayıların basamak adlarını yazar. 6.1.5.6. 4, 5 ve 6 basamaklı doğal sayıların basamak değerlerini yazar. 6.1.5.7. 4, 5 ve 6 basamaklı sayıların böyüklerine ayırır. 6.1.5.8. 4, 5 ve 6 basamaklı sayıların çözümler.
6.1.6. Doğal sayıları sıralar.	6.1.6.1. 1'den 20'ye kadar sayıları sıralı bir şekilde yazar. 6.1.6.2. 1-20 arası verilen bir sayıdan sonra gelen sayıyı yazar. 6.1.6.3. 1-20 arası verilen bir sayıdan önce gelen sayıyı yazar. 6.1.6.4. Karışık sırada verilen 1'den 20'ye kadar olan sayıları sayma sırasına göre sıralar. 6.1.6.5. 1'den 20'ye kadar verilen sayı dizisinde eksik bırakılan sayı/sayıları yazar.	6.1.6.6. 1-100 arası verilen bir sayıdan sonra gelen sayıyı yazar. 6.1.6.7. 1-100 arası verilen bir sayıdan önce gelen sayıyı yazar. 6.1.6.8. 1-100 arasında karışık sırada verilen en çok 4 doğal sayıyı sayma sırasına göre sıralar. 6.1.6.9. 100'den küçük doğal sayıların oluşturulmuş bir sayı dizisinde eksik bırakılan sayıların yazar.		

Bölüm 1. Sayılar ve İşlemler

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
6.1.7. İki nesne grubunu bire bir eşleyerek grupların nesne sayılarını arasında karşılaştırma yapar.	6.1.7.1. 1-20 arasında aynı sayıdaki iki nesne grubunu bire bir eşleyerek eşit olduğunu söyler. 6.1.7.2. 1-20 arasında farklı sayıdaki iki nesne grubunu bire bir eşleyerek bir nesne grubunun diğerinden daha az olduğunu söyler. 6.1.7.3. 1-20 arasında farklı sayıdaki iki nesne grubunu eşleyerek bir nesne grubunun diğerinden daha fazla olduğunu söyler.	6.1.8.4. 100'den küçük en çok dört doğal sayıyı karşılaştırarak büyük/en büyük olamı söyler. 6.1.8.5. 100'den küçük en çok dört doğal sayıyı karşılaştırarak küçük/en küçük olamı söyler. 6.1.8.6. 100'den küçük en çok dört doğal sayıyı büyükten küçüğe/küçükten büyüğe sıralar.	6.1.8.7. 1000'den küçük en çok beş doğal sayıyı karşılaştırarak büyük/en büyük olamı söyler. 6.1.8.8. 1000'den küçük en çok beş doğal sayıyı karşılaştırarak küçük/en küçük olamı söyler. 6.1.8.9. 1000'den küçük en çok beş doğal sayıyı ">" ve "<" sembollerini kullanarak büyükten küçüğe/küçükten büyüğe sıralar.	6.1.8.10. En çok altı basamaklı doğal sayıları büyük/küçük sembolü kullanılarak sıralar.
6.1.8. Doğal sayıları karşılaştırır.	6.1.8.1. 10-20 arasındaki iki sayıyı karşılaştırarak iki sayının eşit olduğunu söyler. 6.1.8.2. 10-20 arasındaki iki sayıyı karşılaştırarak büyük olamı söyler. 6.1.8.3. 10-20 arasındaki iki sayıyı karşılaştırarak küçük olamı söyler.	6.1.8.4. 100'den küçük en çok dört doğal sayıyı karşılaştırarak büyük/en büyük olamı söyler. 6.1.8.5. 100'den küçük en çok dört doğal sayıyı karşılaştırarak küçük/en küçük olamı söyler. 6.1.8.6. 100'den küçük en çok dört doğal sayıyı büyükten küçüğe/küçükten büyüğe sıralar.	6.1.8.7. 1000'den küçük en çok beş doğal sayıyı karşılaştırarak büyük/en büyük olamı söyler. 6.1.8.8. 1000'den küçük en çok beş doğal sayıyı karşılaştırarak küçük/en küçük olamı söyler. 6.1.8.9. 1000'den küçük en çok beş doğal sayıyı ">" ve "<" sembollerini kullanarak büyükten küçüğe/küçükten büyüğe sıralar.	6.1.8.10. En çok altı basamaklı doğal sayıları büyük/küçük sembolü kullanılarak sıralar.

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
6.1.9. Sayıları sıra bildirmek amacıyla kullanır.	6.1.9.1. Bir sıra dizisi içindeki nesnelere/nesne resimlerinin sırasını söyler. 6.1.9.2. Bir sıra dizisi içinde sırası söylenen nesneyi/nesne resmini gösterir. 6.1.9.3. Sıra bildiren sayıyı okur. 6.1.9.4. Sıra bildiren sayıyı yazar.			
6.1.10. Belli bir kurala göre artan/azalan sayı örüntüsü oluşturur.		6.1.10.1. Aralarındaki fark sabit olan sayı örüntüsünün kuralını söyler. 6.1.10.2. Aralarındaki fark sabit olan sayı örüntüsünün eksik bırakılan ögesini yazar.	6.1.10.3. Aralarındaki fark sabit olan sayı örüntüsünü en çok 4 adım devam ettirir. 6.1.10.4. Belli bir kurala göre artan ya da azalan tek kuralı sayı örüntüsü oluşturur.	6.1.10.5. Belli bir kurala göre artan ya da azalan çift kuralı sayı örüntüsü oluşturur. 6.1.10.6. Çift kurala göre oluşturduğu sayı örüntüsünün kurallarını söyler.
6.1.11. Doğal sayıları en yakın olduğu onluğa/yüzlüğe/binliğe yuvarlar.		6.1.11.1. 100'den küçük bir doğal sayının yakın olduğu onluğa söyler. 6.1.11.2. 100'den küçük bir doğal sayıyı yakın olduğu onluğa yuvarlar.	6.1.11.3. Üç basamaklı bir doğal sayının yakın olduğu onluğa/yüzlüğü söyler. 6.1.11.4. Üç basamaklı bir doğal sayıyı yakın olduğu onluğa/yüzlüğe yuvarlar.	6.1.11.5. Dört basamaklı bir doğal sayının yakın olduğu onluğa/yüzlüğü/binliğe söyler. 6.1.11.6. Dört basamaklı bir doğal sayıyı yakın olduğu onluğa/yüzlüğe/binliğe yuvarlar.

Bölüm 1. Sayılar ve İşlemler

Bölüm 1. Sayılar ve İşlemler

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
6.1.12. Doğal sayıları tek ya da çift olmalarına göre ayırt eder.			6.1.12.1. Nesnelere/ nesne resimlerini gruplayarak nesne sayısının tek ya da çift olduğunu söyler. 6.1.12.2. Verilen sayıların tek ya da çift olduğunu söyler. 6.1.12.3. İki tek doğal sayının toplamının çift olduğunu söyler. 6.1.12.4. İki çift doğal sayının toplamının çift olduğunu söyler. 6.1.12.5. Tek ve çift iki doğal sayının toplamının tek olduğunu söyler.	
6.1.13. Sayıları Romen rakamlarıyla ifade eder.			6.1.13.1. 20'ye kadar olan Romen rakamlarını okur. 6.1.13.2. 20'ye kadar olan sayıları Romen rakamlarıyla yazar.	
6.1.14. Doğal sayılarla toplama işlemi yapar.	6.1.14.1. Nesne grubuna belirtilen sayı kadar nesne ekleyerek grubun sayısının arttığını/çoğaldığını söyler.	6.1.14.11. Toplamları 100'ü geçmeyen iki sayı ile eldesiz toplama işlemi yapar. 6.1.14.12. Toplamları 100'ü geçmeyen iki sayı ile eldeli toplama işlemi yapar.	6.1.14.17. Toplamları 1000'i geçmeyen iki sayı ile eldesiz toplama işlemi yapar.	6.1.14.23. En çok dört basamaklı sayılarla eldeli/eldesiz toplama işlemi yapar.

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
	<p>6.1.14.2. Toplamı 20'yi geçmeyen toplama işlemlerini gerçek nesnelere/nesne resimleriyle modelleyerek yapar.</p> <p>6.1.14.3. Toplamı 20'yi geçmeyen nesnelere/nesne resimleri ile gösterilen toplama işlemini sayılara dönüştürerek yapar.</p> <p>6.1.14.4. Eşittir sembolünü kullanır.</p> <p>6.1.14.5. Toplama işlemi sembolünü (+) kullanır.</p> <p>6.1.14.6. Toplamı 20'yi geçmeyen sayılarla toplama işlemi yapar.</p> <p>6.1.14.7. Toplamı 20'yi geçmeyen üç tane bir basamaklı sayı ile toplama işlemi yapar.</p> <p>6.1.14.8. Toplama işleminde toplananların yerleri değiştiğinde toplamın değişmediğini söyler.</p> <p>6.1.14.9. Toplamı 20'yi geçmeyen sayılarla yapılan toplama işleminde verilmeyen toplananı yazar.</p>	<p>6.1.14.13. Toplamları 100'ü geçmeyen iki sayının toplamında verilmeyen toplananı bulur.</p> <p>6.1.14.14. Toplamları 100'ü geçmeyen iki sayının toplamını tahmin eder.</p> <p>6.1.14.15. Toplamları 100'ü geçmeyen iki sayının toplamındaki tahminini işlem sonucuyla karşılaştırır.</p> <p>6.1.14.16. Toplamları 100'ü geçmeyen iki sayıyla zihinden toplama işlemi yapar.</p>	<p>6.1.14.18. Toplamları 1000'i geçmeyen iki sayı ile eldeli toplama işlemi yapar.</p> <p>6.1.14.19. Toplamları 1000'i geçmeyen iki sayının toplamında verilmeyen toplananı bulur.</p> <p>6.1.14.20. Toplamları 1000'i geçmeyen iki sayının toplamını tahmin eder.</p> <p>6.1.14.21. Toplamları 1000'i geçmeyen iki sayının toplamındaki tahminini işlem sonucuyla karşılaştırır.</p> <p>6.1.14.22. Toplamları 1000'i geçmeyen iki sayıyı zihinden toplar.</p>	<p>6.1.14.24. Toplamları en çok dört basamaklı olan iki sayının toplamını tahmin eder.</p> <p>6.1.14.25. Toplamları en çok dört basamaklı olan iki sayının toplamındaki tahminini işlem sonucu ile karşılaştırır.</p> <p>6.1.14.26. En çok dört basamaklı sayıları 100'ün katlarıyla zihinden toplar.</p>

Bölüm 1. Sayılar ve İşlemler

Bölüm 1. Sayılar ve İşlemler

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
6.1.15. Toplama işlemi gerektiren problemleri çözer.	6.1.14.10. Toplamı 20'yi geçmeyen sayılar ile zihinden toplama işlemi yapar. 6.1.15.1. Toplamı 20'yi geçmeyen sayılar ile bir toplama işlemi gerektiren problemleri çözer. 6.1.15.2. Verilenlere uygun, toplamı 20'yi geçmeyen sayılar ile bir toplama işlemi gerektiren problemler kurar.	6.1.15.3. Toplamları 100'ü geçmeyen sayılar ile en çok iki işlem gerektiren problemleri çözer. 6.1.15.4. Verilenlere uygun, toplamı 100'ü geçmeyen sayılar ile iki işlem gerektiren problemler kurar.	6.1.15.5. Toplamları 1000'i geçmeyen üç basamaklı sayılarla en çok üç işlem gerektiren problemleri çözer. 6.1.15.6. Verilenlere uygun, en çok iki işlem gerektiren problemler kurar.	6.1.15.7. En çok dört basamaklı sayılarla en çok dört işlem gerektiren problemleri çözer. 6.1.15.8. Verilenlere uygun, üç işlem gerektiren problemler kurar.
6.1.16. Doğal sayılarla çıkarma işlemi yapar.	6.1.16.1. Nesne grubundan belirtilen sayı kadar nesne çıkararak grubun sayısının azaldığını/ek-sildiğini söyler. 6.1.16.2. 20'ye kadar olan sayılarla çıkarma işlemlerini gerçek nesnelere/nesne resimleriyle modelleyerek yapar. 6.1.16.3. 0-20 arasındaki nesnelere/nesne resimleri ile gösterilen çıkarma işlemi sayılara dönüş-türerek yapar. 6.1.16.4. Çıkarma işlemi sembolünü (-) kullanır.	6.1.16.7. 100'e kadar olan sayılar ile onluk bozmadan çıkarma işlemi yapar. 6.1.16.8. 100'e kadar olan sayılar ile onluk bozarak çıkarma işlemi yapar. 6.1.16.9. 20'ye kadar olan sayılarla yapılan çıkarma işleminde verilen eksileni bulur. 6.1.16.10. 20'ye kadar olan sayılarla yapılan çıkarma işleminde verilen çıkkanı bulur.	6.1.16.14. En çok üç basamaklı sayılar ile onluk bozmadan çıkarma işlemi yapar. 6.1.16.15. En çok üç basamaklı sayılar ile onluk bozarak çıkarma işlemi yapar. 6.1.16.16. 100'e kadar olan sayılarla yapılan çıkarma işleminde verilen eksileni bulur. 6.1.16.17. 100'e kadar olan sayılarla yapılan çıkarma işleminde verilen çıkkanı bulur.	6.1.16.22. En çok dört basamaklı iki sayı ile onluk bozmadan çıkarma işlemi yapar. 6.1.16.23. En çok dört basamaklı iki sayı ile onluk bozarak çıkarma işlemi yapar. 6.1.16.24. En çok dört basamaklı sayılarla yapılan çıkarma işleminde verilen eksileni bulur. 6.1.16.25. 100'e kadar olan sayılarla yapılan çıkarma işleminde verilen çıkkanı bulur.

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
6.1.17. Çıkarma işlemi gerektiren problemleri çözer.	6.1.16.5. 20'ye kadar olan sayılarla çıkarma işlemi yapar. 6.1.16.6. 20'ye kadar olan sayılarla zihinden çıkarma işlemi yapar.	6.1.16.11. 100'e kadar olan iki sayı ile yapılan çıkarma işlemi sonucunu tahmin eder. 6.1.16.12. 100'e kadar olan iki sayı ile yapılan çıkarma işlemi sonucundaki tahminini işlem sonucu ile karşılaştırır. 6.1.16.13. 100 içinde 10'un katı olan iki sayıyı zihinden çıkarır.	6.1.16.18. Üç basamaklı sayılarla yapılan çıkarma işlemi sonucunu tahmin eder. 6.1.16.19. Üç basamaklı sayılarla yapılan çıkarma işlemi sonucundaki tahminini işlem sonucu ile karşılaştırır. 6.1.16.20. İki basamaklı bir sayıdan 10'un katı olan iki basamaklı bir sayıyı zihinden çıkarır. 6.1.16.21. Üç basamaklı ve 100'un katı olan bir sayıdan 10'un katı olan iki basamaklı bir sayıyı zihinden çıkarır.	6.1.16.26. En çok dört basamaklı sayılar ile yapılan çıkarma işlemi sonucunu tahmin eder. 6.1.16.27. En çok dört basamaklı sayılar ile yapılan çıkarma işlemi sonucundaki tahminini işlem sonucu ile karşılaştırır. 6.1.16.28. Üç basamaklı bir sayıdan 10'un katı olan iki basamaklı bir sayıyı zihinden çıkarır. 6.1.16.29. 100'un katı olan üç basamaklı sayıları zihinden çıkarır.
6.1.17. Çıkarma işlemi gerektiren problemleri çözer.	6.1.17.1. 1-20 arası sayılar ile bir çıkarma işlemi gerektiren problemleri çözer. 6.1.17.2. Verilenlere uygun, 1-20 arası sayılar ile bir çıkarma işlemi gerektiren problemler kurar.	6.1.17.3. 0-100 arası sayılar ile toplama ve çıkarma işlemi gerektiren çok iki işlemli problemleri çözer. 6.1.17.4. Verilenlere uygun, 0-100 arası sayılar ile toplama ve çıkarma işlemi gerektiren çok iki işlemli problemler kurar.	6.1.17.5. 0-1000 arası sayılar ile toplama ve çıkarma işlemi gerektiren çok üç işlemli problemleri çözer. 6.1.17.6. Verilenlere uygun, 0-1000 arası sayılar ile toplama ve çıkarma işlemi gerektiren çok iki işlemli problemler kurar.	6.1.17.7. En çok dört basamaklı sayılar ile toplama ve çıkarma işlemi gerektiren çok dört işlemli problemleri çözer. 6.1.17.8. Verilenlere uygun, en çok dört basamaklı sayılar ile toplama ve çıkarma işlemi gerektiren çok üç işlemli problemler kurar.
6.1.18. Doğal sayılarla çarpma işlemi yapar.		6.1.18.1. 20'ye kadar olan sayılarla çarpma işlemi gerçek nesnelere/nesne resimleriyle tekrarlı toplama işlemi olarak modeller.	6.1.18.7. 10'a kadar olan sayıları 6, 7, 8, 9 ile çarpma. 6.1.18.8. Çarpım tablosunu oluşturur.	6.1.18.15. Üç basamaklı sayılarla iki basamaklı sayıları çarpma.

Bölüm 1. Sayılar ve İşlemler

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
		<p>6.1.18.2. Çarpma işleminin tekrarlı toplama işlemi olduğunu söyler.</p> <p>6.1.18.3. Nesnel/nesne resimleri ile gösterilen çarpma işlemi sayılara dönüştürür.</p> <p>6.1.18.4. Çarpma işlemi sembolünü (x) kullanır.</p> <p>6.1.18.5. 10'a kadar olan sayıları 1, 2, 3, 4, 5 ve 10 ile çarpır.</p> <p>6.1.18.6. 5'e kadar (5 dâhil) çarpım tablosu oluşturur.</p>	<p>6.1.18.9. 100'e kadar olan sayıları 10'a kadar olan sayılarla eldesiz çarpır.</p> <p>6.1.18.10. 100'e kadar olan sayıları 10'a kadar olan sayılarla eldeli çarpır.</p> <p>6.1.18.11. İki basamaklı bir sayıyı iki basamaklı bir sayı ile çarpır.</p> <p>6.1.18.12. Üç basamaklı bir sayıyı bir basamaklı bir sayı ile çarpır.</p> <p>6.1.18.13. 10 ve 100 sayıları ile 1000'e kadar kısa yoldan çarpma işlemi yapar.</p> <p>6.1.18.14. Çarpma işleminde çarpanlardan biri artırıldığında veya azaltıldığında sonucun nasıl değiştiğini söyler.</p>	<p>6.1.18.16. Üç doğal sayı ile yapılan çarpma işleminde çarpanların yerinin değişmesinin, sonucu değiştirmedini söyler.</p> <p>6.1.18.17. En çok üç basamaklı doğal sayıları; 10, 100 ve 1000'in en çok dokuz katı olan sayılarla kısa yoldan çarpır.</p> <p>6.1.18.18. En çok iki basamaklı doğal sayıları 5, 25 ve 50 ile kısa yoldan çarpır.</p> <p>6.1.18.19. En çok üç basamaklı sayıları 10, 100 ve 1000 ile zihinden çarpır.</p> <p>6.1.18.20. En çok iki basamaklı bir doğal sayı ile bir basamaklı bir doğal sayının çarpımını tahmin eder.</p> <p>6.1.18.21. En çok iki basamaklı bir doğal sayı ile bir basamaklı bir doğal sayının çarpımındaki tahminini işlem sonucu ile karşılaştırır.</p>

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
6.1.19. Çarpma ile ilgili problemleri çözer.		6.1.19.1. 1-100 arası sayılar ile bir çarpma işlemi gerektiren problemleri çözer.	6.1.19.2. 1-100 arası sayılar ile bir çarpma işlemi olmak üzere iki işlem gerektiren problemleri çözer. 6.1.19.3. Çarpma işlemi gerektiren problemler kurar.	6.1.19.4. En fazla üç basamaklı sayılarla biri çarpma işlemi olmak üzere en çok üç işlem gerektiren problemleri çözer. 6.1.19.5. En fazla üç basamaklı sayılarla biri çarpma işlemi olmak üzere en çok iki işlem gerektiren problemler kurar.
6.1.20. Doğal sayılarla bölme işlemi yapar.		6.1.20.1. 20'ye kadar olan sayılarla bölme işlemi gerçek nesnelere/nesne resimlerini gruplama/paylaştırma ile modeller. 6.1.20.2. 20'ye kadar olan sayılarla bölme işlemi gerçek nesnelere/nesne resimlerini gruplayarak/paylaştırarak ardışık çıkarma işlemi olarak modeller. 6.1.20.3. 0-20 arasındaki nesnelere/nesne resimleri ile gösterilen kalansız bölme işlemi sayılara dönüştürür. 6.1.20.4. Bölme işlemi sembolünü (+) kullanır.	6.1.20.6. 100'e kadar olan sayıları 10'a kadar olan sayılara kalansız böler. 6.1.20.7. 100'e kadar olan sayıları 10'a kadar olan sayılara kalanlı böler. 6.1.20.8. 100'e kadar sayılarla birler basamağı sıfır olan bir doğal sayıyı 10'a kısa yoldan böler.	6.1.20.9. Üç basamaklı doğal sayıları en çok iki basamaklı doğal sayılara böler. 6.1.20.10. En çok dört basamaklı bir sayıyı, tek basamaklı bir sayıya böler. 6.1.20.11. Son üç basamağında sıfır olan en çok beş basamaklı doğal sayıları 10, 100 ve 1000'e zihinden böler. 6.1.20.12. Bir bölme işleminin sonucunu tahmin eder. 6.1.20.13. Bir bölme işleminin sonucundaki tahminini işlem sonucu ile karşılaştırır.

Bölüm 1. Sayılar ve İşlemler

Bölüm 1. Sayılar ve İşlemler

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
6.1.21. Bölme işlemi gerektiren problemleri çözer.		6.1.20.5. Bölme işleminde 1'ın rolünü söyler.		6.1.20.14. Çarpma ve bölme arasındaki ilişkiyi söyler. 6.1.20.15. Aralarında eşitlik ilişkisi olan iki matematiksel ifadede birinde verilmeyen değeri belirler ve eşitliğin sağlandığını söyler. 6.1.20.16. Aralarında eşitlik ilişkisi olmayan iki matematiksel ifadenin eşit olması için yapılması gereken işlemleri açıklar.
6.1.22. Bütün, yarım ve çeyrek modellerini ilişkilendirerek kesir gösterimini kullanır.	6.1.22.1. Bütün olan nesneyi/nesne resmini gösterir. 6.1.22.2. Yarım olan nesneyi/nesne resmini gösterir. 6.1.22.3. Bir bütünün iki eş parçasından birinin yarım olduğunu söyler.	6.1.22.5. Çeyrek olan nesneyi/nesne resmini gösterir. 6.1.22.6. Bir bütünün dört eş parçasından birinin çeyrek olduğunu söyler. 6.1.22.7. Bir yarımın iki eş parçasından birinin çeyrek olduğunu söyler.	6.1.21.2. 100'e kadar olan sayılarla biri bölme olacak şekilde iki işlem gerektiren problemleri çözer. 6.1.21.3. 100'e kadar olan sayılarla bölme işlemi gerektiren problemler kurar.	6.1.21.4. En fazla dört basamaklı sayılarla biri bölme olacak şekilde en çok üç işlem gerektiren problemleri çözer. 6.1.21.5. En fazla dört basamaklı sayılarla biri bölme olacak şekilde iki işlem gerektiren problemler kurar.
				6.1.22.10. Bütün, yarım ve çeyrek modellerini kesir biçiminde gösterir. 6.1.22.11. Yarım, çeyregi, bütünü ifade eden kesri söyler. 6.1.22.12. Kesrin parça-bütün anlamını söyler.

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
6.1.23. Birim kesirleri gösterir, karşılaştırır ve sıralar.	6.1.22.4. Bütün ile yarı- mı ilişkiendirir.	6.1.22.8. Çeyrek ile yarı- mı ilişkilendirir. 6.1.22.9. Bir bütünü bir yarım ve iki çeyrekte oluşturduğunu söyler.	6.1.23.1. Bir bütünü eş parçalarından her birini kesir biçiminde gösterir. 6.1.23.2. Bir bütünü eş parçalarından her birinin birim kesir olduğunu söyler. 6.1.23.3. Paydası 10, 100 olan kesirlerin birim kesirlerini söyler. 6.1.23.4. Bir çokluğun belirtilen birim kesir kadarını modelleyerek söyler.	6.1.23.5. Birim kesirleri büyüklük-küçüklük iliş- kisine göre karşılaştırır. 6.1.23.6. Birim kesirleri büyüklük-küçüklük iliş- kisine göre sıralar.
6.1.24. Bileşik ve tam sayılı kesri ayırır eder ve mo- deller.			6.1.24.1. Payı payda- sından büyük kesirleri gösterir.	6.1.24.2. Basit, bileşik ve tam sayılı kesri mo- delleyerek söyler.
6.1.25. Bir çok- luğun belirtilen basit kesir kada- rını modeller ve söyler.			6.1.25.1. Payı paydasın- dan küçük kesirleri mo- delleyerek söyler.	6.1.25.2. Bir çokluğun belirtilen basit kesir kadarını modelleyerek söyler.

Bölüm 1. Sayılar ve İşlemler

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
Bölüm 1. Sayılar ve İşlemler	6.1.26. Kesirleri karşılaştırır.		6.1.26.1. Verilen bir kesiri sayı doğrusu üzerinde gösterir.	6.1.26.2. Paydaları eşit olan en çok üç kesri büyüklük-küçüklük ilişkisine göre karşılaştırır.
	6.1.27. Paydaları eşit kesirlerde toplama ve çıkarma işlemlerini yapar.			6.1.27.1. Paydaları eşit kesirlerle toplama ve çıkarma işlemi yapar. 6.1.27.2. Paydaları eşit kesirlerle toplama ve çıkarma işlemi gerektiren problemleri çözer.
Bölüm 2. Geometri	6.2.1. Geometrik şekil ve cisimleri ayırt eder.	6.2.1.1. Geometrik şekilleri köşe ve kenar sayılarına göre sınıflandırarak adlandırır. 6.2.1.2. Üçgen, kare, dikdörtgen, daire ve çemberi modeller. 6.2.1.3. Günlük hayatta kullanılan basit cisimleri, özelliklerine göre sınıflandırarak geometrik şekillerle ilişkilendirir.	6.2.1.4. Üçgen, kare, dikdörtgen, daire ve çemberin benzerlik ve farklılıklarını söyler. 6.2.1.5. Geometrik cisimleri modeller üstünde ayırt eder. 6.2.1.6. Gösterilen geometrik cismin adını söyler.	6.2.1.12. Üçgen, kare ve dikdörtgenin kenar ve köşelerini isimlendirir. 6.2.1.13. Kare ve dikdörtgenin kenar özelliklerini söyler. 6.2.1.14. Üçgenleri kenar uzunluklarına göre sınıflandırır. 6.2.1.15. Açınımı verilen küpü oluşturur.
			6.2.1.7. Geometrik cisimlerin yüzlerini, köşelerini, ayrıtlarını söyler. 6.2.1.8. Küp, kare prizma ve dikdörtgen prizmanın benzerlik ve farklılıklarını söyler. 6.2.1.9. Cetvel kullanarak kare, dikdörtgen ve üçgen çizer. 6.2.1.10. Kare ve dikdörtgen üzerinde köşegenleri gösterir. 6.2.1.11. Şekillerin kenar sayılarına göre isimlendirildiklerini söyler.	

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
6.2.2. Uzamsal ilişkileri ifade eder.	6.2.2.1. Uzamsal (du-rum, yer, yön) ilişkileri söyler.	6.2.2.2. Yer, yön ve hareket belirtmek için matematiksel dili kullanır. 6.2.2.3. Çevresindeki simetrik şekilleri ayırt eder. 6.2.2.4. Verilen simetrik şekli iki eş parçaya ayırarak şekilde simetri doğrusu çizer.	6.2.2.5. Birden fazla simetri doğrusuna sahip şekiller üzerinde simetri doğruları çizer. 6.2.2.6. Bir parçası verilen simetrik şekli yatay ya da dikey simetri doğrusuna göre çizerek tamamlar.	6.2.2.7. Ayna simetrisi verilen şekiller üzerinde simetri doğrusu çizer. 6.2.2.8. Verilen şeklin doğruya göre simetrisini çizer.
6.2.3. Geometrik örüntüler oluşturur.	6.2.3.1. En çok üç ögesi olan örüntüyü geometrik cisim ya da şekillerle oluşturur. 6.2.3.2. Geometrik şekiller veya geometrik cisme benzeyen nesnelere oluşan bir örüntüdeki kuralı söyler. 6.2.3.3. Örüntüde eksik bırakılan öğeleri belirleyerek oluşturur.	6.2.3.4. Tekrarlayan bir geometrik örüntüde eksik bırakılan öğeleri belirleyerek örüntüyü tamamlar. 6.2.3.5. Bir geometrik örüntüdeki ilişkiyi kullanarak farklı malzemelerle aynı ilişkiye sahip yeni örüntüler oluşturur.	6.2.3.6. Şekil modelleri kullanarak noktalı ya da kareli kâğıt üzerine belirli bir örüntüye sahip desen çizer.	
6.2.4. Geometride temel kavramları ayırt eder.				6.2.4.4. Düzlemi söyler. 6.2.4.5. Açığı isimlendirerek sembollerle gösterir.

Bölüm 2. Geometri

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
6.3.1. Uzunluk ölçer.	<p>6.3.1.1. Nesnelere uzunlukları yönünden karşılaştırır.</p> <p>6.3.1.2. Nesnelere uzunlukları yönünden sıralar.</p> <p>6.3.1.3. Bir uzunluğu ölçmek için standart olmayan uygun ölçme aracını seçer.</p> <p>6.3.1.4. Bir uzunluğu ölçmek için standart olmayan uygun ölçme aracı ile ölçme yapar.</p> <p>6.3.1.5. Standart olmayan uzunluk birimlerinin kullanıldığı problemleri çözer.</p>	<p>6.3.1.6. Standart olmayan birimin iki ve dört bölümlü parçalarıyla (örneğin bir kağıt) ölçümler yapar.</p> <p>6.3.1.7. Standart uzunluk ölçme birimlerini söyler.</p> <p>6.3.1.8. Standart uzunluk ölçme birimlerinin kullanım yerlerini söyler.</p> <p>6.3.1.9. Standart uzunluk ölçme birimleri ile ölçüm yaparak sonucunu söyler.</p> <p>6.3.1.10. Uzunlukları standart ölçü birimleri ile tahmin eder.</p> <p>6.3.1.11. Tahmin ettiği uzunluk ile ölçüm sonucunu karşılaştırır.</p> <p>6.3.1.12. Standart olan veya olmayan uzunluk ölçme birimleriyle uzunluk modelleri oluşturur.</p>	<p>6.3.1.14. Bir metre, yarım metre, 10 cm ve 5 cm için standart olmayan ölçme oluşturur.</p> <p>6.3.1.15. Bir metre, yarım metre, 10 cm ve 5 cm için oluşturduğu standart olmayan ölçme araçlarını kullanarak ölçme yapar.</p> <p>6.3.1.16. Standart uzunluk ölçme birimlerini ilişkilendirir ve birbirinden ayırır.</p> <p>6.3.1.17. Standart ölçü birimlerinden metre ve santimetre ile ilgili en çok iki işlem gerektiren problemleri çözer.</p>	<p>6.2.4.6. Açıkları standart açı ölçme araçlarıyla ölçerek dar, dik, geniş ve doğru açı olarak belirler.</p> <p>6.2.4.7. Standart açı ölçme araçları kullanarak ölçümleri verilen açıyı oluşturur.</p> <p>6.3.1.18. Standart uzunluk ölçmenin en küçük biriminin milimetre olduğunu söyler.</p> <p>6.3.1.19. Standart uzunluk ölçmenin en küçük birimi milimetrenin kullanım yerlerini söyler.</p> <p>6.3.1.20. Standart uzunluk ölçme birimlerini ilişkilendirir.</p> <p>6.3.1.21. Doğrudan ölçme bileceği uzunluklar için uygun bir birime göre tahminlerde bulunur ve tahminini ölçme yaparak kontrol eder.</p> <p>6.3.1.22. Standart ölçü birimlerinin kullanıldığı problemleri çözer.</p>
6.3.1. Uzunluk ölçer.	<p>6.3.1.1. Nesnelere uzunlukları yönünden karşılaştırır.</p> <p>6.3.1.2. Nesnelere uzunlukları yönünden sıralar.</p> <p>6.3.1.3. Bir uzunluğu ölçmek için standart olmayan uygun ölçme aracını seçer.</p> <p>6.3.1.4. Bir uzunluğu ölçmek için standart olmayan uygun ölçme aracı ile ölçme yapar.</p> <p>6.3.1.5. Standart olmayan uzunluk birimlerinin kullanıldığı problemleri çözer.</p>	<p>6.3.1.6. Standart olmayan birimin iki ve dört bölümlü parçalarıyla (örneğin bir kağıt) ölçümler yapar.</p> <p>6.3.1.7. Standart uzunluk ölçme birimlerini söyler.</p> <p>6.3.1.8. Standart uzunluk ölçme birimlerinin kullanım yerlerini söyler.</p> <p>6.3.1.9. Standart uzunluk ölçme birimleri ile ölçüm yaparak sonucunu söyler.</p> <p>6.3.1.10. Uzunlukları standart ölçü birimleri ile tahmin eder.</p> <p>6.3.1.11. Tahmin ettiği uzunluk ile ölçüm sonucunu karşılaştırır.</p> <p>6.3.1.12. Standart olan veya olmayan uzunluk ölçme birimleriyle uzunluk modelleri oluşturur.</p>	<p>6.3.1.14. Bir metre, yarım metre, 10 cm ve 5 cm için standart olmayan ölçme oluşturur.</p> <p>6.3.1.15. Bir metre, yarım metre, 10 cm ve 5 cm için oluşturduğu standart olmayan ölçme araçlarını kullanarak ölçme yapar.</p> <p>6.3.1.16. Standart uzunluk ölçme birimlerini ilişkilendirir ve birbirinden ayırır.</p> <p>6.3.1.17. Standart ölçü birimlerinden metre ve santimetre ile ilgili en çok iki işlem gerektiren problemleri çözer.</p>	<p>6.2.4.6. Açıkları standart açı ölçme araçlarıyla ölçerek dar, dik, geniş ve doğru açı olarak belirler.</p> <p>6.2.4.7. Standart açı ölçme araçları kullanarak ölçümleri verilen açıyı oluşturur.</p> <p>6.3.1.18. Standart uzunluk ölçmenin en küçük biriminin milimetre olduğunu söyler.</p> <p>6.3.1.19. Standart uzunluk ölçmenin en küçük birimi milimetrenin kullanım yerlerini söyler.</p> <p>6.3.1.20. Standart uzunluk ölçme birimlerini ilişkilendirir.</p> <p>6.3.1.21. Doğrudan ölçme bileceği uzunluklar için uygun bir birime göre tahminlerde bulunur ve tahminini ölçme yaparak kontrol eder.</p> <p>6.3.1.22. Standart ölçü birimlerinin kullanıldığı problemleri çözer.</p>

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
6.3.2. Çevre uzunluklarını ölçer.		6.3.1.1.3. Standart uzunluk birimlerinin kullanıldığı problemleri çözer.	<p>6.3.2.1. Nesnelerin çevrelerini gösterir.</p> <p>6.3.2.2. Şekillerin çevre uzunluğunu standart olmayan ve standart birimlerden yararlanarak ölçer.</p> <p>6.3.2.3. Şekillerin çevre uzunluğunu hesaplar.</p> <p>6.3.2.4. Şekillerin çevre uzunlukları ile ilgili problemleri çözer.</p>	<p>6.3.2.5. Kare ve dikdörtgenin çevre uzunlukları ile kenar uzunluklarını ilişkilendirir.</p> <p>6.3.2.6. Aynı çevre uzunluğuna sahip farklı geometrik şekiller oluşturur.</p> <p>6.3.2.7. Şekillerin çevre uzunluklarını hesaplamayla ilgili problemleri çözer.</p> <p>6.3.2.8. Şekillerin çevre uzunluklarını hesaplamayla ilgili problemler kurar.</p>
6.3.3. Alan uzunluklarını ölçer.			<p>6.3.3.1. Şekillerin alanını standart olmayan uygun malzeme ile kaplayarak ölçer.</p> <p>6.3.3.2. Belirli bir alanı, standart olmayan alan ölçme birimleriyle tahmin eder.</p>	<p>6.3.3.3. Şekillerin alanlarının, bu alanı kaplayan birim karelerin sayısı olduğunu söyler.</p> <p>6.3.3.4. Kare ve dikdörtgenin alanını toplama ve çarpma işlemleri ile ilişkilendirir.</p>

Bölüm 3. Ölçme

Bölüm 3. Ölçme

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
6.3.4. Para ile ilgili kavramları ayırt eder.	6.3.4.1. 1, 5, 10, 25, 50 kuruş ve 1, 5, 10, 20, 50 TL değerindeki paraları ayırt eder.	6.3.4.2. Kuruş ve lirayı ilişkilendirir. 6.3.4.3. Değeri 100 lirayı geçmeyecek biçimde farklı miktarlardaki paraları büyüklük-küçüklük bakımından karşılaştırır. 6.3.4.4. Paralar ile ilgili problemleri çözer.	6.3.4.5. Kuruş ve lirayı ilişkilendirir. 6.3.4.6. Paralar ile ilgili problemleri çözer. 6.3.4.7. Paralar ile ilgili problemler kurar.	
6.3.5. Zaman ile ilgili kavramları ayırt eder.	6.3.5.1. Tam saatleri okur. 6.3.5.2. Yarım saatleri okur. 6.3.5.3. Takvim üzerinde günü, haftayı ve ayı belirtir. 6.3.5.4. Belirli olayları ve durumları referans alarak zamansal sıralamalar yapar.	6.3.5.5. Çeyrek saatleri okur. 6.3.5.6. Zaman ölçme birimlerini ilişkilendirir. 6.3.5.7. Zaman ölçme birimleriyle ilgili problemleri çözer.	6.3.5.8. Zamanı dakika ve saat cinsinden söyler. 6.3.5.9. Zaman ölçme birimlerini ilişkilendirir. 6.3.5.10. Olayların oluş sürelerini karşılaştırır. 6.3.5.11. Zaman ölçme birimlerini kullandığı problemleri çözer.	6.3.5.12. Zaman ölçme birimlerini ilişkilendirir. 6.3.5.13. Zaman ölçme birimlerinin kullandığı problemleri çözer. 6.3.5.14. Zaman ölçme birimlerinin kullandığı problemler kurar.
6.3.6. Tartma ile ilgili kavramları ayırt eder.	6.3.6.1. Nesnelere kütleleri yönünden karşılaştırır. 6.3.6.2. Nesnelere kütleleri yönünden sıralar.	6.3.6.3. Nesnelere standart araçlar kullanarak kilogram cinsinden tartarak karşılaştırır. 6.3.6.4. Kütle ölçme birimiyle ilgili problemleri çözer.	6.3.6.5. Nesnelere gram/kilogram cinsinden ölçer. 6.3.6.6. Bir nesnenin kütleliğini tahmin eder. 6.3.6.7. Ölçme yaparak tahmin ettiği kütleinin doğruluğunu kontrol eder. 6.3.6.8. Kilogramla/gramla ilgili problemleri çözer.	6.3.6.9. Yarım ve çeyrek kilogramı gram cinsinden ifade eder. 6.3.6.10. Kilogram ve gramı kütle ölçerken birlikte kullanır. 6.3.6.11. Ton ve miligramın kullandığı yerleri söyler. 6.3.6.12. Ton-kilogram, kilogram-gram, gram-miligram birimlerini ilişkilendirir.

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
6.3.7. Sıvıları ölçer.	<p>6.3.7.1. Standart olmayan birimleri kullanarak sıvıları ölçer.</p> <p>6.3.7.2. En az üç özdeş kaptaki sıvı miktarını karşılaştırır.</p> <p>6.3.7.3. En az üç özdeş kaptaki sıvı miktarını sıralar.</p>	<p>6.3.7.4. Standart olmayan sıvı ölçme birimlerini kullanarak sıvıların miktarını ölçerek karşılaştırır.</p> <p>6.3.7.5. Standart olmayan sıvı ölçme birimleriyle ilgili problemleri çözer.</p>	<p>6.3.7.6. Standart sıvı ölçme araç ve birimlerinin gerekliliğini açıklayarak litre veya yarım litre birimleriyle ölçmeler yapar.</p> <p>6.3.7.7. Bir kaptaki sıvının miktarını litre ve yarım litre birimleriyle tahmin eder.</p> <p>6.3.7.8. Ölçme yaparak tahmin ettiği sıvının miktarının doğruluğunu kontrol eder.</p> <p>6.3.7.9. Litre ile ilgili problemleri çözer.</p>	<p>6.3.6.13. Ton-kilogram, kilogram-gram, gram-miligramı birbirine dönüştürür.</p> <p>6.3.6.14. Ton, kilogram, gram ve miligram ile ilgili problemleri çözer.</p> <p>6.3.6.15. Ton, kilogram, gram ve miligram ile ilgili problemler kurar.</p> <p>6.3.7.10. Mililitrenin kullanım alanlarını söyler.</p> <p>6.3.7.11. Litre ile mililitreyi ilişkilendirerek birbirine dönüştürür.</p> <p>6.3.7.12. Litre ve mililitreyi miktar belirtmek için bir arada kullanır.</p> <p>6.3.7.13. Bir kaptaki sıvının miktarını litre/mililitre birimleriyle tahmin eder.</p> <p>6.3.7.14. Tahmin ettiği sıvının miktarını ölçme yaparak kontrol eder.</p> <p>6.3.7.15. Litre ve mililitre ile ilgili problemleri çözer.</p> <p>6.3.7.16. Litre ve mililitre ile ilgili problemler kurar.</p>

Bölüm 3. Ölçme

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
6.4.1. Basit tabloları, grafikleri inceleyerek yorum ve tahminlerde bulunur.	6.4.1.1. Sembol, rakam kullanılarak oluşturulmuş basit tabloları okur. 6.4.1.2. En çok iki veri grubuna sahip basit tabloları okur.	6.4.1.3. Oluşturduğu en çok iki veri grubuna sahip basit tablolarla ilgili sorulan sorulara cevap verir.	6.4.1.4. Şekil ve nesne grafiğinde gösterilen bilgileri açıklayarak grafikten çeteleyle/sıklık tablosuna dönüşümler yapar. 6.4.1.5. En çok üç veri grubuna sahip basit tabloları okur.	6.4.1.6. Sütun grafiğini inceleyerek yorum ve tahminlerde bulunur.
6.4.2. Çetele, sıklık tablosu, nesne, şekil ve sütun grafiği oluşturur.	6.4.2.1. Resimli davranış/etkinlik tablolarını sembol kullanılarak doldurur. 6.4.2.2. Resimli davranış/etkinlik tablolarını rakam kullanılarak doldurur.	6.4.2.3. Herhangi bir problem ya da bir konuda sorular sorarak veri toplar, sınıflandırır, ağaç şeması, çetele veya sıklık tablosu şeklinde düzenler. 6.4.2.4. Oluşturduğu en çok iki veri grubuna sahip ağaç şeması, çetele, sıklık tablosu ile ilgili sorulan sorulara cevap verir. 6.4.2.5. Herhangi bir problem ya da bir konuda sorular sorarak veri toplar, sınıflandırır, nesne ve şekil grafiği oluşturur. 6.4.2.6. Oluşturduğu en çok iki veri grubuna sahip nesne ve şekil grafiği ile ilgili sorulan sorulara cevap verir.	6.4.2.7. Herhangi bir problem ya da bir konuda sorular sorarak topladığı verilere uygun sütun grafiği oluşturur. 6.4.2.8. Elde ettiği veriyi sunmak amacıyla farklı gösterimler kullanır. 6.4.2.9. Sütun grafiği, tablo ve diğer grafiklere göre tahminlerde bulunur.	6.4.2.7. Herhangi bir problem ya da bir konuda sorular sorarak topladığı verilere uygun sütun grafiği oluşturur. 6.4.2.8. Elde ettiği veriyi sunmak amacıyla farklı gösterimler kullanır. 6.4.2.9. Sütun grafiği, tablo ve diğer grafiklere göre tahminlerde bulunur.

Bölüm 4. Veri İşleme

Hedefler	Düzyey 1	Düzyey 2	Düzyey 3	Düzyey 4
6.4.3. Sütun grafiğı, tablo ve diğer grafiklerle gösterilen bilgileri kullanarak günlük hayatla ilgili problemleri çözer.			<p>6.4.3.1. Verilen grafikleri kullanarak toplama/çıkarma işlemi gerektiren problemleri çözer.</p> <p>6.4.3.2. Problemden verilen bilgileri kullanarak grafik oluşturur.</p> <p>6.4.3.3. Oluşturduğu grafikleri kullanarak toplama/çıkarma işlemi gerektiren problemleri çözer.</p> <p>6.4.3.4. Grafiklerden yararlanarak toplama/çıkarma işlemleri gerektiren problemleri çözer.</p>	6.4.3.5. Sütun grafiğı, tablo ve diğer grafikleri kullanarak problem çözümünde kullanılır.

Bölüm 4. Veri İşleme

BİREY VE ÇEVRE

Birey ve Çevre Modülü ile otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin kendisi ve çevresi ile ilgili temel bilgileri edinmeleri amaçlanmaktadır.

Aile ve Evde Hayat, Eğitim Merkezinde Hayat, Vücudumuz ve Sağlıklı Hayat, Güvenli Hayat, Sosyal Çevrede Hayat, Doğada Hayat, Ülkemizde Hayat

7. Modülün Adı**7. Modülün Amacı****7. Modüldeki Bölümler**

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
7.1.1. Kimlik ve kişisel bilgilerini paylaşır.	7.1.1.1. Adını, soyadını ve yaşını söyler. 7.1.1.2. Ebeveynlerinin telefon numaralarının yazılı olduğu kartı gösterir. 7.1.1.3. Ebeveynlerinin telefon numaralarını söyler. 7.1.1.4. Ev adresinin yazılı olduğu kartı gösterir. 7.1.1.5. Evinin açık adresini söyler. 7.1.1.6. Okulunun adını söyler.	
7.1.2. Aile bireylerini ve görevlerini ayırır.	7.1.2.1. Ailesindeki bireyleri görsel materyaller üzerinde gösterir. 7.1.2.2. Ailesindeki bireylerin isimlerini söyler. 7.1.2.3. Görevi söylenen ailesindeki bireyi görsel materyaller üzerinde gösterir. 7.1.2.4. Ailesindeki bireylerin görevlerini söyler.	Hedef davranış 7.1.2.4.ün öğretiminde aile bireylerinin görevlerinin ortak olduğu, görev dağılımında rollerin eşit olduğu vurgulanmalıdır.
7.1.3. Evdeki bölümleri, eşyaları ve işlevlerini ayırır eder.	7.1.3.1. Evin bölümlerini görsel materyaller üzerinde gösterir. 7.1.3.2. Evin bölümlerini söyler. 7.1.3.3. Evin bölümlerinde bulunan eşyaları görsel materyaller üzerinde gösterir.	

Bölüm 7.1. Aile ve Evde Hayat

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
Bölüm 7.1. Aile ve Evde Hayat 7.1.4. Ev yaşamındaki kuralları ayırt eder.	7.1.3.4. Evin bölümlerinde bulunan eşyaları söyler. 7.1.3.5. Evin bölümünün işlevini görsel materyaller üzerinde gösterir. 7.1.3.6. Evin bölümlerinin işlevlerini söyler. 7.1.4.1. Ev yaşamındaki kuralları görsel materyaller üzerinde gösterir. 7.1.4.2. Ev yaşamındaki kuralları söyler. 7.1.4.3. Ev yaşamındaki kurallara uyar.	Hedef 7.1.4. için ev yaşamındaki kuralların belirlenmesinde aileler ile görüşmeler yapılmalı, değerlendirme sürecinde ailelerin evlerdeki gözlemlerinden dönütler alınmalıdır. Hedef 7.1.4. için evde uyulması gereken kurallara yönelik çalışmalar sırasında ev ile bireyin bulunduğu farklı toplumsal ortamlarda uyulması gereken kuralları ayırt etmeye yönelik çalışmalar da yapılmalıdır. Hedef 7.2.1. in öğretiminde bireyin eğitim merkezinde görev yapan öğretmen, müdür, sekreter, servis şoförü, aşçı, temizlik görevlisi, yardımcı personel vb. kişilere yer verilmelidir.
Bölüm 7.2. Eğitim Merkezinde Hayat 7.2.1. Eğitim merkezindeki personeli ayırt eder. 7.2.2. Eğitim merkezindeki bölümleri ve bölümlerin işlevlerini ayırt eder.	7.2.1.1. Eğitim merkezindeki personeli görsel materyaller üzerinden gösterir. 7.2.1.2. Eğitim merkezindeki personelin isimlerini söyler. 7.2.1.3. Eğitim merkezindeki personelin görevlerini söyler/gösterir. 7.2.2.1. Eğitim merkezinin bölümlerini gerçek ortam/görsel materyaller üzerinde gösterir. 7.2.2.2. Eğitim merkezinin bölümlerinin isimlerini söyler. 7.2.2.3. Eğitim merkezinin bölümlerinin işlevlerini söyler.	Hedef davranış 7.2.2.3. te öğretim yapılırken sadece bireyin yarattığı bölümlerin işlevlerine yer verilmelidir.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
7.2.3. Eğitim merkezindeki kuralları ayırt eder.	7.2.3.1. Eğitim merkezinde uyulması gereken kuralları görsel materyaller üzerinde gösterir. 7.2.3.2. Eğitim merkezinde uyulması gereken kuralların neler olduğunu söyler. 7.2.3.3. Eğitim merkezindeki kurallara uyar.	

Bölüm 7.2. Eğitim Merkezinde Hayat

Bölüm 3'te yer alan hedef davranışların çalışılması sırasında bireyin yaşı, devam ettiği okuldaki müfredatı dikkate alınarak öğretim içeriği belirlenmelidir.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
7.3.1. Vücudun bölümlerini ve işlevlerini ayırt eder.	7.3.1.1. Vücudun bölümlerini gösterir. 7.3.1.2. Vücudun bölümlerinin adlarını söyler. 7.3.1.3. Adı söylenen vücudun bölümünü kendi bedeni üzerinde gösterir. 7.3.1.4. Vücudun bölümlerinin işlevlerini görsel materyaller üzerinden gösterir. 7.3.1.5. Vücudun bölümlerinin işlevlerini söyler.	Hedef 7.3.1. de yer alan hedef davranışlar çalışılırken vücudun bölümlerinde yer alan vücut parçalarını gösterme/söyleme/söyleme çalışmaları yapılmalıdır. Örneğin vücudun bölümlerinden kolda yer alan omuz, dirsek, el, vb. vücut parçalarını gösterme/söyleme.
7.3.2. Duyu organlarını ve işlevlerini ayırt eder.	7.3.2.1. Duyu organlarını gösterir. 7.3.2.2. Duyu organlarının adlarını söyler.	

Bölüm 7.3. Vücudumuz ve Sağlıklı Hayat

Bölüm 7.3. Vücutumuz ve Sağlıklı Hayat

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	<p>7.3.2.3. Adları söylenen organların duyu organları olduğunu söyler.</p> <p>7.3.2.4. Adları söylenen duyu organlarını kendi üzerinde gösterir.</p> <p>7.3.2.5. Duyu organlarının işlevlerini görsel materyaller üzerinden gösterir.</p> <p>7.3.2.6. Duyu organlarının işlevlerini söyler.</p>	
7.3.3. Özel bölgelerini ayırt eder.	<p>7.3.3.1. Özel bölgeleri görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>7.3.3.2. Görsel materyal üzerinden gösterilen bölgelerin özel bölge olduğunu söyler.</p>	<p>Hedef 7.3.3.e yönelik çalışmalarda özel bölgelere başkaları tarafından dokunulmaması gerektiğine vurgu yaparak öğretim yapılandırılmalıdır.</p> <p>Hedef 7.3.3 için kullanılan görsel materyalin silüet tekniğiyle çizilmiş (bir nesnenin yalnızca kenar çizgileriyle ve tek renk olarak beliren görüntüsü) insan resmi olması gerekmektedir.</p>
7.3.4. İç organları ve işlevlerini ayırt eder.	<p>7.3.4.1. İç organları görsel materyaller üzerinden gösterir.</p> <p>7.3.4.2. İç organların adlarını söyler.</p> <p>7.3.4.3. Adları söylenen organların iç organları olduğunu söyler.</p> <p>7.3.4.4. İç organların yerini vücudu/maket üzerinde gösterir.</p> <p>7.3.4.5. İç organların işlevlerini görsel materyaller üzerinden gösterir.</p> <p>7.3.4.6. İç organların işlevlerini söyler.</p>	<p>Hedef 7.3.4 için bireyin devam ettiği okuldaki genel eğitim müfredatı temel alınarak hangi iç organların çalışılacağı belirlenmelidir.</p>
7.3.5. Sağlığa yararlı ve zararlı besin maddelerini ayırt eder.	<p>7.3.5.1. Sağlığı için yararlı ve zararlı besinleri gösterir.</p> <p>7.3.5.2. Sağlığı için yararlı ve zararlı besinleri söyler.</p>	<p>Hedef 7.3.5.te yer alan hedef davranışların öğretimine geçilmeden önce besin maddelerini gösterme/söyleme çalışmaları yapılmalıdır.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
	7.3.5.3. Sağlığı için yararlı ve zararlı besinlere örnek verir.	Hedef 7.3.5.in öğretiminden sonra zararlı besinlerin yerine tüketilebilecek yararlı besinlere yer verilmelidir. Örneğin kola yerine ayran içmek vb.
7.3.6. Sağlıklı yaşam için yapılması gerekenleri ayırt eder.	7.3.6.1. Sağlıklı yaşam için yapılması gerekenleri görsel materyaller üzerinde gösterir. 7.3.6.2. Sağlıklı yaşam için yapılması gerekenleri söyler.	Hedef 7.3.6. için bireyin bu bilgileri gerçek yaşamda kullanıp kullanmadığı, aile ile iş birliği yapılarak haftalık çizelgelerle takip edilmelidir. Örneğin günlük menülerin yer aldığı çizelgeler hazırlanıp bireyin gün içinde yediklerini çizelgede işaretlemesi istenebilir.
7.3.7. Hastalıklara karşı yapılması gerekenleri ayırt eder.	7.3.7.1. Hastalıklardan korunmak için yapılması gerekenleri görsel materyaller üzerinde gösterir. 7.3.7.2. Hastalıklardan korunmak için yapılması gerekenleri söyler. 7.3.7.3. Hastalanıldığında yapılması gerekenleri görsel materyaller üzerinde gösterir. 7.3.7.4. Hastalanıldığında yapılması gerekenleri söyler.	
7.4.1. Güvenlik çemberinde yer alan kişileri ayırt eder.	7.4.1.1. Güvenlik çemberinde yer alan kişileri görsel materyaller üzerinde gösterir. 7.4.1.2. Güvenlik çemberinde yer alan kişileri söyler.	Hedef 7.4.1. için güvenlik çemberinin oluşturulmasında aile ya da bakım veren kişilerle görüşülerek bireyin gerekli durumlarda yardım alabileceği kişiler belirlenmelidir. Bireye yalnızca güvenlik çemberinde yer alan kişilerden yardım alması gerektiği öğretilmelidir.
7.4.2. Uygun olmayan dokunmalardan korunmak için yapılması gerekenleri ayırt eder.	7.4.2.1. Uygun olmayan dokunmaları görsel materyaller üzerinde gösterir. 7.4.2.2. Uygun olmayan dokunmaları söyler.	Hedef 7.4.2.ye yönelik çalışmalarda özel bölgelere başkaları tarafından dokunulmaması gerektiğine vurgu yapılarak öğretim yapılandırılmalıdır. Hedef 7.4.2.de belirtilmek istenen uygun olmayan dokunmalar; - Sağlık personelinin muayenenin gereği olan dokunmaları dışında kalan dokunmalar,

Hedefler

Hedef Davranışlar

Açıklamalar

<p>7.4.3. Basit kaza ve yaralanmalar ile bu durumlara karşı yapılması gerekenleri ayırt eder.</p>	<p>7.4.2.3. Uygun olmayan dokunmalarda neler yapılması gerektiğini görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>7.4.2.4. Uygun olmayan dokunmalarda neler yapılması gerektiğini söyler.</p>	<p>- Güvenlik çemberinde yer alan kişilerin bireyin giyinme, tuvalet, yemek yeme eylemlerini gerçekleştirmesi için gerekli olan dokunmaları dışında kalan dokunmalardır.</p> <p>Hedef davranış 7.4.2.3. ve 7.4.2.4.ün öğretiminde bireyin “hayır” demesi, bağırması, güvenli bölgeye gitmesi, bu durumu haber vermesi gerektiğini gösterme/söyleme çalışmalarına yer verilmelidir.</p>
<p>7.4.3. Basit kaza ve yaralanmalar ile bu durumlara karşı yapılması gerekenleri ayırt eder.</p>	<p>7.4.3.1. Basit kazalara neden olabilecek durumları görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>7.4.3.2. Basit kazalara neden olabilecek durumları söyler.</p> <p>7.4.3.3. Basit kazalardan korunmak için yapması gerekenleri görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>7.4.3.4. Basit kazalardan korunmak için yapması gerekenleri söyler.</p> <p>7.4.3.5. Basit kaza ve yaralanmalar karşısında yapılması gereken ilk yardım basamaklarını görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>7.4.3.6. Basit kaza ve yaralanmalar karşısında yapılması gereken ilk yardım basamaklarını söyler.</p>	<p>Hedef 7.4.3.te yanıcı, yakıcı, delici, kesici maddelerin; elektrikli ve gazlı ev aletlerinin; kimyasal maddelerin kullanımından ve kaygan zeminde yürümeden kaynaklı basit kaza ve yaralanmalardan söz edilmektedir.</p> <p>Hedef 7.4.3.ün öğretiminde kaza ve yaralanmaya yol açabilecek her bir durum için doğru-yanlış tepki tanımları, öğretim basamakları ve öğretim yöntemlerinin farklılaştırılması gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır.</p>

Bu bölüm için öğretimi yapılacak akraba, komşu, meslekler, taşıtlar vb. konular, bireyin performansı ve yaşadığı çevre dikkate alınarak belirlenmeli ve kullanılacak materyallere karar verilmelidir. Örneğin mesleklerin öğretiminde okul öncesi dönemde okul öncesi dönemdeki bir birey için doktor, öğretmen, polis vb. bireyin günlük yaşamında karşılaştığı meslekler ele alınmalıdır.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
7.5.1. Yakın çevresindeki kişileri ayırt eder.	<p>7.5.1.1. Akrabalık derecesi söylenen yakın akrabayı görsel materyal üzerinde gösterir.</p> <p>7.5.1.2. Gösterilen yakın akrabanın yakınlık derecesini söyler.</p> <p>7.5.1.3. Gösterilen yakın akrabasının adını söyler.</p>	
7.5.2. Meslekleri ayırt eder.	<p>7.5.2.1. Meslekleri görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>7.5.2.2. Gösterilen mesleğin adını söyler.</p> <p>7.5.2.3. Görevi söylenen meslek elemanını görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>7.5.2.4. Gösterilen meslek elemanının görevini söyler.</p> <p>7.5.2.5. Meslek elemanının çalıştığı kurumunu görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>7.5.2.6. Meslek elemanının çalıştığı kurumu söyler.</p>	
7.5.3. Taşıtları türlerine göre ayırt eder.	<p>7.5.3.1. Taşıtları görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>7.5.3.2. Taşıtların adlarını söyler.</p> <p>7.5.3.3. Taşıt türlerinin adlarını söyler.</p> <p>7.5.3.4. Türlerine göre taşıtları gösterir.</p> <p>7.5.3.5. Türlerine göre taşıtları söyler.</p>	

Bölüm 7.5. Sosyal Çevrede Hayat

Açıklamalar

Öğretim sürecinde öncelikle benzetilmiş ortamlardan yararlanılmalıdır.

Hedef Davranışlar

- 7.5.4.1. İşlevi söylenen trafik ışığının rengini gösterir.
- 7.5.4.2. Trafik ışıklarındaki renklerin işlevlerini söyler.
- 7.5.4.3. İşlevi söylenen temel trafik levhasını gösterir.
- 7.5.4.4. Gösterilen temel trafik levhasının işlevini söyler.
- 7.5.4.5. Yayaların karşıdan karşıya geçerken kullanması gereken geçitleri görsel materyaller üzerinde gösterir.
- 7.5.4.6. Yayaların karşıdan karşıya geçerken kullanması gereken geçitleri söyler.
- 7.5.4.7. Yayaların karşıdan karşıya geçerken neler yapması gerektiğini görsel materyaller üzerinde söyler.
- 7.5.4.8. Yayaların karşıdan karşıya geçerken neler yapması gerektiğini söyler.
- 7.5.5.1. Alışveriş yerlerini görsel materyaller üzerinde gösterir.
- 7.5.5.2. Alışveriş yerlerinin adlarını söyler.
- 7.5.5.3. İşlevi söylenen alışveriş yerlerini gösterir.
- 7.5.5.4. Alışveriş yerlerinin işlevlerini söyler.

Hedefler

- 7.5.4. Trafik kurallarını ayırt eder.
- 7.5.5. Alışveriş yerlerini ayırt eder.

Bölüm 7.5. Sosyal Çevrede Hayat

Bölüm 7.5. Sosyal Çevrede Hayat	Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
Bölüm 7.6. Doğada Hayat	7.5.6. İletişim araçlarını ayırt eder.	7.5.6.1. İletişim araçlarını görsel materyaller üzerinde gösterir. 7.5.6.2. İletişim araçlarının adlarını söyler. 7.5.6.3. İletişim araçlarına örnek verir.	
	7.6.1. Canlı ve cansız varlıkları özelliklerine göre ayırt eder.	7.6.1.1. Canlı ve cansız varlıkları gösterir. 7.6.1.2. Gösterilen varlığın canlı veya cansız olduğunu söyler. 7.6.1.3. Canlı ve cansız varlıklara örnek verir. 7.6.1.4. Canlı ve cansız varlıkların ortak özelliklerini görseller üzerinde gösterir. 7.6.1.5. Canlı ve cansız varlıkların ortak özelliklerini söyler. 7.6.1.6. Canlı ve cansız varlıklar arasındaki farklılıkları söyler.	
	7.6.2. Gök cisimlerini ayırt eder.	7.6.2.1. Gök cisimlerini görsel materyaller üzerinde gösterir. 7.6.2.2. Gösterilen gök cisminin adını söyler.	Hedef 7.6.2. için bireyin devam ettiği okuldaki genel eğitim müfredatı temel alınarak hangi gök cisimlerinin çalışılacağı belirlenmelidir.
	7.6.3. Günün bölümlerini ve günün bölümlerinde yapılanları ayırt eder.	7.6.3.1. Günün bölümlerini görsel materyaller üzerinde gösterir. 7.6.3.2. Günün bölümlerinin adlarını söyler.	

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
7.6.4. Günleri söyler.	7.6.4.1. Günlerin adlarını sırasıyla söyler. 7.6.4.2. Hafta içi olan günleri söyler. 7.6.4.3. Hafta sonu olan günleri söyler.	Hedef 7.6.4.te yer alan hedef davranışların öğretiminden sonra, verilen günden öncesi ve sonrası söyleme çalışmalarına yer verilmiştir.
7.6.5. Mevsimleri özelliklerine göre ayırır eder.	7.6.5.1. Mevsimlere ait özellikleri taşıyan görseli gösterir. 7.6.5.2. Mevsimlerin adlarını sırayla söyler. 7.6.5.3. Mevsimlerin özelliklerini söyler.	Hedef 7.6.5. çalışırken içinde bulunan mevsime daha ağırlıklı yer verilerek öğretim yapılandırılmıştır. Hedef davranış 7.6.5.3. çalışırken mevsimlere göre yapılanlar, giysilerdeki değişiklikler, hava durumundaki değişiklikler, bitkilerdeki değişiklikler göz önünde bulundurularak öğretim yapılandırılmıştır.
7.6.6. Ayları söyler.	7.6.6.1. Ayların adlarını sırasıyla söyler. 7.6.6.2. Mevsimlere ait olan ayların adlarını söyler.	Hedef 7.6.6.da yer alan hedef davranışların öğretiminden sonra, verilen aydan öncesi ve sonrası söyleme çalışmalarına yer verilmiştir.
7.6.7. Yılın bölümlerinin öğelerini söyler.	7.6.7.1. Bir yılda dört mevsim olduğunu söyler. 7.6.7.2. Mevsimlerin dünyanın güneş etrafında dönmesi ile oluştuğunu söyler. 7.6.7.3. Bir yılda on iki ay olduğunu söyler. 7.6.7.4. Bir yılda elli iki hafta olduğunu söyler. 7.6.7.5. Bir yılda üç yüz atmış beş gün olduğunu söyler. 7.6.7.6. Bir ayda dört hafta olduğunu söyler.	

Bölüm 7.6. Doğada Hayat

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
7.6.8. Günlük yaşamında zaman kavramlarını doğru şekilde kullanır.	7.6.7.7. Bir ayda otuz gün olduğunu söyler. 7.6.7.8. Bir haftada yedi gün olduğunu söyler. 7.6.7.9. Bir günün yirmi dört saat olduğunu söyler. 7.6.7.10. Gece gündüzün dünyanın kendi etrafında dönmesi ile oluştuğunu söyler.	Hedef 7.6.8. için zaman şeridi hazırlanarak zaman kavramı şerit üzerinden çalışılmalıdır. Zaman şeridi görsellik içermeli ancak dikkat dağıtıcı görsellerin kullanımından kaçınılmalıdır (örneğin “Bebekliğim”, “Çocukluğum” resimleri konularak dün-bugün-yarın kavramı çalıştırılır).
7.6.9. Doğa olaylarını açıklar.	7.6.9.1. Doğa olaylarını görsel materyaller üzerinde gösterir. 7.6.9.2. Doğa olaylarının adlarını söyler. 7.6.9.3. Doğa olaylarının nasıl oluştuğunu söyler. 7.6.9.4. Hava durumunu görsel materyaller üzerinde gösterir. 7.6.9.5. Hava durumlarını söyler. 7.6.9.6. Hava durumunun simgesini görsel materyaller üzerinde gösterir. 7.6.9.7. Simgesi gösterilen hava durumunu söyler.	Hedef 7.6.9. için bireyin yaşadığı bölge dikkate alınmalıdır. Yaşadığı bölgede en çok karşılaştığı doğa olayının öğretiminden başlanarak öğretim yapılmalıdır.
7.6.10. Doğal afetleri ayırt eder.	7.6.10.1. Doğal afetleri görsel materyaller üzerinde gösterir. 7.6.10.2. Doğal afetlerin adlarını söyler.	Hedef 7.6.10. için bireyin yaşadığı bölge dikkate alınmalıdır. Yaşadığı bölgede en çok karşılaştığı doğal afetlerin öğretiminden başlanarak öğretim yapılmalıdır.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>7.7.1. Ülkemiz hakkında temel bilgileri ayırt eder.</p>	<p>7.7.1.1. Ülkemizin adını söyler. 7.7.1.2. Ülkemizin kurucusunun Ataturk olduğunu söyler. 7.7.1.3. Görsel materyaller üzerinde Türkiye'yi gösterir. 7.7.1.4. Gösterilen ülkenin Türkiye olduğunu söyler. 7.7.1.5. Ülkemizin başkentini söyler. 7.7.1.6. Türk Bayrağı'nı gösterir. 7.7.1.7. Gösterilen bayrağın Türk Bayrağı olduğunu söyler. 7.7.1.8. Türk Millî Marşı'nın adını söyler. 7.7.1.9. Adı söylenen marşın Türk Millî Marşı olduğunu söyler.</p>	
<p>7.7.2. Ülkemizdeki farklı bölge türlerini, iklim, bitki örtüsü, yeryüzü şekli ve nüfus dağılışına göre tanıtır.</p>	<p>7.7.2.1. Ülkemizdeki farklı bölge türlerini iklim özelliklerine göre tanıtır. 7.7.2.2. Ülkemizdeki farklı bölge türlerini bitki örtüsü özelliklerine göre tanıtır. 7.7.2.3. Ülkemizdeki farklı bölge türlerini yeryüzü şekillerine göre tanıtır. 7.7.2.4. Ülkemizdeki farklı bölge türlerini nüfus dağılışına göre tanıtır.</p>	<p>Hedef 7.7.2. için bireyin yaşadığı bölgeden başlanarak öğretim yapılması önerilir. Hedef 7.7.2.nin öğretiminde ifade edici dil becerilerine sahip olmayan bireyler için görsel materyaller üzerinde çalışma yapılabilir.</p>

Bölüm 7.7. Ülkemizde Hayat

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
7.7.3. Ülkemizde görülen iklim, bitki örtüsü, yeryüzü şekilleri ve nüfus özelliklerini söyler.	<p>7.7.3.1. Ülkemizde yaşanan iklimlerin temel özelliklerini söyler.</p> <p>7.7.3.2. Ülkemizde bulunan bitki örtüsü çeşitlerinin temel özelliklerini söyler.</p> <p>7.7.3.3. Ülkemizde görülen yeryüzü şekillerinin temel özelliklerini söyler.</p> <p>7.7.3.4. Ülkemizdeki nüfus dağılışı özelliklerini söyler.</p>	<p>Hedef 7.7.3. için bireyin yaşadığı bölgeden başlanarak öğretim yapılması önerilir.</p> <p>Hedef 7.7.3.ün öğretiminde ifade edici dil becerilerine sahip olmayan bireyler için görsel materyaller üzerinden çalışma yapılabilir.</p>
7.7.4. Yerleşim birimleri ile ilgili temel bilgileri söyler.	<p>7.7.4.1. Yerleşim birimlerinin adlarını söyler.</p> <p>7.7.4.2. Yerleşim birimlerini yönetenleri söyler.</p>	
7.7.5. Atatürk ile ilgili temel bilgileri ayırt eder.	<p>7.7.5.1. Görsel materyaller üzerinde Atatürk'ü gösterir.</p> <p>7.7.5.2. Gösterilen resimdeki kişinin Atatürk olduğunu söyler.</p> <p>7.7.5.3. Atatürk'ün kişisel bilgilerini söyler.</p> <p>7.7.5.4. Atatürk'ün ülkemiz için yaptıklarını söyler.</p>	<p>Hedef davranış 7.7.5.3. için bireyden doğum/ölüm tarihi, doğduğu/öldüğü yer, kabrinin nerede olduğu vb. bilgileri söylenmesi beklenmektedir.</p> <p>Hedef davranış 7.7.5.4. çalışırken Atatürk'ün ülkemizi düşmanlardan kurtardığı, cumhuriyetimizi kurduğu, ülkemize birçok yenilik getirdiği vb. bilgilerin vurgusu yapılmalıdır.</p>

Bölüm 7.7. Ülkemizde Hayat

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
<p>7.7.6. Ulusal ve dinî bayramlar ile ilgili temel bilgileri ayırt eder.</p>	<p>7.7.6.1. Ulusal bayramların adlarını söyler.</p> <p>7.7.6.2. Ulusal bayramlarda neler yapıldığını görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>7.7.6.3. Ulusal bayramlarda neler yapıldığını söyler.</p> <p>7.7.6.4. Ulusal bayramların özelliklerini söyler.</p> <p>7.7.6.5. Dinî bayramların adlarını söyler.</p> <p>7.7.6.6. Dinî bayramlarda neler yapıldığını görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>7.7.6.7. Dinî bayramlarda neler yapıldığını söyler.</p> <p>7.7.6.8. Dinî bayramların özelliklerini söyler.</p>	<p>Hedef davranış 7.7.6.4. ve 7.7.6.8.de bayramların içerdikleri anlamlar vurgulanmalıdır.</p> <p>Örneğin “29 Ekim Cumhuriyet Bayramı’nın özellikleri nedir?” diye sorulduğunda bireyden “Bugün cumhuriyet ilan edildi.” demesi beklenir.</p>

Bölüm 7.7. Ülkemizde Hayat

8. Modülün Adı**ÖZ BAKIM BECERİLERİ****8. Modülün Amacı**

Öz Bakım Becerileri Modülü ile otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin öz bakım becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır.

8. Modüldeki Bölümler

Kişisel Bakım ve Temizlik Becerileri, Tuvalet Kontrolü ve Tuvalet Becerileri, Giyinme ve Soyunma Becerileri, Yemek Yeme ve İçme Becerileri

Hedefler

8.1.1. Kişisel bakım ve temizlik becerilerini geliştirecektir.

Hedef Davranışlar

- 8.1.1.1. Ellerini yıkar.
- 8.1.1.2. Yüzünü yıkar.
- 8.1.1.3. Ayaklarını yıkar.
- 8.1.1.4. Dişlerini fırçalar.
- 8.1.1.5. Burununu temizler.
- 8.1.1.6. Saçını tarar.
- 8.1.1.7. Saçını yıkar.
- 8.1.1.8. Banyo yapar.
- 8.1.1.9. El tırnaklarını keser.
- 8.1.1.10. Ayak tırnaklarını keser.
- 8.1.1.11. Sakal tıraş olur.
- 8.1.1.12. Ped değiştirir.
- 8.1.1.13. Koku giderici/parfüm kullanır.
- 8.1.1.14. Vücut kıllarını temizler.

Açıklamalar

Hedef 8.1.1.de yıkama gerektiren beceriler için yapılacak olan beceri analizlerine kurulumaya yönelik basamaklar eklenmelidir.

Hedef 8.1.1.de yer alan hedef davranışlar çalışılırken eş zamanlı olarak bireyin bu becerileri gerçekleştirmek için gereksinim duyduğu durumların farkındalık çalışmaları da yapılmalıdır. Örneğin yemek yedikten sonra dişlerini fırçalaması gerektiğinin farkındalığının da artırılması sağlanmalıdır.

Hedef davranış 8.1.1.4.te yer alan diş fırçalama becerisi için elektronik diş fırçasıyla da öğretim yapılabilir.

Ped değiştirme (8.1.1.12), banyo yapma (8.1.1.8.), vücut kıllarını temizleme (8.1.1.14) vb. hedef davranışları, ailenin bilgisi ve onayı dâhilinde aile eğitimi ile gerçekleştirilmelidir. Bu hedef davranışların öğretimi için güvenlik çemberinden bakım veren kişi/kişiler belirlenmeli ve sadece bu kişi/kişilerle iş birliği yapılarak çalışılmalıdır. Güvenlik çemberinden belirlenen kişi/kişilerin hemcinslerden seçilmesine öncelik verilmelidir.

Bölüm 8.1. Kişisel Bakım ve Temizlik Becerileri

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
8.2.1. Tuvalet kontrolünü sağlar.	8.2.1.1. Tuvaletin geldiğini jest-mimik, fiziksel hareketler, alternatif iletişim araçları ile ifade eder. 8.2.1.2. Tuvaletin geldiğini söyler.	Hedef 8.2.1.de yer alan hedef davranışların öğretimine başlandıktan önce bireyin hazır bulunuşluk durumu aile ile değerlendirilmiştir. Bireyin sağlık durumu, gündüz ve gece kuruluk kaydı sonuçları dikkate alınarak bu eğitime hazır olup olmadığı belirlenmelidir. Bedensel yetersizliği olan bireylerin tuvalet eğitiminde doktor ve fizyoterapistler ile iş birliği yapılmalıdır. Tüm bireyler için tuvalet becerilerinin öğretimine önce geleneksel yöntemle başlanmalıdır. Ancak geleneksel tuvalet eğitiminde istenilen performans gösteremeyen bireyler için yoğunlaştırılmış tuvalet eğitimi de kullanılabilir.
8.2.2. Tuvalet becerisini gerçekleştirir.	8.2.2.1. Güvenlik çemberinde yer alan kişiler yardımı ile tuvaletini yapar. 8.2.2.2. Tuvaletini yapar. 8.2.2.3. Tuvalet sonrası vücut temizliğini yapar. 8.2.2.4. Tuvalet sonrası tuvalet temizliğini yapar.	
8.3.1. Giysilerini çıkarır.	8.3.1.1. Çoraplarını çıkarır. 8.3.1.2. Pantolonunu çıkarır. 8.3.1.3. Kazağını çıkarır. 8.3.1.4. Tişörtünü çıkarır. 8.3.1.5. Eteğini çıkarır. 8.3.1.6. Hırkasını çıkarır. 8.3.1.7. Ceketini çıkarır. 8.3.1.8. Yeleşini çıkarır. 8.3.1.9. Süveterini çıkarır.	Pantolon/etek çıkarma ve giyme becerilerini çalışırken lastikli pantolonla/etekle öğretime başlanarak daha sonra fermuar ve düğmeli pantolon/etek ile çalışılmalıdır. Mont, palto ve kaban çıkarma giyme beceri analizleri benzer özellikler gösterdiğinden hedef davranış olarak bir arada ele alınmıştır. Öğretim süreci bireyin kullandığı giysiye göre planlanmalıdır. Soyunma ve giyinme becerilerinin öğretiminde mevsim özellikleri dikkate alınmalıdır. Örneğin kış mevsiminde bot giyme ve çıkarma çalışırken yaz mevsiminde tişört, şapka vb. giyme ve çıkarma çalışılmalıdır. Giyinme becerilerinin edinimi, akıcılığı ve genellenebilirliğinin sağlanabilmesi için aile ile iş birliği yapılmalıdır.

Bölüm 8.2. Tuvalet Kontrolü ve Tuvalet Becerileri

Bölüm 8.3. Giyinme ve Soyunma Becerileri

Bölüm 8.3. Giyim ve Soyunma Becerileri

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
8.3.2. Giysilerini giyer.	8.3.1.10. Montunu/paltosunu/kabanını çıkarır. 8.3.1.11. Ayakkabısını/botunu/çizmesini çıkarır. 8.3.1.12. Şapkasını çıkarır. 8.3.1.13. Eldivenini çıkarır. 8.3.1.14. Atkısını çıkarır. 8.3.1.15. Atletini çıkarır. 8.3.1.16. İç çamaşırlarını çıkarır. 8.3.1.17. Külüotu çorabını çıkarır. 8.3.1.18. Elbisesini çıkarır. 8.3.2.1. Çoraplarını giyer. 8.3.2.2. Pantolonunu giyer. 8.3.2.3. Kazağını giyer. 8.3.2.4. Tişörtünü giyer. 8.3.2.5. Eteğini giyer. 8.3.2.6. Hırkasını giyer. 8.3.2.7. Ceketini giyer. 8.3.2.8. Yelegini giyer. 8.3.2.9. Süveterini giyer. 8.3.2.10. Montunu / paltosunu / kabanını giyer. 8.3.2.11. Ayakkabısını / botunu / çizmesini giyer. 8.3.2.12. Şapkasını giyer. 8.3.2.13. Eldivenini giyer. 8.3.2.14. Atkısını giyer.	Soyunma ve giyimme hedef davranışlarının öğretilmesinde bireyin mahremiyeti dikkate alınarak gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Bölüm 8.3. Giyinme ve Soyunma Becerileri

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
8.3.2. Giysilerini giyer.	8.3.2.15. Atletini giyer. 8.3.2.16. İç çamaşırlarını giyer. 8.3.2.17. Külüotu çorabını giyer. 8.3.2.18. Elbisesini giyer.	
8.3.3. Giysilerdeki aparatları açar.	8.3.3.1. Çıtıt açar. 8.3.3.2. Cirt cirt açar. 8.3.3.3. Fermuar açar. 8.3.3.4. Düğme açar. 8.3.3.5. Kopça açar. 8.3.3.6. Klips açar. 8.3.3.7. Bağcık çözer.	
8.3.4. Giysilerdeki aparatları kapatır.	8.3.4.1. Çıtıt kapatır. 8.3.4.2. Cirt cirt kapatır. 8.3.4.3. Fermuar kapatır. 8.3.4.4. Düğme kapatır. 8.3.4.5. Kopça kapatır. 8.3.4.6. Klips kapatır. 8.3.4.7. Bağcık bağlar.	
8.3.5. Giysiyi tamamlayıcı aksesuar kullanır.	8.3.5.1. Kemer kullanır. 8.3.5.2. Kravat kullanır. 8.3.5.3. Pantolon askısı kullanır. 8.3.5.4. Fular kullanır. 8.3.5.5. Gözlük kullanır. 8.3.5.6. Takı kullanır. 8.3.5.7. Toka/taç takar.	

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
8.3.6. Yer, zaman ve duruma uygun giyinir.	8.3.6.1. Mevsimlere uygun giyinir. 8.3.6.2. Ortama uygun giyinir.	
8.4.1. Yeme becerilerini gerçekleştirir.	8.4.1.1. Parmaklarını kullanarak yemek yer. 8.4.1.2. Çatal kullanarak yemek yer. 8.4.1.3. Kaşık kullanarak yemek yer. 8.4.1.4. Çatal ve bıçağı birlikte kullanarak yemek yer.	Yemek yeme becerileri çalışılırken bireyin eğitim merkezine geldiği zaman dilimi göz önünde bulundurularak öğretim planlanmalıdır. Yemek yeme becerilerinin öğretimine bireyin sevdiği yiyecek- içeceklerle başlanarak ve kullanılmak üzere materyallerde bireye seçeneği sunularak bireyin güdülenmesi sağlanmalıdır. Yeme ve içme becerilerinin öğretiminde bireyin içinde bulunduğu kültürel çevrenin özellikleri dikkate alınarak beceri analizlerinde sofraya ve görgü kurallarına yer verilmelidir.
8.4.2. İçme becerilerini gerçekleştirir.	8.4.2.1. Pipet kullanarak sıvı içer. 8.4.2.2. Bardaktan sıvı içer. 8.4.2.3. Şişeden sıvı içer. 8.4.2.4. Teneke kutudan sıvı içer.	Bedensel yetersizliği olan bireylere yeme ve içme becerilerinin öğretiminde fizyoterapistlerle iş birliği yapılmalıdır.
8.4.3. Uygun yemek yeme davranışlarını gerçekleştirir.	8.4.3.1. Tabağına bitireceği kadar yemek alır. 8.4.3.2. Yemeklerini sırasına uygun yer. 8.4.3.3. Ağzında lokma varken konuşmadan yer. 8.4.3.4. Sofrada peçete kullanır.	

Bölüm 8.3.

Bölüm 8.4. Yemek Yeme ve İçme Becerileri

9. Modülün Adı**GÜNLÜK YAŞAM BECERİLERİ****9. Modülün Amacı**

Günlük Yaşam Becerileri Modülü ile otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin günlük yaşam becerilerini geliştirilmeleri amaçlanmaktadır.

9. Modüldeki Bölümler

Mutfak Becerileri, Ev Araç Gereçlerini Kullanma, Giysi Düzeni ve Bakımı, Ev Düzeni ve Bakımı

Bölüm 1'deki hedef ve hedef davranışlar çalışırken TOPLUMSAL YAŞAM BECERİLERİ modülünde yer alan güvenlik becerileri dikkate alınarak bütünsel bir yaklaşımla çalışılmalıdır.

Bölüm 9.1. Mutfak Becerileri

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
9.1.1. Yiyecek hazırlama öncesi becerileri gerçekleştirir.	9.1.1.1. Yiyecek yıkar. 9.1.1.2. Yiyecek doğrar. 9.1.1.3. Yiyecek rendeler. 9.1.1.4. Yiyecek soyar.	
9.1.2. Basit yiyecek hazırlar.	9.1.2.1. Sandviç yapar. 9.1.2.2. Salata yapar. 9.1.2.3. Tost yapar. 9.1.2.4. Cacık yapar.	
9.1.3. Yemek pişirir.	9.1.3.1. Yumurta pişirir. 9.1.3.2. Yiyecek haşlar. 9.1.3.3. Çorba yapar. 9.1.3.4. Makarna yapar. 9.1.3.5. Puding yapar. 9.1.3.6. Kek yapar.	Bireyin düzeyine göre ileri düzeyde yemekler pişirilebilir. Hedef davranış 9.1.3.3. için başlangıçta hazır çorba ile çalışmaya başlanmalı, bireyin performansına göre farklı türde çorbaların öğretimine yer verilmelidir.
9.1.4. İçecek hazırlar.	9.1.4.1. Toz içecek hazırlar. 9.1.4.2. Meyve suyu hazırlar.	Hedef davranış 9.1.4.1. in kazandırılmasında sıcak ve soğuk su kullanılarak öğretim çeşitlendirilmelidir.

Bölüm 9.1. Mutfak Becerileri

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
9.1.4.3. Ayran yapar. 9.1.4.4. Çay demler. 9.1.4.5. Türk kahvesi yapar.	9.1.5.1. Yiyecek servisi yapar. 9.1.5.2. İçecek servisi yapar.	Hedef davranış 9.1.4.2.nin öğretiminde bireyin yaşantısı dikkate alınarak elde sıkma, katı meyve sıkacağı kullanma vb. becerilerin öğretimine yer verilmelidir. Hedef 9.1.5. için önce katı yiyecek ve soğuk içecek servisi yapma becerilerinin öğretimi ile başlanmalıdır. Birey bu becerilerde ilerleme gösterdikten sonra sıvı yiyecek ve sıcak içecek servisi yapma öğretimine devam edilmelidir.
9.1.5. Servis yapar.	9.1.6.1. Yiyecekler/içecekler uygun araç gereçleri masaya yerleştirir. 9.1.6.2. Kişi sayısına göre uygun araç gereçleri masaya yerleştirir. 9.1.6.3. Yemek masasını toplar.	Hedef 9.1.6. için öğretim süreçleri bireyin ve ailesinin kültürel yaşıntıları dikkate alınarak yapılandırılmalıdır.
9.1.6. Yemek masası hazırlar ve toplar.		

- Bölüm 2'deki hedef ve hedef davranışlar bu modüldenki diğer hedef davranışlar ile ilişkilendirilerek bütünsel bir yaklaşımla çalışılmalıdır. Örneğin kek yapma becerisinin öğretiminde mikser kullanma ve fırın kullanma becerileri çalışılmalıdır.
- Bölüm 2'deki hedef ve hedef davranışlar Toplumsal Yaşam Becerileri modülünde yer alan güvenlik becerileri dikkate alınarak bütünsel bir yaklaşımla çalışılmalıdır. Örneğin elektrikli ev aletleri ile çalışırken oluşabilecek risklere yönelik tedbirlerin öğretimine yer verilmelidir.

Bölüm 9.2. Ev Araç Gereçlerini Kullanma

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
9.2.1. Beyaz eşya kullanır.	9.2.1.1. Televizyon kullanır. 9.2.1.2. Ocak kullanır. 9.2.1.3. Buzdolabı kullanır. 9.2.1.4. Bulaşık makinesi kullanır. 9.2.1.5. Çamaşır makinesi kullanır. 9.2.1.6. Fırın kullanır. 9.2.1.7. Mikrodalga fırın kullanır.	

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
9.2.2. Küçük ev aletlerini kullanır.	<p>9.2.2.1. Su ısıtıcısı kullanır.</p> <p>9.2.2.2. Mutfak robotu kullanır.</p> <p>9.2.2.3. Mikser kullanır.</p> <p>9.2.2.4. Tost makinesi kullanır.</p> <p>9.2.2.5. Saç kurutma makinesi kullanır.</p> <p>9.2.2.6. Elektrikli süpürge kullanır.</p> <p>9.2.2.7. Ütü kullanır.</p>	Hedef 9.2.2.de yer alan hedef davranışların öğretiminde küçük ev aletlerinin rutin bakım ve temizliğine ilişkin öğretim yapılmalıdır.
9.2.3. Kişisel elektronik/elektrikli cihazları kullanır.	<p>9.2.3.1. Telefon kullanır.</p> <p>9.2.3.2. Cep telefonu kullanır.</p> <p>9.2.3.3. Tablet kullanır.</p> <p>9.2.3.4. Bilgisayar kullanır.</p> <p>9.2.3.5. Dijital müzik çalar kullanır.</p> <p>9.2.3.6. Fotoğraf makinesi kullanır.</p> <p>9.2.3.7. Saç şekillendirici kullanır.</p> <p>9.2.3.8. Tıraş makinesi kullanır.</p> <p>9.2.3.9. Epilasyon makinesi kullanır.</p>	Hedef 9.2.3.te yer alan cihazlarla birlikte kulaklık, şarj aleti vb. aparatların kullanımına da yer verilmelidir.
9.3.1. Giysilerin düzenini sağlar.	<p>9.3.1.1. Giysileri katlar.</p> <p>9.3.1.2. Giysileri dolaba yerleştirir.</p> <p>9.3.1.3. Giysileri mevsimlerine göre sınıflandırarak dolabını düzenler.</p>	
9.3.2. Giysilerin bakımını yapar.	<p>9.3.2.1. Düğme diker.</p> <p>9.3.2.2. Sökük diker.</p> <p>9.3.2.3. Ayakkabı boyar.</p> <p>9.3.2.4. Giysi fırçalar.</p>	

Bölüm 9.2. Ev Araç Gereçlerini Kullanma

Bölüm 9.3. Giysi Düzeni ve Bakımı

- Bölüm 4'teki hedef ve hedef davranışlar bu modüldenki diğer hedef davranışlar ile ilişkilendirilerek bütünsel bir yaklaşımla çalışılmalıdır.
- Örneğin ütü kullanma ve ütü yapma becerileri birlikte çalışılmalıdır.
- Bölüm 4'teki hedef ve hedef davranışlar Toplumsal Yaşam Becerileri modülünde yer alan güvenlik becerileri dikkate alınarak bütünsel bir yaklaşımla çalışılmalıdır. Örneğin tuvalet temizleme, cam silme, yer silme vb. beceriler çalışılırken oluşabilecek risklere yönelik tedbirlerin öğretilmesine yer verilmelidir.

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
9.4.1. Mutfakta temizlik ve düzeni sağlar.	9.4.1.1. Bulaşık yıkar. 9.4.1.2. Buzdolabını yerleştirir. 9.4.1.3. Buzdolabını temizler. 9.4.1.4. Ocak temizler. 9.4.1.5. Fırın temizler. 9.4.1.6. Aspiratör temizler. 9.4.1.7. Küçük mutfak aletlerini temizler.	Hedef 9.4.1.deki hedef davranışların beceri öğretimi planlanırken temizliği yapılan araç gereçleri yerlerine yerleştirilmesi basamağına da yer verilmelidir. Hedef davranış 9.4.1.1. için hem elde hem de bulaşık makinesinde bulaşık yıkama becerilerinin öğretimi yapılmalıdır.
9.4.2. Yatak odasında temizlik ve düzeni sağlar.	9.4.2.1. Yatak yapar. 9.4.2.2. Yatak toplar. 9.4.2.3. Nevresim değiştirir.	Hedef davranış 9.4.2.1. ve 9.4.2.2.nin öğretimi, bireyin ev yaşamı göz önünde bulundurularak yapılandırılmalıdır (örneğin yer yatağı, çekyatta yatak yapma vb.).
9.4.3. Ev içi temizlik ve düzeni sağlar.	9.4.3.1. Çöp atar. 9.4.3.2. Toz alır. 9.4.3.3. Yer siler. 9.4.3.4. Yer süpürür. 9.4.3.5. Dolap düzenler. 9.4.3.6. Dolap temizler. 9.4.3.7. Çamaşır yıkar. 9.4.3.8. Çamaşır asar. 9.4.3.9. Ütü yapar. 9.4.3.10. Cam siler. 9.4.3.11. Lavabo temizler. 9.4.3.12. Tuvalet temizler.	Hedef davranış 9.4.3.3. ve 9.4.3.4.ün öğretiminde farklı materyaller (el süpürgesi, elektrikli süpürge, yer bezi, paspas) kullanılarak öğretim etkinlikleri çeşitlendirilmelidir. Hedef davranış 9.4.3.7. için hem elde hem de çamaşır makinesinde çamaşır yıkama becerilerinin öğretimi yapılabilir.

Bölüm 9.4. Ev Düzeni ve Bakımı

10. Modülün Adı**TOPLUMSAL YAŞAM BECERİLERİ****10. Modülün Amacı**

Toplumsal Yaşam Becerileri Modülü ile otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin toplumsal yaşamdaki temel becerileri edinmeleri amaçlanmaktadır.

10. Modüldeki Bölümler

Güvenlik, Alışveriş, Sosyal Mekânlar, Kurum ve Kuruluşlar, Ulaşım ve İletişim, Günlük Yaşamı Planlama

Hedefler

10.1.1. Mahremiyetini korur.

10.1.2. Farklı ortamlar içinde oluşabilecek risk ve tehlikelere karşı kendini korur.

Hedef Davranışlar

10.1.1.1. Güvenlik çemberinde yer almayan kişilerden gelen yiyecek/içecek teklifini reddeder.

10.1.1.2. Güvenlik çemberinde yer almayan kişilerden gelen yardım teklifini reddeder.

10.1.1.3. Güvenlik çemberinde yer almayan kişilerden gelen gezi teklifini reddeder.

10.1.1.4. İhmal ve istismar durumlarında yapılması gerekenleri yapar.

10.1.2.1. Merdiveni korkuluklarından tutarak iner/çıkır.

10.1.2.2. Islak ve kaygan zeminde yürümekten kaçınır.

10.1.2.3. Kesici aletleri güvenli bir şekilde kullanır.

10.1.2.4. Elektrikli ve gazlı ev aletlerini güvenli bir şekilde kullanır.

10.1.2.5. Temizlik malzemelerini güvenli bir şekilde kullanır.

Açıklamalar

Hedef 10.1.1. için öncelikle güvenlik çemberinin oluşturulmasıyla da aile ya da bakım veren kişilerle görüşülerek bireyin gerekli durumlarında yardım alabileceği 3 kişi belirlenmelidir. Bireye yalnızca güvenlik çemberinde yer alan kişilerden yardım alması gerektiği öğretilmelidir.

Hedef 10.1.1.1.de yer alan hedef davranışlara yönelik çalışmalarda hayır deme, bağırma, güvenli bölgeye gitme, güvenlik çemberinde yer alan kişilere haber verme vb. becerilerin öğretilmesine yer verilmelidir.

Hedef 10.1.1.1.de yer alan hedef davranışlar senaryolardan yararlanılarak benzetilmiş ortamlarda çalışılmalıdır. Bu hedef davranışların doğal ortamlara genellenmesine yönelik planlamalara yer verilmelidir.

Hedef 10.1.2.de yer alan hedef davranışlar için kesici aletleri ya da temizlik malzemelerini bireylerin ulaşamayacağı yerlere koymak ya da bireylere bu maddelere dokunmaması gerektiğini söylemek yeterli değildir. Mutlaka sistematik öğretim sunulmalıdır. Bu süreçte model olma, rol oynama çalışmalarına yer verilebileceği gibi açıklamalar bölümünde yer verilen kanıt temelli uygulamalardan da yararlanılabilir.

Bölüm 10.1. Güvenlik

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
10.1.3. Acil durumlarda güvenliğini sağlar.	<p>10.1.2.6. Mobilyaları güvenli bir şekilde kullanır.</p> <p>10.1.2.7. Pencere ve balkonu güvenli bir şekilde kullanır.</p> <p>10.1.2.8. Kapıyı güvenli bir şekilde kullanır.</p> <p>10.1.3.1. Acil durumlarda 112'yi arar.</p> <p>10.1.3.2. Acil durumlarda gerekli basit ilk yardım müdahalelerini uygular.</p> <p>10.1.3.3. Acil durumlarda güvenliğini sağlamak için aile üyeleri, bakım verenler, sağlık ve güvenlik personelleri ile iş birliği yapar.</p>	<p>Hedef 10.1.3. için bireyle birlikte bir acil yardım rehberi oluşturularak bireyin bu rehberi yanında bulundurması sağlanabilir.</p> <p>Çalışılması gereken acil durumlar arasında yaralanmalar, zehirlenmeler, kazalar, doğal afetler vb. durumlar yer alabilir.</p> <p>Hedef 10.1.3.te yer alan hedef davranışların öğretiminde bilgi ve kavram düzeyinde çalışmalar yapmanın yanı sıra, benzetim ortamlarında uygulamaya dönük çalışmalar da yapılmalıdır.</p>
10.1.4. Trafikte kendi güvenliğini sağlar.	<p>10.1.4.1. Yaya olarak güvenliğini sağlar.</p> <p>10.1.4.2. Taşıtlarda güvenliğini sağlar.</p>	<p>Hedef 10.1.4.te yer alan hedef davranışların doğal ortamlarda sergilenmesi için gerekli planlamalar yapılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 10.1.4.1.de yer alan, yaya olarak güvenliğini sağlama becerisi için yaya geçidini güvenli bir şekilde kullanarak karşıya geçme, yaya kaldırımında güvenli bir şekilde yürüme, alt ve üst geçitleri güvenli bir şekilde kullanma, trafik levhalarına uyma becerilerinin öğretimine yer verilir.</p> <p>Hedef davranış 10.1.4.2.de yer alan, taşıtlarda güvenliğini sağlama becerisi için emniyet kemeri takma, yolculuk süresince yerinde oturma, taşıttan inerken ve taşıta binerken kurallara uyma becerilerinin öğretimine yer verilir.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
Bölüm 10.2. Alışveriş	<p>10.2.1. Alışveriş yapar.</p> <p>10.2.1.1. Alışveriş öncesi hazırlık yapar.</p> <p>10.2.1.2. Gıda alışverişi yapar.</p> <p>10.2.1.3. Giysi alışverişi yapar.</p> <p>10.2.1.4. Kişisel bakım ürünleri alışverişi yapar.</p> <p>10.2.1.5. Temizlik maddeleri alışverişi yapar.</p> <p>10.2.1.6. Kırtasiye alışverişi yapar.</p>	<p>Hedef 10.2.1.de yer alan hedef davranışların doğal ortamlara genellenmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.</p> <p>Hedef 10.2.1.de yer alan hedef davranışların öğretiminde kullanılacak beceri analizleri hazırlanırken ürünlerin satın alınması sırasında dikkat edilmesi gereken noktalar vurgulanmalıdır (son kullanma tarihi, beden ölçüleri vb.).</p>
Bölüm 10.3. Sosyal Mekânlarda	<p>10.3.1. Sosyal mekânlarda kullanılır.</p> <p>10.3.1.1. Restoran/kafe kullanır.</p> <p>10.3.1.2. Sinema/tiyatro kullanır.</p> <p>10.3.1.3. Park/bahçe/piknik alanları vb. yerleri kullanır.</p> <p>10.3.1.4. Kütüphaneleri kullanır.</p> <p>10.3.1.5. Konserlerin yapıldığı ortamları kullanır.</p> <p>10.3.1.6. Sanatsal etkinliklerin (müze, sergi vb.) yapıldığı ortamları kullanır.</p> <p>10.3.1.7. Sportif etkinliklerin yapıldığı ortamları kullanır.</p> <p>10.3.1.8. Gereksinimlerine uygun ortamları kullanır.</p>	<p>Hedef 10.3.1.de yer alan hedef davranışlar zincirleme beceriler olduğundan öğretim ve değerlendirme sürecinde beceri analizi yapılmalıdır. Beceri analizi yapılırken bu mekânlarda uyulması gereken kurallar belirlenerek öğretim yapılmalıdır.</p> <p>Hedef 10.3.1.de yer alan hedef davranışlar mümkünse doğal ortamlarda çalışılmalı, koşullar uygun değilse benzetilmiş ortamlar oluşturulmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 10.3.1.1.in öğretiminde self servis hizmeti veren restoran/kafeler için uyarılama yapılmalıdır.</p> <p>Hedef davranış 10.3.1.8.de söz edilen “gereksinimlerine uygun ortamlar” ifadesi ile terzi, kuru temizleme, tamirci, vb. ortamlar ifade edilmektedir.</p>
Bölüm 10.4. Kurum ve Kuruluşlar	<p>10.4.1. Kurum ve kuruluşları kullanır.</p> <p>10.4.1.1. Sağlık hizmetleri veren kurum ve kuruluşları kullanır.</p> <p>10.4.1.2. Bankaları kullanır.</p> <p>10.4.1.3. Posta, kargo hizmeti veren kurum ve kuruluşları kullanır.</p>	<p>Hedef 10.4.1.de yer alan hedef davranışlar zincirleme beceriler olduğundan öğretim ve değerlendirme sürecinde beceri analizi yapılmalıdır. Beceri analizi yapılırken bu mekânlarda uyulması gereken kurallar belirlenerek öğretim yapılmalıdır.</p> <p>Hedef 10.4.1.de yer alan hedef davranışlar mümkünse doğal ortamlarda çalışılmalı, koşullar uygun değilse benzetilmiş ortamlar oluşturulmalıdır.</p>

Hedefler	Hedef Davranışlar	Açıklamalar
10.5.1. Şehir içi ulaşım hizmetlerini kullanır.	10.5.1.1. Okul servisini kullanır. 10.5.1.2. Otobüs kullanır. 10.5.1.3. Dolmuş kullanır. 10.5.1.4. Tren/metro kullanır. 10.5.1.5. Vapur kullanır. 10.5.1.6. Taksi kullanır.	Hedef 10.5.1. ve 10.5.2.de yer alan hedef davranışlar zincirleme beceriler olduğundan öğretim ve değerlendirme sürecinde beceri analizi yapılmalıdır. Beceri analizi yapılırken bu mekânlarda uyulması gereken kurallar belirlenerek öğretim yapılmalıdır. Hedef 10.5.1. ve 10.5.2.de yer alan hedef davranışlar için yapılan beceri analizlerine, gideceği yere en uygun ulaşım aracı belirleme basamağı eklenmelidir. Hedef 10.5.1. ve 10.5.2.de yer alan hedef davranışlar mümkünse doğal ortamlarda çalışılmalı, koşullar uygun değilse benzetilmiş ortamlar oluşturulmalıdır.
10.5.2. Şehirlerarası ulaşım hizmetlerini kullanır.	10.5.2.1. Otobüs kullanır. 10.5.2.2. Tren kullanır. 10.5.2.3. Gemi/feribot kullanır. 10.5.2.4. Uçak kullanır.	Hedef 10.5.1. ve 10.5.2.de yer alan hedef davranışların öğretiminde bireyin günlük yaşamında sıklıkla kullanabileceği ulaşım araçları ile öğretim yapılmalıdır.
10.5.3. İletişim hizmetlerini kullanır.	10.5.3.1. Telefon kullanır. 10.5.3.2. İnternet kullanır. 10.5.3.3. Sosyal medya kullanır. 10.5.3.4. Elektronik posta kullanır.	Hedef davranış 10.5.3.2. ve 10.5.3.3.te bireylerin internet ve sosyal medya kullanımında güvenliği sağlama ile ilgili aile ile iş birliği yapılmalıdır.
10.6.1. Günlük yaşamını planlar.	10.6.1.1. Gün içinde yapacağı işleri/görevleri önem sırasına göre planlar. 10.6.1.2. Bulunduğu ortama göre yapacağı işleri/görevleri yapar. 10.6.1.3. Serbest zamanını verimli bir şekilde kullanır.	Hedef 10.6.1. için ev, iş, okul ve toplumsal ortamlarda zamanını planlı ve etkili kullanabilmesi için bireye uygun zaman çizelgeleri hazırlanabilir. Bireylerin hazırlanan zaman çizelgelerini kullanabilmelerine düşük öğretim planlanmalıdır. Hedef davranış 10.6.1.3. için bir serbest zamanı değerlendirme formu hazırlanarak aile ve birey ile birlikte uygun etkinlikler belirlenebilir. Belirlenen etkinliklere yönelik öğretim planlanabilir.

Bölüm 10.5. Ulaşım ve İletişim

Bölüm 10.6. Günlük Yaşamı Planlama

EKLER

ÖLÇÜT BAĞIMLI TEST (ÖBT)

EK-1

Bireyin Adı ve Soyadı : _____ Öğretmenin Adı : _____
 Eğitim-Öğretim Yılı : _____ / _____ / _____ Tarih : _____
 Modül Adı : _____ Bölüm No: _____ İlk değ. : ____ / ____ / ____
 Ara değ. : ____ / ____ / ____
 Son değ. : ____ / ____ / ____

Hedef Davranışlar	Materyaller/Sorular	Yönerge	Ölçüt	Evet/Hayır		
				İlk değ.	Ara değ.	Son değ.
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						

değ.: Değerlendirme

KONTROL LİSTESİ

EK-2

Bireyin Adı ve Soyadı : _____ Öğretmenin Adı : _____

Eğitim-Öğretim Yılı : _____ / _____ / _____ Tarih : _____

Modül Adı : _____ Bölüm No: _____

İlk değ. : ____ / ____ / ____

Ara değ. : ____ / ____ / ____

Son değ. : ____ / ____ / ____

Hedef Davranışlar	Materyaller/Sorular	İlk değ. Evet (+)/Hayır (-)	Ara değ. Evet (+)/Hayır (-)	Son değ. Evet (+)/Hayır (-)	Açıklamalar
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					

değ.: Değerlendirme

DERECELEİ PUANLAMA ANAHTARI

EK-3

Bireyin Adı ve Soyadı : _____
 Eğitime Başlama ve Bitiş Tarihi : ___/___/___
 Değerlendirme Tarihi : ___/___/___
 Modül - Bölüm İsmi : ___/___/___
 Hedef/Hedef Davranış : _____

Performans Düzeyi ve Tanımlamalar

Ölçütler	Yetersiz (3)	Orta (2)	İyi (1)

Not: Ölçülecek beceriye göre 3, 4, 5'li hazırlanabilir.

PERFORMANS KAYIT FORMU

EK-4

Bireyin Adı ve Soyadı : _____ Öğretmenin Adı : _____
 Ön Değerlendirme Tarihi : ___/___/___ Son Değerlendirme Tarihi : ___/___/___

Bölmüler	Hedefler	Değerlendirme	Hedef Davranış Numarası																
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		
Bölüm 1.1	Hedef 1.1.1	Ön	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Son	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	Hedef 1.1.2	Ön	x	x	x	x	x												
		Son	+	+	+	+	+												
	Hedef 1.1.3	Ön	x	x	x	x	x	x	x										
		Son	+	+	+	+	+	+	+										
Bölüm 2.1	Hedef 2.1.1	Ön	x	x	x	x	x	x	x	x	x								
		Son	+	+	+	+	+	+	+	+									
	Hedef 2.1.2	Ön	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
		Son	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	Hedef 3.1.1	Ön	x	x	x														
		Son	+	+	+														
Bölüm 3.1	Hedef 3.1.2	Ön	x	x															
		Son	+	+															
	Hedef 3.1.3	Ön	x	x															
		Son	+	+															

Not: Performans Kayıt Formu; her modül için öğretim sürecinin başında ve sonunda aynı aynı doldurulur.

x: Ulaşılmış hedeflenen hedef davranış

+: Ulaşılan hedef davranış

BEP GELİŞİMİ İZLEME ÖZET FORMU

EK-5

Bireyin Adı ve Soyadı : _____ Öğretmenin Adı : _____

Eğitim-Öğretim Yılı : _____ / _____ / _____

Ön Değerlendirme Tarihi : _____ / _____ / _____ Son Değerlendirme Tarihi : _____ / _____ / _____

Modüller	Modülde Yer Alan Bölümler	BEP'te Yer alan Hedefler	Gerçekleştirdiği Hedef Davranışlar	Öğretilmesi Hedeflenen Hedef Davranışlar	Çalışılan Hedef Davranışlar	Ulaşılmayan Hedef Davranışlar	Ulaşılamama Nedenleri	Öneriler	
Modül 1 (Modül Adı)	Bölüm 1.1 (Bölüm Adı)	Hedef 1.1.1							
		Hedef 1.1.2							
		Hedef 1.1.3							
		Hedef 1.1.4							
Modül 2 (Modül Adı)	Bölüm 2.1 (Bölüm Adı)	Hedef 2.1.1							
		Hedef 2.1.2							

Not: BEP Gelişimi İzleme Özeti Formu; BEP uygulanması sürecinde, öğretim sırasında ve öğretim sonunda yapılan değerlendirmelerden elde edilen verilerden hareketle doldurulur. Bir sonraki eğitim-öğretim yılında yapılacak kaba değerlendirmeler için bu formda yer alan veriler dikkate alınır.

Bu form, bireylerin herhangi bir modüllü tamamladıktan sonra veya eğitim ve öğretim yılı sonunda hazırladıkları portfolyoları RAM'a gönderilmeden önce portfolyo içeriğini kontrol etmek amacıyla hazırlanmıştır. Ayrıca eğitim öğretim sürecinin başında, hazırlanacak portfolyoların içeriğine nelerin konulması gerektiğine yönelik bilgi vermesi amacıyla hazırlanmıştır. Portfolyo teslim edilirken aşağıdaki ürünler/çalışmalar öncelikle özel öğretim kurumu tarafından kontrol edilecek, dosya RAM'a geldiğinde ise RAM tarafından kontrol edilerek ilgili sütunlar doldurulacaktır.

PORTFOLYO KONTROL LİSTESİ

EK-6

Bireyin Adı ve Soyadı : _____

Tarihi : ____/____/____

Eğitim-Öğretim Yılı : _____/_____

Modülün Adı : _____

Çalışmalar/Ürünler	Özel Öğretim Kurumu	Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM)
	Açıklama	Açıklama
Bireyin BEP'i		
BÖP (Bireysel Öğretim Programı)		
BEP Gelişimi İzleme Özet Formu (2 Adet)		
Performans Kayıt Formları		
BÖP Örneği		
Gelişim İzleme Kayıt Formu Örneği		
Gelişimi İzleme Grafik Örneği		
Ölçme Araçları (Sınavlar) Örneği		
Öğretim Sürecinde Yapılmış Ödev Örneklere		
Öğretim Sürecinde Birey Tarafından Yapılmış Çalışma Yaprağı Örneklere		
Birey Çalışmalarını İçeren Ses Kayıt, Video Örneklere (Aileden İzin Alındığı Takdirde Konulabilecek)		

Not: Bu form iki adet doldurulacaktır. Biri ilgili özel öğretim kurumunda diğeri ise RAM'da kayıt altında tutulacaktır.

PORTFOLYO DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

EK-7

Bireyin Adı-Soyadı : _____ Değerlendirme Tarihi : ____/____/____
 Eğitime Başlama Tarihi : ____/____/____ Modülün Adı : _____

AÇIKLAMA: Bu araç, öğretim yılı içerisinde bireylerimizin ilgili modül veya modüllere göre hazırlanmış oldukları çeşitli ürünler ile öğretim ve gelişimine yönelik öğretmenler tarafından uygulanan çeşitli ölçme araçlarının bir arada yer aldığı portfolyoları değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Hazırlanan birey portfolyolarının puanlanmasında aşağıdaki her bir ölçütü ayrı ayrı inceleyerek puanlandırınız.

Geliştirilmeli (1)

Portfolyo içerisindeki Bölüm 1, Bölüm 2 ve Bölüm 3 kapsamında olması gereken çalışmaların hemen hiç biri yoktur. Sadece bireyin BEP'i bulunmaktadır. Bireyin gelişimini gösteren kayıt formu ve/veya gelişim grafikleri de yer almamaktadır.

Orta (2)

Portfolyo içerisindeki Bölüm 1 kapsamında bireyin BEP ve Performans Kayıt Formu bulunmaktadır. Bölüm 2 ve Bölüm 3 kapsamındaki olması gereken çalışmalar yer almamaktadır. Bireyin gelişimini gösteren kayıt formu ve/veya gelişim grafikleri kısmen var ancak çok yüzeysel bilgi vermektedir.

İyi (3)

Portfolyo içerisindeki Bölüm 1, Bölüm 2 ve Bölüm 3 kapsamında olması gereken çalışmaların önemli bir kısmı bulunmaktadır. Örnek ürünler performans kayıt formundaki bilgilerle örtüşmekte bireyin gelişimini gösteren kayıt formu ve/veya gelişim grafikleri yer almaktadır.

Çok İyi (4)

Portfolyo içerisindeki Bölüm 1, Bölüm 2 ve Bölüm 3 kapsamında olması gereken çalışmaların tamamı bulunmaktadır. Örnek ürünler performans kayıt formundaki bilgilerle örtüşmekte ve bireyin gelişimini gösteren kayıt formu ve/veya gelişim grafikleri yer almaktadır.

İçerik

Hedeflerin Gerçekleşme Durumu

Portfolyo içerisindeki ürünler, formlar, performans kayıt formu bakıldığında öğretim öncesi belirlenen hedeflerin hiçbirine ulaşılmamış veya sadece bir veya iki tanesine ulaşıldığı görülmektedir.

Portfolyo içerisindeki ürünler, formlara, performans kayıt formuna vb. bakıldığında öğretim öncesi belirlenen hedeflerden yaklaşık yarısına ulaşıldığı görülmektedir.

Portfolyo içerisindeki ürünler, formlara, performans kayıt formuna vb. bakıldığında öğretim öncesi belirlenen hedeflerin önemli bir kısmına ulaşıldığı görülmektedir.

Portfolyo içerisindeki ürünler, performans kayıt formlarına vb. bakıldığında öğretim öncesi belirlenen hedeflere tam olarak ulaşıldığı görülmektedir.

	Geliştirilmeli (1)	Orta (2)	İyi (3)	Çok İyi (4)
Ölçme Araçları	Portfolyo içerisine örnek olarak konulan ölçme araçları bireyin hedefleriyle ve modüllerdeki hedef davranışlarla genel olarak örtüşmemektedir. Ayrıca teknik (sahip olması gereken özellikler ve çeşitli) ve nitelik (içerik) olarak geliştirilmesi gerekmektedir.	Portfolyo içerisine örnek olarak konulan ölçme araçları bireyin hedefleriyle ve modüllerdeki hedef davranışlarla genel olarak örtüşmektedir. Ancak nitelik (içerik olarak) olarak geliştirilmesi gerekmektedir.	Portfolyo içerisine örnek olarak konulan ölçme araçları bireyin hedefleriyle ve modüllerdeki hedef davranışlarla örtüşmekle birlikte teknik (sahip olması gereken özellikler ve çeşitli) olarak biraz daha geliştirilmesi gerekir.	Portfolyo içerisine örnek olarak konulan ölçme araçları bireyin hedefleriyle ve modüllerdeki hedef davranışları ölçecek şekilde kapsama geniş, soru sayısı, teknik vb. açılardan uygun hazırlanmıştır.
Gelişimi Rapor Etme	Portfolyo içerisnde bireyin gelişim sürecini yansıtan hiçbir araç bulunmamaktadır.	Portfolyo içerisnde sunulan örnek kayıt çizelgeleri/grafikler bireyin gelişim sürecini yansıtmamaktadır. Ya da hedeflerle tam olarak ilişkili değildir.	Portfolyo içerisnde sunulan örnek kayıt çizelgeleri/grafikler bireyin gelişim sürecini genel olarak yansıtmakta birlikte ayrıntılı bilgi vermemektedir.	Portfolyo içerisnde sunulan örnek kayıt çizelgeleri/grafikler bireyin performansı hakkında ayrıntılı bilgiler vermektedir.
Ürün Çeşitliliği	Portfolyo içerisnde bireyin hedeflerine yönelik olarak yapılan çalışmalardan sadece bir türde örnekler verilmiştir.	Portfolyo içerisnde bireyin hedeflerine yönelik olarak yapılan çalışmalardan iki- üç türde örnekler de bulunmaktadır.	Portfolyo içerisnde bireyin hedeflerine yönelik olarak yapılan çalışmalardan iki- üç türde örnekler de bulunmaktadır. Türe özgü örneklerin sayısı da yeterli düzeydedir.	Portfolyo içerisnde bireyin hedeflerine yönelik olarak yapılan çalışmalardan (sınav örnekleri, çalışma yapıları, videolar, ses kayıtları, ödevler, etkinlikler) çeşitli örnekler sunulmuştur. Sunulan örnekler hem sayıca yeterli hem de nitelik olarak bireyin farklı özelliklerini yansıtmaktadır.
Düzen	Portfolyo içerisndeki belgeler, ürünler; Bölüm 1, Bölüm 2, Bölüm 3'e uygun olmadan rastgele dosyalanmıştır. Dosya oldukça düzensiz görülmektedir.	Portfolyo içerisndeki belgeler, ürünler; Bölüm 1'e uygun ancak diğer bölümler karmaşık olarak dosyalanmıştır.	Portfolyo içerisndeki belgeler, ürünler; Bölüm 1 ve Bölüm 2'ye göre uygun dosyalanmış ve genel olarak düzenlidir.	Portfolyo içerisndeki belgeler, ürünler; Bölüm 1, Bölüm 2, Bölüm 3'e uygun olarak dosyalanmıştır. Dosya düzen olarak oldukça iyidir.

Geliştirilmeli (1)	Orta (2)	İyi (3)	ok İyi (4)
Dosyanın Gl Yönleri:			
Dosyanın Geliştirilmesi Gereken Yönleri:			

Açıklama

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN BİREYLER İÇİN DESTEK EĞİTİM PROGRAMI